JACK LONDON
RĂTĂCITOR PRINTRE STELE

Jack London

RĂTĂCITOR PRINTRE STELE

Capitolul I

Toată viața mea am avut intuiția altor vremuri şi altor locuri. Am avut conştiința altor persoane în mine. Oh, şi, crede-mă, aşa ai şi tu, cititorule, oricine ai fi. Întoarce-ți gândul la copilăria ta şi, citind aceste rânduri, îți vei aduce aminte confuz neguroasele perspective ale altor vremuri şi altor locuri, la care ochii tăi de copil priveau curios. Ele îți par visuri astăzi. Dar, dacă au fost într-adevăr visuri, atunci de unde substratul lor? Visurile noastre sunt ciudat întocmite din lucruri pe care le cunoaştem. Fiind copil, copil mic, te-ai visat căzând de la mari înălțimi; te-ai visat zburând, cum zboară lucrurile din aer; ai fost tulburat de păianjeni cu picioare multe şi de făpturi târâtoare de prin nămoluri; ai auzit alte glasuri, ai văzut alte figuri, familiare viselor rele, şi ai contemplat răsărituri şi apusuri de soare, altele decât cele pe care le ştii azi, când priveşti înapoi, că le-ai văzut vreodată.

Foarte bine! Aceste licăriri nelămurite ale copilăriei sunt din altă lume, din alte vieți, ale unor lucruri pe care nu le-ai văzut niciodată în această lume actuală. Atunci, de unde aceste alte vieți, alte lumi? Poate că după ce vei fi citit fot ce am să scriu, vei fi primit răspuns la

nedumeririle despre care îți vorbesc şi de care, chiar tu, înainte de a mă fi citit, te minunai.

Cât despre mine, chiar pe când începeam abia să vorbesc, la o vârstă atât de fragedă, încât tot mai plângeam de foame şi de somn, atunci ştiam că fusesem, altădată, un rătăcitor printre stele. Da, eu, ale cărui buze nu îngânaseră niciodată cuvântul „rege”, îmi aduceam aminte că fusesem, odată, rob şi fiu de rob şi că purtasem o zgardă de fier în jurul gâtului.

Şi, mai mult: când eram de trei, de patru, de cinci ani, nu eram încă eu. Eram o simplă „devenire”, un flux de spirit nu încă răcit, solidificat în tiparul trupului meu, în timpul şi locul meu anumit. În acea perioadă, tot ce fusesem vreodată în zece mii de vieți, se lupta în mine şi tulbura fluxul eului meu, în sforțarea lui de a se întrupa în mine, ca să devină eu.

La vârsta de trei, patru, cinci ani, când nu eram încă eu, nu glasul meu striga noaptea de frica unor lucruri cunoscute pe care, fără îndoială, nu le cunoşteam şi nu puteam să le cunosc. Tot astfel se întîmpla şi cu mâinile mele de copii, cu dragostele şi cu râsetele mele. Alte glasuri țipau prin glasul meu, glasuri de bărbați şi de femei de odinioară, glasul cetelor de umbre ale înaintaşilor mei. Şi mârâitul mâinilor mele a fost nuanțat după mârâitul dobitoacelor mai vechi decât munții şi nebunia istericalelor mele de copil, cu toată furia ei roşie, a fost strunită după smintelile, stupidele zbierete ale fiarelor din timpurile preadamice şi pregeologice.

Şi, iată, secretul dat pe față. Furia roşie! Ea m-a dus la pieire în această viață a mea; din pricina ei, peste câteva săptămâni, voi fi dus din celula aceasta într-un loc cu podele mobile, împodobite deasupra cu o frânghie întinsă bine; şi acolo mă vor ține spânzurat de gât, până

voi fi mort. Furia roşie m-a pierdut întotdeauna în toate viețile mele; căci ea este moştenirea mea funestă şi catastrofală, din vremea ființelor de prin nămoluri, înainte ca lumea să fi fost desăvârşită.

E momentul să mă prezint. Nu sunt nici neghiob, nici nebun. Țin să ştii asta, ca să crezi lucrurile pe care ți le voi povesti. Sunt Darreil Standing. Câțiva dintre voi care citiți acestea, mă veți cunoaşte imediat. Dar celor mai mulți, probabil străini, trebuie să mă destăinuiesc. Acum opt ani eram profesor de agronomie la Facultatea de agricultură a Universității din California. Acum opt ani, adormitul orăşel universitar Berkeley a fost revoltat de omorul profesorului Haskell într-unul din laboratoarele acestei universități. Darreil Standing era omorâtorul.

Eu sunt Darreil Standing. Am fost prins cu mâinile roşii de sânge. Şi acum, dreptatea sau vinovăția în această afacere cu profesorul Haskell nu o voi discuta. A fost o simplă chestiune personală. Faptul că, într-un val de mânie, stăpânit de acea fatală furie roşie, care a fost blestemul meu de-a lungul veacurilor, l-am omorât pe profesorul Haskell, colegul meu. Arhivele curții arată că am săvârşit fapta; şi de data aceasta, mă unesc şi eu cu ele.

Nu, nu voi fi spânzurat pentru acest omor. Mi s-a dat atunci o osândă pe viață, ca pedeapsă. Aveam treizeci şi şase de ani pe vremea aceea. Sunt acum de patruzeci şi patru de ani. Am petrecut aceşti ani în închisoarea de stat din California, la San Quentin. Cinci din aceşti ani i-am petrecut în întuneric, i se zice închisoare celulară şi numai cei care o îndură îi zic „moartea vie”. Dar în aceşti cinci ani de moarte în viață, am reuşit să ajung la o libertate cum puțini oameni au cunoscut vreodată. Eu, dintre toți deținuții închişi în cea

mai tainică celulă, nu numai că am străbătut lumea, ci şi timpul. Cei care m-au zidit de viu pe câțiva ani mi-au dăruit, fără să ştie, nesfârşirea veacurilor. Într-adevăr, mulțumită lui Ed. Morrell, am avut cinci ani de rătăcire printre stele. Dar Ed. Morrell e altă poveste. Am atâtea să vă vorbesc despre el ceva mai târziu. Am atâtea de spus, încât nici nu ştiu cu ce să încep.

Haide, să încep! M-am născut într-un cartier din Minnesota. Mama era fata unui suedez emigrant. Numele ei era Hilda Tonnesson. Tatăl meu era Chauncey Standing de viță veche americană. El se trăgea tocmai din Alfred Standing, un muncitor cu brațele sau rob, dacă vreți, care fusese transportat din Anglia în plantațiile din Virginia, în vremuri îndepărtate, pe când tânărul Washington s-a dus să exploreze pustiurile din Pennsylvania.

Un fiu al lui Alfred Standing a luptat în războiul de secesiune; un nepot de fiu, în războiul din 1812. Şi, de atunci, n-au mai fost războaie în care Standingii să nu fi fost reprezentați. Eu, cel din urmă din Standingi, care voi muri în curând, fără urmaşi, am luptat ca simplu soldat în Filipine, în ultimul nostru război, şi pentru asta am demisionat în plină carieră de profesor, de la catedra mea de la Universitatea din Nebraska. Doamne, când mi-am dat demisia, tocmai fusesem ales decan al Facultății de agricultură!

Şi, iată-mă aici, cu mâinile pătate de sânge în Secția asasinilor din închisoarea de stat din Folsom, aşteptând ziua hotărâtă de mecanismul statului, când servitorii lui mă vor duce în ceea ce ei, nebuneşte, cred că e întunericul-întunericului de care ei se tem, care le dă lor închipuiri superstițioase, înspăimântătoare; întunericul care îi târăşte dârdâind şi tânguindu-se la altarele zeilor lor antropomorfi, scorniți de simțul fricii.

Nu, nu voi fi niciodată decan la nici o facultate de agricultură. Şi, totuşi, cunoşteam agricultura. Era meseria mea. Fusesem născut pentru ea; şi eram stăpân pe dânsa. Era vocația mea. Industria fermelor, în sensul ei ştiințific cel mai înalt, era şi este geniul meu. Şi, totuşi, statul, care cuprinde pe toți cetățenii săi, crede că poate să nimicească această înțelepciune a mea, în întunericul final, prin mijlocirea unei frânghii împrejurul gâtului meu şi a unei subite deplasări de gravitate - această înțelepciune a mea care a fost incubată în mine timp de milenii şi care a fost bine urzită, mai înainte ca holdele cultivate ale Troiei să fi fost vreodată păscute de turmele păstorilor nomazi!

Grâul? Dar cine altul îl cunoaşte cum îl cunosc eu? Se găsesc la Wistar demonstrațiile mele prin care am mărit produsul anual al cerealelor în toate provinciile din Iowa, cu o jumătate de milion de dolari. E lucru cunoscut.

Dar administrarea fermei? Eu cunosc risipa de mişcări superflue, fără să studiez înregistrarea lor cinematografică, fie în fermă, fie în munca manuală, costul construcțiilor sau costul muncii manuale la fermă. Există manualul şi statisticile mele asupra acestui subiect. Fără nici o îndoială, în momentul acesta, o sută de mii de fermieri îşi încruntă sprâncenele asupra paginilor mele, înainte de a-şi scutura ultima pipă şi de a se culca. Desigur, au tras foloase din sfaturile mele, căci risipa de energie este ceea ce trebuie să ne intereseze mai mult.

Şi aici trebuie să închei acest capitol al povestirii mele. Este ora nouă şi asta înseamnă stingerea luminilor în secția asasinilor. Chiar acum aud pasul uşor al paznicului încălțat cu pantofi cu talpă de cauciuc, cum vine ca să mă mustre pentru că lampa mea de petrol

arde încă. Ca şi cum unul care trăieşte, ar putea să-l mustre pe cei osândit la moarte!

Capitolul II

Eu sunt Darreil Standing. În curând mă vor scoate de aici şi mă vor spânzura. Până atunci îmi voi povesti viața şi voi scrie în paginile acestea despre alte timpuri şi alte locuri.

După condamnarea mea am venit să-mi petrec restul „zilelor mele naturale" în închisoarea de la San Quentin. M-am dovedit incorigibil. Un incorigibil e o ființă omenească îngrozitoare cel puțin acesta este sensul lui incorigibil în psihologia temniței. Am devenit incorigibil pentru că mi-a fost groază de risipa de energie. Închisoarea, ca toate închisorile, era un scandal şi o ruşine în ce priveşte risipa de energie: m-au repartizat la atelierul de iută. Criminala risipă m-a indignat. Şi, cum să nu mă indigneze? Suprimarea mişcării inutile era specialitatea mea. Înaintea invenției aburilor sau a războaielor cu aburi, cu trei mii de ani înainte, putrezisem în temniță în vechiul Babilon şi, crede-mă, că vorbesc adevărul când spun că, în acele zile depărtate, noi, osândiții, țeseam cu mai mult spor cu războaiele de mână, decât condamnații din atelierele de țesătorie cu aburi din San Quentin.

Crima risipei era dezgustătoare. M-am revoltat. Am încercat să indic paznicilor vreo douăzeci de metode mai spornice. M-au raportat. Am fost pus la carceră şi lipsit de lumină şi de hrană. Am reapărut şi am încercat să lucrez în haosul de nespor din ateliere. M-am revoltat. M-au osândit la carceră plus pieptar. M-au răstignit cu frânghii de mâini şi de picioare, m-au atârnat de cârlige şi m-au bătut în taină paznici stupizi, care abia aveau

minte îndeajuns ca să-şi dea seama că eu eram altfel decât dânşii şi nu atât de stupid.

Am îndurat doi ani de această idioată persecuție. E îngrozitor pentru un om să fie legat cobză şi să fie ros de guzgani. Brutele stupide de gardieni erau guzganii şi-mi rodeau toată deşteptăciunea din mine, îmi rodeau nervii delicați din carnea mea vie şi conştiința din mine. Iar eu, care în trecutul meu fusesem un foarte viteaz luptător, în această viață prezentă a mea nu eram luptător deloc. Eram un fermier, un agricultor, un profesor legat de catedră, un sclav de laborator şi mă interesam numai de sol şi de sporirea producției soiului.

Luptasem în Filipine fiindcă era tradiția familiei Standing să se lupte. N-aveam aptitudini pentru luptă. Era şi prea de tot ridicolă introducerea de substanțe străine explozive în trupurile altor oameni. Era ridicol să vezi ştiința prostituându-şi toată puterea descoperirilor sale şi iscusința inventatorilor ei în slujba unei astfel de opere.

Cum spuneam ca să mă supun tradițiilor Standihgilor, m-am dus la război şi mi-am dat seama că n-aveam aptitudini pentru asta... Tot aşa au judecat şi ofițerii mei, căci m-au făcut furier secretar şi, ca secretar la birou, am luptat în războiul americano-spaniol.

Şi aşa, nu fiindcă eram un luptător, ci fiindcă eram un gânditor, turbam de risipa de energie din ateliere; de aceea am fost persecutat de paznici şi am devenit un „incorigibil". Creierul meu lucra şi eu eram pedepsit pentru ceea ce lucra el. Cum am spus directorului Atherton, când incorigibilitatea mea devenise aşa de notorie încât mă adusese la raport în biroul său particular, ca să mă înduplece, cum i-am spus atunci:

- E aşa de absurd, dragă directore, să crezi că sugrumătorii ăştia, paznicii dumitale, pot să-mi roadă

din creier lucruri care sunt clare şi definite în creierul meu! întreaga organizaţie a acestei închisori e stupidă. Dumneata eşti un politician. Ştii să tragi sforile luptelor politice prin cluburile din San Francisco şi să te strecori pe lângă cei ce se-nvârtesc, ca să apuci o situaţie de pricopseală, ca aceea pe care o ocupi, dar nu ştii să ţeşi cânepă. Atelierele dumneavoastră sunt cu cincizeci de ani în urma vremurilor!...

Dar pentru ce să continui tirada, căci tiradă a fost. I-am arătat cât era de neghiob şi ca rezultat a hotărât că sunt incorigibil fără nădejde de îndreptare.

Scoate câinelui nume rău, zi-i că e turbat - cunoşti proverbul. Foarte bine. Directorul a dat sancţiunea finală numelui meu rău. Eram o pradă bună. Mai multe abateri de la datorie, ale condamnaţilor au fost puse pe socoteala mea şi plătite de mine cu carcere, cu pâine şi apă, am fost atârnat de cârlige şi ţinut aşa, de vârful picioarelor, ore întregi; fiecare din aceste ore era mai lungă decât oricare alta trăită de mine vreodată.

Oamenii inteligenţi sunt cruzi. Oamenii stupizi sunt monstruos de cruzi. Paznicii şi oamenii care erau mai mari peste mine, începând cu directorul erau monstruoşi şi stupizi. Ascultă şi vei afla ce mi-au făcut. Era un poet în închisoare, un ocnaş, un poet degenerat, cu bărbia mică şi cu fruntea mare. Era un falsificator. Era un mişel. Era un spion, un scaun de noapte (pârâtor); ciudat cuvânt, mai ales întrebuinţat în scris de un profesor de agronomie, dar un profesor universitar poate prea bine să înveţe cuvinte ciudate când e închis în temniţă pe toată viaţă lui pământească.

Numele acestui poet falsificator era Gecil Winwood. El mai avusese şi alte osânde anterioare şi, totuşi, fiindcă era o potaie de câine galben miorlăitor, ultima lui sentinţă fusese numai de şapte ani.

Oare care rapoarte bune puteau să-i mai reducă din acest termen? Osânda mea era pe viață. Şi totuşi, acest mizerabil degenerat, pentru ca să câştige câțiva ani de libertate pentru dânsul, a reuşit să adauge o bună parte de eternitate la osânda mea pe viață.

Să-ți spun anume ce s-a întâmplat, căci n-am aflat lucrul acesta decât după grele încercări. Acest Cecil Winwood, ca să câştige favoarea căpitanului curții şi, prin asta, pe director, pe directorii închisorilor, Consiliul de grațiere şi pe guvernatorul Californiei, a înscenat o evadare. Şi acum, notează trei lucruri: a) Cecil Winwood era aşa de detestat de camarazii lui ocnaşi, încât nu i-ar fi permis să parieze nici pe o uncie (28 de grame) de tutun „Bull Durham", la o cursă de ploşnițe iar cursele de ploşnițe erau un mare sport la ocnaşi; b) eu eram „câinele turbat"; c) pentru încercarea lui, Cecil Winwood avea trebuință de câini turbați, de osândiți pe viață, de disperați, de incorigibili.

Dar ce? „pe viață" îl urau pe Cecil Winwood şi când se propunea planul lui de evadare în masă, râdeau de el şi se întorceau acolo cu blesteme la adresa spionului ce era. Dar i-a păcălit până la urmă, pe patruzeci dintre cei mai prudenți din ocnă. El se da pe lângă dânşii mereu. Le spunea de trecerea pe care o avea în închisoare, grație faptului că era secretar în biroul directorului şi că avea intrare liberă în dispensar.

„Să văd", zicea Bill Hodge Lunganul, un om de la munte, închis pe viață pentru jefuirea de trenuri şi a cărui dorință de ani de zile era să scape pentru a-l omorî pe tovarăşul său de jaf care depusese mărturie contra lui.

Cecil Winwood primi sfidarea. Pretindea că poate să-i adoarmă pe paznici în noaptea spargerii.

- E uşor de vorbit, zicea Bill Hodge Lunganul pe urmă. Ne trebuie fapte. Adoarme-l pe unul dintre gardieni. Pe Barnum, de exemplu. El e de pază la noapte. Adoarme-l şi fă-l să-şi piardă postul. Arată-mi asta şi stăm apoi de vorbă.

Toate astea ni le-a spus Bill Lunganul pe urmă, în carcere. Cecil Winwood ezita înaintea unei demonstrații imediate. A pretins că trebuie să aibă vreme ca să fure narcoticul de la dispensar, l-au dat răgazul necesar şi, la o săptămână după aceea, i-a anunțat că e gata. Patruzeci, din cei mai încercați condamnați pe viață, aşteptau ca Barnum să adoarmă, când o fi de gardă. Şi Barnum a adormit. A fost găsit adormit şi a fost dat afară, pentru că doarme când e de serviciu.

Bineînțeles că aceasta i-a convins pe ocnaşi. Dar trebuia convins şi căpitanul curții. Lui, în toate zilele, Cecil Winwood îi raporta progresele evadării - toate închipuite şi fabricate de imaginația lui. Winwood i ie-a dat, dar amănuntele complete ale dovezilor nu le-am aflat decât un an mai târziu, aşa de încet răzbesc tainele intrigilor în temniță.

Winwood spunea că cei patruzeci care puseseră la cale evadarea, a căror încredere o căpătase, aveau deja atâta putere în închisoare încât se pregăteau să înceapă o contrabandă cu pistoale automate cu ajutorul gardienilor, pe care îi cumpăraseră.

- Probează! se pare că i-ar fi zis căpitanul. Iar poetul falsificator i-a probat. În fiecare noapte în brutăria închisorii oamenii munceau. Unul dintre ocnaşi, un brutar, era în prima echipă de noapte. El era spionul căpitanului curții şi Winwood ştia.

- La noapte, a zis el căpitanului. „Chipdevară" introduce o duzină de automate 44. La ieşirea viitoare,

aduce muniții. Dar la noapte îmi dă mie automatele, în brutărie. Ai acolo un bun spion. Îți va raporta mâine.

Chipdevară era un paznic înalt, bine legat, un țăran originar din districtul Humbold. Era un fel de mojic prostănac, blând şi nu se da la o parte pentru un dolar, să introducă tutun la ocnaşi. În noaptea aceea, întorcându-se dintr-o plimbare prin San Francisco, adusese cu el cincisprezece pungi de tutun de prima calitate. Mai făcuse ei asta şi altă dată şi le dăduse lui Cecil Winwood. Şi aşa, în acea noapte anume, el, fără nici o bănuială, a dat pachetul lui Winwood, în brutărie. Era un pachet mare, greu, învelit în hârtie de tutun. Brutarul spion, dintr-o ascunzătoare, a văzut pachetul dat lui Winwood şi a raportat acest lucru a doua zi de dimineață, căpitanului.

Dar, în vremea asta, imaginația prea vioaie a poetului falsificator a luat-o razna. El s-a făcut vinovat de o greşeală care mi-a dat cinci ani de închisoare celulară şi m-a băgat în această afurisită celulă, în care scriu acum. Şi toată vremea n-am ştiut nimic despre asta. N-am ştiut nici măcar despre pretinsa evadare plănuită, în care atrăsese pe cei patruzeci de ocnaşi. Nu ştiam nimic, absolut nimic, iar cei patruzeci nu ştiau că el le aducea nenorocirea. Căpitanul nu ştia că nenorocirea se pregătea printr-însul. Chipdevară era cel mai nevinovat dintre toți. În cazul cel mai rău conştiința ar fi putut să-l mustre numai pentru că introdusese clandestin câteva pungi de tutun.

Şi acum să vin la stupida, neghioaba, melodramatica greşeală a lui Cecil Winwood. A doua zi de dimineață, când l-a întâlnit pe căpitan, era triumfător. Imaginația lui exaltase.

- Ei, lucrul, mi-a fost comunicat întocmai cum ai spus, observă căpitanul.

Pachetul putea să arunce jumătate din temniță până în cer, confirmă Winwood.

- Ce spui? întrebă căpitanul.

- Dinamită, dinamită, trăncăni neghiobul înainte. Treizeci şi cinci de pungi. Spionul dumitale i-a văzut pe Chipdevară când mi le-a trecut mie.

Şi acolo, pe loc, căpitanul era cât pe ce să moară.

Atunci, căpitanul Jamie - aşa îi ziceau - a căzut pe un scaun şi s-a luat cu mâinile de păr.

- Unde e acum? a strigat, îmi trebuie. Du-mă la ea numaidecât. Vreau să pun mâna pe această dinamită!

Şi numai atunci Cecil Winwood şi-a văzut greşeala.

- Am ascuns-o, a mințit - căci era nevoit să mintă, pentru că fiind pur şi simplu tutun în pachete mici, de mult fusese distribuit la ocnaşi, pe obişnuitele căi.

- Foarte bine, zise căpitanul Jamie, venindu-şi în fire. Du-mă acolo numaidecât!

Dar nu era nici o ascunzătoare de exploziv la care să-l ducă. Lucrul nu exista, nu existase niciodată, afară numai de închipuirea mizerabilului Winwood.

Într-o temniță mare ca San Quentin sunt întotdeauna ascunzători pentru lucruri. Şi, pe când îl conducea pe căpitanul Jamie, Winwood trebuie să-şi fi făcut repede vreun plan.

După cum căpitanul Jamie a mărturisit înaintea Consiliului directorilor şi după cum a mărturisit şi Winwood, în drumul spre ascunzătoare, Winwood a spus că el şi cu mine ascunsesem praful împreună.

Iar eu, eliberat tocmai după cinci zile de carceră şi optzeci de ore de pieptar, eu, care, chiar stupizii de gardieni puteau să vadă că eram prea istovit ca să lucrez în ateliere, eu, căruia i se acordase o zi ca să-mi vin în fire - dintr-o prea groaznică pedeapsă, eu am fost indicat

ca cel care ajutase să ascundă inexistentele treizeci de pungi de explozibil.

Winwood l-a dus pe căpitanul Jamie la pretinsa ascunzătoare. Desigur, n-au găsit nimic acolo.

- Dumnezeule, s-a prefăcut Winwood. Standing m-a nenorocit! A luat-o şi a ascuns-o altundeva.

Căpitanul a spus lucruri mai tari decât „Dumnezeule!”. Şi, după imboldul momentului, dar cu sânge rece, l-a luat pe Winwood în biroul său particular, a încuiat uşile şi l-a bătut înfricoşător. Toate acestea au ieşit la iveală înaintea Consiliului directorilor, dar aia mai târziu. Deocamdată, chiar pe când îşi primea bătaia, Winwood jura că spusese adevărul.

Ce putea face căpitanul Jamie? El era convins că treizeci şi cinci de pungi de dinamită se aflau în închisoare şi că patruzeci de condamnați pe viață, disperați, erau gata să evadeze. Oh, avea pe Chipdevară la el în cercetare, dar cu toate că Chipdevară afirma mereu că în pachet era tutun, Winwood jura că era dinamită şi era crezut în această fază apar eu sau mai bine zis, dispar eu, căci m-au luat şi m-au dus de la soare şi de la lumina zilei în beciuri; şi în beciuri şi în celule solitare, departe de soare şi de lumina zilei, am putrezit cinci ani.

Eram aiurit. De-abia îmi dăduseră drumul din carceră şi zăceam chinuit de dureri în celula mea obişnuită, când m-au dus îndărăt în beci.

- Cum, a zis Winwood căpitanului Jamie, cu toate că nu ştim unde este, dinamita e la adăpost. Standing e singurul om care ştie şi el nu poate să trimită răspuns din beci. Oamenii sunt gata pentru evadare. Îi putem prinde supra faptului. Eu sunt cei care trebuie să hotăresc momentul. Am să le spun că e pentru la noapte, la ora două şi că, după ce îi voi adormi pe

gardieni, am să le deschid celulele şi am să le dau pistoalele. Dacă la noapte, la ora două, nu-i prinzi pe cei patruzeci pe care am să ți-i numesc, cu hainele pe ei şi treji, atunci, căpitane, poți să mă pui în celulă solitară, pentru restul osândei mele. Şi cu Standing şi patruzeci închişi bine în beciuri, vom avea toată vremea să căutăm dinamita.

- Chiar de-ar fi să dărâmăm temnița piatră cu piatră, a adăugat căpitanul Jamie hotărât.

Asta a fost acum şase ani. În temniță cât a trecut de atunci ei n-au găsit explozibil şi au pus temnița cu sosul în jos de o mie de ori, căutându-l. Cu toate acestea, până la ultima zi de slujbă, directorul Jamie, care şi acum e căpitanul curții, crede şi în ziua de azi că dinamita se află undeva în închisoare. Chiar ieri a făcut tot drumul de la San Quentin la Folsom ca să mai încerce o dată să destăinui ascunzătoarea. Ştiu că n-au să răsufle în tihnă, până nu mă vor spânzura.

Capitolul III

Toată ziua aceea am stat culcat în celulă, frământându-mi creierul asupra cauzei acestei noi şi inexplicabile pedepse. Tot ce am putut conchide a fost că vreun spion minţise, învinuindu-mă de vreo infracţiune la reguli, ca să câştige favoarea gardienilor.

În vremea asta, căpitanul Jamie îşi pierdea capul de agitat ce era şi se pregătea pentru noapte, ca să înăbuşe revolta, pe când Winwood trecea cuvântul de ordine la cei patruzeci, ca să fie gata pentru lovitură. Şi, două ore după miezul nopţii, toţi gardienii din temniţă erau la adăpost. Dintre ei făcea parte şi echipa de zi, care ar fi trebuit să doarmă. Când a bătut două, ei s-au repezit în celulele ocupate de cei patruzeci. Mişcarea lor a fost simultană. Celulele s-au deschis în acelaşi moment şi, fără excepţie, oamenii numiţi de Winwood au fost găsiţi afară din culcuşurile lor, îmbrăcaţi şi ghemuiţi la uşi. Sigur, asta a fost o adeverire absolută a întregii ţesături de minciuni, pe care poetul falsificator o urzise pentru căpitanul Jamie. Cei patruzeci au fost prinşi în flagrant delict de încercare de evadare. La ce a servit că toţi au declarat plănuirea complotului de către Winwood? Consiliul directorilor de închisori a crezut că cei patruzeci, până la cel din urmă, minţeau cu gânduri să scape. Comitetul de graţiere a crezut tot aşa, căci nu s-au împlinit trei luni şi Cecil Winwood, falsificator şi poet, cel mai josnic dintre oameni, a fost iertat şi eliberat.

Ah, închisoarea, zarva sau ţarcul, cum i se zice în argoul ocnaşilor, e o şcoală de educaţie filozofică! Nici un locatar nu poate să trăiască mai mulţi ani acolo, fără ca să-şi piardă cele mai scumpe iluzii şi cele mai frumoase

himere metafizice. Adevărul învinge, aşa ni se spune în şcoli; omorul se descoperă. Ei bine, cele întâmplate sunt o dovadă că omorul nu e întotdeuna dovedit. Căpitanul Jamie, fostul director Atherton, Consiliul de directori al închisorilor, până la unul, toți cred şi acum în existența acelei dinamite, care n-a existat nicicând, decât în creierul zăpăcit şi prea înflăcărat al degeneratului falsificator Cecil Winwood. Iar Cecil Winwood trăieşte încă, pe când eu, cel mai nevinovat dintre toți oamenii amestecați în această afacere, mă duc la spânzurătoare peste câteva săptămâni.

Şi acum să vă povestesc cum au intrat cei patruzeci de condamnați pe viață în tăcerea carcerei mele. Dormeam, când uşa de afară a coridorului beciurilor s-a deschis trântindu-se şi m-a deşteptat. „Vreun biet nenorocit", mi-a fost primul gând; al doilea gând a fost că, desigur, era bătut, doar auzeam tropăit de picioare, surda izbire a loviturilor în carne, subitele strigăte de durere, înjurăturile murdare şi zgomotul de corpuri târâte. Căci, vezi, fiecare om era maltratat în tot lungul drumului..

Uşă după uşă s-a deschis trântindu-se şi trup după trup a fost îmbrâncit, aruncat ori târât înăuntru. Şi fără încetare, alte noi grupuri de paznici soseau cu alți ocnaş bătuți, pe care tot îi mai băteau; şi noi uşi de beciuri se deschideau ca să primească însângerate trupuri de oameni vinovați că suspinaseră după libertate.

Da, când mă uit înapoi, văd că omul trebuie să fie foarte filozof ca să reziste la neîncetata ciocnire a unor experiențe atât de, brutale, ani şi ani de-a rândul. Eu sunt un astfel de filozof. Am îndurat opt ani chinurile lor şi, acum, la sfârşit, nereuşind să scape de mine în nici un chip, au apelat la mecanismul statutului, ca să-mi

pună frânghie de gât şi să-mi curme răsuflarea prin greutatea trupului meu.

E un lucru ciudat spânzurarea unui om. Eu n-am văzut niciodată o spânzurare, dar, mi-au povestit martori oculari amănuntele multor spânzurări, aşa încât ştiu ce are să mi se întâmple. Pe când voi sta pe scândura gârliciului cu picioarele şi cu mâinile încătuşate, cu nodul la gât, cu gluga neagră trasă peste ochi, au să-mi dea drumul în jos, până când greutatea corpului meu care coboară va fi trasă brusc în sus de întinderea extremă a funiei. Şi atunci doctorii se vor grupa în jurul meu şi, înlocuindu-se unul pe altul succesiv, vor sta pe un scăunaş, cu braţele împrejurul meu ca să mă împiedice de a mă legăna ca un pendul, cu urechea apăsată pe pieptul meu, numărând bătăile din ce în ce mai încete ale inimii mele. Uneori, douăzeci de minute trec după ce trapa gârliciului a sărit, înainte ca inima să înceteze de a bate. Oh, credeţi-mă, ei dau în mod ştiinţific ca sigur că omul e mort îndată ce l-au atârnat de o frânghie!

Şi acum mă întorc la situaţia din beciuri. Când ultimul gardian a plecat şi uşa de afară s-a închis trântindu-se, toţi cei patruzeci bătuţi şi amăgiţi au început să vorbească şi să se întrebe. Da' aproape imediat, mugind ca un taur, ca să fie auzit, Skysail Jack, un uriaş de marinar, ocnaş pe viaţă, a poruncit tăcere, ca să se poată face un recensământ. Beciurile erau pline şi celulă după celulă, după numărul celulei, îşi striga contingentul la apel. Şi aşa s-a verificat că fiecare celulă e ocupată de câte un ocnaş de încredere, încât nu era cu putinţă ca un spion să fie ascuns undeva şi să asculte.

Numai de mine se îndoiau ocnaşii, căci eram singurul care nu fusesem în complot. Mă supuseră la un

examen minuțios. N-am putut să le spun decât că abia ieşisem din celulă şi din pieptar în dimineața aceea şi, fără nici un motiv, pe cât ştiam eu, mă băgaseră iar îndărăt în celulă, după ce stătusem afară numai câteva ceasuri. Reputația mea de incorigibil a venit în favoarea mea şi, în curând, au început să vorbească.

Cum stăteam acolo şi ascultam, pentru prima oară am aflat de evadarea care se pusese la cale. „Cine crâcnise?" era singura lor întrebare şi toată noaptea a urmat cercetarea. Pe Cecil Winwood l-au strigat în zadar şi bănuiala tuturor a căzut asupra lui.

- Nu e de făcut decât un singur lucru, băieți, zise în sfârşit Skysail Jack. În curând se face ziuă şi au să ne scoată de aici şi o să fie iad de sânge. Am fost prinşi, împotriva regulamentului, cu hainele pe noi. Winwood ne-a nenorocit şi a vorbit... Au să ne scoată unul câte unul şi au să ne mănânce fripți. Suntem patruzeci. Orice minciună este menită să fie dată pe față. De aceea, fiecare din noi, când l-or băga în sudori, să spună adevărul, întregul adevăr şi Dumnezeu să-i ajute!

Şi acolo, în acea groapă a neomeniei omeneşti, din celulă în celulă, cu gura lipită de gratii cei patruzeci de condamnați pe viață s-au legat solemn, dinaintea iui Dumnezeu, să spună adevărul.

Nici un bine n-au avut spunând adevărul.

La nouă au sosit gardienii. Nu erau mulți. Nici nu era nevoie de mulți, pentru că descuiau numai câte o celulă o dată. Erau armați cu bâte, unelte comode pentru a „domoli" pe un om fără apărare. Câte o celulă o dată şi celulă după celulă, i-au bătut pe osândiții pe viață şi le-au rupt carnea de pe oase. Erau imparțiali. Era un avertisment la ceea ce fiecare avea să pățească la sala de inchiziție.

Bill Hodge Lunganul, un muntean voinic, a fost primul interogat. S-a întors după două ceasuri său, mai bine zis, l-au adus înapoi şi l-au aruncat pe lespezile de piatră ale celulei. Apoi l-au luat pe Luigi Polozzo, un zurbagiu din San Francisco, prima generație indigenă de viță italiană, care i-a batjocorit şi i-a ocărât toată vremea şi îi provoca să-şi verse asupra lui toată furia.

A trecut câtăva vreme până ce Bill Hodge Lunganul şi-a putut stăpâni durerea destul, ca să devină coerent:

- Ce-i cu dinamita aia? a întrebat el. Care ştie ceva de dinamită?

Şi, desigur, nimeni nu ştia, cu toate că fusese acuzarea cea mai grea adusă lui, la cercetare.

Luigi Polozzo s-a întors în mai puțin de două ore şi era o arătare ce bâlbâia în delir.

De două ori, din nou, în următoarele patruzeci şi opt de ore, a mai fost luat Luigi şi interogat. După asta, tâmpi; şi bâiguind, a fost dus să trăiască la Bughouse Aliey, în secția nebunilor.

Om după om a fost luat, unul câte unul, şi rămăşițe de oameni au fost aduse îndărăt, una câte una, ca să aiurească şi să urle în întuneric! Şi, cum stăm acolo şi ascultam vaietele şi gemetele şi toate aiurelile zadarnice ale unor minți tulburate de durere, oarecum, într-un fel de vagă reminiscență, mi se părea că, undeva, odată, am stat într-un loc înalt, nesimțitor şi trufaş, şi am ascultat un asemenea cor de gemete şi de vaiete. Mai târziu, după cum vei afla mai târziu, am constatat temeinicia acestei reminiscențe şi am aflat că vaietele şi gemetele erau ale unei cete de sclavi încătuşați pe băncile lor, pe care le auzeam de sus, de pe pupă, eu pasager, soldat pe o galeră a vechii Rome. Asta a fost când am navigat spre Alexandria, căpitan peste oameni, în drumul meu spre

Ierusalim, dar asta e o istorie pe care am să ți-o povestesc mai târziu... Pentru moment...

Capitolul IV

Pentru moment țipetele nu mai conteneau în beciuri. Şi niciodată în acele ore nesfârşite de aşteptare n-a fost absent din conştiința mea gândul că voi urma pe ceilalți ocnaşi, că voi îndura iadul inchiziției, pe care-l îndураseră şi ei, şi că voi fi adus îndărăt şi aruncat pe lespezile celulei mele cu ziduri de piatră şi uşă de fier.

Au venit de m-au luat. Rău şi aspru, cu lovituri şi înjurături; m-au târât afară şi am stat în fața căpitanului Jamie şi a directorului Atherton, încadrați de o jumătate de duzină de brute de gardieni ai statului, plătiți de contribuabili, şi care-şi făceau treabă pe acolo, gata de orice poruncă. Dar n-a fost nevoie de ei.

- Stai jos, a zis directorul Atherton, indicând un scaun solid.

Eu, bătut şi numai răni, fără apă o noapte întreagă şi o zi întreagă, lihnit de foame, slăbit de bătaia care se adăugase la cinci zile de celulă şi optzeci de ore de pieptar, doborât de nenorocirea soartei omeneşti, cu frica de ce era să se întâmple cu mine, după câte văzusem că se întâmplaseră cu ceilalți - eu, o zdreanță de ființă omenească şi un fost profesor de agronomie într-un liniştit oraş universitar, am ezitat să accept invitația de a sta jos.

Directorul era un om spătos şi foarte puternic. Mâinile lui, ca fulgerul, mă prinseseră de umeri. Eram un pai în puterea lui. Mă ridică cu totul de la pământ şi mă trânti cu zgomot pe scaun.

- Acum, zise pe când gâfâiam şi-mi înghițeam durerea, spune-mi tot, Standing. Dă tot afară tot, dacă-ți vrei binele!

- Nu ştiu nimic din ce s-a întâmplat..., începui eu. Atât am putut spune. Cu un mârâit şi un salt s-a repezit la mine. Din nou m-a ridicat în aer şi m-a trântit pe scaun.

- Lasă prostiile, Standing, m-a amenințat. Spune drept. Unde e dinamita?

- Nu ştiu nimic de nici o dinamită, am protestat.

Încă o dată am fost ridicat şi zdrobit de scaun. Am îndurat chinuri de toate felurile, dar când mă gândesc la ele, în liniştea acestor ultime zile ale mele, îmi dau seama că nici o altă tortură nu e egală cu tortura scaunului.

Când directorul Atherton osteni, căpitanul Jamie îi luă locul ca să mă zdrobească în scaun. Şi apoi paznicul Monohan luă locul căpitanului Jamie. Şi mereu dinamită şi iar dinamită. „Unde e dinamita?" Şi nu era nici o dinamită! Ce să spun, la sfârşit aş fi dat o mare parte din sufletul meu nemuritor pentru câteva pungi de dinamită pe care să le pot mărturisi!

Nu ştiu câte scaune au fost sfărâmate cu trupul meu. Am leşinat de nenumărate ori şi către sfârşit totul a devenit un coşmar. Am fost purtat, îmbrâncit, târât îndărăt în întuneric. Acolo, când mi-am venit în fire, am găsit un „spion" în celula mea. Era un palid îndrăcit de morfinoman, condamnat de puțină vreme, gata să facă orice ca să capete morfină. Îndată ce l-am recunoscut, m-am târât la gratii şi am strigat în coridor:

- E un spion, aici, la mine, fraților! E Ignatius Irvine! Luați seama ce vorbiți!

Izbucnirea de blesteme ce s-a ridicat ar fi zdruncinat curajul unui om mai brav decât Ignatius Irvine.

Dacă ar fi avut secrete, prezența unui spion în beciuri ar fi ținut pe oameni liniştiți. Aşa cum era şi cum juraseră toți să spună adevărul, vorbeau deschis

dinaintea lui Ignatius Irvine. Marea nedumerire era dinamita despre care, tot ca şi mine, nu ştiau nimic. Au apelat la mine. Dacă ştiam ceva despre dinamită, mă rugau să mărturisesc şi să-i scap pe toți de noi suferințe. Iar eu nu puteam să le spun decât adevărul: că habar n-aveam de vreo dinamită.

Cercetarea îşi urma cursul. Unul câte unul, condamnații erau târâți afară şi trântiți, ori purtați pe brațe îndărăt.

Şi ceas cu ceas, în celulele întunecoase, chinurile noastre nebune creşteau. Oh, crede-mă ca pe unul care ştie, spânzurătoarea e lucru uşor pe lângă tot felul în care oamenii vii pot fi loviți în tot ce e viață în ei şi, totuşi, mai trăiesc.

Din punctul de vedere al autorităților, situația lor era tot atât de disperată ca a noastră. După cum am aflat în urmă, Consiliul directorilor închisorilor fusese convocat telegrafic şi două companii de miliție a statului fură trimise în grabă spre închisoare.

În treacăt amintesc numai că nici unul dintre cei patruzeci de ocnaşi nu a mai fost vreodată ce fusese înainte. Luigi Polozzo nu şi-a recăpătat niciodată mintea, Bill Hodge Lunganul şi-a pierdut judecata, încetul cu încetul, aşa încât, un an mai târziu, a fost dus şi el la casa de nebuni. Oh, şi alții au mai urmat după Hodge şi Polozzo; iar unii, a căror putere de viață fusese slăbită, au căzut victime tuberculozei. Exact douăzeci şi cinci la sută din cei patruzeci au murit în următorii şase ani.

De două ori ne-au dus înaintea Consiliului plenar al directorilor. Am fost, alternativ, maltratat şi linguşit. Atitudinea lor se rezuma la două propuneri: dacă predam dinamita, aveau să-mi dea o pedeapsă numai cu numele, de treizeci zile de carceră, şi. apoi să mă facă secretar la biblioteca închisorii; dacă persistam în

încăpățânarea mea şi nu predam dinamita, aveau să mă pună la secret pentru tot restul osândei mele. În cazul meu, eu fiind osândit pe viață, asta echivala cu o condamnare pe viață la celula secretă.

Oh, nu, California e civilizată! Nu se află o astfel de lege în cărțile de legi. E o pedeapsă crudă şi neobişnuită şi nici un stat modern din lume nu s-ar face vinovat de o asemenea neomenie. Totuşi, în istoria Californiei eu sunt al treilea om care a fost condamnat pe viață la celula secretă. Ceilalți doi au fost Jake Oppenheimer şi Ed. Morell. Am să vorbesc despre ei îndată, pentru că am putrezit ani de zile cu dânşii în celulele tăcerii.

Mi-au dat douăzeci şi patru de ore de pieptar ca să mă gândesc bine. Apoi am fost adus înaintea Consiliului, a doua oară. Ce puteam eu să fac? Nu puteam să-i duc la dinamita care nu exista. Le-am spus-o şi mi-au spus că sunt un mincinos. Mi-au spus că sunt un caz grav, un om periculos, un degenerat moral, cel mai mare criminal al veacului. Mi-au mai spus multe alte lucruri şi pe urmă m-au dus în celulă. M-au pus în celula numărul unu. În numărul cinci zăcea Ed. Morell. În numărul doisprezece zăcea Jake Oppenheimer. Acesta era acolo de zece ani. Ed. Morell era în celulă numai de un an. Împlinea o osândă de cincizeci de ani. Jake Oppenheimer era pe viață. Aşa eram şi eu, pe viață. De aici perspectiva că noi, ăştia trei, aveam să stăm multă vreme acolo. Şi, totuşi, numai şase ani au trecut şi nici unul din noi nu mai e în celula secretă. Jake Oppenheimer a fost spânzurat. Ed. Morell a fost făcut administrator şef San Quentin şi apoi grațiat abia zilele trecute. Iar eu sunt aici, la Folsom, aşteptând ziua hotărâtă după toată regula, de judecătorul Morgan, care va fi ultima mea zi.

După cinci ani de viață celulară când m-au luat din închisoarea San Quentin ca să mă ducă la aceea din Folsom şi să mă judece, l-am văzut pe Skysail Jack. Vedeam foarte prost, căci clipeam în lumina soarelui ca un liliac, după cinci ani de întuneric; totuşi l-am văzut destul pe Skysail Jack ca să mi se rupă inima. Trecând prin curtea temniței, l-am văzut. Părul îi albise. Era bătrân înainte de vreme. Pieptul i se înfundase. Obrajii i se scofâlciseră. Mâinile îi tremurau ca de paralizie. Se clătina umblând. Şi ochii i s-au întunecat de lacrimi când m-a recunoscut, căci şi eu eram o tristă epavă a ceea ce fusese odată un om. Cântăream optzeci şi şapte de pfunzi (*43 Kg*). Părul meu sur era netuns de cinci ani, ca şi mustățile şi barba. Şi eu mă clătinam când umblam, încât paznicii mă ajutau ca să străbat acea bucată a curții, orbitoare de soare. Iar Skysail Jack şi cu mine ne uitam unul la altul şi ne recunoşteam în acele triste arătări.

Bărbații ca el sunt privilegiați chiar în închisoare, aşa încât a îndrăznit să facă o infracțiune la regulă, vorbindu-mi cu un glas spart şi tremurător: tu eşti unul din cei buni, Standing. Tu niciodată n-ai „crâcnit!"

- Dar niciodată n-am ştiut nimic, Jack, i-am şoptit. Eram silit să şoptesc, căci cinci ani de tăcere îmi distruseseră aproape glasul. Eu nu cred că a fost vreodată vreo dinamită.

- Aşa e bine, cârâi ei, dând din cap copilăreşte. Nu te lăsa! Să nu afle niciodată! Tu eşti dintre cei buni. Îmi scot pălăria înaintea ta. Tu niciodată n-ai „crâcnit".

Şi gardienii m-au dus înainte şi asta a fost ultima oară când l-am văzut pe Skysail Jack. Era vădit că şi el ajunsese să creadă în basmul dinamitei.

De ce acum sunt la Folsom şi nu la San Quentin şi de ce am să fiu spânzurat am să vă povestesc. Nu, nu

fiindcă l-am omorât pe profesorul Haskell. Mi-au dat închisoare pe viață pentru asta Au să mă scoată să mă spânzure pentru că am fost găsit vinovat de atac împotriva paznicului meu. Cazul este fără îndoială grav. Am lovit în disciplina închisorii. E lege şi ca lege se află în codul criminal.

Şi, să vezi! Această lege, în cazul meu, este „ex post facto". Nu era legea asta pe vremea când am omorât pe profesorul Haskell. Ea nu a fost făcută decât după ce eu îmi primisem sentința mea pe viață. Şi aici e punctul important: sentința mea pe viață m-a supus acestei legi, care nu era pe atunci scrisă în cod. Şi eu, tocmai din cauza condiției mele de condamnat pe viață, am să fiu spânzurat pentru violența comisă asupra paznicului Thurston. E foarte clar „ex post facto" şi, prin urmare, neconstituțional.

Dar ce le pasă de constituție juriştilor constituționali, când vor să înlăture pe cunoscutul profesor Darreil Standing?

Şi, nici măcar n-au stabilit un precedent cu executarea mea. Acum un an, după cum ştie oricine citeşte ziarele, au spânzurat pe Jake Oppenheimer, chiar aici la Folsom, pentru o crimă absolut similară... atât numai că, în cazul lui de violență, el nu era vinovat că făcuse să curgă sânge din nasul unui paznic. El tăiase, din greşeală, pe un ocnaş cu un cuțit de pâine.

E stranie viața şi obiceiurile oamenilor şi legile şi cărările lor ce se întâlnesc. Eu scriu rândurile acestea chiar în celula din secția asasinilor, pe care Jake Oppenheimer a ocupat-o înainte de a-l fi luat, ca să-i facă ce au să-mi facă mie.

Netoții! ca şi când ar putea să-mi înăbuşe iar nenorocirea cu grosolana lor invenție de frânghii şi de eşafod! Am să mă plimb iar şi iar, oh, de nenumărate ori

pe pământul ăsta frumos! Şi am să mă plimb în carne şi oase, să fiu prinț şi țăran, savant şi incult, să stau pe loc înalt şi să gem sub roată.

Capitolul V

Cred că ceea ce scriu e fără şir. Să revenim la San Quentin şi la celula secretă numărul unu, unde fusesem închis. La început m-am simțit îngrozitor de singur şi primele ceasuri se strecurară lungi de tot. Timpul era marcat prin regulata schimbare a paznicilor şi prin alternarea zilei cu noaptea. Ziua era prea puțină lumină, dar tot era mai bine decât întunericul absolut al nopții.

Niciodată nu era lumină destul de puternică, ca să citeşti. De altfel, nu era nimic de citit. Nu puteai decât să stai culcat şi să te gândeşti. Iar eu eram condamnat pe viață şi părea lucru sigur, dacă nu făceam vreo minune, dacă nu făceam treizeci şi cinci de pungi de dinamită din nimic, că toți anii vieții mele îi voi petrece în întunecimea lugubră.

Patul meu era un mindir de paie, subțire şi mucegăit, întins pe jos. O pătură uşoară şi soioasă îmi era plapuma Nu era scaun, nu era masă, nimic decât mindirul de paie şi pătura subțire veche. Eu am fost întotdeauna un om care doarme puțin şi ai cărui creier lucrează mult. În celula secretă ajungi de ți se urăşte cu tine şi cu gândurile tale şi singurul mijloc ca să scapi de tine e să dormi.

De ani de zile eu dormisem, în medie, cinci ore pe noapte. Acum mă dresam la somn. Făcusem o ştiință din somn. Eram în stare să dorm zece ore, apoi douăsprezece ore şi, la sfârşit, până la paisprezece şi cincisprezece ore din douăzeci şi patru; dar, peste asta n-am putut trece şi, forțat, eram silit să stau culcat, treaz, şi să mă gândesc, să mă gândesc. Iar pe calea

asta, pentru un om cu creierul activ, se ajunge la nebunie.

Am căutat mijloace ca să pot în mod mecanic să suport orele mele de veghe. Ridicam la pătrat şi la cub lungi serii de numere şi, prin concentrare de voință, făceam cele mai minunate progrese geometrice. Sub simpla vizualizare sub pleoape construiam eşichiere şi jucam, din ambele părți, lungi partide de şah complete, până la şah-mat. Dar când am devenit expert în jocul de memorie vizualizat, exercițiul acesta m-a plictisit. Era exercițiu, căci nu putea să fie o luptă reală când acelaşi jucător juca de ambele părți. Am încercat, dar am încercat în zadar, să-mi despic personalitatea în două personalități ca să lupte una contra alteia. Dar veşnic rămâneam acelaşi jucător, fără nici o viclenie sau strategie plănuită de o parte, pe care cealaltă parte să nu o priceapă îndată.

Mă jucam cu muştele şi am aflat că ele posedă un simț al jocului.

Dar ceasurile erau foarte lungi în celulă; nici nu puteam să le dorm toate, nici nu puteam să le petrec toate cu muştele, oricât de inteligente erau. Căci muştele sunt muşte şi eu eram om, cu creier de om; şi creierul meu era educat şi activ, îndopat de cultură şi de ştiință şi întotdeauna dispus de mare tensiune şi dor de muncă.

Lumea era moartă pentru mine. Nici o ştire dintr-însa nu se strecura până la mine. Istoria ştiinței mergea repede înainte şi pe mine mă interesau o mie de chestiuni. Numai gândul acestei activități dincolo de zidurile temniței, la care eu nu puteam lua parte şi despre care nu era posibil să aud vreodată, era de înnebunit.

Şi totuşi nu era numai tăcere în beciuri. Chiar de la început auzeam în celula mea, la intervale neregulate, nişte ciocăneli slabe, încete. Venind şi mai de departe auzeam asemenea ciocăneli şi mai slabe şi mai încete. Regulat aceste ciocăneli erau întrerupte de mârâitul gardianului. Uneori, când ciocănelile urmau prea persistent, se chema un supliment de paznici şi ştiam, după zgomote, că oamenii erau puşi în pieptare.

Ştiam, cum ştiu toți închişii din San Quentin, că cei doi bărbați din celulele secrete erau Ed. Morell şi Jake Oppenheimer. Şi ştiam că ei erau cei doi oameni care comunicau între ei, bătând în perete cu degetele, şi care erau pedepsiți pentru asta.

Cheia pe care o întrebuințau era simplă, nu aveam cea mai mică îndoială, totuşi am petrecut multe ore în zadarnice eforturi ca să o descopăr.

Nu numai în fiecare zi schimbau litera alfabetului cu care începeau cheia, dar o schimbau la fiecare conversație şi, adesea, în mijlocul unei conversații.

Şi aşa a venit o zi când am prins litera inițială a cheii, am ascultat două fraze clare dintr-o conversație, dar a doua oară, când au mai vorbit, n-am priceput nici un cuvânt. O, ziua aceea!

- As-cul-tă Ed, ce-ai da tu a-cum pen-tru ce-va foi ca-fe-nii şi-un pa-chet de Buil Dur ham? întrebă cei care bătea mai departe.

Doar că n-am strigat de bucurie. Puteam să comunic şi eu cu cineva. În sfârşit, găsisem oameni cu care să vorbesc. Am ascultat atent şi ciocăneala mai apropiată, care, am ghicit că trebuie să fie a lui Ed. Morell, a răspuns:

- Aş fa-ce do-uă-zeci de ore de strâns în piep-tar pen-tru un pachet de...

Apoi veni întreruperea mârâitoare a pazniculuiː

- Încetează, Morell!

Ciocănitul a încetat şi în noaptea aceea, când a fost reluat m-am simțit pierdut. Prin învoială anticipată schimbaseră litera inițială a cheii. Dar eu prinsesem firul şi după câteva zile s-a întâmplat să înceapă cu aceeaşi inițială cu care pricepusem.

- Alo! am ciocănit.

- Alo, străine! a răspuns Morell, iar Oppenheimer:

- Bun venit în cetatea noastră!

Erau curioşi să afle cine sunt, pe cât sunt condamnat la secret şi pentru ce fusesem condamnat. Dar toate astea le-am lăsat, la o parte, ca să învăț mai întâi sistemul schimbării inițialelor. După ce am lămurit asta, am stat de vorbă. A fost o zi mare, căci din doi osândiți se făcuseră trei, cu toate că m-au acceptat numai după un stagiu. Mi-au spus, mult în urmă, că se temeau să nu fiu spion, pus acolo ca să combine ceva contra lor. I se mai făcuse o dată lui Oppenheimer şi plătise scump încrederea ce o pusese în unealta directorului Atherton.

Spre mirarea mea, dar şi spre mîndria mea, mai bine zis, amândoi mă cunoşteau după renumele meu de incorigibil.

Am avut multe să le povestesc despre întâmplările din închisoare şi din lumea de afară. Conspirația de evadare a celor patruzeci, căutarea pretinsei dinamite şi toate perfidele invenții ale lui Winwood erau noutăți pentru dânşii.

În mai multe rânduri în acea zi am fost blestemați şi înjurați pentru conversația noastră, de către toți gardienii ce erau de pază. Dar nu ne puteam stăpâni. Din doi morți vii ne făcuserăm trei şi aveam atâtea de spus, iar modul de a le spune era aşa de încet şi eu nu aveam atâta îndemânare ca ei în vorbirea cu degetele.

- Aşteaptă până vine rândul lui Jones Chipdeturtă, la noapte, mi-a bătut Morell. Doarme mai toată vremea şi putem vorbi mai mult.

Cum am vorbit în noaptea aceea! Jones Chipdeturtă era un om josnic şi rău, cu toată grăsimea lui, dar noi binecuvântam această grăsime a lui, fiindcă îl predispunea la accese de somn pe furiş. Totuşi, neîncetata noastră ciocăneală îi strica odihna şi-l irita, aşa încât ne făcea toată vremea observații, iar ceilalți gardieni ne-au înjurat zdravăn. A doua zi de dimineață, toți au raportat că toată noaptea fusese ciocăneală şi am plătit scump mica noastră petrecere, căci la nouă a venit căpitanul Jamie cu mai mulți paznici, ca să ne strângă în chinurile pieptarului. Până la nouă a doua zi, douăzeci şi patru de ore în şir, strânşi şi neputincioşi pe lespezi, fără hrană şi fără apă, am plătit prețul conversației noastre.

Am continuat să vorbim şi din când în când să fim puşi în pieptare, ca pedeapsă. Noaptea era vremea cea mai potrivită şi, când se întîmpla să fie de gardă paznici suplinitori, adesea vorbeam câte un schimb întreg.

Ziua şi noaptea era totuna pentru noi care trăiam în întuneric.

Să dormim puteam oricând, să ciocănim, numai la ocazii. Ne-am povestit unul altuia multe din viața noastră.

Jack Oppenheimer era poreclit „Tigrul omenesc". O javră de reporter a inventat acest nume, care va dăinui multă vreme după omul căruia i-a fost dat. Şi totuşi, eu am găsit întotdeauna în Jake Oppenheimer toate trăsăturile principale ale adevăratei umanități. Era credincios şi leal. Ştiu că de multe ori a suferit pedepse, decât să părăsească pe un camarad. Era brav. Era răbdător. Era capabil de sacrificiu; aş putea povesti o

istorie despre asta, dar nu vreau să pierd vremea. Iar dreptatea era pentru el o pasiune. Omorurile în temniță, făcute de el, erau datorate acestui extrem simț de dreptate. Şi avea o inteligență splendidă. O viață întreagă în închisoare, din care zece ani în celula secretă, nu-i întunecase creierul.

Morrell, întotdeauna camarad sincer, avea, de asemenea, un creier splendid. De fapt, şi eu, care sunt aproape de moarte, am dreptul să spun, fără să fiu acuzat de lipsă de modestie, că cele trei inteligențe mai bune din San Quentin, de la director în jos, erau cele trei care putrezeau acolo, împreună, în beciuri. Şi aici, la sfârşitul zilelor mele, revăzând tot ce am cunoscut despre viață, sunt silit să trag concluzia că inteligențele puternice nu sunt niciodată docile. Oamenii stupizi, oamenii fricoşi, oamenii lipsiți de echitate pasionantă şi de camaraderie fără frică, sunt cei care fac ocnaşi model. Mulțumesc tuturor zeilor că Jake Oppenheimer, Ed. Morrell şi eu n-am fost ocnaşi model.

Capitolul VI

Să uiți înseamnă sănătate. A-şi aduce întruna aminte înseamnă obsesie, nebunie. De aceea, problema ce mi se punea în celulă, unde, fără încetare, aducerea aminte încerca să mă stăpânească, era problema uitării. Când mă jucam cu muştele, ori jucam şah singur, ori vorbeam cu degetele, uitam în parte. Ce doream, era să uit complet.

Copilul, al cărui creier n-a fost încă chinuit de viață, are în cel mai înalt grad facultatea de a uita.

Nu i se trezesc oare niciodată amintirile? Sunt ele iremediabil pierdute când devine matur? Poate acest conținut particular al creierului lui de copil să fie complet eliminat? Ori aceste amintiri din alte timpuri şi locuri rămân acolo, la fund, adormite, închise în celulele secrete ale creierului, întocmai cum eram eu închis într-o celulă la San Quentin?

Se cunosc osândiți la închisoarea secretă pe viață care au reînviat şi au privit din nou la soare. Atunci, pentru ce nu ar putea şi aceste amintiri din altă lume ale copilului să reînvie?

Dar cum? După judecata mea, prin atingerea desăvârşitei uitări a prezentului şi a trecutului vârstei virile.

Şi mai cum? Prin hipnotism. Dacă prin hipnotism mintea conştientă ar adormi şi mintea subconştientă s-ar deştepta, atunci lucrul ar fi îndeplinit, atunci toate uşile carcerelor creierului s-ar da de perete, atunci închişii ar apare la lumina soarelui.

Aşa judecam eu - cu ce rezultat, ai să afli. Dar mai întâi trebuie să spun cum, când eram copil, avusesem

aceste amintiri din altă lume. Să povestesc numai un incident. S-a întâmplat sus, în Minnesota, la vechea fermă unde m-am născut. Eram aproape de şase ani. Un misionar din China se întorsese în Statele Unite şi, fiind trimis de Consiliul Misiunilor ca să strângă fonduri de pe la fermieri, petrecea noaptea în casa noastră. Eram în bucătărie, tocmai după cină, pe când mama mă ajuta să mă dezbrac ca să mă culc şi misionarul arăta fotografii din Ţara Sfântă.

Şi ce am să-ți povestesc, le-aş fi uitat de mult, dacă n-aş fi auzit pe tata povestindu-le de nenumărate ori, în copilăria mea, la diferite persoane, care se minunau ascultându-i.

Eu am dat un strigăt la vederea uneia dintre fotografii şi m-am uitat la ea mai întâi cu atenție, apoi cu dezamăgire. Mi se păruse deodată foarte cunoscută, întocmai cum mi s-ar fi părut dacă acea fotografie ar fi reprezentat ferma tatei.

Apoi mi s-a părut cu totul străină. Dar, continuând să mă uit, sentimentul de ceva familiar, care mă obseda, îmi reveni.

- Turnul lui David, zicea misionarul mamei.

- Nu! am strigat eu cu mare hotărâre.

- Vrei să zici că nu se cheamă aşa? a întrebat misionarul.

Eu am afirmat din cap.

- Atunci, cum îi zice, băiețele?

- Numele este..., am început, apoi m-am oprit ezitând. Am uitat... În fotografie e înfățişată cu totul altfel de cum era altădată, am urmat eu după o pauză.

Aci, misionarul a întins mamei o altă fotografie pe care o căutase.

- Am fost chiar eu aici, acum şase luni, doamnă Standing. Şi arătând cu degetul: asta e Poarta Jaffa pe

unde am intrat şi m-am dus drept la Turnul lui David, în fundul fotografiei, unde este degetul meu acuma. Autorii se unesc pe deplin asupra acestei identificări. „El Kul'ah", cum îi ziceau...

Dar aici l-am întrerupt din nou, arătând o grămadă de dărâmături de clădiri ruinate, în marginea stângă a fotografiei.

- Dincolo de astea, undeva, zisei. Numele pe care l-ai spus era cum îi ziceau ovreii. Dar noi îi ziceam altfel. Noi îi ziceam... Am uitat.

- Ia ascultați la băiat, zise tata râzând pe înfundate. Ai crede că a fost acolo.

Eu am aprobat din cap, pentru că în acel moment ştiam că fusesem acolo, deşi toate păreau ciudat de schimbate. Tata râse şi mai tare, dar misionarul a crezut că-mi bat joc de el. Mi-a întins o altă fotografie. Era tocmai un peisaj pustiu şi sterp, lipsit de arbori şi de vegetație, o vale mică, strâmtă, cu pereți de gresie uşor înclinați. La mijloc era o adunătură de colibe mizerabile cu acoperişuri turtite.

- Şi acum, băiete, unde e asta? m-a luat în glumă misionarul.

Şi numele mi-a revenit.

- Samaria, am răspuns îndată.

Tata a bătut din palme de veselie, iar mama a rămas perplexă de purtarea mea ciudată, pe când misionarul părea iritat.

- Băiatul are dreptate, zise el. E un sat din Samaria. Am trecut prin el. Ca amintire am cumpărat această fotografie. Şi e evident că băiatul a mai văzut fotografii de-astea cândva.

Tata şi mama au negat însă.

- Dar e altfel aici, am declarat eu, pe când toată vremea memoria mea era ocupată cu reconstituirea

locului aşa cum îl văzusem aievea. Aspectul general al peisajului şi linia dealurilor depărtate erau aceleaşi. Deosebirile le spuneam cu voce tare şi le arătam cu degetul. Casele erau aici şi erau mai mulți pomi şi o grămadă de iarbă şi o mulțime de capre. Parcă le văd şi acum şi doi băieți care le mânau. Şi aici, o mulțime de oameni care se țineau unul după altul. Şi dincolo - arătam acolo unde îmi aşezasem satul - sunt o grămadă de vagabonzi. N-au nimic pe ei decât zdrențe. Şi sunt bolnavi. Obrazul şi mâinile şi picioarele le sunt numai răni.

- A auzit povestea la biserică ori altundeva - vă aduceți aminte de vindecarea leproşilor în Luca, zise misionarul cu un zâmbet de satisfacție. Câți vagabonzi sunt acolo, băiețele?

Învățasem să număr până la o sută, când eram de cinci ani. Mi-am fixat atenția asupra grupului pe care îl invocam şi am răspuns:

- Sunt zece. Toți fac semne cu brațele şi strigă la ceilalți oameni care le stau în față şi privesc.

- Dar nu se apropie de dânşii? m-a întrebat.

Am clătinat din cap.

- Ei stau acolo şi strigă întruna, parcă ar fi într-o mare nevoie.

- Zi înainte, insistă misionarul. Ce mai e? Ce face omul din capul celeilalte mulțimi, care zici că se află în fața lor?

- S-au oprit toți şi el spune ceva celor bolnavi. Şi băieții cu caprele s-au oprit ca să se uite. Toată lumea se uită.

- Şi pe urmă?

Atâta tot. Bolnavii se îndreaptă spre case. Nu mai strigă şi nu mai par bolnavi. Şi eu stau călare şi mă uit la ei.

La asta toți trei pufniră în râs.

- Şi eu sunt om mare şi am o sabie mare.

- Cei zece leproşi pe care Hristos i-a vindecat înainte de a trece prin Jeriho, în drumul lui spre Ierusalim, explică misionarul părinților mei. Copilul a văzut reproduceri de picturi celebre la vreo reprezentație de lanternă magică.

Dar nici tata, nici mama nu putură să-şi aducă aminte dacă văzusem vreodată o reprezentație de lanternă magică.

- Încearcă-l cu o altă fotografie, a propus tata.

- E cu totul altfel, mă plângeam eu pe când studiam fotografia pe care mi-o întinsese misionarul. Aici nu e nimic decât dealul ăsta şi celelalte dealuri. Ar trebui să fie un drum de țară, pe aici. Şi încolo ar trebui să fie o grădină, şi pomi, şi case îndărătul unor ziduri mari de piatră. Şi mai încolo, de partea cealaltă, în nişte găuri în stâncă, ar trebui să fie un loc unde îngropau morții. Vezi locul ăsta? Acolo aruncau cu pietre în oameni până când îi omorau. Eu nu am văzut niciodată când îi omorau. Dar mi s-a spus.

- Dar dealul? întrebă misionarul arătând partea centrală a fotografiei, pentru care ea părea că fusese cumpărată. Poți să ne spui numele dealului?

Am clătinat din cap.

- Am uitat... Omorau oameni acolo.

- De data asta se uneşte cu majoritatea autorilor, explică misionarul cu mare satisfacție. Dealul este Golgotha Locul craniilor sau, dacă vreți, numit astfel pentru că seamănă cu un craniu. Observați asemănarea. Aici au răstignit... Se întrerupse şi se întoarse la mine. Pe cine au răstignit aici, tinere învățat? Spune-mi ce mai vezi?

Oh, vedeam! Tata spunea că mi se holbaseră ochii, dar am clătinat din cap cu încăpățânare şi am zis:

- N-am să-ți mai spun, fiindcă râzi de mine. Eu am văzut o grămadă de oameni omorâți acolo, l-au bătut în cuie şi le-a trebuit multă vreme pentru asta. Am văzut, dar nu vreau să-ți spun. Eu nu spun minciuni niciodată. Întreabă pe tata şi pe mama dacă spun minciuni. Mi-ar scoate mațele din mine, dacă aş mințI. Întreabă-i!...

Şi după asta nici o vorbă n-a mai putut să scoată misionarul de la mine, cu toate că m-a momit cu o grămadă de fotografii, care făceau să mi se învârtă capul de mulțimea de tablouri ce-mi reveneau în minte şi care mă îmboldeau şi-mi gâdilau limba la vorbă, dar, posomorât, am rezistat şi m-am stăpânit.

- O să fie, desigur, un mare savant în Biblie, a zis misionarul tatei şi mamei, după ce i-am sărutat şi le-am spus noapte bună ca să mă duc să mă culc. Ori, poate, cu o astfel de imaginație o să devină un vestit romancier. Ceea ce probează cum o profeție poate să greşească. Eu şed aici în secția asasinilor şi scriu rândurile acestea în zilele mele din urmă sau, mai bine zis, în ultimele zile ale lui Darrell Standing, înainte de a-l scoate de aici, ca să încerce să-l arunce în întunecime, atârnat de capătâiul unei funii; şi surâd: n-am devenit nici savant în Biblie, nici romancier.

Şi eu stau aici, în după-amiaza asta caldă, în secția asasinilor şi mă opresc din scrisul memoriilor mele ca să ascult alinătorul zbârnâit al muştelor, în aerul îmbâcsit, şi să prind fraze între Josephus Jackson, criminalul negru din dreapta mea, şi Bambeccio, italianul ucigaş din stânga, care discută între ei.

Şi, în mâna mea ce atârnă, țin stiloul şi, aducându-mi aminte că alte mâini ale mele, în veacuri de demult

trecute, au mânuit pensule de cerneală şi pene, şi stilouri, găsesc momentul nimerit pentru gândire şi mă întreb dacă misionarul, când era băiat mic, a târât vreodată după dânsul nori de glorie şi a zărit strălucirea trecutelor zile de rătăcire printre stele.

Dar, să revenim la celula secretă din San Quentin. Acum, când am învățat sistemul vorbirii cu degetele şi mi-a trecut urâtul cu el, am început din nou să mă simt apăsat de singurătate. Prin autohipnoza, pe care începeam să o practic cu succes, am ajuns în stare să adorm mintea mea conştientă şi să deştept şi să eliberez mintea mea subconştientă. Dar, aceasta din urmă se producea nedisciplinat şi fără frâu. Rătăcea prin toate nebuniile de coşmar, fără coerență, fără continuitate de scene, de întâmplări şi de persoane.

Metoda mea de hipnoză mecanică era culmea simplicității. Şezând jos pe mindir, cu picioarele sub mine, mă uitam fix la un fragment de pai lucitor, pe care-l legam pe peretele celulei, lângă uşă, unde era cea mai multă lumină. Mă uitam la punctul luminos de foarte aproape şi ridicam încet capul, până când trebuia să mă forțez ca să-l mai văd. În acelaşi timp, renunțam la toată voința din mine şi mă lăsam pradă legănătoarei amețeli care, întotdeauna, cu vremea, mă apuca. Şi, când simțeam că-mi pierd echilibrul, închideam ochii şi mă lăsam să cad pe spate, în nesimțire, pe mindir. Şi apoi, pentru zece minute, o jumătate de oră sau poate chiar o oră, rătăceam fără cârmă, nebuneşte prin noianul de amintiri ale eternelor mele reîntoarceri pe pământ.

Dar, vremurile şi locurile se schimbau prea repede. Ştiam pe urmă, când mă deşteptam, că eu, Darrell Standing, eram personalitatea înlănțuitoare, care lega între ele tot bizarul şi grotescul. Dar atâta tot. Nu

puteam niciodată să trăiesc complet o deplină întâmplare, o clipă de conştiinţă lămurită în timp şi spaţiu. Visele mele, dacă vise se pot numi, erau fără de nici un înţeles.

Aşa, ca un exemplu din rătăcirile mele: într-un singur interval de cincisprezece minute de subconştienţă, m-am târât şi am mugit în mâlurile primordiale şi apoi, alături de Hans, am despicat aerul secolului al douăzecilea, într-un monoplan cu gaz. Deşteptându-mă, mi-am adus aminte că eu, Darreil Standing, în carne şi în San Quentin, zburasem cu Hans peste Pacific la Santa Monica. Dar nu-mi aduceam aminte că mă târâsem şi mugisem în anticele mâluri. Cu toate astea, analizând, îmi dau seama că amândouă întâmplările trebuiau să se fi petrecut, deoarece se înfăţişaseră în acele cincisprezece minute de subconştient. Atâta numai că întâmplarea mai veche se ştersese din memorie.

Oh, ce fluture de imagini luminoase şi de fapte! În câteva scurte clipe de slobodă subconştienţă am stat jos în saloanele reginelor, în capul mesei şi la coadă, am fost nebun şi bufon, ostaş cleric şi călugăr; şi am fost domn peste toate, în capul mesei - putere temporară prin propria mea spadă, prin grosimea zidurilor castelului şi prin numărul ostaşilor mei; putere spirituală, de asemenea: egumeni graşi şi călugări cu glugă stăteau la masă mai la coadă decât mine şi dădeau pe gât vinul meu şi se îndopau cu mâncărurile mele.

Am purtat zgarda de fier a robului, împrejurul gâtului, în clime reci şi-am iubit prinţese din case regale în caldele şi îmbălsămatele nopţi tropicale, unde robi negri puneau în mişcare aerul înăbuşitor cu apărători de pene de păuni, pe când, din depărtare, printre palmieri şi fântâni, ne venea, purtat de vânt, răcnetul leilor şi

lătratul şacalilor. M-am ghemuit în locuri reci şi pustii, încălzindu-mi mâinile la focul de bălegar de cămilă şi-am stat culcat în slaba umbră a salviilor arse de soare, lângă puțuri secate, şi am suspinat după apă, cu limba uscată, pe când împrejurul meu, dislocate şi împrăştiate în nisip, zăceau oase de oameni şi de animale, care, ca mine, suspinaseră şi muriseră.

Am fost pirat şi asasin, om cu carte şi pustnic. Am stat cu ochii țintuiți de foile tomurilor mari şi mucegăite, în liniştea scolastică şi-n umbra mânăstirilor cățărate pe râpi, pe când jos, pe coastele mai uşoare țăranii munceau încă şi, la sfârşitul zilei, printre vii şi măslini, îşi mânau de la păşuni caprele behăind şi vacile mugind; da, şi am condus gloate ce vociferau, pe caldarâmuri roase de roți, înfundate de care, în oraşe vechi şi uitate; şi cu glas solemn de moarte am proclamat legea, am constatat gravitatea infracțiunii şi am impus moartea cuvenită oamenilor care, ca şi Darreil Standing din închisoarea Folsom, călcaseră pravila.

Corăbier, mai apoi pe vârfuri amețitoare de catarge, oscilând deasupra punților corăbiilor, am privit la apa sclipitoare de soare, unde excrescențele de mărgean iradiau din profunde adâncimi albastre ca peruzeaua şi adăposteau corăbiile în siguranța unor lagune ca oglinda, ancorele zornăiau alunecând pe lângă țărmurile acoperite de palmieri, ale stâncilor de mărgean; şi am luptat pe câmpuri de bătaie uitate, din zilele de demult, când soarele apunea deasupra măcelurilor, care nu încetau şi urmau în orele nopții, cu stelele sclipind în vântul rece de noapte ce sufla din depărtate piscuri de zăpadă şi nu reuşea să înghețe sudoarea luptei; şi iarăşi am fost micul Darrell Standing, cu picioarele goale în exuberanta iarbă înrourată a primăverii, la ferma din Minnesota; înfrigurat, când în nopți de ger hrăneam

vitele în staulele aburinde de răsuflarea lor; grav, până la respect şi teamă, de splendoarea şi groaza lui Dumnezeu, când stăm plecat duminicile sub umflata predică despre Noul Ierusalim şi agoniile din flăcările iadului.

De unde îmi veneau aceste licăriri şi sclipiri, când, în celula unu din San Quentin mă holbam, până deveneam inconştient, la un fir de pai ce sclipea într-o rază de lumină?

Eu, Darrell Standing, născut şi crescut într-un cartier din Minnesota, altădată profesor de agronomie; apoi ocnaş incorigibil la San Quentin şi, în prezent, om condamnat la moarte, la Folsom. Eu, Darrell Standing, care în curând voi muri prin ştreang, în California, desigur că niciodată n-am iubit fete de regi la curți regeşti, nici n-am luptat cuțit la cuțit pe legănătoare punți de corăbii, nici nu m-am cufundat în cala cu vinuri a corăbiilor, ca să dau pe gât spirt curat în aclamațiile chefliilor, ori în cântecele funebre ale marinarilor, pe când corabia era ridicată şi sfărâmată pe stânci negre şi dințate şi apa clocotea deasupra, sub noi şi împrejurul nostru.

Astfel de lucruri nu sunt din experiența vieții lui Darrell Standing de-acum. Şi, cu toate acestea, eu, Darrell Standing, am găsit lucrurile astea în mine, în celula secretă din San Quentin, cu ajutorul hipnozei mecanice. Nu erau aceste întâmplări ale lui Darrell Standing, cum nu era cuvântul „Samaria” al lui Darrell Standing, când i-a scăpat de pe buzele lui de copil, la vederea unei fotografii.

Nimeni nu poate face ceva din nimic. În celulă eu n-am putut face treizeci şi cinci de pungi de dinamită pretinse fără milă, de la mine de căpitanul Jamie, directorii Atherton şi Consiliul directorilor de închisori.

Tot astfel, în celulă, din nimic, din experiența lui Darrell Standing, nu puteam realiza acele vaste şi depărtate viziuni din timp şi spațiu. Aceste lucruri se aflau în conținutul minții mele şi nu fac decât să încerc să le dau la iveală.

Capitolul VII

Iată, dar, starea în care mă aflam: ştiam că în mine e o bogăţie de amintiri şi de alte vieţi, dar eram incapabil să fac altceva decât să zbor ca un nebun printre acele amintiri. Aveam o bogăţie a mea, dar nu puteam să o exploatez.

Oricât am încercat cu firul meu de pai sclipitor în filtrarea luminii din celulă, n-am reuşit să înfăptuiesc nimic definit ca personalitate anterioară. Am rămas, convins, din cauza nereuşitei experienţelor mele, că numai prin moarte aş putea reînvia, clar şi coerent, amintirile eurilor mele anterioare.

Dar izvoarele vieţii curgeau puternic în mine.

Eu, Darrell Standing, aveam o aşa de puternică silă de moarte, încât refuzam să las pe directorul Atheron şi pe căpitanul Jamie să mă omoare. Eram totdeauna aşa de pornit pe viaţă, încât uneori cred că numai de aceea mă aflu aici, mâncând şi dormind, gândind şi visând, scriind povestea asta a diferitelor mele euri şi aşteptând inevitabila funie care va adăuga o efemeră perioadă în lungul lanţ al existenţei mele.

Şi pe urmă a venit moartea în viaţă. Am învăţat meşteşugul. Ed. Morell m-a învăţat, după cum vei vedea. A început graţie directorului Atheron şi a căpitanului Jamie. Ei trebuie să fi fost apucaţi de o recrudescenţă de panică, la gândul dinamitei pe care o credeau ascunsă. Au venit la mine în neagra mea celulă şi mi-au spus curat că au să mă „pieptărească" până la moarte, dacă nu mărturisesc unde se află dinamita. Şi m-au asigurat că au s-o facă în toată regula, fără nici o teamă pentru

pielea lor oficială. Moartea mea avea să apară în registrul închisorii ca datorată unei cauze naturale.

Eu cunoşteam bine teroarea, agonia şi pericolul pieptarului. Am văzut oameni schilodiți pe viață de pieptar. Am văzut bărbați, bărbați voinici, bărbați aşa de voinici încât puterea lor vitală rezistase la toate atacurile de tuberculoză ale închisorilor, dar, după o prelungită „partidă" de pieptar, cu rezistența lor zdrobită, lâncezind şi murind de tuberculoză în şase luni.

Eu am experiența mea proprie. În momentul acesta peste cinci sute de cicatrice îmi însemnează trupul. Ele merg la spânzurătoare cu mine. Şi, de-aş trăi încă o sută de ani înainte, aceste cicatrice le-aş avea, nu s-ar mai şterge.

Poate că, iubite cetățene, care îngădui şi plăteşti ca să încheie pieptarul în locul tău, poate nu şti ce e pieptarul. Să ți-l descriu, ca să pricepi metoda prin care am realizat moartea în viață, am devenit un vremelnic stăpân al timpului şi al spațiului şi am sărit peste zidurile temniței, ca să rătăcesc printre stele.

Ai văzut vreodată pânză gudronată ori învelitoare de cauciuc cu încheietori de alamă de-a lungul marginilor lor? Atunci închipuieşte-ți o bucată de pânză groasă, ca de vreo patru picioare şi jumătate lungime, cu încuietori mari şi grele de alamă pe amândouă părțile. Lățimea mai e şi neregulată - mai lată la umeri, apoi mai lată la şolduri şi mai strâmtă la mijloc.

Pieptarul se întinde pe jos. Omului, care trebuie să fie pedepsit sau care trebuie să fie chinuit ca să mărturisească ceva, i se porunceşte să se culce cu fața în jos pe pânză întinsă. Dacă refuză, e schingiuit. După aceea, el se culcă printr-o voință care e voința gâzelor, care e voința ta, dragă cetățene, care hrăneşti şi plăteşti călăi, ca să facă asta pentru tine.

Omul e culcat cu fața în jos. Marginile pieptarului se aduc cât se poate mai aproape una de alta, de-a lungul spatelui omului. Apoi o frânghie, după principiul şireturilor de încălțăminte, e trecută prin încheietori şi, după metoda încălțămintei cu şireturi, omul e strâns în pânză. Atât numai că e strâns mai grozav decât îşi strânge orice om vreodată încălțămintea. Asta se numeşte „a strânge în chingi", în limbajul temniței. Uneori, când paznicii sunt cruzi sau răzbunători sau când porunca vine de sus, pentru ca să se asigure de rigoarea strânsorii, gardianul apasă cu picioarele pe spatele omului, pe când trage frânghia cu putere.

Ți-ai legat încălțămintea prea strâns şi după o jumătate de oră ai simțit acea durere cruntă deasupra labei piciorului, din cauza împiedicării circulației? Şi-ți aduci aminte că, după o durere de câteva minute, n-ai mai putut face un pas şi ai fost nevoit să-ți dezlegi încălțămintea şi să uşurezi presiunea? Foarte bine. Atunci încearcă să-ți închipui întregul corp legat aşa în şireturi, dar mult mai strâns, şi că apăsarea, în loc să se facă numai deasupra labei piciorului, se face pe întregul tău trunchi, comprimându-ți de moarte inima, plămânii şi tot restul organelor tale vitale şi esențiale.

Îmi aduc aminte când m-au pus în pieptar prima oară. Era la începutul „incorigibilității" mele, puțin după intrarea mea în închisoare, când îmi țeseam porția mea de pânză de o sută de yarzi pe zi, în atelierul de iută şi terminasem cu două ore înainte de media orelor de lucru pe zi. Da, şi calitatea pânzei mele de saci era cu mult deasupra mediei cerute. Am fost băgat în pieptar, acea primă dată, conform regulamentului închisorilor, pentru lăturoaie în pânză, pe scurt, fiindcă lucrul meu era defectuos. Desigur că asta era ridicol. În realitate eram trimis în pieptar pentru că eu, ocnaş nou, un meşter în

producție, un savant expert în eliminarea risipei de energie, îndrăznisem să spun dobitocului de şef țesător unele lucruri din meseria lui pe care el nu le ştia. Şi țesătorul şef, în prezența căpitanului Jamie, m-a chemat la masa unde țesături prost făcute cum niciodată n-ar fi ieşit din războiul meu, erau înşirate în fața mea. Am tăgăduit, dar ei nu mi-au dat crezare. În trei rânduri am fost astfel chemat la masă. A treia chemare implica pedeapsă, după regulile atelierului. Pedeapsa mea a fost douăzeci şi patru ore de pieptar.

M-au dus în beciuri. Mi-au poruncit să mă culc cu fața în jos pe pânza întinsă pe lespezi. Am refuzat. Unul dintre gardieni, Morrisson, m-a apucat de beregată. Mobins, intendentul beciurilor, şi el ocnaş, mi-a tras câțiva pumni. Până la sfârşit m-am culcat aşa cum se poruncise. Şi, din cauza luptei cu care îi necăjisem, m-au legat straşnic de strâns. Apoi m-au rostogolit ca pe un butuc, cu fața în sus.

Nu mi s-a părut atât de rău la început. Când au închis uşa, cu un zăngănit şi un huruit de zăvoare şi m-au lăsat în întuneric absolut, era unsprezece de dimineață. Pentru câteva momente mi-am dat seama numai de o neplăcută apăsare care, ca un prost, credeam că o să fie mai uşoară cu cât mă voi deprinde cu ea. Din contră, inima a început să-mi zvâcnească şi plămânii păreau incapabili să aspire destul aer pentru sângele meu. Acest sentiment de sufocare era înspăimântător şi fiecare zvâcnire a inimii amenința să-mi spargă plămânii, care şi aşa îmi plesneau.

După o scurgere de timp, ce mi s-a părut ore şi care, după nenumăratele mele experiențe următoare de pieptar pot foarte bine, acum, să-mi dau seama că nu fusese mai mult de o jumătate de oră, am început să țip, să strig, să zbier, să urlu, într-o adevărată groază de

moarte. Tulburarea îmi venea din durerea care mă apucase la inimă. Era o durere ascuțită, definită, ca de pleurezie, cu deosebirea că mă înjunghia violent chiar în inimă.

Să mori nu era lucru greu, dar să mori într-un mod aşa de încet şi de oribil, poți să înnebuneşti. Ca o fiară sălbatică prinsă în cursă m-a apucat o frenezie de spaimă şi am zbiera şi am urlat până când mi-am dat seama că aceste exerciții vocale îmi înjunghiau inima şi mai violent şi, în acelaşi timp, consumau mult din puținul aer din plămânii mei.

Am renunțat şi am stat liniştit multă vreme - o eternitate mi s-a părut atunci - cu toate că acum sunt sigur că n-a putut fi mai mult decât un sfert de oră. Am amețit de o semiasfixie şi inima mai zvâcnea de părea că o să crape sigur pânza care mă strângea. Din nou mi-am pierdut cumpătul şi am început iar să urlu ca un nebun după ajutor.

În mijlocul acestor urlete am auzit un glas din celula vecină:

- Tacă-ți gura! striga cineva, cu toate că se strecura slab până la mine. Tacă-ți gura! Mă plictiseşti!

- Mor! urlai la rândul meu.

- Astupă-ți urechile şi uită! a fost răspunsul.

- Dar mor! am insistat.

- Atunci pentru ce te mai necăjeşti? îmi zise glasul. Ai să fii mort îndată şi scapi. Dă-i înainte şi crapă, dacă-ți place, dar nu mai face atâta zgomot pentru atâta lucru. Îmi strici bunătate de somn.

Aşa de mâniat am fost de această nesimțită indiferență, încât mi-am redobândit cumpătul şi am urmat să mă fac vinovat numai de gemete înăbuşite. Asta a durat un timp infinit - poate vreo zece minute; şi apoi o furnicare de amorțire a început în tot trupul meu.

Erau ca nişte săgeți şi ace şi câtă vreme m-au înțepat astfel nu mi-am pierdut capul. Dar când vârfurile nenumăratelor săgeți au încetat de a mă împunge şi a rămas numai o amorțeală care a continuat să fie tot mai mare, iar m-a apucat frica şi am reînceput să țip.

- Cum să pot să am o clipă de somn? se plânse vecinul meu. Eu nu sunt mai fericit decât tine. Pieptarul meu e tot atât de strâns ca şi al tău şi vreau să dorm, ca să uit.

- De când eşti înăuntru? am întrebat, crezând că era de-abia pus într-însul şi comparând cu veacurile de când sufeream eu.

- De alaltăieri, a fost răspunsul

- De alaltăieri în pieptar?

- De alaltăieri, frate.

- Dumnezeule! am strigat.

- Da, frate, cincizeci de ore în şir şi nu mă auzi scoțând nici un răcnet. M-au încins apăsând cu picioarele în spate. Sunt strâns rău, crede-mă. Tu nu eşti singurul necăjit. Nu eşti în pieptar nici de un ceas.

- Sunt de ceasuri şi de ceasuri, am protestat.

- Frate, poți să crezi ce vrei, dar nu e aşa îți spun eu: nu eşti acolo nici de un ceas. I-am auzit legându-te.

Lucrul era de necrezut. În mai puțin de un ceas murisem de o mie de ori. Şi totuşi, acel vecin cumpănit şi indiferent, cu glasul calm şi aproape binevoitor, cu toată asprimea primelor observații, era în pieptar de cinzeci de ore.

- Cât au sa te mai țină? am întrebat

- Numai Dumnezeu ştie. Căpitanul Jamie are necaz pe mine şi nu mă scoate până n-oi fi gata să crăp. Şi acum, frate, am să te învăț eu un meşteşug. Singurul lucru e să închizi ochii şi să uiți. Zbieretele şi urletele nu fac parale aici. Şi mijlocul de a uita e ... să uiți. Încearcă

să-ți aduci aminte toate fetele pe care le-ai cunoscut. Asta o să-ți mănânce din ceasuri. Poate că o să simți că leşini. Foarte bine: leşină! E neîntrecut pentru omorârea vremii. Şi, dacă fetele nu te ajută, gândeşte-te la lichelele din pricina cărora eşti aici şi gândeşte-te ce le-ai face dacă ți-ar cădea în mână.

Omul care-mi vorbea astfel se numea Philadelphia Red. Din cauza altor condamnări anterioare, făcea cincizeci de ani pentru tâlhărie la drumul mare, pe drumurile Alamedei. Făcuse deja o duzină din anii lui, la data când vorbea cu mine în pieptar şi asta a fost acum şapte ani.

Era unul dintre cei patruzeci de osândiți pe viață, care au fost nenorociți de Cecil Winwood.

O astfel de disciplină nu îmblânzeşte pe om. Am ieşit din această primă „pieptăreală" plin de amărăciune şi o ură pătimaşă, care a tot crescut cu anii. Dumnezeule, când mă gândesc la lucrurile pe care mi le-au făcut oamenii! Douăzeci şi patru de ore în pieptar! Nici nu-mi trecea prin minte în acea dimineață, când, cu lovituri în coaste, m-au pus pe picioare, că va veni o vreme când douăzeci şi patru de ore de pieptar nu vor mai însemna nimic; când, după o sută de ore de pieptar, mă găseau surâzând când mă dezlegau; când, după două sute patruzeci de ore de pieptar, găseau acelaşi surâs pe buzele mele.

Da, două sute patruzeci de ore! Iubite cetățene, crescut în bumbac, ştii ce înseamnă aceasta? înseamnă zece zile şi zece nopți în pieptar. Desigur, astfel de lucruri nu se fac nicăieri în lumea creştină, la o mie nouă sute de ani după Hristos. Eu nu pretind să mă crezi. Nici eu nu pot crede. Dar ştiu numai că asta mi s-a făcut mie la San Quentin şi că am trăit ca să mai râd

de ei şi să-i silesc să scape de mine spânzurându-mă, fiindcă făcusem să curgă sânge din nasul unui gardian.

Scriu aceste rânduri astăzi, în anul Domnului 1913; şi astăzi, în anul Domnului 1913, sunt oameni care zac în pieptare, în beciurile de la San Quentin.

Capitolul VIII

La secret, în celula unu, directorul Atherton şi căpitanul Jamie, au continuat să mă supună la interogatoriu. Directorul Atherton mi-a zis:

- Standing, trebuie să sfârşeşti odată cu dinamita ori te omor în pieptar. Am avut cazuri mai grele decât al tău şi am scos-o la capăt. Ai să alegi: dinamita ori giulgiul.

- Atunci, văd că are să fie giulgiul, am răspuns, fiindcă habar n-am de dinamită.

Asta l-a împins pe director la o acțiune imediată.

- Culcă-te imediat pe jos! a poruncit.

M-am supus, căci cunoşteam nebunia de a lupta cu trei sau patru oameni puternici. M-au legat strâns şi mi-au dat o sută de ore. O dată la douăzeci şi patru de ore aveam voie să beau apă. Nu doream mâncare şi nici nu mi s-a oferit. Către sfârşitul celor o sută de ore, Jackson, medicul închisorii a examinat starea mea fizică.

Dar mă obişnuisem prea mult cu pieptarul încât o „pieptănăreală", fie ea şi de o sută de ore, să-mi facă rău. Natural, mă slăbea, îmi scotea viața din mine; dar învățasem oarecare trucuri musculare, ca să fur puțin spațiu pe când mă legau. La sfârşitul primei „partide" de o sută de ore eram istovit şi obosit, dat atâta tot. Încă o partidă de durata asta mi-au mai dat, după o zi şi o noapte de odihnă. Şi pe urmă, mi-au dat o sută cincizeci de ore. Mare parte din timpul ăsta am fost fizic amorțit şi mental, în delir. Iar printr-o forțare a voinței, am reuşit să dorm ore întregi.

Pe urmă, directorul Atherton a încercat o variație. Mi s-au dat intervale neregulate de odihnă şi de pieptar. Nu ştiam niciodată când aveam să intru în pieptar.

Şi, veşnic, aceeaşi întrebare mi se punea: unde este dinamita? Uneori directorul Atherton era furios pe mine; alteori, după ce înduram un pieptar extraordinar de sever, aproape mă ruga să mă destăinui. O dată mi-a promis chiar trei luni de spital, repaus absolut şi hrană bună şi apoi postul de secretar la bibliotecă.

Doctorul Jackson, un fel de ființă îngâmfată şi prostănacă, cu o spoială de medicină, devenise sceptic. El pretindea că pieptăritul, oricât s-ar prelungi, n-ar putea niciodată să mă omoare; şi convingerea sa era un imbold pentru director ca să urmeze cu încercările.

Cu cât devii mai slab, cu atât eşti mai puțin susceptibil la suferință. E mai puțină durere, fiindcă e mai puțin de durut. Iar omul deja extenuat îşi pierde mai încet restul de puteri. E îndeobşte cunoscut că bărbații deosebit de tari suferă mai mult de boli obişnuite decât femeile şi bărbații piperniciți. Cu cât rezervele de forță se consumă, cu atât ai mai puțină putere de pierdut. După ce toată carnea superfluă s-a dus, ce rămâne e fibros şi rezistent, de fapt, asta devenisem eu - un fel de organism care persista să trăiască.

Lui Morrell şi lui Oppenheimer le părea rău de mine şi-mi ciocăneau simpatii şi sfaturi. Oppenheimer îmi spunea că trecură şi el prin asta, încă şi mai rău, şi tot trăia.

- Nu te da bătut, silabisea el cu degetele. Nu-i lăsa să te omoare căci asta le-ar conveni. Şi nu crâcni despre ascunzătoare.

- Dar nu e nici o ascunzătoare, am ciocănit în uşă, îndărăt cu muchia tălpii pantofului - eram în pieptar în

momentul aceia şi nu puteam bate decât cu piciorul. Nu ştiu nimic despre afurisita aceea de dinamită.

- Aşa e bine, mă lăuda Oppenheimer. Are stofă, nu e aşa, Ed‘?

Ceea ce arăta câtă şansă am să-l conving pe directorul Atherton de ignoranța mea cu privire la dinamită. Simpla persistență a lui să mă cerceteze convinsese pe un om ca Oppenheimer, care nu putea decât să mă admire pentru tăria cu care îmi țineam gura.

În această primă investigare prin pieptar, am reuşit să dorm foate mult. Visurile mele erau remarcabile. Desigur, erau vii şi reale cum sunt cele mai multe visuri. Ceea ce le făcea remarcabile era coerența şi continuitatea lor. Adesea mă adresam la adunări de oameni de ştiință asupra unor subiecte abstracte; le citeam scrieri pregătite cu îngrijire, despre cercetările mele sau despre deducții făcute de mine din cercetările mele sau despre deducții făcute de mine din cercetările şi experiențele altora. Când mă deşteptam glasul meu îmi părea că tot îmi sună în urechi, iar ochii mei încă vedeau tipărite pe hârtia albă întregi fraze şi paragrafe, pe care puteam să le citesc din nou şi de care mă minunam înainte ca viziunea să poată să dispară. În treacăt, atrag atenția asupra faptului că în momentele acelea îmi dădeam seama că procesul de raționare, întrebuințat în aceste discursuri din vise, era întotdeauna prin deducții.

Adesea mi se înfățişa o mare proprietate ce se întindea la nord şi la sud, pe sute de mile, într-o parte oarecare din regiunile temperate, semănând foarte mult cu cele din California ca floră, faună şi climă. Nu o dată, nu de două, ci de mii de ori am călătorit prin această regiune a visurilor. Punctul asupra căruia vreau să atrag

atenția este că mereu era aceeaşi regiune. Nici o trăsătură esențială a ei nu diferea vreodată în diferitele visuri. Aşa, de exemplu, făceam întotdeauna un drum de opt ore cu o trăsură trasă de cai de munte din păşunile alfa (unde țineam şi multe vaci Jersey), ia depărtatul sat de lângă marele râu secat, unde prindeam micul tren cu linie îngustă. Fiecare piatră de hotar din acest drum de opt ore, fiecare pom, fiecare pisc, fiecare râu şi pod, fiecare culme şi coastă erau întotdeauna aceleaşi.

În această întinsă, bine întocmită regiune de ferme a visurilor mele din pieptar, cele mai mici amănunte cu privire la anotimp şi la munca oamenilor se schimbau. Astfel, în păşunile de pe platouri, în dosul câmpiilor mele de alfa, am înființat o nouă fermă cu ajutorul caprelor Angore. Aici observam schimbările, în fiecare vizită din vis, şi schimbările erau în acord cu vremea ce trecea între vizite.

Oh, coastele acoperite cu arbuşti! Le văd acum întocmai cum erau când caprele mele au fost pentru prima oară băgate într-însele. Şi cum îmi aduc aminte schimbările ulterioare - cărările ce începeau să se ivească, pe măsură ce caprele, literalmente, îşi „mâncau” drumul prin crângul des; dispariția tufişurilor mal tinere şi mai mici; perspectivele ce se deschideau în toate direcțiile, prin tufişurile mai bătrâne şi mai înalte, după cum caprele mâncau până unde ajungeau, ridicate pe picioarele dindărăt; năvala ierbii de păşune care se întindea. În drumul deschis de capre. A venit ziua când oameni cu securi au dat jos arbuştii mai înalți, ca să poată caprele să ajungă la frunze, muguri şi coajă.

A venit ziua, în timp de iarnă, când scheletele uscate, dezgolite, ale arbuştilor au fost strânse în grămezi arse. A venit ziua când mi-am mânat caprele pe late coaste inaccesibile, acoperite de mărăcini, şi pe

urma lor erau vitele mele, care păşteau îngropate până la genunchi în iarba grasă ce creştea, unde mai înainte fuseseră numai spini. Şi a venit ziua când mi-am mânat vitele înainte şi plugarii mei au străbătut în sus şi-n jos, până în marginile lanurilor, spintecând îmbelşugata brazdă, ca să putrezească şi să se prefacă în pământ roditor, în care aveam să-mi aştern semințele recoltelor ce aveau să vină.

Da, şi în visele mele, adesea, ieşeam din unicul tren cu linie strimtă, acolo unde satul izolat sta alături de marele râu uscat şi în trăsurica mea, trasă de cai mici de munte, mânam ore după ore, prin toate bine cunoscutele câmpii de alfa şi, apoi, sus la păşunile de pe platouri, unde alternatele mele recolte de grâu, ovăz şi trifoi erau coapte, gata de secerat, iar vătafii supravegheau pe oamenii mei ocupați cu secerişul, pe când dincolo, veşnic cățărându-se caprele mele se cățărau pe cele mai înalte coaste de mărăcini, transformându-le în câmpii arabile.

Dar astea erau visuri, simple visuri, aventuri închipuite ale minții mele deductive, subconştiente. Absolut diferite de ele, după cum vei vedea, au fost celelalte întâmplări ale mele, după ce am trecut porțile morții vii şi am retrăit realitatea altor vieți, care fuseseră ale mele în alte vremuri.

În lungile ore de veghe în pieptar, am observat că mă opream foarte mult asupra lui Cecil Winwood, poetul falsificator, care prin ticăloşia sa adusese tot chinul acesta asupra mea şi care, chiar atunci, era slobod din nou, afară, în lumea liberă. Nu, nu-l uram. Cuvântul e prea slab. Nu există cuvânt în limbă destul de tare ca să exprime sentimentele mele. Pot spune numai că am cunoscut roaderea unei dorințe de răzbunare împotriva lui, care era o durere prin ea însăşi care trecea peste

toate limitele cuvintelor. N-am să-ți vorbesc despre orele pe care le-am consacrat planurilor de chinuri pentru el, nici de diabolicele mijloace şi proiecte de tortură, pe care le inventasem pentru dânsul. Numai un exemplu: Mă pasionasem de vechiul mijloc prin care un lighean de metal, conținând un guzgan, se leagă de trupul unui om. Singura cale de ieşire pentru guzgan este prin însuşi corpul omului. După cum spuneam, eram pasionat de această tortură, până când mi-am dat seama că o astfel de moarte ar fi prea repede şi atunci am meditat mult şi favorabil asupra unei alte torturi, născocită de mauri; dar nu, am făgăduit să nu mai povestesc de astea. Destul să ştiți că multe din vegherile mele cumplit de dureroase erau consacrate visurilor de răzbunare împotriva lui Cecil Winwood.

Capitolul IX

Un lucru de mare valoare am învățat în lungile şi dureros de plictisitoarele ore de veghe şi anume, stapânirea trupului de către minte. Am învățat să sufăr în mod pasiv, cum, fără îndoială, au învățat toți oamenii care au trecut prin succesiunea treptată a pieptarului. Oh, nu e lucru uşor să-ți păstrezi creierul într-o odihnă aşa de senină, încât să uite de palpitanta, violenta suferință a nervilor torturați.

Şi, tocmai această stăpânire a cărnii de către spirit am dobândit-o în aşa mod, încât aram în stare cu uşurință să pun în practică secretul pe care mi-l spusese Ed. Morrell.

- Crezi că o să fie giulgiul? mi-a bătut în perete într-o noapte Ed. Morrell.

Eu tocmai fusesem eliberat după o sută de ore şi eram slab cum nu fusesem niciodată până atunci. Aşa de slab eram, încât, cu toate că trupul meu era un morman de răni şi de durere, abia îmi dădeam seama că am carne pe mine.

- Mi se pare că e giulgiu, am bătut îndărăt. Au să mă dea gata, dacă mai ține mult.

- Nu te lăsa, mă sfătui el, Există un mijloc. L-am învățat şi eu, jos în beciuri, pe când Massie şi cu mine căpătam pieptare cu vârf şi îndesat. Eu am rezistat. Dar Massie a crăpat, Dacă n-aş fi învățat meşteşugul, aş fi crăpat şi eu. Trebuie mai întâi să fii foarte slăbit înainte de a-l încerca. Dacă-l încerci când eşti încă în putere nu reuşeşti şi-ți merge rău pentru totdeauna. Am făcut greşeala să spun lui Jake meşteşugul, când era încă tare. Desigur că n-a putut să reuşească şi după aceea,

când a avut nevoie de el, era prea târziu, fiindcă prima lui nereuşita stricase tot. Acum nici nu vrea să creadă de aşa ceva; crede că-mi bat joc de el. Nu e aşa Jake?

Şi din celula treisprezece, Jake bătu îndărăt:

- Nu o înghiți, Darrell. E, desigur, un basm.

- Spune înainte, am bătut eu lui Morrell.

- Tocmai de asta am aşteptat să fii într-adevăr istovit, a urmat el. Acum ai nevoie şi am să-ți spun. E tocmai bine pentru tine. Dacă ai voință, poți să reuşeşti. Eu am făcut-o de trei ori şi ştiu.

- Bine, dar ce e? am bătut nerăbdător.

Meşteşugul e să mori în pieptar, să-ți porunceşti ție însuți să mori. Ştiu că nu mă pricepi încă, dar aşteaptă. Ştii cum cazi în nesimțire când eşti strâns tare, cum brațele şi picioarele îți amorțesc. Desigur, nu poți să împiedici lucrul ăsta, dar poți să-l iei ca punct de plecare şi să profiți de el. Nu aştepta ca picioarele sau orice alt membru să-ți amorțească. Stai culcat pe spate cât poți de confortabil şi începe să faci uz de voință, iată ideea pe care trebuie să o ai în cap şi în care trebuie să crezi toată vremea, cât o gândeşti. Dacă nu crezi, atunci nu e nimic de făcut. Lucrul pe care trebuie să-l gândeşti şi să-l crezi e că trupul tău este una şi spiritul, alta. Tu eşti tu, iar trupul tău nu contează. Tu eşti stăpânul, tu n-ai trebuință de nimeni. Şi, gândind şi crezând toate astea procedezi aşa încât să le probezi, uzând de voința ta. Îți faci trupul să moară. Începi cu degetele de la picioare, unul câte unul. Faci să-ți moară degetele de la picioare. Vrei ca ele să-ți moară. Şi dacă ai credință şi voință, degetele tale vor muri. Ăsta e lucrul principal: să începi moartea. Odată ce ai obținut să moară primul deget, restul e uşor, fiindcă nu-ți mai trebuie nici o credință. Să ştii! Pe urmă îți pui toată voința ca să faci

restul trupului să-ți moară. Îți spun, Darrell; eu ştiu, am făcut-o de trei ori.

Odată ce ai reuşit să începi moartea, merge de la sine. Şi lucrul nostim e că tu eşti acolo, de față, toată vremea. Faptul că degetele îți sunt moarte, nu te face câtuşi de puțin să fii mort. În curând îți vor muri picioarele până la genunchi şi apoi până la şolduri şi tu eşti absolut acelaşi, cum ai fost întotdeauna. Numai trupul tău iese din joc, bucățică cu bucățică. Iar tu eşti absolut tu, acelaşi ca înainte de a fi început.

- Şi pe urmă, ce se întâmplă? am întrebat.

- Ei, când trupul tău e mort şi tu eşti încă întreg acolo, atunci ieşi din piele şi-ți părăseşti trupul. Şi când părăseşti trupul, părăseşti celula. Zidurile de piatră şi uşile de fier sunt ca să țină închise trupuri. Ele nu pot să țină închis sufletul. O vezi, o probezi chiar tu. Eşti un spirit, eşti afară din corpul tău. Poți să te uiți la hoitul tău fiind afară din el, îți spun că ştiu, fiindcă am făcut-o de trei ori - m-am uitat la trupul meu culcat acolo, şi eu, afară din el.

- Ha, ha, ha! şi-a ciocnit Jake Oppenheimer râsul la treisprezece celule depărtare.

- Vezi, asta e nenorocirea lui Jake, a urmat Morrell. El nu poate să creadă. Când a încercat trucul era prea în putere şi n-a reuşit. Şi acum crede că glumesc.

- Când mori eşti mort şi morții rămân morți, a răspuns Oppenheimer.

- Îți spun că eu am fost mort de trei ori, a insistat Morrell.

- Şi ai trăit ca să ne spui nouă, şi-a bătut joc Oppenheimer.

- Dar să nu uiți un lucru, Darrell, a bătut Morrell, Lucrul e delicat. Ai toată vremea impresia că te cam întreci. Nu pot să explic bine, dar eu aveam toată vremea

un fel de grijă că, dacă sunt absent când vor veni să-mi scoată trupul din pieptar, n-am să mai pot intra îndărăt în trupul meu. Vreau să zic că trupul meu o să fie mort de-a binelea şi eu nu vreau să fie mort. Nu voiam să dau căpitanului Jamie şi celorlalți această satisfacție. Dar, ascultă, Darrell, dacă reuşeşti trucul, poți să-ți râzi de director. Odată ce faci să-ți moară trupul în felul acesta, nu-ți mai pasă chiar dacă te țin în pieptar o lună în cap. Tu nu suferi deloc şi trupul tău nu simte. Ştii că sunt cazuri când oamenii au dormit câte un an întreg de-a rândul. Aşa are să fie şi cu trupul tău. El rămâne acolo în pieptar, fără să-l doară, fără nimic, aşteptând ca să te întorci tu. Încearcă, eu ți-am dat îndrumarea exactă.

- Dar dacă nu se mai întoarce îndărăt? a întrebat Oppenheimer.

- Atunci el e păcălitul, presupun, Jake, a răspuns Morrell. Cu toate că, mai ştii, păcăliții se poate să fim noi, care rămânem în mizeria asta, când am putea să scăpăm aşa uşor.

Şi aici s-a terminat vorba noastră, căci Jones Chipdeturtă, deşteptându-se arțăgos dintr-o moțăială nepermisă, a amenințat că raportează a doua zi pe Morrell şi Oppenheimer, ceea ce însemna pieptarul pentru ei. Pe mine nu m-a amenințat, fiindcă ştia că eu în orice caz eram condamnat la pieptar.

Am stat mult culcat acolo în tăcere, uitând mizeria trupului meu, pe când examinam propunerea pe care mi-o făcuse Morrell. Deja, cum am spus, printr-o mecanică autohipnoză, căutasem, să pătrund îndărăt prin timp, până la personalitățile mele anterioare. Că în parte izbutisem, ştiam: dar tot ce e experimentasem fusese o fluturare de apariții care se iveau neregulat şi era fără continuitate.

Metoda lui Morrell era aşa de patent contrariul metodei mele de autohipnoză, încât eram fascinat. Prin metoda mea conştiința persista până la urmă şi, când trupul murea, ea trecea într-o stare atât de eterată, încât părăsea trupul, părăsea închisoarea din San Quentin şi rătăcea departe şi era tot conştiință.

Merita o încercare, în orice caz, mi-am zis. Şi, cu toate aerele mele sceptice de om de ştiință, credeam. Nu aveam nici o îndoială că puteam să fac ceea ce Morrell zicea că a făcut de trei ori. Poate că această credință, care aşa de uşor mă stăpânise era datorată extremei mele slăbiciuni. Poate că nu eram destul de tare să fiu sceptic. Aceasta era chiar ipoteza sugerată de Morrell. Era o concluzie de pur empirism şi eu, de asemenea, după cum vei vedea, am demonstrat-o tot în mod empiric.

Capitolul X

Înainte de toate, a doua zi de dimineață directorul Atherton a venit în celula mea hotărât pe omor. Cu el erau căpitanul Jamie, doctorul Jackson, Jones Chipdeturtă şi Al. Hutchins care împlinea o osândă de patruzeci de ani şi avea speranțe să fie iertat. De patru ani era intendent şef la San Quentin. Că asta era o situație de mare importanță, ai să pricepi când îți voi spune că numai leafa intendentului şef se ridica la trei mii de dolari pe an. De aceea Al. Hutchins, posesor a douăsprezece mii de dolari şi al promisiunii de iertare, era gata să facă orbeşte orice i-ar fi poruncit directorul.

Adineaori am spus că directorul Atherton a venit în celula mea hotărât pe omor. Se vedea de pe față. Faptele lui au probat-o.

- Examinează-l! a ordonat doctorului Jackson.

Acea mizerabilă caricatură de ființă omenească îmi scosese cămaşa, o crustă de murdărie, pe care o purtam la intrarea mea în celulă şi expuse nenorocitul meu trup istovit, cu pielea încrețită pe coaste ca un pergament cafeniu şi plin de răni din cauza multor şedințe de pieptar. Examinarea a fost neruşinat de superficială.

- Suportă? a întrebat directorul
- Da, a răspuns doctorul Jackson.
- Cum e inima?
- Splendidă.
- Crezi că suportă zece zile, doctore?
- Sigur.
- Nu cred, a zis directorul sălbatic. Totuşi să încercăm. Culcă-te, Standing!

M-am supus şi m-am întins cu faţa în jos pe pieptarul întins. Directorul părea că discută cu sine un moment.

- Întoarce-te! a comandat.

Am făcut mai multe forţări, dar eram prea slab ca să reuşesc. N-am putut decât să mă zbat şi să mă zvârcolesc în neputinţa mea.

- Se preface, a observat Jackson.

- Lasă că nu se mai preface după ce voi isprăvi cu dânsul, a zis directorul. Ajutaţi-l! Nu pot să-mi pierd vremea cu el.

Şi aşa mă rostogoliră pe spate şi mă uitai fix la faţa directorului Atherton.

- Standing, a zis el răspicat, am răbdat cât am putut. Sunt sătul şi plictisit de încăpăţânarea ta. Răbdarea mea e sleită. Doctorul Jackson zice că eşti în stare să suporţi zece zile de pieptar. Poţi să-ţi închipui care-ţi sunt şansele. Dar am să-ţi mai dau pe cea din urmă. Isprăveşte cu dinamita! în momentul în care va fi în mâinile mele, te scot de aici. Vei putea să faci baie, să te razi şi să-ţi pui haine curate. Te las să te odihneşti şase luni, cu hrană de la spital, şi pe urmă te pun secretar la bibliotecă. Nu poţi să-mi ceri să fiu mai cinstit cu tine decât atât. Unde mai pui, că nu denunţi pe nimeni. Eşti singurul la San Quentin care ştie unde este dinamita. N-ai să loveşti în nimeni cedând şi are să-ţi fie bine din momentul acela. Dar, dacă nu...

S-a oprit şi a dat din umeri semnificativ.

- Ei, dacă nu, îţi începi cele zece zile chiar de acum.

Perspectiva era înspăimântătoare, de slab eram, încât am fost tot atât de sigur ca şi directorul că înseamnă moartea. Şi atunci mi-am adus aminte de trucul lui Morrell. Acum ori niciodată aveam nevoie de el şi acum ori niciodată era momentul să-mi pun credinţa

în el. Am surâs în fața directorului Atherton şi mi-am pus credința în acel surâs şi propunerea ce i-am făcut:

- Directore, am zis, mă vezi cum surâd? Ei bine, dacă la capătul celor zece zile, când mă veți dezlega, îți surâd tot aşa, dai o pungă de tutun „Bull Durham" şi un pachet de foi cafenii lui Morrell şi lui Oppenheimer?

- Nu sunt nebuni de legat caraghioşii ăştia universitari? a mormăit căpitanul Jamie.

Directorul Atherton era un om coleric şi a luat cererea mea ca o fanfaronadă insultătoare.

- Tocmai pentru asta capeți o extra chingă, mi-a răspuns.

- Ți-am făcut o propunere serioasă, directore, am zis liniştit. Poți să mă încingi cât de strâns vrei, dar dacă surâd peste zece zile dai „Bull Durham-ul lui Morrell şi lui Oppenheimer?

- Eşti foarte sigur pe tine, a răspuns,

- De aceea am şi făcut propunerea, am zis.

- Te-ai convertit, hai? spuse el în bătaie de joc.

- Nu, mi-a fost răspunsul. Se întâmplă numai că am mai multă viață în mine decât poți dumneata vreodată să-i dai de căpătâi. Dă-mi o sută de zile, dacă vrei, şi eu tot o să-ți surâd la sfârşit.

- Sunt sigur că zece zile sunt mai mult decât îți trebuie, Standing.

- Asta e părerea dumitale, am zis. Crezi în ea? Dacă crezi, n-ai să pierzi nici măcar costul celor două pachete de tutun. În orice caz, de ce te temi?

- Pentru două pachețele, ți-aş sfărâma obrazul cu piciorul chiar acum, a răspuns el încruntat.

- Nu te opresc. Eram imprudent de suav. Dă cu piciorul cât pofteşti şi tot are să-mi rămână obraz destul cu care să surâd. Până atunci, ce-ar fi să accepți propunerea mea de la început?!

Un om trebuie să fie grozav de slab şi de adânc de disperat ca să fie în stare, în aşa circumstanţe, să desfidă pe director în celulă. Ori poate să fie amândouă şi poate, pe deasupra, să aibă şi credinţă. Acum ştiu că aveam credinţa şi că vorbeam aşa din cauza ei. Credeam în domnia minţii asupra trupului. Credeam, că şi o sută de zile în pieptar nu puteau să mă omoare.

Căpitanul Jamie trebuie să fi simţit această credinţă care mă susţinea, căci zise:

- Îmi aduc aminte de un suedez care a înnebunit acum douăzeci de ani. Era înaintea venirii dumitale, directore. Omorâse un om într-o ceartă pentru douăzeci şi cinci de centigrame de tutun şi a luat pedeapsă pe viaţă pentru asta. Era bucătar. Era evlavios. Zicea că un car de aur venea să-l ia la cer şi şedea pe maşina înfierbântată la roşu şi cânta imnuri şi osanale pe când sfârâia. L-au luat de acolo cu forţa, dar a crăpat la două zile după aceea. Era ars până la oase. Şi până la sfârşit a jurat că nici nu simţise focul. Nu puteai să scoţi un strigăt din el.

- Lasă că-l facem pe Standing să strige, zise directorul.

Directorul era aşa de supărat, încât ar fi fost ridicol, dacă nu s-ar fi aflat într-o situaţie aşa de disperată. Faţa i se convulsionase, îşi încleşta mâinile şi, un moment, păru că o să se repeadă la mine şi o să mă ia la bătaie. Apoi, cu un efort, s-a stăpânit.

- Foarte bine, Standing, a mârâit. Accept. Dar te prinzi pe scumpa ta viaţă că ai să-mi surâzi peste zece zile. Întoarceţi-l, băieţi, şi strângeţi-l până veţi auzi că-i trosnesc oasele. Hutchins, arată-i că ştii cum se face.

Şi m-au rostogolit din nou şi m-au strâns, cum nu mai fusesem strâns niciodată. Intendentul, desigur, îşi arăta îndemânarea. Am încercat să fur cât spaţiu am

putut. A fost puțin de tot, căci de mult mi se uscase toată carnea de pe mine, iar muşchii mei erau reduşi la simple coarde. N-aveam nici puterea, nici volumul necesar ca să fur decât foarte puțin şi acel puțin, îți jur, că l-am obținut prin simpla umflătură de la încheieturile oaselor scheletului meu. Iar de acest puțin lucru am fost frustrat de Hutchins care pe vremuri, înainte de a fi fost intendent şef, învățase toate meşteşugurile pieptarului, chiar din pieptar.

Dacă vreodată un om a comis de bunăvoie un omor, AI. Hutchins l-a comis în dimineața aceea, în celulă, la porunca directorului. El m-a frustrat de puținul spațiu pe care-l agonisisem. Şi trupul meu a rămas fără apărare şi cu piciorul în spatele meu, pe când trăgea şireturile cu putere, m-a strâns cum nu reuşise nimeni să mă strângă până acum. Aşa de cruntă era presiunea trupului meu debil asupra organelor vitale, încât am simțit pe loc, imediat, că moartea era lângă mine. Şi totuşi minunea credinței era în mine: nu credeam că o să mor. Ştiam - zic. Ştiam - din vârful unghiilor de la picioare până la rădăcinile părului de pe țeastă.

- E straşnic de strâns, a observat căpitanul Jamie, fără voia lui.

- Da, rău al dracului, a zis doctorul Jackson. Dar vă spun că nimic nu poate să-i facă nici un rău, altfel murea de mult.

Directorul Atherton, după multă muncă, a reuşit să-şi bage degetul între şireturile din spatele meu. A pus piciorul şi a tras dar n-a reuşit să obțină decât o destindere mică.

Îmi scot pălăria în fața ta, Hutchins, a zis. Îți cunoşti meşteşugul. Acum rostogoleşte-l pe spate ca să ne uităm la el.

M-au rostogolit pe spate. M-am uitat fix la ei cu ochii holbați. Atât ştiu: dacă m-ar fi strâns aşa prima dată când m-au pus în pieptar, aş fi murit, desigur, în primele zece minute. Dar eram bine antrenat. Aveam la spatele meu miile de ore de pieptar şi, în plus, credința în ceea ce îmi spusese Morrell.

- Acum râzi, afurisitule, îmi zise directorul. Dă-i drumul surâsului cu care te-ai lăudat atâta.

Şi atunci, pe când plămânii îmi gâfâiau după aer, pe când inima amenința să-mi plesnească, pe când mintea îmi şovăia, totuşi am fost în stare să zâmbesc directorului în față.

Capitolul XI

Uşa se trânti închizând tot, afară de puțină lumină, şi am rămas singur, pe spate. Prin meşteşugurile pe care le învățasem de mult în pieptar, am reuşit să mă târăsc încet pe lespezi, câte o unice odată, până când vârful tălpii papucului meu drept a atins uşa. A fost o imensă bucurie pentru mine. Nu mai eram absolut singur. La nevoie puteam cel puțin să bat şi să vorbesc cu Morrell.

Dar directorul Atherton trebuie să fi lăsat ordine stricte la paznici, căci, cu toate că am reuşit să chem pe Morrell şi să-i spun că aveam intenția să încerc experiența lui, a fost împiedicat de gardian să-mi răspundă. Pe mine puteau numai să mă blesteme, căci de vreme ce eram în pieptar pentru zece zile, eram la adăpost de orice amenințare de pedeapsă.

Îmi aduc aminte că am observat atunci seninătatea minții mele. Obişnuita durere a pieptarului o simțeam în trupul meu, dar mintea îmi era atât de pasivă, încât nu-mi dădeam seama de durere, cum nu-mi dădeam seama de lespezile de sub mine ori de pereții din jurul meu. Niciodată n-a fost un om într-o mai bună condiție mintală şi sufletească pentru o astfel de experiență.

Îmi începui concentrarea voinței. Chiar atunci trupul meu amorțea din lipsă de circulație. Mi-am îndreptat voința asupra degetului mic de la piciorul drept şi am voit ca acel deget să înceteze de a mai fi viu, în conştiința mea. Am voit ca acel deget să moară - să moară, întrucât mă privea pe mine, stăpânul lui, ce eram absolut diferit de dânsul. Aici a fost lupta cea mare. Morrell mă prevenise că va fi aşa Dar nu exista nici o licărire de îndoială care să-mi tulbure credința.

Ştiam că acel deget avea să moară şi am ştiut când a fost mort. Falangă cu falangă murise sub constrângerea voinței mele.

Restul a fost uşor, dar, încet, trebuie să o recunosc. Încheietură cu încheietură, deget cu deget, toate degetele de la amândouă picioarele au încetat de a mai fi. Şi procesul a mers înainte.. A venit şi vremea când tot ce era mai jos de genunchi încetase de a fi.

Atât de mare era exaltarea mea, încât nu am simțit nici cea mai uşoară urmă de bucurie pentru succesul meu. Nu ştiam nimic decât că-mi făceam trupul să moară. Tot ce era Eu, era preocupat de acest singur lucru; îmi îndeplineam opera tot atât de perfect ca orice zidar care îşi aşază cărămizile şi o consideram aproape tot aşa de banală, cum îşi considera zidarul lucrul său.

După un ceas trupul meu era mort până la şolduri şi de la şolduri în sus, încheietură cu încheietură, am continuat să vreau moartea ascendentă.

Numai când am ajuns la nivelul inimii, a început prima întunecare şi amețeală a conştiinței mele. De frică să nu-mi pierd conştiința am voit să-mi opresc în loc moartea ce o dobândisem şi mi-am întors concentrarea asupra degetelor de la mâini. Creierul mi s-a limpezit din nou şi moartea brațelor mele până la umăr a fost repede îndeplinită.

În momentul acela, corpul meu era tot mort, întrucât mă privea pe mine, afară de cap şi o mică bucățică din piept. Zvâcneala şi sfărâmarea inimii presate nu-mi mai răsunau în creier. Inima îmi bătea regulat, dar slab. Bucuria, dacă aş fi îndrăznit să mă bucur într-un astfel de moment, ar fi fost încetarea senzațiilor.

În punctul acesta, experiența mea diferă de a lui Morrell. Încă voind, în mod automatic, am început să

trec în stare de vis, cum se întâmplă când te afli la limita dintre somn şi veghe. Totodată, se părea că o prodigioasă lărgire a creierului mi se producea chiar în craniu, care nu se lărgise. Erau, din când în când, scânteieri şi săgetări de lumină, ca şi cum eu, stăpânul suprem, aş fi încetat de a fi eu, pentru un moment, şi în momentul următor aş fi fost din nou eu, încă locatarul lăcaşului de carne, pe care-l făceam să moară.

Extrem de ciudată era aparenta lărgire a creierului. Fără să fi trecut prin pereții craniului, totuşi îmi părea că periferia creierului meu era deja afară din craniu şi se tot întindea. În acelaşi timp, aveam una din cele mai remarcabile senzații sau impresii pe care le-am avut vreodată. Timpul şi spațiul, întrucât făceau parte din conştiința mea, suferiseră o enormă extensiune. Astfel, fără să deschid ochii ca să verific, pereții strâmtei mele celule se retrăseseră până ce devenise o vastă sală de audiențe. Şi, pe când contemplam acest lucru, ei continuau să se retragă. Îmi trecu prin minte, un moment, că, dacă o asemenea expansiune se întâmplă cu toată închisoarea, atunci zidurile exterioare ale San Quentinului trebuie să fie departe, pe Oceanul Pacific, de o parte, şi, de partea cealaltă, să cotropească deşertul Nevadei. Un alt gând în felul acestuia era că, deoarece materia putea să străbată prin materie, zidurile celulei puteau foarte bine să pătrundă prin zidurile închisorii, să treacă prin ele şi astfel să aşeze celula mea în afara închisorii şi să mă pună în libertate. Desigur că asta era o idee pur fantastică şi o consideram, chiar atunci, aşa cum era.

Extensiunea timpului era, de asemenea, remarcabilă. Numai la lungi intervale îmi bătea inima. Iar îmi veni un capriciu şi numărai secundele, încet şi sigur, dintre bătăile inimii mele. La început, după cum

observai foarte lămurit, peste o sută de secunde treceau între bătăi. Dar, pe urmă intervalele se măreau, aşa încât mi s-a urât făcând acest calcul.

Şi, pe când această extensiune a timpului şi a spațiului persista şi creştea, m-am pomenit considerând visător o nouă şi profundă problemă. Morrell îmi spusese că el obținuse libertatea din corpul lui omorându-şi corpul sau eliminându-şi corpul din conştiință ceea ce, desigur, era în fond acelaşi lucru. Acum corpul meu era atât de aproape să fie mort în întregime, încât ştiam, în mod absolut, că printr-o repede concentrare a voinței mele pe bucățica încă vie a torsului meu, va înceta şi ea de a fi. Dar - şi aici era problema - Morrell nu mă prevenise: trebuia să vreau să-mi moară şi capul? Dacă făceam aşa orice s-ar întîmpla spiritului Darrell Standing, nu ar fi mort trupul lui Darrell Standing pentru totdeauna?

Am riscat cu pieptul şi cu inima ce bătea aşa de încet. Repedea constrângere a voinței mele a fost recompensată. N-am mai avut nici piept, nici inimă. Eram numai o minte, un suflet, o conştiință - zi-i cum vei vrea - întrupată într-un creier nebulos care, pe când se afla încă în centrul țestei mele, se întinsese şi continua să se întindă dincolo de craniu.

Şi, pe urmă, cu fulgerări de lumină, am ieşit şi m-am dus. Dintr-o săritură trecusem peste acoperişul închisorii şi cerul Californiei şi m-am aflat printre stele. Zic „stele" înadins. Mă plimbam printre stele. Eram copil, eram îmbrăcat în veşminte uşoare de lână, de culoare deschisă, care luceau în lumina rece a stelelor. Aceste veşminte, desigur, erau întemeiate pe observațiile mele de copil despre veşmintele îngrozitoare.

Totuşi, astfel îmbrăcat, umblam printre spațiile interstelare, exaltat de conştiința că eram destinat la

aventuri vaste, în care la sfârşit, aveam să aflu toate formulele cosmice şi să-mi clarific toate secretele finale ale universului. În mână țineam o lungă baghetă de sticlă. Menirea mea era ca să ating cu vârful acestei baghete fiecare stea, în trecerea mea. Şi ştiam cu toată siguranța că, dacă nu nimeream o singură stea, aveam să fiu precipitat într-un nesfârşit abis de neînchipuite şi veşnice pedepse şi chinuri.

Multă vreme mi-am urmat cercetarea stelelor. Când zic „mult", trebuie să iei aminte enorma extensiune a timpului ce era în creierul meu. Veacuri întregi am umblat prin spațiu cu vârful baghetei mele, cu ochii şi mâna infailibili, atingînd fiecare stea pe lângă care treceam. Neîncetat drumul se făcea mal luminos. Neîncetat inefabila țintă a înțelepciunii nesfârşite se apropia mai mult. Şi totuşi nu mă înşelam. Aceasta nu era un alt eu al meu. Aceasta nu era o experiență care fusese altădată a mea. Îmi dădeam seama toată vremea că eram eu, Darrell Standing care umblam printre stele şi le atingeam cu o baghetă de sticlă. Pe scurt, ştiam că aici nu era nimic real, nimic care fusese vreodată, nici care putea să fie vreodată. Ştiam că nu era nimic altceva decât o ridicolă orgie a imaginației, aşa cum au oamenii în visurile morfinei, în delir ori în simplul somn obişnuit.

Şi atunci, pe când toate îmi mergeau bine în excursia mea cerească, vârful baghetei mele n-a nimerit o stea şi pe moment am ştiut că mă făcusem vinovat de o mare crimă. Şi, la un moment, un zgomot imens şi fatal, inexorabil şi poruncitor ca bătaia copitei de fier a soartei, m-a atins şi s-a repercutat în univers întreg sistemul sideral a scânteiat, s-a clătinat şi s-a înflăcărat.

Eram sfâşiat de o delicioasă, nimicitoare agonie. Şi, într-un moment, am redevenit Darrell Standing, osânditul pe viață, zăcând în strânsul său pieptar, în

celula secretă. Şi am cunoscut cauza secretă a acestei chemări. Era o ciocăneală a degetului lui Morrell ce încercase să-mi comunice. Fusese o simplă întrebare, şi anume: „Standing, eşti acolo?" O bătuse repede, pe când paznicul era în capătul depărtat al coridorului în care se deschideau celulele. Cum am spus, bătuse întrebarea foarte repede. Şi acum, ce să vezi? Între prima bătaie şi a doua eu eram dus departe, printre stele, îmbrăcat în veşminte de lână şi atingînd fiecare stea pe lângă care treceam, în alergarea mea după formulele ce ar explica misterul final al vieții. Şi, am urmărit cercetarea asta timp de veacuri. Atunci a venit chemarea, bătaia copitei destinului, delicioasa şi sfâşietoarea agonie şi iarăşi am fost îndărăt, în celula mea din San Quentin. Fusese a doua bătaie a degetului lui Ed. Morrell, intervalul dintre această bătaie şi prima nu putuse să fie mai mare decât o cincime de secundă. Şi totuşi, aşa de neînchipuit de enormă era extensiunea timpului pentru mine, încât în cursul acestei cincimi de secundă fusesem departe, rătăcind printre stele veacuri întregi.

Acum ştiu, cititorule, că cele ce preced par un fel de farrago. Sunt de părerea ta. Este o amestecătură. A fost o experiență, totuşi. A fost tot aşa de real pentru mine, ca şi şarpele pa care-l vede omul în delirium tremens

N-am mai putut să păşesc niciodată pe cărarea mea înstelată cu acea prima nespusă bucurie, pentru că drumul meu era tulburat de teama inevitabilei chemări care avea să mă smulgă şi să mă sfâşie, aruncându-mă îndărăt în iadul chinuitorului pieptar. Şi aşa, veacurile mele de rătăcire printre stele deveniseră veacuri de spaimă. Şi toată vremea ştiam că degetele Iui Ed. Morrell mă țineau atât de crud legat de pământ! Am încercat să-i vorbesc, să-l rog să înceteze. Dar aşa de complet îmi eliminasem corpul din conştiința mea, încât îmi era cu

neputință să-l învii. Corpul meu zăcea mort, în pieptar, cu toate că eu încă locuiam în craniu. În zadar m-am trudit ca piciorul meu să bata răspunsul lui Morrell. Ştiam că am picior. Şi totuşi, aşa de desăvârşit îmi executasem experiența, încât nu aveam picior!

Pe urmă - şi ştiu acum că aşa a fost, fiindcă Morrell îşi isprăvise fraza - mi-am urmat drumul printre stele şi n-am mai fost chemat îndărăt.

Capitolul XII

A urmat apoi un lung întuneric şi înceata percepere a altor locuri şi a unui alt Eu. Mai întâi de toate, în aceasta percepere era praf; era în nările mele, uscat şi înțepător; era pe buzele mele. Mi se prefăcea în noroi pe obraz, pe mâini şi, mai ales, îl simțeam în vârful degetelor, când le atingeam cu degetul cel mare.

Apoi mi-am dat seama de o mişcare neîncetată. Tot ce era împrejurul meu şovăia şi oscila. Era o zdruncinătură şi o zornăitură şi auzeam ceea ce ştiam că e scârțâitul roților pe osii şi scrâşnetul şi ciocănitul cercurilor de fier ale roților pe stânci şi pe nisip. Şi veneau până la mine glasuri istovite de oameni, cu blesteme şi gâfâit de animale spetite, care trăgeau încet.

Mi-am deschis ochii umflați de praf şi imediat alt praf m-a pişcat. Pe păturile aspre pe care eram culcat, praful era gros de o jumătate de inci. Deasupra mea, printr-o cernere de praf, vedeam un tavan de pânză, boltit, ce şovăia şi se legăna şi miliarde de fire de praf se coborau greoaie, în razele de soare ce intrau prin găurile pânzei.

Eu eram un copil, un băiat de opt-nouă ani, şi eram obosit, cum era şi femeia cu obrazul plin de praf şi cu privirea rătăcită, care şedea, alături de mine, şi legăna un copil mic ce plângea în brațele ei. Era mama mea; asta o ştiam sigur, întocmai cum ştiam, când mă uitam de-a lungul tunelului de pânză al carului, că umerii bărbatului de pe capră erau umerii tatălui meu.

Când am început să mă târăsc printre lucrurile împachetate cu care era încărcat carul, mama mi-a zis cu un glas obosit şi mustrător:

- Nu poți să stai un minut liniştit, Jesse?

Ăsta era prenumele meu: Jesse. Nu-mi cunoşteam numele, şi auzeam pe mama că-i zicea tatei John. Ca o slabă amintire, auzisem din când în când pe ceilalți bărbați zicând tatei „Căpitane". Ştiam că el e conducătorul acestei companii şi că ordinele lui sunt ascultate de toți.

M-am târât afară prin deschizătura de pânză şi am stat alături de tata pe capră. Aerul era înăbuşitor de praful ridicat de care şi de numeroasele copite ale animalelor. Aşa de gros era praful, încât părea ca o ceață, o negură în aer şi soarele jos lucea printr-însul slab şi cu o lumină însângerată.

Nu numai lumina acestui apus de soare era sinistră, ci toate lucrurile împrejurul meu păreau la fel: peisajul, chipul tatei, agitația copilaşului din brațele mamei, pe care nu-l putea linişti, cei şase cai mânați de tata şi pe care trebuia mereu să-i îndemne - şi nu mai aveau nici urmă de culoare, aşa de gros se aşezase praful pe ei.

Peisajul era un pustiu trist şi vătămător pentru ochi. Dealuri joase se întindeau fără sfârşit de amândouă părțile. Ici şi colo, numai pe coastele lor, erau tufişuri sărăcăcioase de mărăcini, arşi de văpaie. Cea mai mare parte a dealurilor era un deşert de nisip şi de piatră. Drumul nostru urma albiile nisipoase dintre dealuri. Şi albiile de nisip erau goale, afară de mici grămezi de scaieți, ici şi colo smocuri de iarbă uscată şi veştejită. Apă nu era deloc, nici urmă de apă, numai râpe mâncate, care povesteau de vechi şi torențiale ploi.

Tata era singurul care avea cai la căruță. Carele mergeau la rând, câte unul şi când şirul cotea şi întorcea, vedeam că celelalte erau trase de boi. Trei sau patru juguri de boi întindeau şi trăgeau slab de fiecare car şi, pe lângă ei, în nisipul adânc, mergeau bărbați

care îmboldeau dobitoacele greoaie. La o curbă am numărat carele dinainte şi dindărăt. Ştiam că sunt patruzeci cu al nostru, pentru că le numărasem de mai multe ori înainte, Şi cum le număram acum, cum fac copiii ca să le treacă de urât, erau toate patruzeci, acoperite cu coviltiruri de pânză, mari şi masive, grosolan lucrate, şovăind şi clătinându-se, scârțâind şi zăngănind pe nisip, pe salvie şi pe piatră.

În dreapta şi în stânga noastră, împrăştiați de-a lungul trenului de care, mergeau călare vreo doisprezece, cincisprezece bărbați şi băieți tineri. În față, pe şa, aveau carabinele cu țevi lungi. De câte ori unul din ei se apropia de carul nostru, vedeam cum chipul lui, sub praf, era tras şi îngrijorat ca al tatei. Şi tata, ca şi dânşii, avea o carabină cu țeavă lungă, lângă dânsul, pe capră. Pe de lături mai şchiopătau vreo douăzeci şi mai bine de schelete de boi cu picioarele bolnave şi cu gâtul ros de jug, care se opreau ca să apuce câte o gură din întâmplătoarele smocuri de iarbă veştedă, îmboldiți mereu de flăcăii cu fața obosită care-i mânau. Din când în când câte unul din boi se oprea şi mugea, iar mugetul lui părea tot aşa de sinistru, ca tot ce era împrejurul nostru.

Departe, foarte departe, am impresia că am trăit ca mai mic copil, lângă malurile unui râu mărginit de copaci. Şi, pe când carul se zdruncină mereu şi eu mă legăn pe capră cu tata, cu gândul mă întorc şi mă opresc la acea plăcută apă care curgea printre pomi. Şi îmi pare că e o vreme nesfârşită de când trăiesc într-un car şi călătoresc înainte, tot înainte, cu ceata de acum.

Dar mai tare decât tot apăsa asupra mea ceea ce, tot aşa de tare, apăsa asupra întregii cete, şi anume, presimțirea că mergeam la osândă. Drumul nostru era ca un marş funebru. Niciodată nu se auzea un râs.

Niciodată nu auzeam un ton de glas fericit. Nici pacea, nici voia bună nu mergeau cu noi. Chipurile bărbaților şi tinerilor care conduceau şirul de căruțe erau posomorâte, încordate, deznădăjduite. Şi, pe când ne târam cu greu prin nisipul pălit de apusul soarelui, scrutam chipul tatei, în căutarea zadarnică a vreunui semn de veselie. Nu vreau să zic că chipul său preocupat şi plin de praf era deznădăjduit. Era îndârjit şi, vai, aşa de posomorit şi de îngrijorat. Un fior a părut că trece de-a lungul carelor. Capul tatii s-a ridicat. Tot aşa şi al meu. Şi caii noştri şi-au ridicat capetele obosite, au mirosit aerul cu sforăielile lungi, şi, de data asta, au tras voioşi înainte. Caii călăreților şi-au iuțit pasul. Cât despre cireada de boi jigăriți, au apucat-o într-un adevărat galop. Eram aproape de râu. Bietele dobitoace erau aşa de stângace în neputința lor! Erau schelete ce galopau drapate în piei râioase, lăsând îndărăt pe băieții care le mânau. Dar ăsta a fost numai pentru scurtă vreme. Pe urmă o lăsară la pas, un pas iute, grăbit, greoi şi şchiopătat şi nu se mai opreau ademenite de smocurile uscate de iarbă.

- Ce e? a întrebat mama din car.

- Apă, a fost răspunsul tatii. Trebuie să fie Nephi.

Iar mama:

- Mulțumesc ție Doamne! Şi poate au să ne vândă mâncare.

Şi în Nephi, prin praful roşu ca sângele, cu scârțâieli, zdruncinături şi zăngăneli, au intrat carele noastre mari. O duzină de colibe şi barăci împrăştiate formau satul. Peisajul era aproape acelaşi ca cel prin care trecusem. Nu erau pomi, numai mărăcini piperniciți şi întindere de nisip. Dar aici erau semne de câmpii cultivate, cu câte un gard ici şi colo. Era şi apă în albie nu curgea gârla. Dar albia era totuşi umedă, cu

câte o gaură cu apă, în care boii cei slabi şi caii de călărit călcau şi-şi afundau boturile până la ochi. Aici creştea, pe alocuri, şi câte o sălcioară.

- Asta trebuie să fie moara lui Bill Block, despre care ne-au vorbit, a zis tata, arătând o clădire mamei, a cărei neliniște o atrăsese în față ca să se uite peste umerii noştri.

Un bătrân, cu cămaşă de piele de căprioară şi cu părul lung împletit, ars de soare, a venit călare la carul nostru şi a vorbit cu tata. S-a dat semnalul şi carele au început să se desfăşoare în cerc. Terenul favoriza evoluția şi, mulțumită unei lungi practici, s-a îndeplinit fără nici o piedică, aşa încât cele patruzeci de care s-au oprit definitiv, formând un cerc. Totul era mişcare şi ordonată confuzie. Multe femei, toate cu fețele obosite şi pline de praf ca mama, se coborâră din care. S-a revărsat afară şi o adevărată ceată de copii. Trebuie să fi fost cel puțin cincizeci de copii şi parcă îi cunoşteam pe toți de mult şi erau cel puțin patruzeci de femei. Ele au început să se ocupe cu pregătirea mâncării.

Pe când unii dintre bărbați tăiau salvie şi noi copiii o duceam la focurile ce se aprindeau, alții dejugau boii şi-i lăsau să umble slobozi după apă. Apoi bărbații aşezau carele binişor pe la locurile lor. Proțapul fiecărui car era în interiorul cercului; şi în față şi la spate fiecare car era în contact strâns cu carul dinaintea şi dindărătul lui. Piedicile au fost fixate bine, dar nemulțumiți numai cu atâta, roțile tuturor carelor au fost legate între ele cu lanțuri. Astea nu erau lucruri noi pentru noi, copiii. Era semn de teama celor din lagăr, într-o țară ostilă. Numai un car fusese lăsat afară din cerc, aşa încât să formeze o poartă în şirag. Seara, mai înainte de a se culca lagărul, dobitoacele aveau să fie mânate înăuntru şi carul-poartă să fie legat cu lanțuri, ca şi celelalte, la locul lui. Până

atunci, ore întregi, animalele erau mânate de bărbați şi băieți ca să pască iarba rară ce o mai găseau.

Pe când aşezarea lagărului mergea înainte, tata, cu câțiva bărbați, împreună cu bătrânul cu părul lung şi ars de soare, s-a dus pe jos în direcția morii. Îmi aduc aminte că noi toți, bărbați, femei şi copii, ne-am oprit ca să ne uităm cum plecau; şi părea că încercarea lor era de mare importanță.

Pe când erau plecați, alți bărbați străini, locuitori din deşertul Nephi, au venit în lagăr şi s-au plimbat țanțoşi de colo până colo. Erau albi ca şi noi, dar cu chipul sever, crud, întunecat şi păreau furioşi pe toată ceata noastră. Sentimentele rele erau în aer şi ei spuneau lucruri calculate înadins, ca să aţâțe mânia alor noştri. Dar femeile îndemnară pe bărbați şi tineri să fie prudenți şi consemnul fu dat ca nici un schimb de cuvinte să n-aibă loc.

Unul dintre străini a venit la focul nostru, unde mama era singură şi gătea bucate. Eu tocmai venisem cu un braț de salvie şi m-am oprit ca să ascult şi să mă uit la nepoftitul pe care-l uram, căci ura plutea în aer, pentru că simțeam că toți urau străinii care aveau pielea albă ca noi şi din pricina cărora fusesem siliți să ne facem lagărul în cerc.

Străinul de la focul nostru avea ochi albaştri, cruzi, reci şi pătrunzători. Părul îi era roşcat. Obrazul ras până la bărbie, iar sub bărbie, acoperindu-i gâtul şi întinzându-i-se până la urechi, îi creştea o franjă roşcovană de favoriți cu fire sure. Mama nu l-a salutat, nici el n-a salutat-o pe dânsa. A stat numai şi s-a uitat înflăcărat la dânsa, câtăva vreme. Apoi şi-a dres glasul şi a zis cu un surâs batjocoritor:

- Mă prind că ai vrea să fii îndărăt în Missouri în minutul ăsta. Am văzut-o pe mama că-şi strânge buzele ca să se stăpânească, înainte de a răspunde:

- Noi suntem din Arkansas.

- Nu mă îndoiesc că aveți motive bune ca să ascundeți de unde veniți, a zis el; voi, care ați gonit poporul lui Dumnezeu din Missouri.

Mama n-a răspuns.

- Văd, a urmat el după o pauză, că veniți acum să vă jeliți şi să cerşiți pâine din mâinile noastre, după ce ne-ați persecutat.

Şi atunci, deodată, copil cum eram, m-a apucat mânia, vechea roşia, intoleranta furie, veşnic nepotolită şi nestăpânit?

- Minți am strigat eu. Noi nu suntem missourieni. Nici nu ne jelim. Noi nu suntem cerşetori. Avem bani cu ce să cumpărăm.

- Taci din gură, Jesse! a strigat mama, plesnind-mă cu dosul palmei peste gură. Şi apoi străinului: pleacă şi lasă băiatul în pace!

Am să te ciuruiesc cu gloanțe, afurisit mormon!, am strigat gâfâind, prea iute pentru ca mama să mă oprească, de data asta şi sărind împrejurul focului, departe de mâna ei.

Cât despre bărbat, purtarea mea nu-l mişcase câtuşi de puțin. Eu eram pregătit pentru cine ştie ce violentă ieşire a acestui străin - şi-l observasem ca un războinic - pe când el se uita la mine cu cea mai mare gravitate.

În sfârşit, a vorbit şi a vorbit solemn, dând solemn din cap, ca şi când ar fi pronunțat o sentință:

- Ca părinții şi copiii, a zis. Generația tânără e tot aşa da rea ca şi cea bătrână. Întreaga seminție e păcătoasă şi blestemată. Nu e mântuire pentru dânsa,

nici pentru tineri, nici pentru bătrâni. Nu este ispăşire. Nici măcar sângele lui Hristos nu poate să şteargă nelegiuirile lor.

- Afurisit mormon! era tot ce puteam să strig la el. Afurisit mormon! Afurisit mormon!

Şi am continuat să-l blestem şi să joc împrejurul focului, dinaintea mâinii răzbunătoare a mamei, până când a plecat.

Când tata şi bărbăţii care-l însoţiseră s-au întors, munca în lagăr a încetat şi toţi s-au îngrămădit îngrijoraţi în jurul lui. El a clătinat din cap.

- Nu vor să vândă? a întrebat o femeie.

El iar a clătinat din cap.

Un bărbat a vorbit cu curaj, un bărbat de treizeci de ani, cu ochi albaştri, cu favoriţi blonzi, care deodată şi-a făcut loc în mijlocul mulţimii.

- Ei spun că au făină şi provizii pentru trei ani, a zis el. Au vândut întotdeauna, până acum, la imigranţi. Acum nu vor să mai vândă. Şi cearta lor nu e cu noi. Cearta lor e cu guvernul şi-şi varsă focul pe noi. Nu e drept, găsesc: noi, femeile şi copiii noştri, cu California la depărtare de luni de zile, cu iarna care vine şi cu nimic decât deşertul până atunci! Noi n-avem hrană ca să întimpinăm deşertul. S-a întrerupt un moment ca să se îndrepte către întreaga mulţime. Ce, voi toţi, nu ştiţi ce e deşertul!? Vă spun eu că e raiul şi păşunea cerească, unde curge miere şi lapte, pe lângă ce avem să întimpinăm. Ascultă-mă căpitane, trebuie să ne ducem s-o luăm.

Mulţi dintre bărbaţi şi dintre femei au început să strige aprobându-l, dar tata i-a astâmpărat ridicând mâna.

- Mă învoiesc cu tot ce spui, Hamilton, a început el, dar strigătele îi acoperiseră glasul şi a ridicat din nou

mâna. Afară de un lucru, pe care ai uitat să-l iei în considerație, Hamilton, un lucru pe care noi, toți trebuie să-l avem în vedere: Brigham Young a proclamat legea marțială şi Brigham Young are armată. Noi am putea să măturăm tot Nephi cât ar da o oaie din coadă şi să luăm toate proviziile pe care putem să le ducem noi. Dar nu le-am duce prea departe. Mormonii, „sfinții" lui Brigham ar sări pe noi şi am fi măturați, tot cât ar da o oaie din coadă. Tu o ştii. Eu o ştiu. Noi toți o ştim.

Cuvintele lui au convins pe ascultătorii deja convinşi. Ce le spusese erau noutăți vechi. Numai că le uitaseră în graba emoției şi a nevoii.

Nimeni nu e mai gata să lupte pentru ce e drept decât mine, a urmat tata. Dar tocmai se întâmplă că nu avem putința să ne luptăm acum. Dacă cumva se naşte o încăierare, nu avem nici o şansă. Şi avem toți femeile şi copiii noştri la care să ne gândim. Trebuie să fim împăciuitori cu orice preț şi să răbdăm oricâte mârşăvii s-ar îngrămădi asupra noastră.

- Dar ce avem să facem cu deşertul care vine? a strigat o femeie care hrănea un copil la piept.

- Sunt mai multe colonii înainte de a ajunge în deşert, a răspuns tata. Filemore e la şaizeci de mile la sud. Apoi vine Corn Creek. Şi Beaver e la alte cincizeci de mile. Apoi e Parowan. Apoi sunt douăzeci de mile până la Cedar City. Cu cât ne depărtăm mai mult de Salt Lake, cu atât e mai probabil că au să ne vândă produse.

- Şi dacă nu ne vor vinde? a insistat aceeaşi femeie.

- Până atunci vom fi scăpat da ei, a zis tata. Cedar City e ultima colonie. Va trebui să mergem înainte, atâta tot, şi să mulțumim stelei noastre călăuzitoare că am scăpat de ei. La două zile de drum mai încolo e păşune bună şi apă. Îi zice Mountain Meadows. Nimeni nu

trăieşte acolo şi acolo e locul unde avem să ne odihnim vitele şi să le hrănim, înainte de a ne măsura cu deşertul. S-ar putea să găsim le hrănim, înainte de a ne măsura cu deşertul. S-ar putea să găsim ceva vânat. Şi, dacă răul devine şi mai rău, atunci mergem şi noi cât vom putea pe dobitoace şi facem ultimele etape pe jos. Putem să mâncăm vitele pe măsură ce umblăm. E mai bine să ajungem în California fără o zdreanță în spinare, decât să ne lăsăm oasele aici; şi le lăsăm, desigur, dacă ne luăm la bătaie.

Cu repetate îndemnuri finale contra violenței în vorbă sau în fapt, mitingul improvizat s-a împrăştiat. Eu am adormit greu în noaptea aceea. Furia mea contra mormonului îmi lăsase creierul în aşa excitare, încât eram încă treaz când tata s-a târât în car, după o ultimă raită de noapte. Credeau că dorm, dar eu am auzit pe mama cum îl întreba dacă crede că mormonii ne vor lăsa să plecam în pace, din țara lor. Era cu fața întoarsă, tocmai îşi scotea o cizmă, şi i-a răspuns cu profundă convingere că e sigur că mormonii ne lasă să plecăm, dacă nici unul dintre noi nu iscă vreo ceartă.

Dar eu i-am văzut fața în momentul acela, la lumina unei lumânărele de seu şi într-însa nu era deloc convingerea din glas. Şi aşa am adormit, apăsat de soarta grozavă ce părea că atârne asupra noastră şi gândindu-mă la Brigham Young, care apărea în imaginația mea de copil ca o ființă înspăimântător de rea, un adevărat diavol cu coarne, cu coadă şi cu piele de drac.

Capitolul XIII

Şi m-am deşteptat în vechea durere a pieptarului în celula secretă. Împrejurul meu erau, ca de obicei, cei patru: directorul Atherton căpitanul Jamie, doctorul Jackson şi Al. Hutchins. Mi-am afişat pe obraz voitul meu zâmbet şi am luptat ca să nu-mi pierd sângele rece sub îngrozitorul chin al reîntoarcerii circulației. Am băut apa ce-mi țineau la gură, am dat la o parte pâinea oferită şi am refuzat să vorbesc. Am închis ochii şi am încerci să prind iar cercul de care închis cu lanțuri de la Nephi, Dar cât timp călăii au stat în jurul meu şi au vorbit, n-am izbutit să scap.

O parte din conversație n-am putut să mă împiedic a o auzi.

- Tocmai ca ieri, zicea doctorul Jackson. Nici o schimbare nici într-un sens, nici într-altul.

- Atunci, tot mai poate să suporte? a întrebat directorul Atherton.

- Fără un fior. Cele douăzeci şi patru de ore ce vin, tot aşa de uşor ca cele trecute. E de oțel, vă spun, perfect oțel. Dacă n-aş şti că e cu neputință, aş zice că e morfinizat.

- Îi cunosc eu morfina, a zis directorul. E afurisita lui de voință. Mă prind că dacă şi-ar pune în cap, ar putea să umble cu picioarele goale pe pietre înroşite la foc, ca preoții aceia Kanaci din Mările de Sud.

- Îşi bate joc de noi, a fost judecata mai sigură a doctorului Jackson.

- Dar refuză hrana, a protestat căpitanul Jamie.

- Aşi, poate să postească şi patruzeci de zile fără să i se întâmple nimic, a răspuns doctorul.

Chiar asta am şi făcut, am zis eu, şi patruzeci de nopți pe deasupra. Faceți-mi favoarea să-mi strângeți pieptarul şi pe urmă plecați de aici!

Intendentul şef încercă să-şi bage degetul între şireturi.

Nu s-ar putea strânge nici un sfert de inci mai mult nici chiar cu şurubul, i-a asigurat el.

- Ai vreo plângere de făcut Standing? a întrebat directorul.

- Da, am asupra a două puncte.

- Care sunt?

- Întâi, am zis, pieptarul este prea larg. Hutchins e un bou. Ar mai putea să tragă şiretul, lungime de un picior, dacă vrea.

- Care e celălalt punct? a întrebat directorul Atherton.

- Că eşti creat de diavol, directore.

Căpitanul Jamie şi doctorul Jackson au râs pe înfundate, iar directorul, cu un sforăit, a luat drumul spre uşa celulei.

Rămas singur, m-am forțat să intru în întuneric şi să mă întorc la cercul de care de la Nephi. Eram curios să ştiu rezultatul acelui exod la care erau condamnate patruzeci de care mari ale noastre, într-o țară pustie şi ostilă.

Încă un cuvânt înainte de a mă întoarce la povestirea mea. În toate călătoriile mele prin întuneric, în alte vieți, trăite de mine, eu n-am fost în stare să duc călătoria la un anumit sfârşit. Astfel, multe noi experiențe de vieți trecute au fost ale mele mai înainte ca, întâmpător, să mă întorc la băiețelul Jesse, la Nephi. E posibil să fi retrăit experiențele lui Jesse de vreo douăzeci de ori, uneori începând viața lui când era copil mic de tot, în coloniile din Arkansas, şi cel puțin de

douăsprezece ori, trecând înainte de punctul în care l-am lăsat la Nephi, Ar fi o pierdere de vreme să povestesc amănunțit tot şi, de aceea, fără prejudiciu pentru adevărul dării mele de seamă, voi sări mult din ce e vag, încurcat şi se repetă, şi voi reda faptele aşa cum le-am adunat din diferite timpuri, în total şi în parte, cum le-am trăit.

Mult înainte de revărsatul zorilor, lagărul de la Nephi era în mişcare. Vitele au fost duse la apă şi la păşune. Pe când bărbații dezlănțuiau roțile şi trăgeau barele deoparte şi le aşezau ca să le înjuge, femeile găteau patruzeci de dejunuri la patruzeci de focuri. Copiii, în răcoarea dimineții, îngrămădiți împrejurul focurilor, împărțind locurile, ici şi colo, cu cei din ultima echipă a gărzii de noapte, aşteptau somnoroşi cafeaua.

Trebuie vreme ca să pregăteşti de drum un convoi de care, mare ca al nostru. Aşa că soarele era sus de un ceas şi ziua deja supărător de caldă, când am ieşit din Nephi şi am apucat înainte pe pustiurile nisipoase. Nici un locuitor din sat n-a asistat la plecarea noastră. Toți au preferat să stea acasă, făcând astfel plecarea noastră tot aşa de sinistră cum ne făcuseră şi sosirea, cu o noapte înainte.

Din nou au fost ore lungi de căldură arzătoare şi de praf pişcător, de salvie şi de nisip, într-o țară blestemată. Nici locuințe de oameni, nici vite, nici garduri, nici vreun semn oarecare de ființă omenească n-am întâlnit toată ziua aceea; iar noaptea ne-am făcut cercul de care lângă un râu secat, în al cărui nisip umed am săpat multe găuri care se umpleau încet de apă.

Drumul, ce urmează e pentru mine o întâmplare dintr-o viață întreruptă. Am făcut lagăr de atâtea ori, întotdeauna cu carele trase în cerc, încât pentru mintea mea de copil, o lungă şi obositoare vreme a trecut de la

Nephi. Dar întotdeauna puternic asupra noastră, a tuturor, era sentimentul că ne ducem la o osândă inevitabilă şi sigură.

Făceam în medie vreo cincisprezece mile pe zi. Ştiu, pentru că tata spusese, că sunt şaizeci de mile până la Filemore, cel mai apropiat aşezământ mormon, şi am făcut trei lagăre pe drum. Asta înseamnă patru zile de drum. De la Nephi la ultimul lagăr pe care mi-l mai amintesc trebuie să fi făcut două săptămâni sau ceva mai puțin.

La Filemore locuitorii ne-au fost ostili, cum fuseseră toți, de la Salt Lake încoace. Râdeau de noi când încercam să cumpărăm hrană şi erau gata să ne insulte fâcându-ne missourieni.

Când am intrat în locul acela, în fața celei mai mari case din duzina de case, ce compuneau colonia, erau legați doi cai de călărie, plini de praf, de şiroaie de năduşeală şi spetiți. Bătrânul de care am vorbit, cel cu părul lung ars de soare şi cu cămaşa din piele de căprioară şi care părea un fel de ajutor al tatii, călărea alături de carul nostru şi i-a arătat tatii caii spetiți, cu un semn din cap.

- Nu economisesc carnea de cal, căpitane, a mormăit încet.

- Şi, de ce naiba îşi spetesc ei caii, dacă nu pentru noi?!

Dar tata observase deja starea celor două dobitoace şi ochii mei atenți îl observaseră. Văzusem ochii lui fulgerând, buzele strângându-i-se şi o expresie de rătăcire trecând repede pe fața lui prăfuită. Asta a fost tot. Dar eu, aşa cum doi şi cu doi fac patru, am ştiut că cei doi cai obosiți erau o nuanță de sinistru mai mult, adăugată la situația noastră.

- Sunt sigur că au ochii pe noi, Laban, a fost singura observație a tatii.

Acolo, la Filemore, am văzut un om pe care aveam să-l mai văd. Era un bărbat înalt, cu umerii lați, trecut de vârsta mijlocie, cu toată aparența unei bune sănătăți şi imense puteri - putere nu numai corporală, dar şi de voință. Spre deosebire de cei mai mulți bărbați pe care îi vedeam împrejurul meu, era absolut ras. Dar barba nerasă de câteva zile arăta că era deja cărunt. Gura lui era neobişnuit de mare, cu buze subțiri, strânse tare, ca şi când şi-ar fi pierdut câțiva din dinții din față. Nasul era lung, pătrat şi gros. Tot aşa îi era şi chipul, pătrat, larg între umerii obrazului, terminat cu o falcă masivă şi culminat cu o frunte lată şi inteligentă. Iar ochii, mai mult mici, depărtați, puțin mai mult decât lățimea unui ochi erau de cel mai frumos albastru pe care l-am văzut vreodată.

La moara de făină din Filemore, am văzut pentru prima oară pe omul acesta. Tata şi cu mai mulți din ceata noastră se duseseră acolo ca să încerce să cumpere făină şi eu, neascultând de mama, în curiozitatea mea de a vedea cât mai mulți din duşmanii noştri, mă țineam după ei, neobservat. Acest om era unul din cei patru, cinci care stăteau în grup cu morarul în timpul întrevederii.

- Ai văzut pe pungaşul acela de bătrân ras? a zis Laban tatii, după ce ieşisem afară şi ne întorceam în lagăr.

Tata a dat din cap.

- Ei, ăsta e Lee, a urmat Laban. L-am văzut la Salt Lake. E un adevărat bandit. Are nouăsprezece neveste şi cincizeci de copii, se zice. Şi e absolut smintit, în ceea ce priveşte religia. Ei, şi acum, pentru ce ne-or fi urmărind prin țara asta părăsită de Dumnezeu?

Drumul nostru obositor şi fatal a urmat. Micile colonii, aşezate oriunde, permiteau apa şi solul, erau de la douăzeci la cincizeci mile, departe una de alta. Între ele se întindea pustiul de nisip, de piatră şi de uscăciune. Şi, la fiecare colonie, paşnica noastră încercare de a cumpăra hrană era zadarnică. Ne refuzau brutal şi ne întrebau care dintre noi le vândusem lor mâncare când îi gonisem din Missouri. Era inutil să le spunem că suntem din Arkansas. Din Arkansas eram într-adevăr, dar ei pretindeau că suntem missourieni.

La Beaver, cale de cinci zile la sud de Filemore, am văzut pe Lee din nou. Şi din nou am văzut caii spetiți, legați în fața casei. Dar nu l-am văzut pe Lee la Parowan.

Cedar City a fost ultima colonie. Laban, care călărise înainte, a venit îndărăt şi a raportat tatii. Prima lui ştire era semnificativă.

- Am văzut pe Lee furişîndu-se afară, când intram eu înăuntru, căpitane. Şi în Cedar City sunt mai mulți oameni şi cai decât poate cuprinde mărimea locului.

Dar n-am avut nici o supărare acolo. Au refuzat să ne vândă mâncare, dar ne-au lăsat în pace. Femeile şi copiii au stat în case şi, cu toate că unii dintre bărbații lor se arătau, nu au intrat, ca în alte locuri, în lagărul nostru, ca să ne atâțe.

La Cedar City a murit copilul Wainwright. Îmi aduc aminte de doamna Wainwright plângând şi rugându-se de Laban să încerce să capete ceva lapte de vacă.

- Ar putea să scape viața copilului, zicea ea. Şi ei au lapte de vacă. Am văzut vaci cu lapte, cu ochii mei. Du-te te rog, Laban! Nu poate să facă nici un rău dacă încerci. Ei pot numai să te refuze. Spune-le că e pentru un copil mic, un copil de țâță. Femeile mormone au şi ele inimă de mamă. Nu se poate să refuze o ceaşcă de lapte unui copil mic!

Şi Laban a încercat. Dar, cum i-a spus pe urmă tatii, n-a putut să dea ochii cu nici o femeie mormonă. A văzut numai bărbaţi mormoni, care l-au gonit.

Acesta a fost ultimul avanpost mormon. Dincolo se întindea vastul deşert şi de partea cealaltă, ţara din visuri, da, ţara din basme: California. Când carele noastre ieşeau afară din acea localitate dis-de-dimineaţă, eu, care şedeam lângă tata pe capră, am văzut pe Laban dând drumul furiei sale. Mersesem poate o jumătate de milă şi ajunsesem pe culmea unui deluşor, care avea să ne astupe vederea spre Cedar City, când Laban şi-a întors capul, s-a oprit şi s-a ridicat în scări. Acolo unde se oprise era o groapă nou făcută şi eu ştiam că era mormântul micului Wainwright, nu cel dintâi din mormintele noastre, de când treceam munţii Wasatch.

Era o figură fantastică. Bătrân şi slab, cu chipul lung, cu obrajii găunoşi, cu părul împletit şi ars de soare ce-i cădea mai jos de umeri pe cămaşa din piele de căprioară; faţa îi era crispată de ură şi de neputincioasă furie. Ţinându-şi lunga carabină în mână cu frâul, arată pumnul lui Cedar-City.

- Blestemul lui Dumnezeu asupra voastră! striga el. Asupra copiilor voştri şi a micuţilor încă nenăscuţi! Seceta să vă distrugă recoltele! Cu nisip amestecat cu venin de şerpi, cu clopoţei să vă hrăniţi! Apa dulce a izvoarelor voastre în alcalin amar să se prefacă! Da-r-ar…

Aici cuvintele lui au devenit nedesluşite, pe când carele noastre hodorogeau înainte; dar umerii lui ce se legănau şi pumnul lui care ameninţa dovedeau că abia începuse să-şi rostească blestemul. Că exprima sentimentul general din convoiul nostru era vădit prin multele femei care se aplecau din care, întinzând afară

braţe uscate şi arătând pumni osoşi şi deformaţi de muncă, la ce se mai zărea din ţinutul mormonilor.

Un bărbat care umbla prin nisip şi îmboldea boii de la carul din urma noastră, râdea şi ameninţa cu boldul. Era neobişnuit acel lucru, acel râs, căci nu se mai auzise râs în convoiul nostru de multe zile.

- Trimite-i la dracu, Laban, îl încuraja el. Asta le doresc şi eu.

Şi, pe când şirul de care mergea înainte, eu tot mă uitam îndărăt la Laban, ridicat în scări, lângă mormântul copilaşului. În adevăr, era o figură fantastică cu părul lui lung, cu mocasinii şi cu ghetele lui de ciucuri. Aşa de veche şi de bătută de vremuri îi era cămaşa de piele de căprioară, încât fire zdrenţuite, ici şi colo, arătau locul unde altădată fuseseră ciucuri mândri. Laban părea un drapel zdrenţuit ce fâlfâia. Îmi aduc aminte că la brâu îi atârnau smocuri murdare de păr care, demult, la începutul călătoriei, când a dat o ploaie repede s-au făcut negre strălucitoare. Astea ştiam că sunt scalpuri indiene şi vederea lor întotdeauna mă înfiora.

- Las' că-i face bine, a observat tata, mai mult pentru sine decât către mine. Aşteptam de multe zile să-şi verse focul.

- Aş vrea să se ducă îndărăt şi să le ia câteva scalpuri, am zis hotărât.

Tata s-a uitat la mine cu coada ochiului.

- Nu-ţi plac mormonii? Vai fiule!

Am clătinat din cap şi mă simţeam plin de o ură nespusă, care mă stăpânea.

- Când voi fi mare, am zis după un minut, am să vânez.

- Ei, Jesse! auzirăm glasul mamei din fundul carului, taci din gură acum, îndată! iar către tata: Ar trebui să-ți fie ruşine să laşi băiatul să vorbească aşa.

Două zile de drum ne-au dus la Mountain Meadows şi aici, departe mult de ultima colonie, pentru prima oară n-am format cercul de care. Carele erau fot într-un fel de cerc, dar avea multe spărturi şi roțile nu erau ferecate. Pregătiri s-au făcut ca să ne oprim acolo o săptămână. Vitele trebuiau odihnite în vederea adevăratului deşert, cu toate că şi acesta era tot un fel de deşert, după toate aparențele. Aceleaşi dealuri joase de nisip erau împrejurul nostru, dar slab acoperite cu pâlcuri de mărăcini. Şesul era nisipos, dar avea şi ceva iarbă, mai multă decât întâlnisem de atâtea zile. Cam la o sută de picioare de la lagăr era un izvoraş abia suficient pentru trebuințele oamenilor. Dar, mai departe, de-a lungul albiei, diferite mici izvoare ieşeau din coasta dealului şi la acestea se adăpau vitele.

Am făcut lagărul devreme, în ziua aceea şi, din pricina programului, trebuind să stăm o săptămână, a fost o generală strângere de rufe murdare de către femei, care plănuiau să înceapă spălatul a doua zi de dimineață. Toată lumea a lucrat până în amurg. Pe când unii dintre bărbați reparau hamurile, alții dregeau lemnăria şi fierăria carelor. Era multă bătaie şi ciocăneală de fiare şi strângere de verigi şi de şuruburi. Şi-mi aduc aminte c-am dat peste Laban stând cu picioarele încrucişate, la umbra unui car, şi cosând până-n noapte la o pereche de mocasini. Era singurul bărbat din tabăra noastră care purta mocasini din piele de căprioară şi aveam impresia că el nu făcea parte din ceata noastră când am părăsit Arkansas. Şi n-avea nici nevastă, nici familie, nici carul său propriu. Tot ce avea

era calul, carabina, hainele de pe el şi câteva pături, strânse în carul lui Mason.

A doua zi de dimineață a căzut osânda asupra noastră. La două zile de drum, dincolo de ultimul avanpost mormon, ştiind că nici un indian nu era prin apropiere şi netemându-ne de nimic din partea asta, pentru prima oară nu ferecasem carele în cerc solid, nu pusesem pază la vite, nici paznici de noapte.

Deşteptarea mea a fost de coşmar, într-o subită explozie de sunete. Stam treaz ca un prost, în primele momente, şi nu făceam nimic decât încercam să analizez şi să recunosc diferitele zgomote care compuneau explozia fără încetare. Auzeam şi aproape şi departe explozii de carabine, strigăte şi blesteme de bărbați, femei țipând şi copii urlând. Apoi am putut distinge zgomote surde şi şuiere ascuțite de gloanțe ce nimereau în fierul sau în lemnul roților şi în partea de dedesubt a carelor. Oricine o fi fost cel care trăgea, țintea prea jos.

Când am vrut să mă scol, mama, care tocmai se îmbrăca, m-a apăsat în jos cu mâna. Tata, deja sculat şi dus în momentul acela, a făcut erupție în car.

- Ieşiți afară! a strigat. Iute la pământ!

Nu a pierdut vremea. Cu o apucătură ca de cange, aproape ca o lovitură, de iute ce a fost, m-a aruncat, literalmente, afară prin partea din spate a carului. De-abia avusesem vreme să mă târăsc de sub car, când tata şi mama cu copilul veniră jos, unii peste alții, unde mă aflam eu.

- Aici, Jesse! mi-a strigat tata şi m-am apucat împreună cu el să scoatem nisip la adăpostul unei roți de car. Lucram cu mâinile goale şi disperați. Mama ne ajuta.

- Dă-i înainte şi fă-o mai adâncă Jesse! a poruncit tata.

S-a sculat şi a fugit în lumina cenuşie dând ordine „pe când alerga (Îmi ştiam acum numele: eram Jesse Fancher. Tata era căpitanul Fancher.)

- Culcați-vă jos! îl auzeam strigând. Duceți-vă îndărătul carelor şi faceți gaură în nisip. Cei cu familie să scoată femeile şi copiii gata din care. Încetați focul! Nu mai trageți! încetați focul şi fiți gata contra asaltului, când va veni! Cei neînsurați să se ducă la Laban în dreapta, la Cochrane în stânga şi la mine în centru! Nu vă sculați în picioare! Duceți-vă târâş!

N-a fost însă nici un asalt. Timp de un sfert de oră a urmat un foc greu şi neregulat. Daunele noastre au fost cauzate în primele momente de surprindere, când un număr de bărbați, sculați de dimineață, au fost expuşi în lumina focurilor din lagăr pe care le aprindeau. Indienii - căci indieni zicea Laban că sunt - ne atacaseră de afară, stând culcați jos şi trăgând în noi. În lumina care creştea, tata se pregătea contra lor. Locul lui era aproape de unde stăteam ascuns în groapă cu mama, aşa încât l-am auzit când a strigat:

- Acum, toți deodată!

Din stânga, dreapta şi centru, carabinele noastre s-au slobozit într-o salvă. Eu îmi ridicasem capul, aşa că am putut să văd mai mulți indieni atinşi. Focul lor a încetat imediat, fugind apoi prin câmpie, târându-şi morții şi răniții cu dânşii.

Toți s-au pus la lucru într-o clipă. Pe când carele erau trase şi ferecate în cerc, cu proțapele înăuntru, am văzut femei, băieți şi fete icnind din toate puterile la spițele roților ca să ajute. S-a făcut inventarul pierderilor noastre. Mai întâi şi mai grav ca orice, ultimele noastre vite ne fuseseră luate. Apoi, lângă focurile pe care le făcuseră, zăceau şapte dintre oamenii noştri. Patru erau morți şi trei în agonie. Alți oameni răniți erau îngrijiți de

femei. Micul Rish Hardacre fusese lovit la braț de un glonț. Nu avea mai mult de şase ani şi-mi aduc aminte cum mă uitam cu gura căscată, pe când mamă-sa îl ținea în poală şi tatăl său îi bandaja rana. Micul Rish se oprise din plâns. Îi vedeam lacrimile pe obraz, pe când se uita mirat la o bucățică de os ce-i ieşea din braț.

Granny White a fost găsită moartă în carul lui Foxwell. Era o bătrână grasă şi neputincioasă, care nu făcea niciodată nimic, decât şedea şi fuma pipă. Era mama lui Foxwell Abby. Şi d-na Grant fusese omorâtă. Bărbatul ei şedea lângă cadavru. Era foarte liniştit. Nu erau lacrimi în ochii lui. Şedea acolo cu carabina pe genunchi şi oamenii îi lăsau în pace.

Sub îndrumarea tatii toți lucrau ca nişte castori. Bărbații săpară un şanț drept în mijlocul cercului de care, formând un parapet. Asta pentru luptători.

Laban s-a întors dintr-o cercetare. A raportat că indienii se retrăseseră ca la jumătate de milă şi țineau sfat zgomotos. Mai văzuse că duceau şase de ai lor departe, în câmp, din care trei erau muribunzi.

Capitolul XIV

Din când în când, în dimineața acestei prime zile, am observat nori de praf, care indicau mişcări considerabile de călăreți. Aceşti nori de praf veneau înspre noi, înconjurându-ne din toate părțile. Dar nu vedeam nici o ființă vie. Numai un nor mare de praf se depărta de noi. Toți ziceau că sunt vitele noastre, pe care le mânau încolo. Şi cele patruzeci de care, ce veniseră peste Munții Stâncoşi şi peste jumătate din continent, stăteau acuma în cerc, nefolositoare. Fără vite nu puteam merge mai departe.

La amiază, Laban a venit din altă cercetare. Văzuse noi indieni sosind la sud, călărind pe coama unui deal în jos, la est şi uitându-se la noi.

- Asta lămureşte tot, a zis Laban tatii. Indienii au fost puşi.

- Sunt albi ca şi noi, am auzit pe Abby Foxwell plângându-se mamei. De ce nu vin în ajutorul nostru?

- Nu sunt albi, am strigat eu cu o privire înspre palma mamei. Sunt mormoni.

În noaptea aceea, după ce s-a întunecat, trei dintre tinerii noştri s-au furişat afară din lagăr. Eu i-am văzut când au plecat, erau Will Aden, Abel Milleken şi Timothy Grant.

- Se duc la Cedar City să ceară ajutor, a spus fata mamei, pe când înghițea puțină mâncare în grabă.

Mama a clătinat din cap.

- Sunt o mulțime de mormoni la o mică distanță de lagăr, a zis ea. Dacă nu vor, nici cei din Cedar City n-au să ne ajute...

- Dar sunt mormoni buni şi mormoni răi ..., a început tata.

- N-am găsit încă buni până acum, a zis mama, închizându-i gura cu asta.

Până a doua zi de dimineață n-am auzit de întoarcerea lui Aden, Milleken şi Timothy Grant, dar n-a trecut mult şi am aflat tot.

Întregul lagăr era deprimat din cauza raportului lor. Cei trei merseseră numai câteva mile şi fuseseră întâmpinați de albi. Îndată ce Will Aden a vorbit şi le-a spus că sunt din ceata căpitanului Fancher şi că se duc la Cedar City după ajutor a fost împuşcat. Abel Milleken şi Timothy Grant scăpaseră în fugă şi aduseseră ştirea. Şi ştirea asta ştersese ultimele speranțe din inimile noastre. Albii erau în spatele indienilor şi osânda atât de temută era asupra noastră.

În acea dimineață a zilei a doua când oamenii noştri s-au dus la apă, s-a tras asupra lor. Deşi izvorul se afla numai la o sută de picioare afară din cercul nostru, drumul până la ei era în bătaia focurilor indienilor, care acum ocupau dealurile joase de la est. Erau foarte aproape, căci dealul nu putea fi mai departe de vreo cincisprezece prăjini. Dar se vede că indienii au adus apă fără să fie atinşi.

Afară de întâmplătoarea împuşcătură în lagăr, dimineața a trecut liniştită. Noi ne aşezaserăm în şanț şi, fiind, obişnuiți cu viața grea, o duceam destul de bine, desigur, era rău pentru familiile celor care fuseseră omorâți şi mai era şi îngrijirea celor răniți. Eu mă furişam întruna de lângă mama, în nesățioasa mea curiozitate. În interiorul cercului de care, la sudul marelui şanț, bărbații au săpat o groapă şi i-au îngropat pe cei şapte bărbați şi cele două femei la un loc. Numai doamna Hastings, care-şi pierduse bărbatul şi tatăl,

făcea multă gălăgie. Plângea şi ţipa şi le-a trebuit vreme celorlalte femei până au potolit-o.

Pe dealul de jos, la est, indienii au ţinut un îngrozitor sfat, cu urlete. Dar afară de câte o împuşcătură fără rezultat, n-au făcut nimic.

- Ce tot fac caraghioşii ăia de pungaşi? întreba cu nerăbdare Laban. Nu pot odată să se hotărască ce au de făcut şi s-o facă?

Era cald în lagăr în ziua aceea Soarele ardea pe cerul fără nori şi nu era vânt deloc. Oamenii, culcaţi cu carabinele în tranşeele de sub care, erau în parte la umbră; dar şanţul cel mare în care se aflau peste o sută de femei şi copii era expus în plina bătaie a soarelui. Tot aici erau şi răniţii, deasupra cărora s-au ridicat streşini de pături. Era îmbulzeală şi năduşeală în şanţ, iar eu întruna fugeam afară la linia focului şi mă aflam în treabă ducând răspunsuri tatii.

Marea noastră greşeală fusese că nu făcusem cercul de care aşa încât să cuprindă şi izvorul. Cauza fusese zăpăceala primului atac, când nu ştiam cât de repede avea să fie urmat de un al doilea. Şi acum era prea târziu. La cincisprezece prăjini depărtare de poziţiile indienilor de pe deal, nu mai îndrăzneam să ne desferecăm carele. În interiorul cercului, la sud de morminte, am construit o latrină şi, la nord de şanţul cel mare, în centru, câţiva bărbaţi au primit ordin de la tata să sape un puţ.

În după-amiaza acelei zile, care era a doua, am văzut din nou pe Lee. Era pe jos şi traversa câmpia spre nord-vest, tocmai dincolo de bătaia focului nostru. Tata ridică unui din cearceafurile mamei, pe mai multe beţe legate unele de altele. Acesta era steagul nostru alb. Dar Lee nu-l băgă în seamă şi-şi urmă drumul.

Laban a vrut să încerce să tragă în el, dar tata l-a oprit, zicând că era evident că albii nu hotărâseră ce aveau să facă cu noi şi cu o împuşcătură, Lee ar putea să le grăbească hotărârea în sensul rău.

- Ia, Jesse!, mi-a zis tata, rupând o fâşie de cearceaf şi legând-o de un băţ. Ia asta şi du-te afară şi încearcă să vorbeşti cu omul aceia. Nu-i spune nimic din ce ni s-a întâmplat. Încearcă numai să-i faci să vină înăuntru să vorbească cu noi.

Când am sărit ca să îndeplinesc plin de bucurie misiunea mea, Jed Durham a strigat că vrea şi el să meargă cu mine. Jed era cam de vârsta mea.

- Durham, poate băiatul dumitale să se ducă cu Jesse?, a întrebat tata pe tatăl lui Jed. Doi e mai bine decât unul. Au să se oprească unul pe altul la nebunii.

Şi aşa, Jed şi cu mine, doi băieţi de nouă ani, am ieşit afară cu steagul alb, ca să vorbim cu şeful duşmanilor noştri. Dar Lee n-a vrut să vorbească. Când ne-a văzut venind, a sărit şi s-a furişat încolo. N-a fost cu putinţă să ajungem la aşa depărtare încât să ne audă şi, după câtăva vreme, trebuie să se fi ascuns într-un tufiş, pentru că n-am mai dat cu ochii de el, ştiind însă bine că nu avusese unde să se ducă.

Jed şi cu mine am bătut tufişul sute de yarzi de jur-împrejur. Nu ne spuseseră cât de mult puteam să zăbovim şi, de vreme ce indienii nu trăgeau în noi, mergeam înainte. Eram plecaţi de peste două ceasuri, probabil că fiecare dintre noi, dacă ar fi fost singur s-ar fi întors mult mai repede. Dar Jed ţinea să mă întreacă în bravură şi eu ţineam să-l întrec pe ei.

Nebunia noastră n-a fost fără folos. Ne-am plimbat curajos peste tot, cu steagul nostru alb şi am aflat cât de complet era împresurat lagărul nostru. La sudul terenului, nu mai departe de o jumătate de milă, am dat

peste un mare lagăr indian. Dincolo, pe câmpie, am văzut băieți indieni călărind pe caii lor.

Apoi, mai era poziția indiană de pe dealul de est. Am reuşit să ne suim pe un deal, aşa încât să ne putem uita la ei. Jed şi cu mine am petrecut o jumătate de oră încercând să-i numărăm şi am conchis, mai mult ghicind, că trebuie să fi fost vreo două sute. Am văzut şi albi cu dânşii, vorbind foarte însufleţit.

La nord-est de terenul nostru, nu mai departe de patru sute de yarzi, am descoperit un mare lagăr de albi, în dosul unei mici ridicături de pământ. Şi dincolo, am putut vedea cincizeci, şaizeci de cai de călărie păscând. Şi, cam la o milă depărtare, spre nord, am văzut un mic nor de praf apropiindu-se. Jed şi cu mine am aşteptat până când s-a desluşit un singur om călărind iute şi intrând în galop în lagărul albilor.

Când ne-am întors în cerc, primul lucru care mi s-a întâmplat a fost o palmă de la mama, fiindcă am stat atât de mult; dar tata ne-a lăudat, pe Jed şi pe mine, auzindu-ne raportul.

- Ia seama la un atac, căpitane! a zis Aaron Cochrane tatei. Omul acela pe care l-au văzut băieții a sosit el pentru ceva. Albii țin pe indieni până vor primi ordine de mai sus. Se poate ca acest om să fi adus ordine într-un sens sau într-altul. Nu-şi economisesc caii, asta e sigur.

O jumătate de oră după întoarcerea noastră, Laban a încercat o excursie cu steagul alb. Dar nu făcuse zece paşi afară din cerc, când indienii au deschis focul asupra lui şi l-au trimis repede îndărăt.

Tocmai înainte de apusul soarelui eram în şanț ținând copilul, pe când mama întindea plăpumile că să facă patul. Eram aşa de mulți că stăm îngrămădiți, iar locul era aşa de strâmt, încât multe femei în noaptea

trecută domniseră cu capul plecat pe genunchi. Alături de mine, aşa de aproape încât când întindea mâinile mă lovea pe umăr, Sylas Dunlap murea. Fusese împuşcat în cap la primul atac şi a doua zi stătuse fără cunoştinţă, aiurase şi cântase alandala unul din cântecele lui, pe care-l cânta mereu, încât o enervase îngrozitor pe mama, era:

„Şi a zis primul drăcuşor la al doilea drăcuşor:

- Dă-mi niţel tabac din tabachera ta.

Şi a zis al doilea drăcuşor primului drăcuşor:

- Ţin-te bine de banii tăi şi de stâncile tale

Şi vei avea întotdeauna tabac în vechea ta tabacheră."

Şedeam alături de el, ţinând copilul, când a izbucnit atacul contra noastră. Soarele apunea şi eu mă uitam cu ochii căscaţi la Sylas Dunlap, care-şi trăia ultimele clipe. Nevasta lui, Sarah, ţinea o mână pe fruntea lui. Şi, ca şi mătuşa ei, Martha, plângea încet. Şi atunci au izbucnit explozii şi gloanţe din sute de carabine. De jur împrejur, de la est la vest, trecând pe la nord, ne înconjuraseră într-un semicerc şi vărsau plumb asupra noastră. Toată lumea din şanţ s-a întins jos. Mulţi dintre copiii mai mici au început să plângă şi femeile se sileau să-i liniştească. Câteva femei au ţipat la început, dar nu multe.

Mii de focuri trebuie să fi plouat în lagărul nostru în primele minute. Cum aş fi vrut să mă târăsc afară în tranşeea de sub care, unde bărbaţii noştri susţineau un foc bun, dar neregulat! Fiecare trăgea de câte ori vedea pe câte unul că se iveşte, dar mama mă bănuia şi m-a silit să mă ghemuiesc jos şi să ţin copilul.

Tocmai mă uitam la Sylas Dunlap, era încă în agonie, când micul Castleton a fost omorât. Dorothy Castleton, şi ea numai de vreo zece ani, îl ţinea, aşa încât, când el a fost omorât în braţele ei, ea n-a fost

atinsă deloc. Îi auzeam vorbind despre asta şi presupuneau că glonțul trebuie să fi lovit sus în vreun car şi să fi ricoşat jos, în şanț. Fusese numai un accident, ziceau, şi, în afară de astfel de accidente, eram la adăpost unde ne aflam.

Când m-am uitat din nou la Sylas Dunlap, murise şi am simțit o adevărată dezamăgire că nu fusesem martor la acest eveniment important. Nu avusesem niciodată norocul să văd un om murind sub ochii mei.

Dororthy Castleton a avut un atac de nervi din cauza morții copilului şi a țipat şi s-a jelit multă vreme şi a făcut-o şi pe doamna Hastings să înceapă şi ea din nou să se jelească. Şi s-a făcut aşa larmă, încât tata a trimis pe Watt Cummings să se târască până la noi, ca să vadă ce s-a întâmplat.

Târziu, pe seară, focul a încetat, cu toate că au mai fost împuşcături răzlețe în timpul nopții. Doi dintre oamenii noştri au fost răniți în acest al doilea atac şi aduşi în şanț. Bill Tyler a fost omorât pe loc şi l-au îngropat pe el, pe Sylas Dunlap şi pe micul Castleton, prin întuneric, alături de ceilalți.

În timpul nopții oamenii s-au schimbat la săpatul puțului, dar singurul semn de apă peste care au dat a fost nisipul umed. Unii bărbați au adus câteva găleți cu apă de la izvor, dar s-a tras asupra lor şi au renunțat când Jeremy Hopkins a fost atins la mână.

A treia zi de dimineață era mai cald şi mai uscat ca oricând. Ne-am deşteptat însetați şi nu se putea găti mâncare. Aşa de uscate ne erau gurile, încât nu puteam mânca. Eu am încercat să mănânc o bucată de pâine uscată pe care mi-a dat-o mama, dar am renunțat. Focurile se întețeau şi iar încetau. Uneori erau sute de împuşcături în lagăr. Alteori erau răgazuri în care nu se trăgea nici un foc. Tata atrăgea atenția oamenilor noştri

să nu facă risipă de gloanțe, fiindcă nu aveam muniții din belşug.

Şi tot timpul oamenii continuau să sape puțul. Era aşa de adânc, încât scoteau nisipul cu gălețile. Oamenii care lucrau erau expuşi şi unul dintre ei a fost rănit la umăr. Era Peter Bromley, care conducea boii de la carul lui Bloodgood şi era logodit cu Jane Bloodgood. Ea a sărit afară din şanț şi a alergat drept la el, pe când gloanțele zburau, şi l-a adus cu ea la adăpost. Pe la amiază, puțul s-a surpat şi a trebuit multă muncă până să scoată pe cei îngropați în nisip. Amos Wentworth nu şi-a venit în simțire decât după o oră. După asta au căptuşit puțul cu scânduri de la care şi proțapele lor şi săpatul a continuat mai departe. Dar tot ce au putut obține, cu toate că erau la douăzeci picioare adâncime, a fost numai nisip umed. Apa nu voia să se filtreze.

În vremea asta condițiile în şanț era îngrozitoare. Copiii cereau apă şi copiii mici, răguşiți de plânsete, țipau mereu. Robert Carr, alt rănit, zăcea la vreo zece picioare de mama şi de mine. Îşi pierduse mințile şi da din mâini şi cerea apă. Şi câteva dintre femei aiurau, țipând contra mormonilor şi a indienilor. Unele femei se rugau mereu şi cele trei surori Demdike, cu mama lor, cântau imnuri din scriptură. Alte femei luau nisip umed, scos din fundul puțului, şi-i lipeau de trupul gol al copilaşilor.

Cei doi frați Fairfax n-au mai putut să rabde şi cu găleți în mână s-au târât pe sub un car şi s-au repezit la izvor. Giles nici nu a ajuns la jumătatea drumului, când a căzut. Roger s-a dus şi s-a întors aproape neatins. A adus două găleți aproape pline, căci se vărsaseră puțin pe când alerga. S-a târât sub care şi, când l-au ajutat ca să intre în şanț, îi curgea sânge din gură şi tuşea.

Două găleți pe jumătate pline nu puteau să țină mult la peste o sută câți eram, nenumărând pe bărbați. Numai copiii de țâță, cei mici de tot şi răniții au căpătat apă. Eu n-am avut nici o înghițitură, cu toate că mama a înmuiat o bucățică de pânză în cele câteva linguri ce i se dăduseră pentru copil şi m-a spălat în gură. Mi-a lăsat bucățica de pânză ca să o sug şi pentru ea nu şi-a păstrat nimic.

Situația, devenise nespus de grea după-amiază. Soarele liniştit ardea prin aerul limpede şi fără vânt şi făcea un cuptor din groapa noastră din nisip. Şi peste tot împrejurul nostru erau explozii de carabine şi urlete de indieni. Numai din când în când tata permitea câte o împuşcătură din tranşee şi numai trăgacilor noştri cei mai buni, ca Laban şi Timothy Grant. Dar un continuu puhoi de plumb curgea mereu în poziția noastră. Nu au fost alte ricoşeuri dezastruoase şi oamenii noştri din tranşee, nemaitrăgând, şedeau culcați şi scăpau de pericol. Numai patru au fost răniți şi numai unul dintre ei, foarte rău.

Tata a venit din tranşee într-un moment de potolire a focului. A stat câteva minute alături de mama şi mine, fără să vorbească. Părea că ascultă toate gemetele şi plânsetele cerând apă, ce se ridicau împrejur. O dată a ieşit din şanț şi s-a dus să examineze puțul. A adus îndărăt numai nisip ud, pe care i-a lipit pe umerii lui Robert Carr. Apoi s-a dus unde era Jed Durham şi mama lui şi a trimis după tatăl lui Jed, ca să vină în tranşee. Aşa de înghesuiți eram, încât, când cineva se mişca în şanț, trebuia să se târască cu băgare de seamă peste trupurile celor culcați.

După câtăva vreme, tata s-a întors târându-se la noi.

- Jesse, a întrebat, ți-e frică de indieni?

Eu am clătinat îngâmfat din cap, ghicind că aveam să fiu trimis într-o nouă mândră misiune.

- Ți-e frică de mormoni?

- Nu, de nici un blestemat de mormon, am răspuns, profitând de ocazie ca să blestem pe duşmanii noştri fără teamă de răzbunătoarea palmă a mamei.

Am observat micul surâs care i-a încreţit buzele obosite, în momentul când a auzit răspunsul meu.

- Bine, Jesse, a zis, vrei să te duci cu Jed la izvor, după apă?

Eram plin de nerăbdare.

- Avem să vă îmbrăcăm pe amândoi în fete, a urmat. Aşa poate să nu tragă asupra voastră.

Am insistat să mă duc cum eram, ca bărbat care poartă pantaloni; dar am cedat destul de repede când tata a declarat că găseşte el alt băiat, pe care să-l îmbrace şi să meargă cu Jed.

S-a adus un coş din carul fetelor Chattox. Fetele Chattox erau gemene şi aproape de înălţimea lui Jed şi a mea. Mai multe femei au venit să ajute. Erau rochiile de sărbătoare ale gemenelor Chattox şi fuseseră aduse în coş tot drumul, de la Arkansas.

Îngrijorată, mama a lăsat copilul cu Sarah Dunlap şi a venit până la tranşee cu mine. Acolo, sub un car, şi îndărătul micului terasament, Jed şi cu mine am primit ultimele instrucţiuni. Apoi ne-am târât afară şi ne-am ridicat în loc deschis. Eram îmbrăcaţi absolut la fel: ciorapi albi, rochii albe cu funde mari albastre şi pălării albe de soare. Mâna dreaptă a lui Jed ţinea pe cea stângă a mea. În mâinile libere duceam câte două găleţi mici.

- Mergeţi în voie, ne-a învăţat tata când am început să înaintăm. Umblaţi încet. Umblaţi ca fetele.

Nu s-a tras nici un foc. Am ajuns la izvor cu bine, am umplut găleţile şi ne-am aşezat şi am băut bine şi noi. Cu câte o găleată plină în fiecare mână am făcut drumul înapoi. Şi nici un foc nu s-a tras.

Nu-mi pot aduce aminte câte drumuri am făcut - în total cincisprezece ori douăzeci. Umblam încet, tot aşa, ieşind din lagăr, ţinându-ne de mână şi venind îndărăt cu patru găleţi de apă. E extraordinar ce sete ne era. Ne-am culcat jos de mai multe ori şi am băut cât am putut.

Dar era prea mult pentru duşmanii noştri. Nu pot să-mi închipui că indienii şi-ar fi reţinut focul aşa de mult, crezând că suntem fete, dacă nu ar fi ascultat de instrucţiunile albilor care erau cu dânşii. În orice caz, Jed şi cu mine tocmai plecam într-o nouă excursie, când o carabină a tras de pe dealul indian şi pe urmă alta.

- Veniţi îndărăt! a strigat mama.

M-am uitat la Jed şi l-am văzut cu ochii la mine. Ştiam că e încăpăţînat şi că se hotărâse să fie cel din urmă întors în lagăr. Şi aşa am mers înainte şi îndată m-a urmat şi el.

- Ei, Jesse!, a strigat mama şi era mai mult decât o palmă în modul cum striga.

Jed a vrut să mă ia de mână, dar eu am clătinat din cap.

- Să ne luăm la întrecere, am zis.

Şi, pe când o luasem la picior peste nisip, părea că toate carabinele de pe dealul indian se sloboziseră asupra noastră. Eu am ajuns la izvor puţin mai înainte, aşa încât Jed a trebuit să aştepte ca să-mi umplu găleţile.

Acum să ne luăm iar la întrecere, mi-a zis; şi din modul alene în care îşi umplea găleţile am priceput că era hotărât să fie el cel din urmă.

Şi aşa, m-am aşezat jos şi, pe când aşteptam, mă uitam la norişorii de praf ridicaţi de gloanţe. Am început să ne întoarcem alături, alergând.

- Nu aşa de iute, i-am atras atenţia, că ai să verşi jumătate din apă!

Asta l-a oprit şi a rămas înadins în urmă. La mijlocul drumului m-am împiedicat şi am căzut de-a lungul drumului. Un glonţ, nimerind drept în faţa mea, mi-a umplut ochii de nisip. Pentru moment am crezut că sunt atins.

- Ai făcut înadins, a râs de mine Jed, pe când mă sculam în picioare. Se oprise şi mă aştepta.

I-am ghicit gândul. El crezuse că am căzut înadins, ca să vărs apa şi să mă duc îndărăt să iau alta. Această rivalitate între noi era lucru serios, aşa de serios, încât imediat am profitat de bănuiala lui şi am alergat îndărăt la izvor. Şi Jed Durham, disprețuind gloanţele care ridicau praful împrejurul lui, sta acolo drept, în câmp deschis şi mă aştepta. Ne-am întors alături, cu onoruri chiar pentru nebunia noastră copilărească. Dar când am dat apa, Jed avea numai o găleată plină. Un glonţ pătrunsese în cealaltă, chiar lângă doaga din fund.

Mama m-a luat aspru, cu o morală asupra neascultării. Trebuie că ştia ea că, după cele ce făcusem, tata n-ar lăsa-o să mă bată, căci pe când îmi făcea morală, tata îmi făcea cu ochiul peste umărul ei. Era prima oară când îmi făcea cu ochiul.

Întorşi în şanţ, Jed şi cu mine am fost eroi. Femeile plângeau şi ne binecuvântau şi ne sărutau de ne stâlceau. Şi mărturisesc că eram mândru de demonstraţiile acestea, cu toate că pretindeam, ca şi Jed, că nu-mi plac aşa exagerări. Dar Jeremy Hopkins, cu un mare bandaj în jurul mâinii ciuntite, zicea că suntem făcuţi din aluatul din care sunt făcuţi albii,

oameni ca Daniel Boom, Kit Carson şi David Crockett. Eu eram mai mândru de asta decât de toate.

Restul zilei am fost plictisit mai ales de durerea ochiului meu drept, pricinuită de nisipul azvârlit în el de glonț. Ochiul era însângerat, zicea mama; şi mie mi se părea că mă doare tot aşa de tare, de-l țineam închis sau deschis. Încercam în amândouă felurile.

Acum era mai multă linişte în şanț, fiindcă toți avuseseră apă, cu toate că apăsa greu asupra noastră problema cum aveam să ne mai procurăm încă. Pe lângă asta mai era faptul cunoscut de toți că munițiile ne erau aproape sleite. Dintr-o serioasă cercetare a carelor, de către tata, rezultase că găsise cinci pungi de iarbă de puşcă. Afară de asta se mai afla foarte puțină iarbă de puşcă în pungile oamenilor.

Mi-am adus aminte de atacul dinspre seară, din ajun, şi m-am grăbit, de data asta, să mă târăsc în tranşee înainte de apusul soarelui. M-am furişat într-un loc lângă Laban. El era ocupat să mestece tutun şi nu m-a băgat în seamă. Câtăva vreme l-am observat, temându-mă că, dacă m-o vedea, are să mă trimită îndărăt. Se uita chiorâş afară, printre roțile carului, mesteca bine câtva timp, apoi scuipa cu băgare de seamă într-o mică înfundătură ce făcuse în nisip.

- Cum merg nebuniile?, l-am întrebat în sfârşit. Acesta era modul în care mi se adresa el întotdeauna.

- Fain, a răspuns. Straşnic de fain, Jesse, fiindcă pot iar să mestec tutun. Gura-mi era aşa de uscată, încât n-am mai putut să mestec de la răsăritul soarelui, până când ai adus apă.

Un om şi-a arătat capul şi umerii peste vârful deluşorului de la nord-est, ocupat de albi. Laban îşi îndreptă carabina spre el câteva clipe. Apoi clătină din cap:

- Patru sute de yarzi. Nu, nu risc nimic. Îl nimeresc ori nu-l nimeresc şi tată-tău are mare nevoie de praful de puşcă.

- Ce şanse crezi că avem? am întrebat ca un om mare, căci după isprava cu apa, mă credeam într-adevăr bărbat,

Laban păru că se gândeşte foarte serios înainte de a-mi răspunde.

- Jesse, nu mă feresc să-ți spun că ne aflăm prinşi într-o afurisită şi primejdioasă gaură. Dar, o să ieşim noi de aici, oh, ieşim noi de aici! Poți să pariezi pe ultimul tău dolar.

- Unii din noi n-au să mai iasă de aici, am obiectat.

- Cine, de pildă? a întrebat.

- Ei, Bill Tyler şi Mrs. Grant, Sylas Dunlap şi toți ceilalți.

- Oh, prostii, Jesse, ei sunt deja în pământ. Nu ştii că orice expediție trebuie să-şi îngroape morții, pe măsură ce închid ochii? Aşa se întâmplă de mii de ani, socot, şi lumea pentru asta nu s-a depopulat. Vezi tu, Jesse, naşterea şi moartea merg mână în mână. Şi oamenii se nasc tot aşa de repede cum mor, mai repede, cred, fiindcă au sporit şi s-au înmulțit, la urma urmelor. Acum tu, puteai să fii omorât astăzi, când aduceai apă. Dar eşti aici, nu? Stai de vorbă cu mine şi, probabil, ai să te faci mare şi ai să fii tatăl unei numeroase familii din California.

Modul acesta de a privi lucrurile m-au încurajat şi am îndrăznit să-mi exprim o mare dorință.

- Ascultă, Laban, presupune că ai să fii omorât aici...

- Cine, eu? a strigat.

- Zic, numai: presupune, am explicat.

- Oh, bine atunci. Dă-i înainte. Presupune că o să fiu omorât...

- Vrei să-mi dai mie scalpurile tale?

- Mamă-ta are să te bată, dacă te prinde că ai să le porți, s-a codit el.

- N-am nevoie să le port când o fi mama de față. Vezi, dacă eşti omorât, Laban, cineva o să trebuiască să ia scalpurile tale. De ce nu eu?

- De ce nu? a repetat el. Ai dreptate, de ce nu tu? Foarte bine, Jesse. Eu te iubesc pe tine şi pe tată-tău. În minutul când voi fi omorât, scalpurile sunt ale tale şi cuțitul de scalpat, de asemenea. Şi, iată, aici pe Timothy Grant martor. Ai auzit Timothy?

Timothy a zis că a auzit şi eu am stat culcat acolo, fără cuvânt, în tranşeea înăbuşitoare, prea copleşit de mărimea norocului meu, ca să fiu în stare să pronunț un cuvânt de gratitudine.

Un alt atac general s-a făcut la apusul soarelui şi mii de focuri s-au tras în noi. Nimeni din partea noastră n-a fost nici măcar zgâriat. Pe de altă parte, cu toate că noi am tras numai treizeci de focuri, am văzut pe Laban şi Timothy Grant nimerind, fiecare, câte un indian. Laban mi-a spus că de la început numai indienii trăseseră. El era sigur că nici un alb nu descărcase vreun foc, lucru care-l punea într-o mare nedumerire. Albii nici nu ofereau ajutor, nici nu ne atacau şi toată vremea erau în termeni prieteneşti cu indienii care ne atacau.

A doua zi dimineață ne-a găsit cu o sete straşnică. Eu am ieşit afară la prima licărire de lumină. Căzuse o rouă deasă şi bărbați, femei şi copii o lingeau de pe proțapele carelor, de pe roți şi de pe opritori.

Se vorbea că Laban se întorsese dintr-o cercetare, înainte de a se crăpa de ziuă, că se târâse până aproape

de poziția albilor, că erau deja sculați şi că la lumina focurilor din lagăr îi văzuse rugându-se în cerc mare. A mai raportat, din puținele cuvinte pe care le prinsese, că pomeneau în rugăciunile lor de noi, întrebând pe Dumnezeu ce să facă cu noi.

Dumnezeu să ne trimită lumina, atunci, am auzit pe una dintre surorile Demdike, zicând lui Abby Foxwell.

- Şi repede, a zis Abby Foxwell, fiindcă nu ştiu ce o să ne facem o zi întreagă fără apă şi cu praful nostru de puşcă pe sfârşite.

Nimic nu s-a întâmplat toată dimineață. Nici un foc n-a fost tras. Numai soarele ardea prin aerul liniştit. Setea noastră creştea, şi, în curând, copiii de țâță începură să zbiere şi cei mici să scâncească şi să plângă. La amiază, Will Hamilton a luat două găleți mari şi a plecat la izvor. Dar înainte ca să se poată târâi pe sub care, Ana Demdike a alergat şi a pus brațele împrejurul lui şi a încercat să-l oprească. Dar ei i-a vorbit, a sărutat-o şi a mers mai departe. Nici un foc nu s-a tras, nu s-a tras deloc cât s-a dus şi s-a întors cu apă.

- Slavă Domnului! ă strigat bătrâna doamnă Demdike. Asta e semn bun. S-au îmblânzit.

Aceasta era părerea multora dintre femei.

Pe la două, după ce mâncasem şi ne simțeam bine, un alb a apărut, purtând un steag alb. Will Hamilton a ieşit şi i-a vorbit, s-a întors şi s-a sfătuit cu tata şi cu ceilalți bărbați ai noştri şi pe urmă a ieşit iar şi a vorbit străinului. Încolo, mai departe, se vedea un om stând şi privind, pe care i-am recunoscut: era Lee.

La noi, mare emoție. Femeile erau aşa de uşurate, încât plângeau şi se sărutau şi bătrâna doamnă Demdike şi altele cântau aleluia şi binecuvântau pe Domnul. Propunerea pe care o acceptaseră ai noştri era

să încheiem armistițiu şi să fim protejați împotriva indienilor.

- Am fost nevoiți să acceptăm, am auzit pe tata spunând mamei.

El şedea cu umerii plecați şi descurajat, pe proțapul carului.

- Dar dacă or fi având de gând să ne trădeze? a întrebat mama.

A dat din umeri.

- Suntem nevoiți să ne încercăm norocul, a zis. Munițiile ni s-au sfârşit.

Câțiva dintre oamenii noştri desferecau unele din care şi le împingeau la o parte. Eu am alergat ca să văd ce se întâmplă. A intrat Lee însuşi, urmat de două care goale, fiecare mânat de câte un om. Toți s-au îngrămădit în jurul lui Lee. El a spus că avusese mult de furcă cu indienii pentru a-i ține departe de noi şi că maiorul Higbee cu cincizeci de miliționeni mormoni erau gata să ne ia sub protecția lor.

Dar ceea ce a făcut pe tata, pe Laban şi pe câțiva dintre ai noştri bănuitori, a fost când Lee a spus să punem toate carabinele noastre într-unul din care, pentru ca să nu aţâţăm ostilitatea indienilor. Făcând aceasta, aveam aerul că suntem prizonierii miliției mormone.

Tata s-a indignat şi era gata să refuze, când s-a uitat la Laban, care i-a şoptit:

- Nu ne sunt mai de folos în mâinile noastre decât în car, de vreme ce n-avem praf.

Doi dintre răniții care nu puteau să umble au fost puşi în care şi, cu ei împreună, toți copiii cei mici. Lee părea că-i alege sub opt ani. Jed şi cu mine fiind mari pentru vârsta noastră, de nouă ani, Lee ne-a spus că trebuie să mergem cu femeile, pe jos.

Când a luat pe micuțul nostru de la mama şi l-a pus în car, ea a vrut să protesteze. Apoi i-am văzut buzele strângându-i-se tare şi a cedat. Era o femeie cu ochii căprui, cu trăsăturile marcate, de vârstă mijlocie, cu oasele mari şi destul de corpolentă. Dar drumul lung şi greu o doborâse, încât avea obrajii traşi, era slabă şi, ca toate femeile din ceata noastră, avea o expresie de nelinişte profundă şi nesfârşită.

Lee a hotărât apoi ordinea marşului. A zis că femeile şi copiii să meargă în prima linie, după cele două care. Când a auzit Laban aceasta, a venit la mine, şi-a dezlegat scalpurile de la brâu şi mi le-a legat la mijloc.

- Dar nu te-au omorât încă, am protestat.

Poți să te prinzi pe viața ta că nu, a răspuns el uşurel. Dar mi-am schimbat gândul, atâta tot. Portul scalpurilor e ceva fudul şi păgân.

S-a oprit un moment, ca şi când ar fi uitat ceva, apoi, întorcându-se pe călcâie ca să se ducă la oamenii din ceata noastră, a strigat peste umăr:

- Ei, adio, Jesse!

Mă miram că îmi zicea adio, când un alb a intrat călare în cercul nostru. El a spus că maiorul Higbee l-a trimis ca să ne spună să ne grăbim, pentru că indienii puteau să atace dintr-un moment într-altul.

Şi aşa a început marşul: cele două care înainte, Lee mergea în dreptul femeilor şi ai copiilor. Îndărătul nostru, după ce au aşteptat să fim cu câteva sute de paşi înainte, veneau bărbații. Când am ieşit din cerc, am văzut milițienii de aproape. Se rezemau pe carabine într-o linie lungă, la vreo şase picioare unul de altul. Cum treceam, n-am putut să nu observ ce figuri solemne aveau. Aveau aerul unor oameni la înmormântare. Şi femeile au observat asta şi unele dintre ele au început să plângă.

Eu mergeam tocmai după mama. Alesesem locul acela ca să nu dea cu ochii de scalpurile mele. După mine veneau cele trei surori Demdike, două dintre ele susțineau pe bătrâna lor mamă. Auzeam toată vremea pe Lee strigând la oamenii care trăgeau carele să nu meargă aşa iute. Un om care, după cum spunea una din fetele Demdike, trebuie să fi fost maiorul Higbee, şedea călare şi se uita cum treceam. Nici un indian nu se vedea.

În momentul în care oamenii noştri au fost în dreptul miliției şi mă uitam îndărăt să văd unde este Jed Durham - s-a săvârşit fapta. Am auzit pe maiorul Higbee, strigând tare:

- Făceți-vă datoria!

Toate carabinele miliției au părut că se descarcă deodată şi oamenii noştri se împleticeau şi cădeau grămadă. Surorile Demdike şi mama lor au căzut jos în aceeaşi clipă. Eu m-am întors repede să văd ce face mama, căzuse şi ea jos. De-a lungul nostru, din tufişuri, veneau sute de indieni, toți trăgând. Am văzut pe cele două surori Dunlap apucând la fugă pe nisip şi m-am luat după dânsele, căci albii şi indienii ne omorau. Şi, pe când fugeam, am văzut pe omul care mâna unul dintre care, împuşcând pe cei doi răniți. Caii de la celălalt car se poticneau şi zvârleau din picioare şi vizitiul lor încerca să-i țină.

Tocmai când băiețelul, care eram eu, alerga după fetele Dunlap, întunericul a căzut asupra lui. Orice amintire acolo încetează, pentru că Jesse Fancher acolo a încetat şi când Jesse Fancher a încetat pentru totdeauna, forma care fusese Jesse Fancher, trupul lui, fiind materie şi aparență, ca o apariție a trecut şi n-a mai fost. Dar spiritul nepieritor nu a încetat. El a continuat să existe în următoarea lui încarnare, a

devenit spiritul locuitor al acelui corp aparent, cunoscut sub numele Darrell Standing şi care, în curând, va fi scos de aici şi spânzurat şi trimis astfel în neantul unde toate aparițiile se duc.

E aici, în Folsom, un condamnat pe viață, Mattew Davies, din neamul vechilor pionieri, care e intendent la eşafod şi la camera de execuție. E bătrân şi neamurile lui au străbătut câmpiile în vremurile de demult. Am vorbit cu dânsul şi el mi-a confirmat masacrul în care Jesse Fancher a fost omorât. Când acest bătrân ocnaş era copil, se vorbea mult în familia lui despre masacrul de la Mountain Meadows. Copiii, zice el, n-au fost omorâți, fiindcă erau prea mici ca să-şi amintească.

Eu toate ți le spun aici: niciodată în viața mea, ca Darrell Standing n-am citit un rând, nici n-am auzit un cuvânt despre ceata lui Fancher, care a pierit la Mountain Meadows, totuşi, în pieptar, în închisoarea de la San Quentin, toate aceste fapte mi-au revenit. Nu puteam să creez aceste fapte din nimic, cum nu puteam să creez dinamita din nimic. Aceste cunoştințe şi aceste fapte pe care le-am relatat nu au decât o explicație: ele sunt ale spiritului care sunt eu, spiritul care, contrar materiei, nu piere.

Încheind acest capitol, trebuie să certific că Mattew Davies mi-a mai spus că, nu prea mult după masacru, Lee a fost dus de slujbaşii guvernului Statelor Unite la Mountain Meadows şi executat acolo, pe locul vechiului nostru cerc de care.

Capitolul XV

Când, la sfârşitul primelor mele zece zile de pieptar, am fost readus în simțiri, de degetul, cel mare al doctorului Jackson care îmi apăsa pleoapa, am deschis amândoi ochii şi am surâs în fața directorului Atherton.

- Prea pervers ca să trăiască şi prea josnic ca să moară, a fost comentariul, lui.

- Cele zece zile au trecut, directore, am şoptit.

- Bine, avem să te dezlegăm, a mormăit el.

- Nu e vorbă de asta, am zis. Ai observat zâmbetul meu. Îți aduci aminte că am avut un rămăşag. Nu te osteni să mă dezlegi. Dă-le Bull Durham şi foile de tutun lui Morrell şi Oppenheimer. Şi, ca mulțumire, poftim încă un zâmbet.

- Oh, cunosc pe cei de teapa ta. Standing, a zis crunt directorul, dar n-ai să câştigi nimic cu asta. Dacă nu te dobor eu, atunci dobori tu toate recordurile de pieptar.

- Le-a doborât deja, a zis doctorul Jackson. Cine a mai auzit de un om care zâmbeşte după zece zile de pieptar?

- E un bluff, a răspuns directorul Atherton. Dezleagă-l, Hutchins!

Pentru ce atâta grabă? am întrebat în şoaptă căci aşa scăzuse viața în mine, încât era nevoie de toată puterea ce-mi mai rămăsese şi de toată voința mea, ca să fiu în stare să articulez câteva vorbe măcar. Pentru ce atâta grabă? N-am de prins vreun tren şi este aşa de-al dracului de confortabil în pieptar, încât prefer să nu fiu deranjat.

Dar tot m-au dezlegat, rostogolindu-mă pe lespezi, ca pe un lucru inert şi neputincios.

- Nu e de mirare că se simțea confortabil, a zis căpitanul Jamie. Nu simțea nimic, e paralizat.

Paralizată e bunică-ta, a mârâit directorul. Ridică-l în picioare şi ai să vezi cum stă!

Hutchins şi cu directorul m-au tras în sus, în picioare.

- Acum dați-i drumul! a comandat directorul.

Nu deodată putea să se întoarcă viața în trupul care fusese mort timp de zece zile şi ca rezultat fără nici o putere asupra cărnii mele, am căzut pe genunchi, m-am ghemuit la pământ, m-am povârnit pe o parte şi m-am izbit cu fruntea de perete.

- Vezi? a zis căpitanul Jamie.

- Bine jucat, a răspuns directorul. Omul ăsta are îndrăzneală şi face orice.

- Ai dreptate, directore, am şoptit de jos. Am făcut înadins. A fost o cădere înscenată. Ridică-mă iar şi am s-o repet. O să fie cu haz.

Nu mă opresc asupra încetei reîntoarceri a circulației. Avea să devină o veche poveste la mine şi şi-a avut partea ei în săparea brazdelor în obrazul meu, a brazdelor pe care le voi duce cu mine în ştreang.

Când, în sfârşit, m-au părăsit , am zăcut restul zilei stupid şi pe jumătate în comă. E ceva ca un fel de anestezie a durerii, provocată de o durere prea rafinată ca să poată fi suportată. Şi eu am cunoscut acea anestezie.

Către seară am fost în stare să mă târăsc prin celulă, dar nu încă să mă ridic în picioare. Am băut multă apă şi m-am curățat cum am putut, dar până a doua zi n-am fost în stare să mănânc şi atunci numai printr-o hotărâtă putere a voinței mele.

Programul care îmi fusese dat de directorul Atherton era să mă odihnesc şi să mă refac câteva zile şi pe urmă, dacă în vremea asta nu mărturisesc unde este ascunsă dinamita, să-mi dea alte zece zile de pieptar.

- Regret că-ți fac atâta supărare, directore, i-am răspuns. Păcat că nu mor în pieptar, ca să te scot din belea.

În vremea aceea nu cred să fi cântărit o uncie mai mult de nouăzeci de pfunzi. Totuşi, cu doi ani înainte, când uşile din San Quentin pentru prima oară s-au închis după mine, cântăream o sută şaizeci şi cinci de pfunzi. Pare de necrezut ca să mai fi fost o uncie de care să mă pot lipsi şi să mai trăiesc încă. Cu toate astea, în lunile care au urmat, uncie de uncie am fost redus, aşa încât trebuie să fi cântărit mai aproape de optzeci decât de nouăzeci de pfunzi.

Sunt unii care se miră cum oamenii devin răi. Directorul Atherton era un om rău. El m-a făcut pe mine rău şi răutatea lui reacționa asupra lui şi-l făcea pe el şi mai rău. Şi totuşi, nu a reuşit niciodată să mă omoare. A trebuit legea de stat a Californiei, un judecător care să mă spânzure şi un guvernator care să nu ierte, ca să fiu trimis la ştreang, pentru că am lovit pe un gardian cu pumnul în nas. Am să susțin întotdeauna că acel gardian avea un nas din care curgea foarte uşor sângele. Eu eram pe atunci un schelet cu ochi de cârtiță, care se împleticea umblând. Uneori mă întreb, dacă într-adevăr i-a curs sânge din nas. Desigur, el a jurat că i-a curs, când a venit să depună plângere. Dar eu am cunoscut paznici jurând fals şi mai rău decât acesta.

Ed. Morrell era curios să ştie dacă reuşisem cu experiența; dar când a încercat să vorbească cu mine, a fost oprit de Smith gardianul, care se întâmplase să fie de pază în beciuri.

Numai noaptea, când Jones Chipdeturtă a venit de gardă şi a început să moţăie ca de obicei, am început să vorbesc cu Morrell şi Oppenheimer şi să le istorisesc povestea trăită în pieptar.

- Visuri de fumător, a zis în batjocură Oppenheimer.

Apoi, după o tăcere, reluă:

- Când eram comisionar de noapte am fumat o dată opium. Şi pot să-ţi spun că atunci am văzut multe lucruri care întrec cele istorisite de tine. Îmi închipui că ăsta e şi trucul întrebuinţat de romancieri ca să-şi îmboldească imaginaţia.

Dar Ed. Morrell, care călătorise pe acelaşi drum ca şi mine, cu toate că avusese rezultate diferite, credea povestea mea. El spunea că de câte ori murea trupul lui în pieptar şi el pleca din închisoare, nu era niciodată altcineva decât tot Ed. Morrell. Niciodată nu retrăise existenţe anterioare. Când spiritul lui rătăcea liber, rătăcea totdeauna în prezent. După cum îmi spunea el, întocmai cum putea să-şi părăsească trupul şi să privească la el cum zăcea în pieptar pe lespezile celulei, tot aşa putea să părăsească închisoarea şi, în prezent, să viziteze San Francisco şi să vadă ce se petrece acolo. În modul acesta, vizitase pe mamă-sa de două ori şi o găsise în amândouă rândurile dormind. În acest vagabondaj al spiritului, spunea că nu avea nici o putere asupra lucrurilor materiale. Nu putea închide sau deschide o uşă, să mişte vreun obiect, să facă zgomot şi nici să-şi manifeste prezenţa. Pe de altă parte, obiectele materiale nu aveau putere asupra lui. Zidurile şi uşile nu erau obstacole pentru el. Entitatea sau lucrul real care era el, era gândire, spirit.

Băcănia din colţ, la câteva case de unde şedea mama, a trecut în alte mâini, ne-a spus el. Am recunoscut asta după firma nouă ce o poartă. A trebuit

să aştept şase luni până să pot să scriu prima scrisoare, dar când am scris am întrebat pe mama despre asta. Şi mi-a spus că da, trecuse la altul.

- Ai citit firma acelei băcănii? a întrebat Jake Oppenheimer.

Desigur că am citit-o, a fost răspunsul lui Morrell. Altfel cum aş fi ştiut?

- Foarte bine, a ciocănit Oppenheimer necredinciosul. Poți să faci o probă uşor. Odată, când s-o strecura vreun gardian cumsecade pe la noi, care să vrea să ne lase să aruncăm o privire într-un jurnal, să faci aşa încât să te arunce în pieptar, ieşi afară şi repede la drăguțul de „Frisco" (San Francisco). Apoi, furişează-te iute la Third şi Market, tocmai pe la două, trei a.m., când ies gazetele de dimineață de la tipar. Citeşte ultimele ştiri. Apoi întoarce-te iute la San Quentin, soseşte înainte ca remorcherul cu jurnalele să fi trecut apa şi spune-mi ce ai citit. Pe urmă aşteptăm, punem mâna pe un jurnal de dimineață, când o veni pe aici, de la vreun gardian. Şi atunci, dacă ce-mi vei spune tu va fi şi în jurnal, sunt al tău la un chef!

Era o bună încercare, nu puteam decât să fiu de acord cu Oppenheimer, că o astfel de probă ar fi decisivă. Morrell a zis să o facă cândva, dar îi displace aşa de tare de a-şi părăsi corpul, încât are s-o încerce numai atunci când suferința lui în pieptar ar deveni prea grozavă.

- Aşa fac toți, nu vor să se întâlnească cu înțelepții, a fost critica lui Oppenheimer. Mama credea în spirite. Când eram copil, le vedea mereu şi vorbea cu ele şi primea sfaturi de la ele. Dar niciodată nu vedea un bine din partea lor. Spiritele nu puteau să-i spună unde ar găsi tata de lucru, sau să descopere o mină de aur, sau să ia un număr câştigător la loteria chineză. Nu, pentru

nimic în lume. Mofturile pe care i ie spuneau erau că unchiul tatii avusese gută, ori că bunicul murise de oftică sau că avem să ne mutăm peste patru luni, ceea ce era foarte uşor de ghicit, de vreme ce ne mutam, în medie, de şase ori pe an.

Eu cred că, dacă Oppenheimer ar fi avut ocazia să primească o educație serioasă, ar fi devenit un Marinetti sau un Haeckel. El era un om „al pământului", în devotamentul lui pentru faptul irecuzabil, şi logica lui era admirabilă, cu toate că era glacială. „Trebuie să-mi arăți" era regula fundamentală după care considera toate lucrurile. N-avea un pic de credință. Asta era tocmai ce semnalase Morrell la dânsul. Lipsa de credință împiedicase pe Oppenheimer ca să înfăptuiască moartea în pieptar.

Capitolul XVI

Am fost odată Adam Strang, un englez. Perioada vieții mele, pe cât pot ghici, fusese cam între 1550 şi 1650 şi am trăit până la o vârstă înaintată, după cum ai să vezi.

Un lucru curios despre existența lui Adam Strang al meu e că-mi aduc aminte foarte puțin din primii treizeci de ani ai lui. De multe ori, în pieptar, Adam Strang a revenit, dar întotdeauna el apare în ființă cu statură desăvârşită, musculos, de treizeci de ani împliniți.

„Sparwehrul" pe care călătoream ca simplu marinar era o corabie de mărfuri olandeze, care, înfruntând mările necunoscute, căuta Indiile dincolo de Indii.

O minunată călătorie a fost aceea de pe Sparwehr. Mergeam în căutare de pământuri noi, de mătase şi de mirodenii. În realitate, am dat de friguri, moarte violentă, raiuri pestilențiale, unde moartea şi frumusețea făceau casă împreună. Bătrânul Johannes Maartens, care comanda corabia fără o urmă de romantism pe fața lui tâmpită şi în pătratul lui cap cărunt, căuta Insulele Solomon, Minele Golcondei; da, căuta pe de mult pierduta Atlantida, pe care spera să o găsească încă plutind, nescufundată. Şi în locul ei a găsit vânători de capete, antropofagi care locuiau prin arbori.

Am abordat insule stranii cu coaste măcinate de mare şi creste fumegând, unde mici jivine de oameni cu părul creț se tânguiau ca maimuțele în desişuri, aşezau pe drumurile pădurilor lor spini şi gropi cu pari şi aruncau asupra noastră săgeți înveninate, în amurgul al junglei. Şi, oricare dintre noi, fiind înțepat ca de viespe de o astfel de săgeată, murea în groaznice urlete. Şi am

întâlnit şi alți oameni mai feroce, mai mari, care ne atacau pe țărm în luptă deschisă, acoperindu-ne cu lănci şi săgeți, pe când marile tobe din coajă de pom şi micile tam-tam-uri băteau şi scârțâiau a război, prin văile pline de arbori şi pe toate culmile dealurilor se înălțau coloane de fum, prevestitoare de război.

Hendrik Hamel era încărcătorul corăbiei şi coproprietar al întreprinderii „Sparwehrului" şi ce nu era al lui era proprietatea căpitanului Johannes Maartens. Acesta vorbea prost englezeşte şi Hendrik Hamel, ceva mai bine. Marinarii cu care mă aflam vorbeau numai limba olandeză. Dar, lasă pe pirat că-ți învață limba numaidecât, ba şi coreeana, după cum vei vedea!

Până la sfârşit am ajuns în țara indicată pe hartă, Japonia. Dar poporul n-a vrut să aibă de-a face cu noi şi doi slujbaşi cu spadă, în rochii de mătase, cu coadă, care făceau pe căpitanul Maartens să-şi caşte şi să-şi rotească ochii, au venit pe bord, la noi, şi foarte politicos ne-au rugat să ne cărăm cât mai degrabă. Sub manierele lor suave, se simțea tăria de fier a unui neam războinic şi noi o ştiam şi ne-am văzut de drum.

Am trecut prin arhipelagul Japoniei şi intram în Marea Galbenă, când „Sparwehrul" a dat de stânci. Era o cadă hodorogită, vechiul Sparwehr, aşa de prost şi de murdar, cu o droaie de vietăți marine lipite de fundul lui, încât nu mai putea să iasă de acolo. Împins cu putere, abia a putut ajunge la şase puncte de vânt şi acolo a început să joace în sus şi-n jos, fără direcție, ca un nap aruncat în valuri. O luntre era pe lângă el mult mai iute în mişcări. Să-l duci în zigzag, nici gând; să-l întorci, de ne-am fi pus cu toții şi tot degeaba ar fi fost. Aşa cum ne aflam, eram prinşi într-un punct contra vântului care se schimba mereu; până în cele din urmă

am fost învârtiți într-un uragan, care bătea de ne scotea şi sufletul din noi, de patruzeci şi opt de ore.

Am plutit la voia întâmplării, spre uscat, în lumina rece a unei dimineți furtunoase, aruncați de valuri înfuriate, înalte cât munții. Era în mijlocul iernii şi printre norii vârtejului de zăpadă puteam zări coasta haină, dacă se mai putea numi coastă, atât era de accidentată. Erau sălbatice insule de stânci şi insulițe nenumărate. Lanțuri întregi acoperite de zăpadă se zăreau abia în depărtare şi peste tot se ridicau drepte maluri prea repezi, promotorii ascuțite, vârfuri şi fragmente de stânci prăvălite în marea spumegândă.

Nu avea nume țara asta pe care fusesem aruncați şi nu era nici un semn că ar fi fost vizitată vreodată de navigatori. Linia coastelor ei abia era indicată pe harta noastră. Din toate astea am putut conchide că locuitorii ei erau tot atât de neospitalieri ca şi aspectul țării lor.

„Sparwehrul" a fost repezit cu partea dinainte pe o stâncă. Valuri înalte se ridicau pe piciorul ei abrupt, aşa încât catargul nostru de capăt ciocnindu-se, s-a îndoit şi s-a frânt pe loc. Catargul de mizenă s-a prăbuşit peste bord, smulgând puternic funii şi proptele şi a căzut înainte pe stâncă.

Întotdeauna am admirat pe Johannes Maartens. Luați de apă şi rostogoliți de pe înalta pupă de o explozie de valuri, ne-am pomenit în cursiva corăbiei, de unde ne-am luptat ca să mergem înainte la capătul sus-cocoțatei prore. Ceilalți au sosit după noi. Ne-am legat tare şi ne-am numărat nasurile. Eram optsprezece. Restul pieriseră.

Johannes Maartens m-a atins şi mi-a arătat cu degetul apa sărată care cădea în cascada din stâncă. Am văzut ce dorea. La douăzeci de picioare mai jos de rondelă, catargul de mizenă se atingea şi se freca de o

cocoaşă a stâncii. Deasupra cocoaşei era o crăpătură. Ei voie să ştie dacă eu aş îndrăzni să sar de pe vârful catargului în crăpătură. Uneori distanța era abia de vreo şase picioare. Alteori era de douăzeci, căci catargul se clătina de parcă era beat, după cum se rostogolea şi se frământa carena pe care se afla baza lui frântă.

Eu am început să mă cațăr. Dar ceilalți n-au aşteptat. Unul câte unul s-au dezlegat şi m-au urmat sus pe periculosul catarg. Era nevoie de grabă, căci în orice moment „Sparwehrul" putea să alunece în apa adâncă. Eu mi-am cumpănit saltul şi l-am făcut, ajungând în crăpătură pe brânci şi gata să dau o mână de ajutor celor care săreau după mine. Lucrul a mers încet. Eram uzi şi pe jumătate înghețați în bătaia vântului. Afară de asta, săriturile, trebuiau chibzuite după rostogolirea navei şi legănarea catargului.

Bucătarul a fost cel dintâi care s-a prăpădit. Smuls de pe vârful catargului, trupul lui a făcut rotogolul căzând. Un val l-a prins şi l-a turtit ca un terci de stâncă. Elevul de marină, un tânăr bărbos de vreo douăzeci de ani, nu s-a mai putut ține, a alunecat, s-a învârtit împrejurul catargului şi a fost strivit pe cocoaşa stâncii. Da, strivit. Viața a țâşnit dintr-însul cât ai clipi. Alții doi au pățit ca bucătarul. Căpitanul Johannes Maartens a fost cel din urmă şi a completat pe cei patruzeci dintre noi, care, teferi, se agățau în crăpătura stâncii. O oră mai târziu, Sparwehrul a alunecat şi s-a scufundat în apa adâncă.

Două zile şi două nopți ne-am văzut aproape pierind pe acea stâncă, de unde nu era chip nici să sui, nici să cobori. A treia zi de dimineață, ne-a găsit o barcă de pescari. Oamenii erau îmbrăcați toți în alb murdar, cu părul lung, strâns într-un nod ciudat, în vârful capului, nodul căsătoriei, după cum am aflat mai târziu, şi, în

acelaşi timp, tot după cum aveam să mai aflu, un lucru foarte bun de apucat cu o mână, pe când cu cealaltă îi tragi pumni adversarului, când argumentele prin cuvinte nu sunt înțelese.

Barca s-a întors în sat, după ajutor, şi mai mulți dintre săteni au trebuit cu multe unelte să ne dea jos de acolo. Era un popor sărac şi mizerabil, hrana lor era greu de suportat chiar pentru un stomac de pirat. Orezul era cafeniu ca ciocolata. Jumătate din pojghițe rămâneau în el, cu bucățele de paie, țăndări şi neidentificabile gunoaie, care te făceau adesea să te opreşti din mestecat ca să-ți bagi în gură degetul cel mare şi arătătorul să-ți scoți neplăcute ingrediente. Mai mâncau şi un fel de mei şi murături de o nemaipomenită varietate şi cumplit de ardeiate.

Casele lor erau din pământ şi acoperite cu paie. Pe sub pământ treceau coşurile prin care ieşea fumul de la bucătărie, încălzind în trecere odaia de culcare. Acolo am stat culcați şi ne-am odihnit zile întregi, mângâindu-ne cu tutunul lor slab şi fără gust, pe care-l fumau în nişte străchioare în vârful unor pipe lungi de un cot. Mai aveau şi o băutură caldă, acrişoară, culcarea laptelui, care se suia la cap numai când o beai în doze enorme. După ce am dat pe gât nu mai ştiu câți litri dintr-însa, am căzut într-o beție cu cântece, după obiceiul marinarilor din toată lumea. Încurajați de succesul meu, tovarăşii mei au făcut la fel şi, în curând, zbieram cu toții fără să ne pese de noua furtună de zăpadă ce urla afară şi îngrijindu-ne foarte puțin că eram într-o țară neindicată pe hartă şi uitată de Dumnezeu.

Din puținul ce-l văzusem din coastă şi din locuitorii ei, nu eram impresionați deloc de Cho-Sen. Dacă aceşti mizerabili pescari erau mostre fidele ale indigenilor, înțelegeam uşor de ce țara asta nu era vizitată de

navigatori. Dar, aveam să aflăm că nu era aşa. Satul se afla într-o insulă internă şi oamenii săi de frunte trebuie să fi trimis vorbă pe continent, căci într-o dimineaţă cinci mari bărci cu câte două catarge, cu pânze de rogojină de orez, şi-au aruncat ancora la oarecare distanţă de ţărm.

Când „şampanele", bărcile lor cu fund drept, sosiră la mal, căpitanul Johannes Maartens a fost foarte încântat, fiindcă înăuntru erau numai mătăsuri. Un coreean gras, tot numai în mătăsuri de nuanţe deschise şi variate, era înconjurat de o jumătate de duzină de slujbaşi slugarnici, îmbrăcaţi la fel. Kwan-Yung-jin, după cum putui să-i aflu numele, era Yang-ban, adică nobil; mai era şi ce s-ar putea numi magistrat ori guvernator al districtului sau provinciei. Asta înseamnă că funcţia lui era retribuită şi că era, anume, un storcător de dijme sau perceptor.

O sută de soldaţi au fost debarcaţi şi ei şi s-au dus, în marş, în sat. Erau înarmaţi cu lănci cu trei vârfuri, cu cuţite şi cu satâre şi, pe ici, pe colo, mai aveau şi câte o puşcă cu cremene, de o formă atât de primitivă, încât erau câte doi soldaţi pentru o puşcă, unul ca să ducă şi să aşeze trepiedul pe care se rezema patul puştii, celălalt ca să ducă arma şi să tragă. După cum aveam să aflu, uneori puşca trăgea, alteori, nu; totul depindea de aşezarea iascăi şi de starea în care se afla praful de puşcă din tigăiţă.

Aşa călătorea Kwan-Yung-jin. Căpeteniile satului erau speriaţi de el şi cu dreptate, după cum aveam să aflu îndată. Eu am păşit înainte ca interpret, căci deja învăţasem câteva duzini de cuvinte coreene. El s-a încruntat la mine şi m-a dat în lături cu un semn din mână. Dar ce-mi păsa mie? Eram tot aşa de înalt ca şi dânsul şi cântăream mai mult decât el cu cel puţin doi

pfunzi şi pielea îmi era albă, părul auriu. El mi-a întors spatele şi s-a adresat şefului satului, pe când cei şase sateliți în mătase făceau cordon între noi. Pe când vorbea, alți soldați din barcă aduceau pe umeri mai multe sarcini de scânduri groase de un palmac. Aceste scânduri erau de vreo şase picioare lungime şi două lățime şi ciudat spintecate de-a lungul lor. Mai aproape de un capăt decât de celălalt era o gaură rotundă, mai largă decât gâtul unui om.

Kwan-Yung-jin a dat un ordin. Mai mulți soldați s-au apropiat de Tromp, care şedea jos şi-şi vedea de un sugel. Acest Tromp era un pirat cam gros de cap, cam greoi în mişcări şi, până să prindă de veste, s-a pomenit că una din scânduri se deschide şi se închide ca nişte foarfece, că i se prinde şi i se atârnă de gât. Dându-şi seama de halul în care se afla, a început să mugească şi să țopăie până ce toți au trebuit să se dea la o parte ca să facă loc capetelor scândurilor ce se învârteau cu dânsul.

Şi de aici au început necazurile, căci era vădită intenția lui Kwan-Yung-jin să ne pună pe toți în scânduri. Oh, ne-am luptat cu pumnii cu o sută de soldați şi cu tot atâția săteni, pe când Kwan-Yung-jin sta la o parte în mătăsurile lui şi cu trufaşul lui dispreț. Atunci mi-am câştigat numele de Yi-Yong-ik, Cel Puternic. Mult după ce ceata noastră fusese învinsă şi pusă în scânduri, eu tot mai luptam. Pumnii mei cădeau grei ca ciocanele fierarilor şi aveam muşchi şi voință ca să-i mânuiesc.

Spre bucuria mea, am priceput îndată că coreenii habar n-aveau ce e pumnul şi n-aveau cea mai simplă noțiune de modul de apărare contra lui. Cădeau pe jos ca popicele, cădeau unii peste alții grămadă. Dar Kwan-Yung-jin era ținta mea şi singurul lucru care l-a scăpat

când m-am repezit la el a fost interpunerea sateliților lui. Erau ființe moleşite. Am făcut terci dintr-înşii şi gunoi şi zdrențe din mătăsurile lor, înainte ca mulțimea să poată să se întoarcă asupra mea. Erau aşa de mulți! îmi împiedicau loviturile prin simpla lor mulțime, cei din spate împingând pe cei din față în mine. Şi, cum îi trânteam pe jos! La sfârşit se zvârcoleau pe trei rânduri sub picioarele mele. Dar când echipajele celor trei bărci şi cea mai mare parte a sătenilor au sărit pe mine, am fost absolut înăbuşit. Şi să mă prindă în scândură a fost uşor.

- Dumnezeule din ceruri, şi acum? a întrebat Vandervoot, un alt pirat, după ce ne-au încărcat la bordul unei bărci.

Şedeam pe puntea descoperită, ca nişte păsări legate, şi în momentul următor, când barca a început să joace în briză, ne-am rostogolit pe punte cu scânduri cu tot şi nu ne-am oprit decât în jgheaburile laterale, cu gâturile jupuite. Iar de pe pupa înaltă, Kwan-Yung-jin privea în jos la noi, ca şi când nu ne vedea. Mulți ani de-a rândul pe Vandervoot l-am interpelat cu „Vandervoot, şi acum?". Nenorocitul de el! A degerat de frig într-o noapte pe străzile din Keijo, când toate uşile îi erau închise.

Pe continent am fost duşi şi aruncați într-o închisoare împuțită şi plină de păduchi. Aşa am făcut noi cunoştință cu oficialitatea Cho-Sen-ului. Dar eu aveam să fiu răzbunat pentru noi toți, în ciuda lui Kwan-Yung-jin, după cum vei vedea, în ziua când Lady Om mi-a fost binevoitoare şi puterea a fost a mea.

În închisoare am zăcut multe zile. Am aflat pe urmă motivul. Kwan-Yung-jin trimisese o depeşă la Keijo, capitala, să afle hotărârea legală cu privire la noi. În vremea asta, noi eram menajerie.

Din zori până în amurg ferestrele noastre cu zăbrele erau asediate de indigeni, fiindcă nu mai văzuseră până acum nici un om din neamul nostru. Iar la reprezentațiile noastre nu era numai gloată. Doamne purtate în palanchine pe umerii „coolilor" veneau să vadă pe minunații diavoli aruncați de valuri şi, pe când slugile lor dădeau la o parte norodul cu bicele, ele se uitau mult şi sfios la noi. Vedeam puțin din ele, căci fețele lor erau acoperite, după obiceiul pământului. Numai dănțuitoarele, femeile de jos şi babele umblau în public cu fețele descoperite.

Eu am avut adesea ideea că Kwan-Yung-jin suferea de stomac şi când crampele erau acute îşi vărsa focul pe noi. În orice caz, netam-nesam, oricând îi venea poftă, punea să ne scoată pe toți în stradă dinaintea închisorii şi să ne bată bine cu bețe, în veselele strigăte ale mulțimii. Asiaticul e o bestie crudă şi se desfată la spectacolul suferințelor omeneşti.

În orice caz, am fost mulțumiți când s-a pus un sfârşit bătăilor noastre. Asta s-a întâmplat la sosirea lui Kim. Cine era Kim? Tot ce pot spune e că era cel mai curat suflet pe care l-am întâlnit vreodată în Cho-Sen. Era căpitan peste cincizeci de oameni, când l-am cunoscut. Era comandantul gărzii palatului, înainte de a fi încetat eu să-i fac tot binele pe care i l-am putut face. Şi până la sfârşit a murit pentru Lady Om şi pentru mine. Kim... Ei, Kim era Kim!

Îndată ce a sosit, scândurile ne-au fost luate de la gât şi am fost găzduiți în cel mai bun han din localitate. Eram încă prizonieri, dar prizonieri onorabili, cu o gardă de cincizeci de soldați călări. A doua zi eram pe drum pe marea şosea regală, patrusprezece marinari, călări pe cai pitici, originari din Cho-Sen, mergând chiar la Keijo.

Împăratul, aşa mi-a spus Kim, exprimase dorința să vadă ciudățenia diavolilor mării.

A fost o călătorie de multe zile: jumătate din lungimea Cho-Senului, de la nord la sud. S-a întâmplat că la prima haltă, eu m-am dus să văd cum se dă mâncare la caii pitici. Şi ce am văzut, m-a făcut să strig: Vadervoot, şi acum?, până ce tot echipajul nostru a venit alergând. Pe viața mea îți spun, hrăneau caii cu supă de bob, încă fierbinte, şi nimic nu le-au mai dat altceva, decât supă fierbinte de bob.

Aşa era obiceiul țării.

Erau cu adevărat cai pitici. Într-un rămăşag cu Kim, am ridicat unul, cu toate zbieretele şi zbaterile lui şi l-am menținut pe umeri câteva clipe drept, aşa încât oamenii lui Kim, care deja auziseră noul meu nume, mi-au zis Yi-Yong-ik, Cel Puternic. Kim era un bărbat mare printre coreeni şi coreenii sunt un neam înalt şi musculos, iar Kim se cam şi credea puțin. Dar pe masă, cot la cot şi palmă în palmă, îi îndoiam brațul jos ori de câte ori voiam, iar soldații lui şi sătenii gură-cască se uitau la noi şi murmurau „Yi-Yong-ik”.

În fond eram o menajerie călătoare. Vestea mergea înaintea noastră, aşa încât tot poporul se strângea pe marginile şoselei ca să ne vadă trecând. Era o nesfârşită procesiune de circ. Prin oraşe, noaptea, hanurile noastre erau asediate de mulțime, astfel încât n-aveam pace până când soldații nu goneau lumea cu împunsături de lance şi cu lovituri. Iar Kim, cei dintâi, avea obiceiul să cheme pe cei tari din sat şi pe atleți, pentru plăcerea de a mă vedea împleticindu-i şi trântindu-i în noroi.

Pâine nu era deloc, dar mâncam orez alb, a cărui putere nu rămâne mult în muşchii omului; o carne care am aflat că era de câine, animal ce se taie regulat pentru hrană în Cho-Sen, şi murături straşnic de ardeiate, dar

cu care te înveți şi la urmă îți plac extrem de mult. Şi era, ca băutură, un amestec lăptos, o băutură albă, înțepătoare, distilată din orez, din care o jumătate de litru putea să omoare pe unul mai slăbănog şi făcea pe unul mai tare, nebun şi vesel. În oraşul înconjurat de ziduri Chong-ho, la Kief, cu băutura aceea am făcut pe Kim şi pe notabilii oraşului să cadă sub masă sau, mai bine zis, pe masă, căci masa era pământul, unde stăm pe vine de mă apucau cârcei în coapse, pentru a mia oară. Şi toți şopteau: Yi-Yong-ik; şi vestea despre isprăvile mele ajungea chiar până la curtea împăratului.

Eu eram mai mult un oaspete cinstit decât un prizonier şi întotdeauna călăream alături de Kim, cu lungile-mi picioare atingînd aproape pământul, iar unde drumul se adâncea puțin, zgâriam cu picioarele noroiul. Kim era tânăr, Kim era uman. Kim era de toate. El era un om, oriunde ar fi fost, în orice țară. El şi cu mine vorbeam şi râdeam şi glumeam toată ziua şi jumătate din noapte. Iar eu, literalmente înghițeam limba lor, aşa de repede o prindeam. Aveam, în orice caz, un talent extraordinar. Chiar Kim se minuna de modul cum mânuiam acest idiom. Şi am învățat modul de gândire coreean şi umorul coreean şi punctele slabe, punctele sensibile şi punctele iritabile ale lor. Kim m-a învățat cântece de flori, cântece de dragoste, cântece de chef. Unul dintre acestea din urmă era făcut chiar de dânsul şi sfârşitul am să ți-l dau într-o greoaie încercare de traducere. Kim şi Pak în tinerețea lor făcuseră jurământ ca să se abțină de la băutură, jurământ pe care iute l-au călcat. La bătrânețe Kim şi Pak cântau:

„Nu, nu, pleacă! Vesela cupă Din nou va întări sufletul meu Şi fără voia lui. - Ei, om bun, stai!

Poți să-mi spui unde se vinde vin roşu?

Norocul să fie cu tine! Acolo mă şi duc”.

Hendrik Hamel, prefăcut şi isteț, mă încuraja şi mă împingea la orice caraghioslâcuri care-mi câştigau favoarea lui Kim, nu numai mie, dar, prin mine, şi lui Hendrik Hamel şi întregului nostru grup. Menționez aici pe Hendrik Hamel ca pe sfătuitorul meu, fiindcă asta e în raport cu multe care au urmat la Keijo şi ne-au câştigat favoarea lui Yunsan, inima Ladyei Om şi toleranța împăratului. Eu aveam voința şi îndrăzneala pentru jocul pe care-l jucam şi o oarecare parte din spirit; dar, cea mai mare parte din spirit, recunosc sincer, că-mi era procurată de Hendrik Hamel.

Capitolul XVII

Şi aşa am călătorit spre Keijo, din oraş încins de ziduri în oraş încins de ziduri, printr-o țară de munți acoperiți de zăpadă, tăiată de nenumărate văi cu pământ roditor. Şi în fiecare seară, la căderea nopții, focuri aprinse țâşneau din culme în culme şi alergau în toată țara. Întotdeauna Kim observa această paradă nocturnă. Din toate coastele Cho-Senului, îmi spunea Kim, aceste lanțuri de semnale alergau la Keijo ca să ducă veşti la împărat. Un foc însemna că țara e în pace. Două semnale erau revoltă şi invazie. Noi nu am văzut niciodată decât un semnal. Şi întotdeauna, pe când călăream, Vandervoot la ariergardă se minuna: „Dumnezeule din ceruri, şi acum?". Keijo este o mare cetate unde toata populația, cu excepția nobililor, aşazişi „Yang-bani", se îmbrăcau în eternul alb. Asta, mi-a explicat Kim, era o automatică determinare şi indicare a castei. Astfel, cu o privire, puteai să spui rangul social al unui individ.

Era la mintea omului că „cooll-ul", neposedând decât hainele de pe ei, trebuia să fie extrem de murdar. Şi tot pe atât la mintea omului era că individul în alb, strălucitor de curat, trebuia să posede multe schimburi şi să dispună de munca spălătoreselor, ca să-şi păstreze veşmintele imaculate. Cât despre „Yang-bani", care purtau mătăsuri palide, de diferite culori, erau mai presus de astfel de măsurare a rangului ce-l ocupau.

După ce ne-am odihnit într-un han mai multe zile, timp în care ne-am spălat hainele şi ne-am reparat tot ce se stricase din cauza naufragiului şi a drumului, am fost chemați dinaintea împăratului. În marele spațiu deschis din fața zidului palatului erau câini colosali de piatră,

care semănau mai mult a broaşte ţestoase. Ei şedeau jos, pe piedestale masive de piatră, înalte de două ori cât un om înalt. Zidurile palatului erau mari, din piatră cioplită şi aşa de groase, încât ar fi putut să reziste celui mai puternic tun, într-un asediu de un an. Numai poarta de intrare era cât un palat, ridicându-se în formă de pagodă cu multe etaje ce se strâmtau, fiecare etaj bordat de un acoperiş de ţigle. O elegantă gardă de soldaţi au prezentat arma la poartă. Aceştia mi s-a spus că erau „vânătorii de tigri" ai lui Vyeug-Yang, cei mai feroce şi mai teribili luptători cu care Cho-Sen-ul se lăuda.

Dar destul. Numai descrierii palatului împărătesc, o mie de pagini din povestirea mea ar putea fi de ajuns. E de ajuns să spun că acolo am aflat ce e puterea în toată expresia ei materială. Numai o civilizaţie profundă, vastă, veche şi puternică putea produce acest adăpost de regi, cu ziduri întinse şi creste nenumărate.

Nu la o sală de audienţe am fost duşi noi, piraţii, ci, după cum am înţeles, la o sală de ospăţ. Ospăţul se sfârşise şi toată lumea era foarte veselă. Şi ce de lume! Înalţi demnitari, prinţi de sânge, ofiţeri superiori tăbăciţi de soare şi de vânt, doamne de curte cu feţele descoperite, ki-sange, sau dansatoare sulemenite, care se odihneau după dans şi „duenne", femei de serviciu, eunuci, lachei şi sclavi ai palatului, cu miile.

Toţi s-au dat la o parte, totuşi, când împăratul, cu o suită intimă a înaintat ca să ne examineze. Era un monarh voios, mai ales pentru un asiatic. Numai în vârstă de patruzeci de ani, cu pielea deschisă, palidă, ce nu văzuse niciodată soarele, era burtos şi cu picioarele subţiri. Dar fusese odată un bărbat frumos. Fruntea lui înaltă atesta aceasta. Dar ochii îi erau piezişi şi cu pleoape mici, buzele crispate şi tremurătoare, din cauza

diferitelor excese la care se deda, excese, după cum aveam să aflu, din belşug născocite şi plănuite de Yusan, preotul budhist, despre care voi spune mai multe altădată.

În veşmintele în care ne gătisem noi, marinarii, formam un grup straniu şi straniu a fost sfârşitul recepției noastre. Exclamațiile lor de mirare s-au prefăcut în râsete. Dansatoarele au năvălit asupra noastră, purtându-ne cu ele peste tot, fâcându-ne prizonierii lor, câte două-trei pe câte unul din noi, târându-ne ca pe nişte urşi şi punându-ne să facem caraghioslâcuri. Era ofensator, într-adevăr, dar ce puteau să facă nişte bieți pirați? Ce putea face bătrânul Johannes Maartens cu un stol de fete care râdeau împrejurul lui, trăgându-l de nas ciupindu-l de brațe şi gâdilându-l la coapse până sărea în sus? Ca să scape de aşa chin, Hans Amden şi-a făcut loc şi a tras un stângaci dans olandez, până ce toată curtea a hohotit de râs.

Era jignitor pentru mine, care fusesem veselul tovarăş şi egalul lui Kim, atâtea zile. Am rezistat râzătoarelor dansatoare. Mi-am încordat picioarele şi am stat drept, cu brațele încrucişate; şi nici ciupiturile, nici gâdilăturile n-au putut scoate un fior din mine. Şi aşa m-au părăsit pentru o pradă mai amuzantă.

- Pentru Dumnezeu, omule, fă ceva de-i tâmpeşte! mi-a moşmăit Hedrik Hamel, care se luptase ca să ajungă la mine cu trei dansatoare agățate de el.

Cum să nu moşmăiască, dacă, cum deschidea gura ca să vorbească i-o îndopau cu bomboane?

- Scapă-mă din balamucul ăsta, a insistat el, plecând capul în toate părțile, ca să scape din mâinile lor pline de prăjituri. Trebuie să avem demnitate, înțelegi, demnitate! Asta ne prăpădeşte. Fac din noi

animale domestice, jucării. Când li s-o urî cu noi, au să ne arunce încolo. Tu faci tocmai ce trebuie. Ține-te bine! Rezistă! Impune respect; respect pentru noi toți...

Sfârşitul de-abia s-a auzit, căci în vremea asta dansatoarele îi umpluseră gura, încât era mai să se înece.

După cum am spus, aveam voință şi îndrăzneală şi-mi munceam creierul meu de pirat ca să găsesc ceva de spirit. Un eunuc al palatului, gâdilându-mă la gât cu o pană, pe la spate, m-a trezit. Atrăsesem deja atenția prin nepăsarea şi impasibilitatea mea la atacurile dansatoarelor, aşa că mulți urmăreau cu interes cursa pe care mi-o întindea eunucul. Eu n-am dat nici un semn, n-am făcut nici o mişcare până când mi-am fixat bine locul şi distanța lui. Şi atunci, ca o explozie, fără să întorc capul, nici corpul, numai cu o mişcare a brațului i-am tras o palmă straşnică cu dosul mâinii. Oasele mâinii l-au plesnit drept în obraz şi în falcă. A fost un trăznet ca de catarg frânt de vârtej. S-a dat, literalmente, de-a dura şi s-a oprit grămadă pe parchet, la douăsprezece picioare depărtare.

N-au fost râsete, ci numai strigăte de surpriză, murmure şi şoapte de „Yi-Young-ik". Din nou mi-am încrucişat brațele şi am stat drept, cu un mândru aer de dispreț. Cred că eu, Adam Strang, aveam între altele, sufletul unui actor în mine. Căci, să vezi ce a urmat! Eram acum cel mai important din ceata noastră. Cu ochi îndrăzneți întâlneam ochi îndreptați asupra mea şi făceam să se plece sau să se întoarcă toate privirile, afară de una. Aceasta era a unei femei tinere care, am judecat după bogăția rochiei şi după jumătatea de duzină de femei ce fluturau la spatele ei, că e o damă de curte distinsă. În adevăr, era Lady Om, prințesă din Casa Min. Am zis tânără? Era tocmai de vârsta mea,

treizeci de ani, şi cu toate astea, cu toată vârsta şi frumusețea ei, o prințesă încă nemăritată, după cum aveam să aflu.

Ea singură se uita în ochii mei, fără să clipească, până când eu mi-am întors privirea. Ea nu voia să mă stăpânească, pentru că nu era nici o amenințare, nici un antagonism în ochii ei, ci numai fascinare! Mi-era silă să accept această înfrângere de la o femeie şi ochii mei, întorcându-se într-o parte, s-au oprit asupra grupului camarazilor mei batjocoriți şi urmăriți de dansatoare şi am găsit un pretext. Am bătut din palme, după moda asiatică când dai un ordin.

- Isprăviți! am tunat în propria lor limbă şi în forma în care te adresezi la inferiori.

Oh, aveam un piept şi un gâtlej şi puteam să mugesc să sparg timpanele. Garantez că o poruncă aşa de puternică nu mai cutremurase niciodată aerul sacru al palatului împărătesc.

Marea sală rămăsese încremenită. Femeile speriate s-au îngrămădit una într-alta spre apărare. Ki-sangele au lăsat pe marinari şi s-au retras, râzând prosteşte de frică. Numai Lady Om n-a dat nici un semn, n-a făcut nici o mişcare şi a continuat să se uite cu ochii mari deschişi în ochii mei, care se reîntorceau spre ai săi.

Apoi s-a făcut mare tăcere, ca şi când toți aşteptau un cuvânt, o sentință. O mulțime de ochi se furişau de la împărat, iar eu am avut spiritul să tac din gură şi să stau acolo cu brațele încrucişate, trufaş şi distant.

- Vorbeşte limba noastră, a zis împăratul, în sfârşit, şi-ți jur că a urmat o descătuşare de răsuflări reținute, încât întreaga sală a fost un imens oftat.

- M-am născut cu limba aceasta, am răspuns, spiritul meu şiret sărind repede pe prima nebunie ce i s-a înfățişat. Am vorbit la sânul mamei. Eram minunea

țării mele. Dar nimeni nu cunoştea cuvintele ce le rosteam. În atâția ani de atunci am uitat mult, dar acum în Cho-Sen cuvintele îmi revin ca nişte prieteni pierduți!

Impresie desigur c-am făcut. Împăratul a înghițit în sec şi buzele i s-au strâns înainte de a întreba:

- Cum explici aceasta?

- Sunt un fenomen, am răspuns urmând înainte calea deschisă de şiretenia mea. Zeii naşterii au fost neglijenți şi am fost rătăcit într-o țară depărtată şi hrănit de un popor străin. Eu sunt coreean şi acum, în sfârşit, am venit la vatra mea.

Ce excitate şoapte şi discuții au urmat! împăratul însuşi a interogat pe Kim.

- A fost întotdeauna aşa, cu graiul nostru în gură, din momentul când a ieşit din mare, a minți Kim, ca un om bun ce era.

Aduceți-mi veşminte de Yang-ban (nobil) cum mi se cuvine, am întrerupt eu, şi veți vedea. Şi cum mă duceam cu condescendență încolo, m-am întors spre ki-sange: Şi voi, ia lăsați-mi sclavii în pace! Vin de departe şi sunt obosiți. Ei sunt sclavii mei credincioşi.

În altă cameră, Kim m-a ajutat să mă schimb, gonind lacheii; şi ce repezi şi exacte au fost instrucțiunile pe care mi le-a dat. El nu ştia mai bine decât mine spre ce mă îndrept, dar era un om bun.

Nostim a fost că, odată ce m-am întors în mulțime şi peroram în limba coreeană, pretinzând că limba mea este cam defectuoasă din pricina lungii neîntrebuințări, Hendrik Hamel şi ceilalți, prea greoi la minte ca să învețe o limbă nouă, nu pricepeau nici o vorbă din ce spuneam.

- Eu sunt din sângele casei Koryu, spuneam împăratului, care a domnit la Songo cu mulți ani în urmă, când casa mea s-a ridicat pe ruinele Siliei.

Istoria veche, toată povestită mie de Kim în lungul nostru drum călare, iar el abia se ținea de râs când mă auzea repetând papagaliceşte ce-mi povestise.

- Aceştia, am zis când împăratul m-a întrebat despre tovarăşii mei, aceştia îmi sunt robii; toți afară de ursuzul cela bătrân de colo, am indicat pe Johannes Maartenes, care e fiul unui om liberat. Am spus lui Hendrik Hamel să se apropie. Acesta, am dat înainte, a fost născut în casa tatălui meu dintr-un sclav de prăsilă, care se născuse acolo înaintea lui. Suntem foarte legați împreună. Suntem de o vârstă, născuți în aceeaşi zi, şi din ziua aceea tatăl meu mi l-a dăruit.

Mai pe urmă, când Hendrik Hamel a vrut să afle tot ce spusesem şi când i-am spus, mi-a făcut observații şi s-a înfuriat grozav.

- Grăsimea e în foc, Hendrik, am zis eu. Ce am făcut a fost din lipsă de prudență de spirit şi din nevoia de a spune ceva. Dar acum s-a făcut. Nici tu nici eu nu mai putem să scoatem grăsimea din foc. Trebuie să ne jucăm rolurile şi să profităm cât s-o putea de situație.

Taiwun, fratele împăratului, era prostul proştilor şi cum noaptea înainta, m-a provocat la băutură. Împăratul a fost încântat şi a dat ordin la o duzină, dintre cei mai nobili proşti, să ia parte la chef. Femeile au fost concediate şi am început, fiecare la rând, băutură contra băutură, măsură contra măsură. Pe Kim l-am ținut lângă mine şi, după câtăva vreme cu toate încruntatele priviri ale lui Hendrik, l-am concediat pe el cu tot grupul nostru, după ce am cerut şi am obținut pentru dânşii locuință în palat, în loc de han.

A doua zi zbârnâia tot palatul de cheful meu, căci îl lăsasem pe Taiwun şi pe toți campionii lui sforăind pe rogojini, pe când eu mă dusesem neajutat de nimeni la palatul meu. Niciodată, în zilele de nenorocire ce au

venit mai în urmă, Taiwun n-a pus la îndoială afirmația mea că sunt coreean din naştere. Numai un coreean, pretindea el, putea să aibă aşa un cap zdravăn.

Palatul era el însuşi un oraş şi noi eram găzduiți într-un fel de casă de vară separată. Apartamentele princiare erau ale mele, desigur, iar Hamel şi Maartens cu ceilalți marinari bombăneau, dar trebuiau să se mulțumească cu restul.

Am fost chemat dinaintea lui Yunsan, preotul budhist, despre care am vorbit. Era pentru prima oară când mă vedea şi-l vedeam. Chiar şi pe Kim l-a concediat de lângă mine şi am şezut jos, singuri, pe rogojini groase, într-o odaie puțin luminată. Doamne, Doamne, ce om şi ce minte era Yunsan! Mi-a sondat sufletul. El cunoştea lucruri din alte țări şi locuri pe care nici unul din Cho-Sen nici nu voia să le ştie. Credea el oare fabula naşterii mere? Nu mi-am putut da seama, căci fața lui era mai puțin schimbătoare decât o minge de bronz.

Care erau gândurile Sui Yunsan, numai el singur ştia. Dar în el, în acest preot rău îmbrăcat, slab, simțeam puterea din spatele puterii, în tot palatul şi în tot Cho-Senul. Simțeam, de asemenea, din felul convorbirii, că avea interes față de mine. Acum, o fi fost interesul acesta sugerat de Lady Om? - o enigmă pe care am lăsat-o pe seama lui Hendrik să o dezlege. Habar n-aveam şi nici nu mă sinchiseam, fiindcă trăiam întotdeauna în clipa prezentă şi lăsam pe alții să prevadă, să prevină şi să se muncească pentru grijile viitoare.

Am răspuns ia invitația Ladyei Om, urmând pe un eunuc cu fața netedă şi pasul de pisică, prin liniştite coridoare ale palatului, până la apartamentele ei. Locuia cum se cuvine unei mari prințese de sânge. Şi avea un

palat numai pentru dânsa, în mijlocul unor lacuri cu nuferi, unde creşteau păduri de arbori bătrâni de secole, dar aşa de pitici, încât nu-mi ajungeau mai sus de mijloc. Poduri de bronz aşa de delicate şi de frumoase, încât păreau cizelate de giuvaergii, erau aruncate peste lacurile cu nuferi şi un crâng de bambus despărțea palatul ei de celelalte clădiri.

Capul îmi era vârtej. Fiind pirat, nu eram prost cu femeile şi simțeam mai mult decât o simplă curiozitate în faptul că trimisese după mine. Auzisem poveşti de dragoste între simpli muritori şi regine şi mă întrebam dacă acum voi avea norocul să-mi probez că aceste poveşti sunt adevărate.

Lady Om n-a pierdut multă vreme. Erau femei împrejurul ei, dar ea nu se sinchisea de prezența lor mai mult ca un căruțaş de caii lui. M-am aşezat jos lângă dânsa pe rogojini groase, care făceau din jumătatea odăii un fel de culcuş şi mi s-au dat vin şi prăjituri, ca gustare, servite pe mese mici, înalte doar de un picior şi încrustate cu sidef.

Doamne, Doamne, n-aveam decât să mă uit în ochii ei. Dar aşteaptă, să nu greşeşti. Lady Om nu era o proastă. Am spus că era de vârsta mea. Avea treizeci de ani şi cumpătul anilor săi. Ştia ce nu voia. Din pricina asta nu se măritase niciodată, toată presiunea pe care o curte asiatică putea să o facă asupra unei femei se dovedise în zadar asupra ei ca s-o silească să se mărite cu Chong-Mong-ju. Era un văr depărtat ai marii familii Min, un prost umblând aşa de lacom după putere, încât nelinişstea pe Yusan, care se lupta ca să păstreze pentru sine toată influența şi să mențină palatul şi Cho-Senul într-un echilibru stabil. Şi aşa, Yunsan, care, în secret se aliase cu Lady Om, o scăpa de vărul ei, şi o întrebuința ca să taie aripile vărului. Dar, destulă

intrigă! A trecut mult până să ghicesc a zecea parte din toate astea iar pe urmă le-am aflat pe larg din confidențele Ladyei Om şi din deducțiile lui Hendrik Hamel.

Lady Om era o floare de femeie. Femei ca dânsa se nasc rar, poate abia de două ori într-un veac, în tot universul. Ea nu se încurca cu reguli şi convenții. Religia, pentru dânsa, era o serie de abstracții, parte învățate de la Yunsan, parte făurite, încetul cu încetul de dânsa. Religia vulgară, religia publică, o considera ca pe o născocire anume ca să țină milioanele muncitoare la munca lor. Avea voința ei şi o inimă absolut de femeie. Era o frumusețe; da, o frumusețe după toate regulile lumii. Ochii ei mari, negri, nu erau nici abia crăpați, nici piezişi ca ai asiaticilor. Erau lungi, sinceri, aşezați drept şi cu o nuanță de oblicitate foarte picantă.

Am spus că nu era o proastă. Ascultă! Pe când palpitam, din cauza situației mele - o prințesă şi un marinar şi o dragoste nu mică, care amenința să devină mare - îmi torturasem creierul meu de pirat ca să găsesc prezența de spirit necesară spre a duce lucrul la bun sfârşit şi cu cinste bărbătească, s-a întâmplat, chiar de la începutul acestei prime întrevederi, că am repetat ce spusesem întregii Curți, că eram în realitate coreean de sânge, din vechea casă a Koryuilor.

- Lasă asta! mi-a spus ea, atingându-mi buzele cu evantaiul ei de pene de păun. Nu e nevoie de basm de copii aici. Află că pentru mine eşti mai mult şi mai mare decât orice casă de Kory. Eşti...

S-a oprit şi eu am observat lumina îndrăzneață din ochii ei.

- Eşti bărbat, a completat ea. Nici în somn nu am visat vreodată că ar putea să existe un bărbat aşa ca tine, care să stea drept în picioare, în fața lumii întregi.

Doamne, Doamne! Şi ce putea face un biet corsar? Şi, uite mărturisesc că acest corsar s-a roşit sub pârleala mării, până când ochii Ladyei Om au devenit două lacuri de veselie, în farmecul lor glumeț şi brațele mele s-au pomenit împrejurul ei. Şi ea râdea ademenitor şi seducător şi a bătut din palme după femeile ei şi am ştiut că audiența de data asta era sfârşită. Am ştiut şi că aveau să mai fie şi alte audiențe.

Întors la Hamel, capul mi se învârtea.

- Femeia! a zis el după o adâncă cugetare.

S-a uitat la mine şi a scos un oftat de gelozie, asupra căruia nu mă puteam înşela.

- Muşchii tăi, Adam Strang, gâtul tău de taur, părul tău galben, asta e! Măi omule, ăsta e joc, nu glumă. Joacă-l şi o să fie bine de noi. Joacă-l şi te învăț eu cum.

M-am zburlit. Eram corsar, dar eram bărbat şi nici unui bărbat nu-i admiteam să-i datorez succesele mele pe lângă femei. Hendrik Hamel putea să fie asociat în răposatul Sparwehr, putea să aibă cunoştința navigatorului în privința stelelor, să fie adânc priceput în cărți, dar cu femeile nu, acolo nu mă dau bătut.

El a surâs cu buzele sale subțiri şi m-a întrebat:

- Cum îți place Lady Om?-

În astfel de materie, un marinar nu e pretențios, am răspuns evaziv.

- Cum îți place? a repetat el, sfredelindu-mă cu ochii lui ca de mărgele.

- Extrem de mult şi chiar mai mult decât extrem, dacă vrei să ştii.

Atunci câştig-o, a poruncit, şi într-o zi vom căpăta o corabie şi vom scăpa din țara asta blestemată. Aş da o jumătate din mătăsurile Indiilor pentru un fel de mâncare creştinească.

S-a uitat la mine cu multă atenție.

- Crezi că poți s-o câştigi?

Am sărit în sus la această provocare. El a surâs de satisfacție.

- Dar nu prea iute, m-a sfătuit. Ce e repede e fără valoare. Pune preț pe tine. Fii econom cu gentileţile tale. Pune preț pe gâtul tău de taur, pe părul tău galben şi mulţumeşte-i lui Dumnezeu că le ai, căci au mai mare valoare în ochii unei femei decât creierii unei duzini de filozofi.

Stranii şi vertiginoase au fost cele ce au urmat: ce audiențe la împărat, ce chefuri cu Taiwun, ce conferințe cu Yunsan, ce ceasuri petrecute cu Lady Om! Afară de asta, stam deştept nopțile jumătate, după porunca lui Hamel, învățând de la Kim toate chițibuşurile etichetei şi ale obiceiurilor Curții, istoria Coreei şi-a zeilor vechi şi noi şi formele graiului politicos, graiul nobil şi graiul coolie, al poporului. Niciodată un marinar n-a fost pus la aşa muncă grea. Eram o păpuşă - păpuşa lui Yunsan, care avea nevoie de mine; păpuşa lui Hamel, care făcuse planul afacerii aşa de profund, încât fără el m-aş fi înecat. Numai cu Lady Om eram bărbat, nu păpuşă... şi totuşi, şi totuşi acum, când privesc îndărăt şi cântăresc tot de la distanță, mă apucă îndoiala. Mi se pare că Lady Om făcea ce vrea cu mine şi că avea nevoie de mine pentru satisfacerea inimii ei. Dar aici a fost bine secondată de mine, căci n-a trecut mult şi ea mi-a fost dorul inimii şi aşa a fost spontaneitatea voinței mele, încât nici voința ei, nici a lui Hendrik Hamel, nici a lui Yunsan n-ar fi putut să-mi oprească brațele de a o cuprinde.

Dar, în vremea asta am fost prins într-o intrigă a palatului pe care n-am putut s-o pătrund. De-abia am fost în stare să întrevăd care era ținta ei, nu mai mult - Chong-Mong-ju - vărul princiar al Ladyei Om. Eu nici

habar n-aveam că în palat erau clici şi clici de clici, care făceau un labirint dintr-însul şi se întindeau la toate cele Şapte Coaste. Dar eu nu-mi băteam capul. Lăsam asta pe seama iui Hendrik Hamel. Lui îi raportam, cu toate amănuntele, tot ce se petrecea când nu era cu mine şi el, cu sprâncenele încruntate, stând ceasuri prin întuneric ca un păianjen răbdător, descurca firul încurcat şi ţesea pânză din nou. Ca sclav al meu personal, insista să mă însoţească pretutindeni şi numai Yunsan îl împiedica uneori de la aceasta. Desigur, eu îl excludeam de la întrevederile mele cu Lady Om, dar îi spuneam, în genere, tot ce se petrecea, cu excepţia incidentelor mai drăgăstoase, care nu-l priveau.

Eu cred că Hamel era mulţumit să şadă la spate şi să joace un rol secret. El era prea cu sânge rece ca să nu calculeze că riscul era al meu. Dacă reuşeam, el reuşea, Dacă mă sfărâmam complet, el putea să se strecoare ca o nevăstuică. Sunt convins că aşa gândea şi totuşi n-a scăpat până la sfârşit, după cum vei vedea.

- Ţine cu mine, îi ziceam lui Kim, şi orice vei dori, va fi al tău. Ai vreo dorinţă?

- Aş vrea să comand vânătorii de tigri din Pyeng-Young şi astfel să comand garda palatului, a răspuns.

- Aşteaptă, i-am zis, şi ţi se va îndeplini. Am zis!

Cum avea să fie, nu mă pricepeam, dar cel care n-are nimic poate să împartă lumea şi eu, care n-aveam nimic, îi dam lui Kim comanda gărzii palatului. Ce e mai frumos e că mi-am ţinut cuvântul. Kim a ajuns comandant al vânătorilor de tigri, cu toate că asta l-a dus la un trist sfârşit.

Planurile şi intrigile le lăsam lui Hamel şi Iui Yunsan care erau politicieni. Eu eram un simplu bărbat şi amant şi, mai plăcută decât a lor, curgea vremea mea închipuieşte-ţi puţin: un marinar greu bătut de vânturi,

iubitor de veselie, neresponsabil, fără nici o grijă pentru trecut şi viitor, bând şi mâncând cu regii, amantul acceptat ai unei prințese şi cu creier ca al lui Hamel şi al lui Yunsan, care să facă toate planurile şi să le execute pentru mine!

În mai multe rânduri, Yunsan aproape a ghicit gândul din adâncul capului meu; dar când cerceta pe Hamel, Hamel se arăta un sclav stupid, de o mie de ori mai puțin interesat de afacerile de stat şi politice decât de sănătatea mea şi de confortul meu şi foarte guraliv şi îngrijorat, când era vorba de chefurile mele cu Taiwun. Eu cred că Lady Om ghicise adevărul şi că-l păstra pentru dânsa. Nu spiritul la bărbat era ce dorea ea, ci, după cum spusese Hamel, gâtul meu de taur şi părul galben.

Multe din câte s-au întâmplat între noi n-am să le povestesc, cu toate că Lady Om este o scumpă țărână după atâtea veacuri. Dar ea nu era din cele ce renunță, nici eu; şi când o femeie şi un bărbat vor să le fie inimile împreunate, capetele pot să cadă şi împărățiile să se prăbuşească, ei tot nu cedează.

A venit şi vremea când căsătoria noastră a fost dezbătută, oh, în mod liniştit la început, foarte liniştit, ca o simplă bârfă de palat, prin colțuri întunecoase, între eunuci şi femeile de serviciu. Dar, într-un palat, palavrele rândaşilor de la bucătărie se târăsc până la tron. În curând a fost mare vâlvă. Palatul era pulsul Cho-Senului şi când palatul mişca, Cho-Senul se cutremura. Şi erau cuvinte pentru care să se mişte. Căsătoria noastră avea să fie o lovitură drept între ochi dată lui Chong- Mong-ju. El lupta cu o desfăşurare de putere pentru care Yunsan era gata Chong-Mong-ju îşi aliase jumătate din preoțimea provincială, încât au

plecat toți în procesiune, cale de o milă la porțile palatului şi au speriat pe împărat până la panică.

Dar Yunsan se ținea ca o stâncă. Cealaltă jumătate a peoțimii provinciale era a lui, la care se adăuga preoțimea marilor oraşe, ca: Keijo, Tusan, Songo, Pyen-Yang, Chenomps.

Yunsan şi Lady Om învârteau pe împărat cum voiau. După cum mi-a mărturisit în urmă, îl înnebunea cu lacrimi, nevricale, şi amenințări de scandaluri care aveau să zguduie tronul. Şi culmea la toate, la momentul psihologic Yunsan i-a procurat împăratului excese noi, pe care le preparase demult.

- Trebuie să laşi să-ți crească părul pentru nodul căsătoriei, mi-a atras atenția într-o zi Yunsan, cu o licărire în ochii lui austeri, mai glumeț şi mai uman decât îl văzusem vreodată.

Dar, nu s-a mai văzut ca o prințesă să se mărite cu un marinar sau cu un pretendent la vechiul sânge Koryu, fără nici o putere, o funcție sau vreun simbol vizibil al vreunui rang. Şi aşa s-a pronunțat prin decret imperial că eu eram prinț de Koryu. Apoi, după ce i-au frânt oasele şi au decapitat pe un guvernator de cinci provincii, care era partizan al lui Chong-Mong-ju, am fost făcut eu guvernator al celor şapte provincii ale casei Koryu. În Cho-Sen şapte e număr magic. Pentru a completa acest număr, două provincii au fost luate din mâinile a doi alți partizani ai lui Chong-Mong-ju.

Doamne, Doamne, un marinar trimis spre nord pe marele drum al mandarinilor, cu cinci sute de soldați şi cu o suită la spatele meu! Eu eram guvernator a şapte provincii, unde cincizeci de mii de soldați mă aşteptau. Viața, moartea şi tortura îmi erau la dispoziție.

Aveam un tezaur şi un vistiernic, ca să nu mai vorbesc de un regiment de scribi. Mă aşteptau şi vreo

mie de perceptori, care storceau ultima lescaie de la poporul care muncea din greu.

Cele şapte provincii formau graniţele de la nord. Dincolo se afla ceea ce e astăzi Manciuria, dar care era cunoscută de noi ca Ţara Hong-duilor sau a Capetelor-Roşii. Erau năvălitori sălbatici şi adesea treceau râul Yalu, în mase mari, şi prădau Cho-Senul de nord ca lăcustele. Se zicea că erau canibali. Eu ştiu din experienţă că erau teribili luptători, foarte greu de convins că pot fi bătuţi.

A fost un an de vârtej. Pe când Yunsan şi Lady Om la Keijo desăvârşeau dizgraţia lui Chong-Mong-ju, eu lucram ca să-mi fac mie reputaţie. Desigur că, în realitate, mulţumită lui Hendrik Hamel, care era la spatele meu, dar eu eram frumoasa figură care executam tot. Prin mine Hamel a învăţat pe soldaţii noştri exerciţiul şi tactica şi le-a arătat Capetelor-Roşii ce e strategia. Lupta a fost grandioasă şi, cu toate că a durat un an, sfârşitul anului a văzut pacea la graniţa de nord şi nici un Cap Roşu pe malul nostru, al Yalului.

Nu ştiu dacă această invazie a Capetelor Roşii este menţionată în istorie. Dar dacă e, atunci va fi un indiciu pentru data vremii despre care scriu. Un alt indiciu: când a fost Hideyoshi shogunul Japoniei? În vremea mea am auzit ecouri despre cele două invazii, întâmplate cu o generaţie înaintea mea, conduse de Hideyoshi până la inima Cho-Senului, de la sud de Fusan, până departe la nord la Pyen-Yang. Acest Hideyoshi a fost cel care a trimis îndărăt, în Japonia, mii de putini de urechi şi de nasuri murate, ale coreenilor omorâţi în bătaie. Am vorbit cu mulţi bătrâni şi bătrâne care văzuseră lupta şi scăpaseră nemuraţi.

Dar, să revenim la Keijo şi la Lady Om. Doamne, Doamne, ce mai femeie era! Patruzeci de ani a fost

femeia mea. Ştiu ce vorbesc. Nimeni nu s-a ridicat contra căsătoriei noastre. Chon-Mong-ju, despuiat de putere, în dizgrație, s-a retras supărat undeva, pe coasta depărtată de nord-est. Yunsan domnea absolut. În toate nopțile, singuratice focuri îşi trimiteau mesajele de pace prin toată țara. Împăratul devenea din ce în ce mai slab de picioare şi mai urduros la ochi, mulțumită ingenioaselor drăcii puse la cale pentru el de Yunsan.

Lady Om şi eu reuşiserăm după dorul inimilor noastre. Kim era comandantul gărzii palatului. Pe Kwan-Yung-ju, guvernatorul provincial care ne pusese în scânduri şi ne bătuse când fusesem aruncați pe coastă, îl despuiasem de putere şi îl surghiunisem pentru totdeauna, ca să nu mai apară între zidurile Keijoului.

Oh, şi Johannes Maatens! Disciplina era bine țintuită în marinar şi, cu toată noua mea mărire, nu puteam niciodată să uit că fusese căpitanul meu, în zilele când căutam noua Indie, pe „Sparwehr". Conform cu povestea mea spusă la început la Curte, el era singurul om liber din suita mea. Ceilalți marinari, fiind considerați ca sclavii mei, nu puteau să aspire la nici un fel de funcție în imperiu. Dar Johannes putea şi a obținut. Bătrâna vulpe şireată! Eu deloc nu i-am ghicit intențiile când m-a rugat să-l fac guvernator peste mica şi sărăcăcioasa provincie Kyong-ju. Kyong-ju nu era bogată în ferme sau pescării. Taxele de-abia plăteau pe colectori şi titlul de guvernator acolo era mai mult o onoare deşartă. Provincia aceasta era în realitate un cimitir - un cimitir sacru, căci pe muntele Tabong se păstrau şi se înmormântau oasele vechilor regi al Lillei. Mai bine guvernator la Kyong-ju, decât în suita lui Adam Strang, am crezut eu că socotea el şi nici nu mi-a dat prin cap că nu numai de frica singurătății a luat cu dânsul patru dintre marinari.

Buni au fost cei doi ani care au urmat. Cele şapte provincii ale mele le guvernam numai prin Yang-bani nevoiaşi, selecționați pentru mine de Yunsan. Câte o inspecție din când în când, făcută cu pompă şi întovărăşit de Lady Om, era tot ce se cerea de la mine. Ea avea un palat de vară pe coasta de sud, unde ne duceam des. Apoi erau petrecerile bărbăteşti. Devenisem patronul sportului şi al luptelor şi am reînviat mânuirea arcului printre Yang-bani. Am organizat şi o vânătoare de tigri, în munții nordului.

Un lucru remarcabil era fluxul şi refluxul. Pe coasta de nord-est mareea se ridica şi se cobora abia de un picior. Pe coasta noastră de vest, mareele cele mai mici se ridicau până la şaizeci de picioare. Cho-Senul nu avea comerț, nici comercianți străini. Nu se făceau călătorii dincolo de coastele lui, nici călătorii din alte țări către coaste. Asta era datorită imemorialei ei politici de izolare. O dată, într-o decadă sau în douăzeci de ani au sosit ambasadori chinezi, dar au venit pe uscat, primprejurul Mării Galbene, prin Țara Hong-du, şi în jos pe drumul Mandarinilor, la Keijo. Această excursie circulară fusese o călătorie lungă de un an. Misiunea lor era ca să pretindă de la împăratul nostru fictivul ceremonial al recunoaşterii vechii suveranități a Chinei.

Dar Hamel, după multă reflecție, se pregătea de acțiune. Planurile lui creşteau repede. Cho-Senul prețuia cât o Indie pentru el dacă îl exploata bine. Puțin mi-a mărturisit, dar când a început să intrige să fiu numit amiral al flotei de ambarcațiuni a Cho-Senului şi să ceară cu oarecare insistență amănunte despre depozitele tezaurului imperial, am putut bănui ce combina.

Acum, eu nu doream să plec din Cho-Sen, decât cu Lady Om. Când i-am vorbit în treacăt de posibilitatea

asta, ea mi-a spus, plină de foc în brațele mele, că eu sunt regele ei şi că oriunde mă voi duce, mă urmează. După cum vei vedea, era adevărat, absolut adevărat, ce spunea.

Capitolul XVIII

A fost o greşeală a lui Yunsan că a lăsat pe Chong-Mong-ju să trăiască. Şi, în fond, nu era nici vina lui Yunsan. Nu îndrăznise să facă altfel. În dizgrație la Curte, totuşi Chong-Mong-ju rămăsese prea popular printre preoții din provincie. Yunsan fusese nevoit să-şi rețină brațul şi Chong-Mong-ju, în aparență făcând pe supăratul pe coasta de nord-est, nu rămăsese în neacțiune. Emisarii lui mai ales preoți budhişti, erau peste tot, atrăgând chiar pe cei mai mici magistrați de prin provincii de partea lui. Era nevoie de recea răbdare a asiaticului ca să concepi şi să execuți conspirații mari şi complicate. Puterea clicii palatului lui Chong-Mong-ju crescu peste cea mai fantastică închipuire a lui Yunsan. Chong-Mong-ju corupse până şi garda palatului lui, pe Vânătorii de Tigri din Pyeng-Yang, pe care-i comanda Kim. Şi, pe când Yunsan saluta pe oamenii care i se închinau, eu mă consacram sportului şi Ladyei Om, pe când Hendrik Hamel desăvârşea planuri pentru jefuirea tezaurului imperial şi pe când Johannes Maartens îşi proiecta propriul său plan printre mormintele muntelui Tabong, vulcanul de sub noi pe care-l întreținea Chong-Mong-ju nu dădea nici un semn de erupție.

Doamne, Doamne, când a izbucnit furtuna! A fost ceva groaznic. Din toate părțile a izbucnit. Scape de ea cine poate şi prea puțini au scăpat. Izbucnirea conspirației a fost prematură Johannes Maatens, în realitate, a precipitat catastrofa şi ce a făcut el era prea favorabil pentru Chong-Mong-ju, ca acesta să nu profite.

Căci, să vezi! Poporul Cho-Senuiui e fantastic adorator al strămoşilor şi bătrânul acela de pirat

olandez, lacom de pradă, cu cei patru piraţi ai lui, în depărtatul Kyon-ju, şi-a pus în minte numai să jefuiască mormintele regilor demult îngropaţi în sicrie de aur, ai vechii Lilla. Treaba s-a făcut noaptea şi tot restul nopţii au mers înspre malul mării. Dar, a doua zi, o negură deasă s-a lăsat pe pământ şi şi-au pierdut drumul care ducea la barca pe care Johannes Maahens o echipase în ascuns şi care-i aştepta. El şi marinarii au fost încercuiţi de poliţaiul local, un partizan al lui Chong-Mong-ju. Numai Herman Tromp a scăpat în negură şi a putut, mult mai în urmă, să-mi povestească întâmplarea.

În noaptea aceea, cu toate că veşti despre sacrilegiu se răspândeau în Cho-Sen şi că jumătate din provinciile de nord se sculaseră în contra slujbaşilor, Keijo şi Curtea dormeau în ignoranţă. După ordinele iui Chong-Mong-ju focurile au dat semnalele lor nocturne de pace. Şi noapte după noapte, semnalele de pace flăcărau, pe toate drumurile Gho-Senului. Întâmplarea a făcut să văd chiar eu pe solul lui sosind la Keijo. Către seară, când ieşeam pe marea poartă a capitalei, am văzut un cal spetit căzând jos şi călăreţul istovit târându-se înăuntru; şi nici n-am visat că acel om purta destinul meu cu sine, în Keijo.

Solia lui a făcut să izbucnească revoluţia la palat. Eu n-aveam să mă întorc decât la miezul nopţii şi la miezul nopţii totul era sfârşit. La nouă seara, conspiratorii au pus mâna pe împărat în propriile lui apartamente. Ei l-au silit să ordone imediata venire a şefilor tuturor departamentelor şi, cum se prezentau, în ochii lui erau tăiaţi. Îndată Vânătorii de Tigri au fost în picioare şi s-au răsculat. Yunsan şi Hendrik Hamel au fost rău bătuţi cu latul săbiilor şi făcuţi prizonieri. Ceilalţi şapte marinari au scăpat din palat, împreună cu Lady Om. Au putut face asta mulţumită lui Kim, care le-

a deschis drumul cu sabia în mână, contra propriilor Vânători de Tigri. Ei l-au tăiat şi au trecut peste el. Din nenorocire n-a murit de rănile primite.

Ca o vijelie într-o noapte de vară, revoluția, o revoluție de palat, desigur, a suflat şi a trecut. Chong-Mong-ju era stăpân. Afară de faptul că a rămas fără suflare la auzul sacrilegiului cu mormintele regilor şi a aplaudat pe Chong-Mong-ju, Cho-Senul nu s-a tulburat. Capete de slujbaşi au căzut peste tot şi au fost înlocuiți cu funcționari numiți de Chong-Mong-ju, dar n-au fost răscoale contra dinastiei.

Şi acum, ce ni s-a întâmplat nouă. Johannes Maartens şi cei trei marinari ai lui, după ce au fost expuşi scuipați de gloata a o jumătate din satele şi oraşele înconjurate de ziduri ale Cho-Senului, au fost îngropați până la gât în pământ, pe locul deschis în fața palatului. Li s-a dat apă ca să poală trăi mai mult şi suspina după mâncarea caldă. Se zice că bătrânul Johannes Maartens a trăit cel mai mult dintre toți, nedându-şi sufletul cincisprezece zile împlinite.

Kim a fost strivit încet, os cu os, încheietură cu încheietură, de către călăi şi a murit foarte încet. Hamel, pe care Chong-Mong nu l-a ghicit că este creierul meu, a fost executat cu vâsla, cu alte cuvinte a fost repede şi expeditiv bătut până la moarte, în strigătele încântate ale gloatei din Keijo. Lui Yunsan i s-a dat o moarte demnă. El juca o partidă de şah cu temnicerul, când solul împăratului sau mai bine zis al lui Chong-Mong-ju a sosit cu o cupă de otravă.

- Aşteaptă un moment, a zis Yunsan. Ar trebui să fii mai cuviincios şi să nu tulburi pe un om în mijlocul unei partide de şah. Voi bea îndată ce partida va fi sfârşită.

Şi pe când solul aştepta, Yunsan a sfârşit partida, a câştigat-o, apoi a dat cupa pe gât.

Numai un asiatic poate să-şi cumpănească ura pentru o răzbunare hotărâtă, persistentă, de o viață întreagă. Aşa a făcut Chong-Mong-ju cu Lady Om şi cu mine. Ei nu ne-a omorât. Nici măcar n-am fost închişi. Lady Om a fost degradată de orice rang şi spoliată de orice avere. Un decret imperial a fost promulgat şi afişat până în cel din urmă sătuleț din Cho-Sen, cu înştiințarea că eu eram din casa Koryui-lor şi nimeni n-avea voie să mă omoare. S-a declarat apoi că cei opt marinari care supraviețuiseră nu trebuie omorâți. Nici nu trebuiau părtiniți. Să fie pur şi simplu proscrişi, cerşetori pe drumurile mari. Şi asta am devenit şi Lady Om şi cu mine, cerşetori pe drumurile mari.

Patruzeci de ani lungi de persecuție, au urmat, căci ura lui Chong-Mong-ju pentru Lady Om şi pentru mine era fără moarte. Nenoroc şi mai mare: el a fost dăruit cu o viață lungă şi tot aşa am fost şi noi blestemați cu o viață la fel. Am spus că Lady Om era o minune de femeie. Nu pot decât să repet această afirmație necontenit, căci îmi lipsesc cuvintele pentru o dreaptă prețuire aici. Am auzit odată că o cucoană mare a spus iubitului ei: „Un cort şi o coajă de pâine cu tine”. În realitate asta a fost ce mi-a spus Lady Om. Mai mult decât să o spună, a trăit-o până la cea din urmă slovă, cu toate că mai adesea ne lipsea coaja de pâine şi cerul era cortul nostru.

Orice efort făceam ca să scap de cerşetorie era până la sfârşit zădărnicit de Chong-Mong-ju. În Song-do m-am făcut cărător de lemne şi Lady Om şi cu mine locuiam într-o colibă mult mai confortabilă decât drumul mare, pe vreme rea de iarnă. Dar Chong-Mong-ju m-a descoperit şi am fost bătut şi pus în scândură şi aruncat afară pe drum. Era o iarnă îngrozitoare, iarna în

care bietul „Vandervoot, şi acum?” a murit degerat pe străzile Keijoului.

În Pyen-Yang m-am făcut cărător de apă, căci am aflat că acel bătrân oraş, ale cărui ziduri erau vechi chiar de pe vremea lui David, era considerat de popor ca fiind o luntre şi, de aceea, a săpa o fântână în interiorul zidurilor lui, ar fi fost a scufunda oraşul. Şi aşa, toată ziulica, unii din „cooli”, cu găleți atârnate pe umeri, se duceau afară pe poartă, la râu şi îndărăt. M-am făcut unul dintre aceştia, până când Chong-Mong-ju m-a găsit şi am fost bătut, pus în scândură şi aruncat iarăşi pe drumul mare.

Veşnic a fost aşa. În depărtatul Wiju, m-am făcut măcelar de elini, omoram dobitoacele în vileag, dinaintea scaunului meu, tăiam şi atârnam trupurile spre vânzare, tăbăceam pieile sub gunoiul picioarelor trecătorilor, întinzând pieile cu partea jupuită în sus, în noroiul din drum. Dar Chong-Mong-ju m-a aflat. Am fost ajutor de boiangiu în Pyonhan, băieş în minele din Kang-wun, frânghier şi răsucitor de sfoară în Chiksan. Am împletit pălării de paie în Padok, am strâns iarbă în Whanh-hai şi în Mesenpo, m-am vândut unui fermier de orez, ca să muncesc din greu, îndoit, pe câmpiile inundate, pentru mai puțin decât o leafă de cooli. Dar n-a fost niciodată o clipă ori un loc în care brațul lung a lui Chong-Mong-ju să nu mă ajungă, să nu mă pedepsească şi să nu mă arunce pe drumul cerşetorilor.

Lady Om şi cu mine am căutat ani de-a rândul şi am găsit o singură rădăcină de ginseng sălbatic de munte, care e considerat aşa de rar şi de prețios de către medici, încât Lady Om şi cu mine am fi putut trăi un an în confort, din vânzarea unicei noastre rădăcini. Dar, pe când o vindeam, am fost arestat, rădăcina mi-a fost

confiscată şi am fost bătut şi mai rău şi pus în scânduri mai multă vreme, decât de obicei.

Peste tot, membrii călători ai marii Bresle a colportorilor duceau veste despre mine: unde mă duceam, de unde veneam şi ce făceam, lui Chong-Mong-ju la Keijo. Numai de două ori în zilele după căderea mea am întâlnit pe Chong-Mong-ju față-n față. Prima oară, era într-o noapte sălbatică, în munții înalți ai Kong-Wun-ului. Câțiva gologani strânşi de noi, plătiseră pentru Lady Om şi pentru mine un loc de dormit în colțul cel mai murdar şi mai rece, dintr-o mare odaie a unui han. Eram tocmai să începem sărăcăcioasa noastră cină de bob şi de usturoi sălbatic, fiert cu o bucățică de carne, de vacă, moartă probabil de bătrânețe, când s-a auzit un zăngănit de clopoței de bronz şi bătăi de potcoave, afară. Uşile s-au deschis şi a intrat Chong-Mong-ju, personificarea sănătății, a prospețimii şi a puterii, scuturându-şi zăpada de pe neprețuitele lui blănuri de Mongolia. S-a făcut loc pentru el şi cei doisprezece din suita lui şi era loc pentru toți, fără îngrămădeală, când ochii lui s-a întâmplat să dea de Lady Om şi de mine.

- Gunoiul cela din colț măturați-l afară! a poruncit.

Şi rândaşii lui ne-au plesnit cu biciul şi ne-au dat afară în furtună. Dar avea să fie şi o altă întâlnire, după mulți ani, cum ai să vezi.

Nu era scăpare. Niciodată nu mi-a fost îngăduit să pun piciorul pe o „şampană" pe mare. Breasla colportorilor ducea aceste ordine ale lui Chong-Mong-ju în toate satele şi la toate sufletele din tot Cho-Senul. Eram un om stigmatizat!

Doamne, Doamne, Cho-Sen, îți cunosc toate drumurile şi toate potecile munților, toate oraşele înconjurate de ziduri şi cele mai mici din satele tale.

Patruzeci de ani am rătăcit şi am murit de foame, aici, la tine şi Lady Om veşnic a rătăcit şi a murit de foame cu mine. Ce-am mâncat noi, împinşi de foame! Resturi de carne de câine putrezite şi care nu se mai puteau vinde, aruncate nouă de măcelari, în bătaie de joc; mănări, un creson de apă cules din bălți de noroi kimchi stricat, care ar fi întors stomacul țăranilor şi care mirosea cale de-o leghe. Da, am smuls oase de la câini, am cules pe drumuri boabele de orez căzute, am furat de la ponei supa lor de bob fierbinte, în nopțile înghețate.

Nu e de mirare că n-am murit. Aveam două lucruri care m-au susținut: întâi, pe Lady Om alături de mine, al doilea, credința sigură că avea să vină vremea când degetele mele se vor încleşta în gâtlejul lui Chong-Mong-ju.

Goniți veşnic de la porțile oraşului Keijo, unde căutam pe Chong-Mong-ju, am rătăcit anotimpuri şi decade de anotimpuri prin Cho-Sen şi fiecare bucățică de drum al lui era o veche poveste pentru sandalele noastre, istoria şi semnalmentele noastre au fost răspândite, cât era țara de mare. Nu era ființă vie care să nu ne ştie pe noi şi pedeapsa noastră. Au fost cooli şi colportori care strigau insulte la adresa Ladyei Om şi care au simțit furia ghearei mele în nodurile de pe capetele lor şi a pumnilor mei în fălcile lor. Erau femei bătrâne, în sate depărtate de prin munți, care se uitau la femeia cerşetoare de lângă mine, pierduta Lady Om şi oftau şi clătinau din cap, pe când ochii li se împăienjeneau de lacrimi. Şi erau femei tinere ale căror fețe se înflăcărau de milă când se uitau la lățimea umerilor mei, la părul meu lung şi galben - cu care fusesem odată prințul de Koryu şi guvernatorul provinciilor. Şi erau cete de copii care se țineau după

călcâiele noastre, batjocorindu-ne şi strigând şi aruncându-ne gunoiul drumurilor şi al cuvintelor.

Dincolo de Yalu, pe o depărtare de patruzeci de mile, era o fâşie de pustiu care forma graniţa de nord şi care mergea de la mare la mare. Nu era, în realitate, un pământ pustiu, ci un pământ care fusese pustiit înadins, pentru îndeplinirea politicii de izolare a Cho-Senului. Pe această fâşie de patruzeci de mile toate fermele, satele şi oraşele fuseseră distruse. Nu era pământul nimănui, înţesat de animale sălbatice şi cutreierat de companii călări de vânători de tigri a căror treabă era să omoare pe orice fiinţă omenească ar găsi acolo. În partea aceea nu era nici o scăpare pentru noi, nici pe mare.

Cum treceau anii, cei şapte tovarăşi marinari ai mei veneau mai des să cutreiere Fusanul. Era pe coasta de sud-est, unde clima e mai dulce. Dar mai mult decât pentru climă, veneau fiindcă se află din tot Cho-Senul mai aproape, de Japonia. Dincolo de îngustele strâmtori, puţin mai departe de cât poţi vedea cu ochii, era singura speranţă de scăpare, Japonia, unde, fără îndoială, vedeau din când în când corăbii din Europa. Puternică în mine e viziunea acelor şapte oameni în vârstă, pe stâncile Fusanului, suspinând din tot sufletul lor după marea pe care niciodată n-aveau să mai plutească.

Uneori, bărci din Japonia se vedeau, dar nu se ridica niciodată pe catarg cunoscuta pânză pătrată a bătrânei Europe, deasupra luciului mărilor. Anii veneau şi se duceau. Cei şapte corsari, Lady Om şi eu, trecând prin vârsta mijlocie înspre bătrâneţe, tot mai mult şi mai mult ne îndreptam paşii spre Fusan. Şi cum veneau şi treceau anii, azi unul, mâine altul lipsea la întâlnire în locul obişnuit. Hans Amden a fost cel dintâi care a murit. Jacob Brinker, care era tovarăşul lui de drum,

ne-a adus vestea. Jacob Brinker a fost cel din urmă din cei şapte şi era aproape de nouăzeci de ani când a murit; a trăit doi ani mai mult decât Tromp. Mi-i aduc aminte bine pe amândoi, către sfârşit, prăpădiți şi slabi, în zdrențe, cu străchini de cerşetori, încălzindu-se la soare, unul lângă altul, pe stânci, povestind istorii vechi şi piuind cu glasuri subțiri ca de copil. Şi Tromp mormăia acelaşi lucru cum Johannes Maartens şi pirații furaseră pe regi de pe muntele Tabong, fiecare îmbălsămat în sicriul de aur, cu câte o fată îmbălsămată, de fiecare parte, şi cum aceiaşi vechi trufaşi s-au prefăcut în țărână într-un ceas, pe când pirații blestemau şi asudau ca să îmbarce sicriele în barcă.

Tot aşa de sigur cum a prăda e a prăda, bătrânul Johannes Maartens ar fi plecat peste Marea Galbenă cu prada lui, dacă n-ar fi fost acea negură deasă de a doua zi, care i-a pierdut. Afurisita ceea de negură! Un cântec s-a făcut asupra ei, pe care l-am auzit şi l-am urât prin tot Cho-Senul, până în ziua morții mele. Dau aici două rânduri din el:

„Yang gukeni chajin anga Wheanpong tora denuda.
(Deasa negură a vestului Apasă pe piscul Whean)".

Patruzeci de ani am fost cerşetor în Cho-Sen. Din cei paisprezece ai noştri, care au fost aruncați acolo de valuri, numai eu mai eram în viață. Lady Om era aceeaşi fire nestăpânită şi am îmbătrânit împreună. Ea era o bătrână mică, zbârcită, fără dinți, către sfârşit; dar tot era femeia minunată şi a purtat inima mea în a ei, până la sfârşit. Pentru un bătrân de şaizeci de ani, îmi păstrasem încă mare putere. Fața îmi era veştejită, părul meu galben se albise, umerii lați mi se încovoiaseră şi

totuşi îmi rămăsese în muşchi puterea din zilele mele de pirat.

Şi de aceea am fost în stare să fac ce am să povestesc acum. Era într-o dimineaţă de primăvară, pe stâncile Fusanului, chiar lângă drumul mare, Lady Om şi cu mine şedeam şi ne încălzeam la soare. Eram în zdrenţe de cerşetori, fără mândrie, în praf, şi totuşi eu râdeam din toată inima de o veselă glumă mormăită de Lady Om, când o umbră căzu asupra noastră. Era marea lectică a lui Chong-Mong-ju, purtată de opt cooli, cu călăreţi înainte şi înapoi şi servitori fluturând de amândouă părţile.

Doi împăraţi, războiul civil, foametea şi o duzină de revoluţii ale palatului veniseră şi trecuseră şi Chong-Mong-ju rămăsese chiar până atunci atotputernic la Keijo. Trebuie să fi fost aproape de optzeci de ani, în acea dimineaţă de primăvară pe stânci, când a făcut semn cu o mână paralizată ca să i se pună lectica jos, pentru ca să se poată uita la noi, pe care ne pedepsise atâta vreme.

- Acum, o, regele meu! Lady Om mi-a mormăit încet, apoi a început să se milogească cerând pomană de la Chong-Mong-ju, pe care se prefăcea că nu-l recunoaşte.

Şi eu ştiam care-i e gândul. Nu-l împărtăşisem noi vreme de patruzeci de ani? Momentul împlinirii lui sosise, în sfârşit! Şi aşa, şi eu m-am prefăcut că nu-mi recunosc vrăjmaşul şi, simulând o senilitate idioată, m-am târât în praf spre lectică, miorlăind îndurare şi milă.

Servitorii au vrut să mă dea încolo, dar cu mormăieli tremurătoare de bătrân, Chong-Mong-ju i-a oprit. S-a ridicat într-un cot, şovăitor şi cu mâna cealaltă tremurând a dat la o parte mai bine perdelele de mătase. Faţa lui zbârcită s-a transfigurat de deliciu, pe când se boldea la noi.

- O, regele meu! a miorlăit Lady Om pentru mine în cântarea ei de cerşetoare; şi eu am ştiut că întreaga ei dragoste lung încercată şi credința în întreprinderea mea erau în acea cântare.

Şi furia roşie s-a ridicat în mine, sfărâmând şi sfâşiind tot, de dorul meu de a fi liber. Nu e de mirare că tremuram de forțarea pe care o făceam ca să mă stăpânesc. Tremurul, din fericire, l-a luat drept o slăbiciune a vârstei. Mi-am ridicat strachina de aramă şi am miorlăit şi mai jalnic şi mi-am băgat ochii sub pleoape, ca să ascund focul albastru ce ştiam că se află într-înşii şi am calculat distanța şi puterea mea pentru salt.

Apoi am fost repezit înainte într-o flacără roşie. A urmat o dărâmare de perdele şi de stinghii şi țipete şi zbierete de servitori, când mâinile mele s-au încleştat pe gâtul iui Chong- Mong-ju. Palanchinul s-a răsturnat şi eu nici nu mai ştiam unde îmi era capul şi unde călcâiele, dar mâinile mele nu s-au mai descleştat niciodată.

În învălmăşeala de perne şi de plăpumi şi de perdele, la început numai puține din loviturile slugilor m-au nimerit. Dar în curând au sosit călăreții şi bicele lor grele au început să-mi cadă peste cap, pe când o mulțime de mâini se înfigeau în mine şi mă rupeau. Eram amețit, dar nu inconştient, şi foarte fericit cu bătrânele mele degete înfipte în gâtul acela zbârcit, slab şi noduros pe care-l căutasem atâta vreme. Loviturile continuau să plouă peste capul meu şi în vârtejul gândurilor mele mă asemănăm cu un buldog cu fălcile încleştate. Chong-Mong-ju n-a putut să-mi scape şi ştiu că murise de-a binelea înainte ca o întunecime, ca un anestezic să se coboare asupra mea, acolo, pe stâncile Fusanului, lângă Marea cea Galbenă.

Capitolul XIX

Directorul Atherton când se gândeşte la mine, trebuie că simte orice afară de mândrie. I-am arătat ce e spiritul, l-am umilit cu spiritul meu ce s-a ridicat invulnerabil, triumfător, deasupra chinurilor lui. Eu sunt aici la Folsom, în secția asasinilor, aşteptându-mi execuția; directorul Atherton îşi păstrează încă funcția politică şi domneşte ca un rege peste San-Quentin şi peste toți osândiții dintre zidurile lui; şi, totuşi, în cea mai profundă adâncime a inimii ştie că eu sunt mai mare decât el.

În zadar directorul Atherton a încercat să-mi frângă tăria. Şi au fost timpuri, fără nici o urmă de îndoială, când ar fi fost mulțumit să mor în pieptar. Şi aşa, lunga inchiziție a urmat. După cum îmi spusese şi după cum îmi spunea, trebuia să aleg între dinamită şi pieptar.

Căpitanul Jamie era un veteran cu privire la ororile din închisoare şi, totuşi a venit vremea când a fost doborât de încordarea la care l-am supus, pe el şi pe torturatorii mei. Aşa de disperat a ajuns, încât a înfruntat cu cuvinte grele pe director şi şi-a spălat mâinile de această afacere. Din acea zi până la sfârşitul zilelor mele, el n-a mai pus niciodată piciorul în celulă.

Da, şi a venit vremea când directorul Atherton a început să se teamă, cu toate că tot persista în încercarea de a smulge de la mine secretul ascunzătorii neexistentei dinamite. La sfârşit a fost scuturat rău de Jake Oppenheimer. Oppenheimer era fără teamă şi îndrăzneț la vorbă. El trecuse neînfrânt prin toate iadurile închisorii lor şi, mulțumită unei voințe superioare, putea să-şi râdă de dânşii în față. Morrell

mi-a bătut o dare de seamă completă a incidentului. Eu eram inconştient în pieptar când se întâmplase.

- Directore, a zis Oppenheimer, ai îmbucat mai mult decât poți să mesteci. Aici nu e vorba să omori pe Standing. Trebuie să omori trei oameni fiindcă tot aşa de sigur cum ai să-l omori pe el mai devreme sau mai târziu, Morrell şi cu mine avem să dăm de ştire afară şi ce-ai făcut are să se afle dintr-un capăt al Californiei la altul. N-ai decât să alegi. Ori ai să încetezi cu Standing, ori să ne omori pe câteşi trei. Standing te are la mână şi eu tot aşa. Şi Morrell la fel. Eşti un mârşav împuțit şi n-ai şira spinării şi măruntaiele necesare ca să duci până la sfârşit murdara sarcină de măcelar, pe care ai vrea să o îndeplineşti.

Oppenheimer a căpătat o sută de ore de pieptar pentru asta şi când l-a dezlegat a scuipat pe director în față şi a primit o a doua sută de ore. Când l-au dezlegat de data asta, directorul a avut grijă să nu fie în celulă. Că fusese impresionat de cuvintele lui Oppenheimer, nu e nici o îndoială.

Dar doctorul Jackson era demonul. Pentru el, eu eram un caz nou şi era întotdeauna curios să vadă cât mai puteam să rabd înainte de a fi doborât.

- Poate să reziste douăzeci de zile liliacul ăsta, s-a lăudat el la director în prezența mea.

- Eşti zgârcit, l-am întrerupt. Pot să rezist patruzeci de zile. Pîh! Pot să rezist o sută de zile, când unul de-alde dumneata mi le administrează.

Şi, aducându-mi aminte de răbdarea mea de pirat şi cei patruzeci de ani de aşteptare până să pun mâinile în gâtul lui Chong-Mong-ju, am adăugat:

- Voi, javrele temniței, nu ştiți ce e un om. Voi credeți că omul e făcut după mârşava voastră asemănare. Priviți, eu sunt un om! Voi sunteți nişte

slăbănogi. Eu sunt stăpânul vostru. Voi nu puteți să scoateți un geamăt din mine. Vi se pare extraordinar, fiindcă ştiți ce uşor ați zbiera voi!

Oh! I-am ocărât! I-am făcut fii de broască râioasă, rândaşii iadului, gunoi din hazna. Pentru că eram deasupra lor, dincolo de ei. Ei erau robi. Eu eram spirit liber. Numai carnea mea zăcea închisă acolo, în celulă. Eu nu eram închis! Eu stăpânisem carnea şi toată întinderea timpului era a mea, ca să rătăcesc în ea, pe când biata mea carne, fără măcar să sufere, zăcea în mica moarte din pieptar.

Multe din aventurile mele le-am bătut celor doi camarazi ai mei. Morrell nu se îndoia de cele ce-i spuneam eu. Dar, Oppenheimer, deşi fermecat de poveştile mele, a rămas sceptic până la sfârşit. Regretul lui era naiv şi, uneori, cu adevărat patetic că-mi devotasem viața ştiinței agriculturii şi nu scrierii de romane.

- Dar, omule, insistam adesea, ce ştiu eu personal de acei Cho-Sen? Sunt în stare să-l identific cu ceea ce se numeşte astăzi Coreea şi atâta tot. Până acolo merge tot ce am citit despre el.

- Ai citit, poate, povestea asta undeva, îmi bătea Oppenheimer.

- Niciodată, am afirmat. Puținul pe care l-am citit despre Coreea a fost o corespondență în timpul războiului ruso-japonez.

- Îți aduci aminte tot ce ai citit?

- Nu.

- Ceva ai uitat?

- Da, dar...

- Destul, mulțumesc, m-a întrerupt în modul unui judecător, încheind brusc un interogatoriu

contradictoriu după ce a smuls o fatală declarație de la martori.

A fost imposibil să-l conving pe Oppenheimer de sinceritatea mea. El insista că eu o compuneam în momentul povestirii, cu toate că aplauda ceea ce numea el „urmarea în numărul viitor” şi, când mă scotea din pieptar, regulat mă ruga să mai povestesc câteva capitole.

Într-o zi îmi ciocănise, ca şi concluzie că mă învârtisem prin bordelurile şi cârciumile chinezeşti mai mult decât se cuvine pentru un respectabil profesor de universitate.

- Relațiile proaste... ştii... sunt sigur că astea te-au adus aici.

Înainte de a mă întoarce la întâmplările mele sunt silit să relatez un incident remarcabil, care s-a întâmplat în beciuri. E remarcabil din două puncte de vedere. Arată extraordinara putere mintală a acestui copil trăit prin şanțuri, Jake Oppenheimer, şi e, prin el însuşi, o probă convingătoare de adevărul experiențelor mele, când mă aflam în coma din pieptar.

- Ascultă, profesore, mi-a bătut Oppenheimer într-o zi. Când povesteai lunga poveste a lui Adam Strang, îmi aduc aminte că ai menționat că jucai şah cu mototolul ăla de frate al împăratului. Ei, e şahul lor ca al nostru?

Natural că a trebuit să răspund că nu ştiu, că nu mi-am adus aminte detaliile, după ce m-am întors în starea normală. Şi natural că el a râs cu poftă de ceea ce numea prostia mea. Totuşi, îmi puteam foarte bine aminti că în aventura mea cu Adam Strang jucasem adesea şah. Nenorocirea era că, de câte ori îmi redobândeam conştiința în celulă, detaliile neesențiale şi complicate îmi piereau din memorie.

Trebuie să amintesc că, pentru mai multă uşurinţă, am strâns la un loc experienţele mele intermitente şi repetate, din pieptar, în naraţiunile coerente care urmează. Eu nu ştiam niciodată dinainte, unde aveau să mă ducă călătoriile mele. De exemplu în vreo douăzeci de rânduri diferite m-am întors la Jesse Fancher, în cercul de care din Mountain Meadows. Odată, în zece zile de pieptar, m-am dus îndărăt din viaţă în viaţă şi adesea sărind peste serii întregi de vieţi pe care altădată le-am trăit, îndărăt, până la timpul preistoric, şi apoi îndărăt de acolo, la zilele dinainte ca civilizaţia să fi început.

Şi aşa m-am hotărât ca, în viitoarea mea întoarcere din aventurile lui Adam Strang, oricând s-ar întâmplă asta, imediat cum îmi voi recăpăta cunoştinţa, să-mi concentrez mintea asupra viziunilor şi amintirilor ce voi fi adus cu mine despre jocul de şah. Soarta a vrut ca să suport glumele lui Oppenheimer o lună întreagă, înainte ca acest lucru să se întâmple. Şi atunci, cum m-au scos din pieptar şi mi s-a restabilit circulaţia, am început să bat cu degetele informaţiile.

Mai mult, am învăţat pe Oppenheimer şahul pe care Adam Strang îl juca în Cho-Sen, în veacurile trecute. Era diferit de şahul din vest şi totuşi nu putea fi, în fond, decât acelaşi, cercetând îndărăt spre originea comună, probabil India. În loc de cele şaizeci şi patru de piese ale noastre, sunt optzeci şi una. Noi avem opt pioni în fiecare parte, ei au nouă; şi, cu toate că tot aşa de limitat principiul mişcărilor e diferit.

E de observat că, în jocul din Cho-Sen, nu există regină. O altă deosebire radicală e că piesa ori pionul prins nu se ridică de pe eşichier. Devine proprietatea capturatorului şi, prin urmare, îi serveşte la joc.

Ei, bine, am învățat pe Oppenheimer acest joc. Celulele nu sunt încălzite. Ar fi un păcat să îndulceşti unui condamnat vreo rigoare a elementelor. Şi multe zile triste de ger îngrozitor le-am uitat, Oppenheimer şi cu mine, în iarna aceea şi în cea următoare, absorbiți de şahul lui Cho-Sen.

Dar n-a fost chip să-l conving că eu adusesem acest joc prin veacuri, la San Quentin. Insista că citisem despre el undeva şi, cu toate că uitasem ce citisem, subiectul citirii se afla totuşi în mintea mea, gata să fie adus la iveală în orice vis al meu.

- Poate că l-ai inventat, îmi bătea el. Ascultă: Brevetează-l! Îmi aduc aminte când eram comisionar de noapte, un tip a inventat o prostie „Porcii în trifoi" şi a făcut milioane cu dânsa.

- Nu se poate breveta asta, am replicat. Fără îndoială, asiaticii îl joacă de mii de ani. Nu mă crezi când îți spun că nu l-am inventat?

- Atunci trebuie să fii citit despre el sau să fii văzut pe chinezi jucându-l în vreunul din acele localuri prin care te tot învârteai, a fost ultimul lui cuvânt.

Dar am şi eu un ultim cuvânt. E un asasin japonez aici, în Folsom, sau era, căci a fost executat săptămână trecută. Am vorbit despre lucrul acesta cu el şi jocul pe care Adam Strang îl juca. A ieşit că este aproape la fel cu cel japonez.

Capitolul XX

Tu, cititorule, îți aduci aminte cum, mult în urmă, la începutul acestei narațiuni, încă băiețel la ferma din Minnesota, mă uitam la fotografiile Țării Sfinte şi am recunoscut locuri şi am indicat schimbări în unele locuri. De asemenea, îți aduci aminte că, descriind scena la care asistasem, cu vindecarea leproşilor, am spus misionarului că eu eram un om puternic cu o sabie mare, călare pe un cal.

Acest incident din copilărie era numai „o dâră cu nouri a gloriei", după cum zice Wordsworth. Nu cu completă uitare de toate, eu, Darrell Standing, venisem pe lume. Dar acele amintiri din alte vremuri şi locuri, care licăreau la suprafața conştiinței mele de copil, în curând s-au şters şi au dispărut. În realitate, cum se întâmplă cu toți copiii, umbrele închisorii s-au închis împrejurul meu şi nu mi-am adus aminte de marele meu trecut. Orice om născut din femeie are un trecut mare ca al meu. Foarte puțini oameni au fost destul de norocoşi ca să sufere ani de celulă solitară şi de pieptar. Ăsta a fost norocul meu. Eu am fost pus în situația să-mi aduc aminte, printre alte lucruri, de timpul când şedeam călare pe cal şi priveam lecuirea leproşilor.

Numele meu era Ragnar Lodbrog. Eram, în adevăr, un om mare. Eram cu o jumătate de cap mai înalt decât romanii din legiunea mea. Dar asta a fost mai târziu când, după epoca călătoriei mele din Alexandria şi Ierusalim, am ajuns să comand o legiune. A fost o viață plină de întâmplări, viața aceea. Cărți şi iar cărți ca să le scriu şi tot n-aş putea să le notez pe toate. Aşadar, am să scurtez şi am să menționez numai începuturile ei.

Dar, totul e clar şi neted, afară de chiar începutul. Niciodată n-am cunoscut pe mama. Mi s-a spus că m-am născut într-o furtună, pe o corabie cu pânze, în Marea de Nord, dintr-o femeie capturată după o luptă navală şi după jefuirea cetății de pe coastă. N-am auzit niciodată numele mamei. Ea a murit în timpul furtunii. Era dintre danezii de nord, aşa mi-a spus bătrânul Lingaard. El mi-a spus multe, dar eram prea mic ca să mi le aduc aminte. O luptă navală, bătălie, jaf şi incendii, o fugă mare pe corăbii lungi, ca să scăpăm de distrugere pe stânci, o mortală încordare şi luptă contra valurilor înghețate ce înghit. Cine atunci ar fi putut şti sau îngriji o femeie străină în momentul când naşte şi e aproape de moarte?

Adânc săpate în imaginația mea de copil sunt incidentele imediate după naşterea mea, cum mi-au fost povestite de bătrânul Lingaard. Lingaard, prea bătrân ca să muncească la vâsle, fusese chirurg, moaşă şi cioclu la captivele îngrămădite în partea de mijloc a corăbiilor deschise. Şi aşa, eu am fost născut în furtună cu spuma sărată a crestelor valurilor împrejurul meu.

Nu împlinisem multe ceasuri, când Tostig Lodbrog a aruncat ochii pentru prima oară asupra mea. A lui era corabia sprintenă şi tot ale lui cele şapte corăbii care făcuseră incursiunea, jefuiseră şi se depărtau în furtună. Tostig Lodbrog mai era numit şi Muspell, care însemna „înflăcăratul" fiindcă era veşnic înflăcărat la mânie. Era brav şi crud, cu inima necruțătoare în pieptul acela lat al lui. Înainte ca sudoarea luptei să se fi uscat pe dânsul, rezemat de securea lui, a mâncat inima lui Ngrun, după lupta de la Harsfarth. Într-o turbare nebună a vândut pe fiul său, Garlurf, rob la yutlanzi. Îmi aduc aminte sub afumatele grinzi ale Brunanbuhrului cum striga să-i aducă țeasta lui

Guthlaf, ca să-i servească de cupă. Vin cu mirodenii nu voia să bea din altă cupă, decât din țeasta lui Guthlaf. Şi la dânsul, pe puntea ce se legăna, după ce a trecut furtuna, m-a dus bătrânul Lingaard. Eram numai de câteva ceasuri, înfăşurat într-o piele de vulpe scorojită de sare. Şi se întâmplase că, fiind născut înainte de vreme eram foarte mic.

- Ho, ho! Un pitic! a strigat Tostig, lăsând în jos de la buze o cană de mied pe jumătate golită, ca să se uite la mine.

Ziua era rece, dar, se zice, că m-a scos gol din pielea de vulpe şi, de picior, între degetul cel mare şi arătător, m-a legănat în bătaia vântului.

- Un petroşel! hohotea Un răculeț! Un păduche de mare!

Şi era cât pe ce să mă strivească între degetul cel mare şi arătător, care amândouă, mărturiseşte Lingaard, erau mai groase decât picioarele şi coapsele mele.

Dar i-a venit alt capriciu.

- Tânărului îi e sete. Să-i dăm să bea.

Şi, îndată, cu capul în jos, m-a aruncat în cana cu mied pe jumătate plină. Şi aş fi putut prea bine să mă înec în această băutură a oamenilor - eu, care niciodată nu cunoscusem un sân de mamă, în timpul prea scurt pe care-l trăisem - dacă n-ar fi fost Lingaard. Dar când m-a scos din băutură, Tostig Lodbrog furios i-a dat una de l-a culcat jos. Ne-am rostogolit pe punte şi câini mari ca urşii, capturați în recenta luptă cu danezii de nord, au sărit pe noi.

- Ho, ho! a mugit Tostig Lodbrog, pe când bătrânul, eu şi pielea de vulpe eram muşcați şi hărtăniți de câini.

Dar Lingaard s-a pus pe picioare, săpându-mă pe mine şi lăsând pielea de vulpe cânilor.

Tostig Lodbrog şi-a isprăvit miedul şi s-a uitat la mine, dar Lingaard s-a priceput să nu ceară milă acolo unde nu era milă.

- O boabă de hamei pe degetul meu, a zis Tostig. Pe Odin, femeile danezilor de nord sunt un neam slăbănog. Fac stârpituri, nu oameni. La ce e bun nimicul ăsta? N-o să fie niciodată om. Ascultă, Lingaard, creşte-l ca să fie paharnic la Brunanbuhr. Şi fii cu ochii la câini, să nu-l înghită din greşeală, crezând că este o bucăţică de carne rămasă de la masă.

N-am cunoscut nici o femeie. Bătrânul Lingaard era moaşă şi doică şi odaia copiilor o formau punţile ce se legănau sub paşii şi tropăitul oamenilor, în mijlocul bătăliei sau furtunii. Cum am supravieţuit şi mi-am trăit copilăria, Dumnezeu ştie. Trebuie să mă fi născut de fier, într-o zi de fier, căci am trăit ca să dezmint profeţia lui Tostig, de stârpitură. Am crescut mai mare ca toate cupele şi cănile şi nu multă vreme a putut să mă mai înece pe jumătate în cana lui de mied. Aceasta îi era gluma favorită. Era umorul lui crud, o nostimadă considerată de el ca delicios de spirituală.

Primele mele amintiri sunt corăbiile cu pisc şi luptătorii lui Tostig Lodbrog şi sala de ospeţe de la Brunanbuhr, când navele noastre erau pe mal alături de fiordul îngheţat. Căci fusesem făcut paharnic şi printre primele mele amintiri e cum păşeam mărunt cu ţeasta lui Guthiaf plină de vin, la capul mesei unde Tostig răcnea la grinzile din tavan. Erau nebuni; curată nebunie; dar mi se părea că e felul obişnuit de a trăi, mie, care nu cunoşteam altă viaţă. Erau oameni iuţi la mânie şi iuţi la bătaie. Gândurile lor erau feroce, tot astfel era felul lor de a mânca şi de a bea. Şi am crescut cu dânşii. Cum puteam să cresc altfel, când serveam de băut în răcnetele beţivilor şi în cântecele skalzilor despre

Hialli şi îndrăznețul Hogni şi despre aurul lui Nibelung şi răzbunarea Gudrunei contra lui Atli, când i-a dat inimile copiilor lui şi al ei să le mănânce, pe când se băteau trântind scaunele, rupeau draperiile răpite de pe coastele de sus şi deodată acopereau masa ospățului de cadavre.

Oh, şi eu îmi avui furia mea, bine perfecționată la acea şcoală! Eram numai de opt ani, când mi-am arătat colții, la un chef al celor din Brunanbuhr cu yutlanzii, care veniseră ca prieteni cu „jarlul" Agard, în trei corăbii lungi. Eu stam la umărul lui Tostig Lodbrog ținând țeasta lui Guthlaf, care fumega şi mirosea, plină cu vin fiert cu mirodenii. Şi aşteptam ca Tostig să-şi sfârşească aiurelile contra danezilor de nord. Dar el vorbea mereu şi eu tot aşteptam, până când a început cu furie să ocărască pe femeile daneze. Atunci mi-am adus aminte de mama mea daneză şi de turbare am văzut roşu şi am aruncat în el cu țeasta lui Guthlaf, aşa încât a fost orbit de vin şi opărit. Şi, pe când şovăia fără să vadă, dibuind prin aer cu ghearele lui spre mine, m-am repezit şi l-am lovit de trei ori cu pumnul în burtă, neputând atinge mai sus trupul lui puternic.

Şi pumnalul jarlului Agard a şi lucit, iar yutlanzii lui au sărit şi dânşii, când a strigat:

- Un pui de urs! Un pui de urs! Pe Odin, lăsați puiul să se bată!

Şi acolo, în sala plină de răcnete a Brunanbuhrului, micul paharnic ce abia vorbea, din neamul danezilor de nord, s-a luptat cu puternicul Lodbrog. Şi, când, cu o lovitură, am fost aruncat, amețit şi fără suflare, la jumătatea acelei lungi mese, secerând cu trupul meu în zbor cănile şi cupele, Lodbrog a strigat porunca:

- Afară!... Aruncați-l la câini!

Dar Agard s-a opus şi l-a bătut pe Lodbrog pe umăr şi m-a cerut ca dar de prietenie.

Şi am plecat la sud când s-a topit gheaţa din fiord, în corăbiile jarlului Agard. Am fost făcut paharnicul şi purtătorul lui de spadă şi, în lipsă de alt nume, mi-au zis Ragnar Lodbrog. Ţara lui Agard era vecină cu a frizonilor şi era o ţară tristă de şes, de ceaţă şi de mlaştini. Am stat cu el trei ani, până la moartea lui, întotdeauna în spatele lui, dacă vâna lupi de baltă sau bea în marea sală unde Elgiva, tânara lui soţie, şedea adesea înconjurată de femeile ei. Am fost cu Agard în incursiuni la sud, cu corăbiile lui, de-a lungul coastelor ce sunt acuma ale Franţei şi acolo am aflat că şi mai la sud erau anotimpuri mai calde şi climă şi femei mai blânde.

Dar am adus îndărăt pe Agard rănit de moarte şi stingând-se încet. Şi am ars trupul lui pe un rug mare, cu Elgiva în pieptarul ei de aur, alături de el, cântând. Şi sclavi cu zgărzi de aur au ars o mulţime, acolo cu dânsa, şi nouă roabe şi opt robi din neamul anglilor. Şi au fost arşi aşa şi şoimii vii şi doi băieţi purtători de şoimi, cu păsările lor.

Dar eu, copilul paharnic Ragnar Lodbrog, n-am ars. Eram de unsprezece ani şi nu purtasem niciodată veşminte ţesute pe trupul meu. Şi când flăcările au izbucnit şi Elgiva cânta cântecul ei de moarte şi prinşii şi sclavii strigau că nu vor să moară, eu mi-am rupt legăturile, am sărit jos şi am alergat la mlaştini, cu zgarda de aur a robiei în jurul gâtului, fugind cu câinii slobozi după mine, ca să mă sfâşie.

În mlaştini erau oameni sălbatici, oameni fără stăpân, sclavi fugiţi şi proscrişi, pe care îi vânau cum se vânează lupii.

Trei ani de zile n-am cunoscut adăpost, nici foc, şi am crescut aspru ca gerul şi era să fur o femeie de la yutlanzi, dacă frizonii, din nenorocire nu m-ar fi prins, după o vânătoare de două zile. Ei mi-au răpit zgarda de aur şi m-au dat în schimb pe doi câini lupi lui Edwy, al saxonilor, care mi-a pus zgardă de fier, iar mai în urmă m-a dat pe mine şi pe alți cinci sclavi în dar lui Athel al anglilor de est. Am fost rob şi luptător până când, rătăcit într-o incursiune nenorocită, departe, la est, dincolo de granițele noastre, am fost vândut la huni. Am fost porcar până când am scăpat, spre sud, în marile păduri şi am fost primit acolo, ca om liber, de teutoni, care erau mulți şi trăiau în triburi mici şi se lăsau la sud, împinşi de huni.

Şi la sud în sus, în marile păduri, au venit romanii, luptători toți, şi ne-au împins îndărăt peste huni. A fost o striveală de popoare din cauza lipsei de loc şi le-am arătat romanilor ce înseamnă a lupta, cu toate că, în realitate, tot aşa ne-au arătat nouă.

Dar întotdeauna îmi aduceam aminte de soarele de la sud, pe care-l zărisem de pe corăbiile lui Agard şi a fost soarta mea, prins în emigrarea asta spre sud a teutonilor, să fiu capturat de romani şi dus îndărăt la marea pe care nu o mai văzusem de când mă pierdusem de anglii de est. Am fost făcut sclav, vâslaş pe galere, şi ca sclav vâslaş am ajuns, în sfârşit, la Roma.

E prea lung să povestesc cum am devenit om liber, cetățean şi soldat, şi cum, când eram de treizeci de ani, am călătorit la Alexandria şi de la Alexandria la Ierusalim. Dar ce am de spus despre timpul când am fost botezat în cana de mied a lui Tostig Lodbrog am fost silit să o spun, pentru ca să poți pricepe ce fel de om a intrat călare pe poarta Jaffa-ei şi a atras ochii asupra lui.

Capitolul XXI

Aveau de ce să se uite. Erau oameni mici, cu oase mai şubrede şi cu muşchii mai mici, romanii şi evreii aceia, şi un bălan ca mine nu mai văzuseră niciodată. De-a lungul străzilor strâmte, dându-se la o parte, stăteau şi se uitau cu ochii holbați la omul cel galben de la nord sau Dumnezeu ştie de prin ce depărtări, de care ei habar nu aveau.

În realitate, toate trupele lui Pilat erau auxiliare, afară de o mână de oameni dimprejurul palatului şi douăzeci de romani pare veniseră călare cu mine. Destul de des am găsit printre auxiliari soldați buni, dar niciodată aşa de încredere ca romanii. De fapt erau mai buni luptători decât noi, luptau tot anul, pe când noi, oamenii de la nord, ne luptam pe toane şi stăm morocănoşi şi ursuzi. Romanul era totdeauna gata şi sigur.

Era o femeie din casa lui Antipas, care era prietenă cu nevasta lui Pilat şi pe care am întâlnit-o la Pilat în seara sosirii mele. Am să-i zic Miriam, căci Minam a fost numele sub care am iubit-o. Dacă ar fi numai greu să descriu farmecul femeilor, aş putea descrie pe Miriam. Dar cum să descriu emoția în cuvinte? Farmecul femeii e tainic. El diferă de percepție, care culminează în rațiune, pentru că se deşteaptă prin senzație şi culminează în emoție, care se poate admite că nu e altceva decât o suprasenzație.

În genere, orice femeie are un farmec înnăscut pentru orice bărbat. Când acel farmec devine personal, atunci îl numim dragoste. Miriam avea acel farmec personal pentru mine. În realitate şi eu am avut o parte

din farmecul ei. Jumătate din el, a fost însăşi pasiunea bărbătească din mine, care a tresărit şi a întâmpinat-o cu brațele deschise şi a creat în mine tot ce o făcea de dorit, pe lângă tot dorul meu de dânsa.

Miriam era o femeie falnică. Întrebuințez termenul înadins. Era bine făcută, impunătoare, cu mult peste media femeilor evreice, ca statură şi ca neam. Era aristocrată prin casta ei socială; era aristocrată prin natura ei. Toate pornirile ei erau porniri nobile, porniri generoase. Brună, cu pielea măslinie, cu obrazul oval, părul îi bătea în albastru de negru ce era şi ochii ei erau două fântâni de întunecime. Niciodată tipuri mai pronunțate de blond şi brună, în bărbat şi femeie, nu s-au aflat ca în noi.

Şi ne-am unit la moment. N-a fost nici o discuție în noi, nici o aşteptare, nici o şovăire, ca să ne convingem. Ea a fost a mea din momentul în care m-am uitat la dânsa. Şi tot astfel ea a ştiut că îi aparțin mai mult ca toți bărbații. Am păşit spre dânsa. Ea s-a sculat pe jumătate de pe divanul ei, ca trasă în sus de mine. Şi atunci ne-am uitat cu toată puterea ochilor noştri. Ochi albaştri şi ochi negri, până când soția lui Pilat, o femeie slabă, încordată, istovită, a râs nervos. Şi, pe când mă închinam înaintea nevestei şi o salutam, mi s-a părut că văd pe Pilat aruncând Miriamei o privire semnificativă, ca şi când ar fi zis: „Nu e întocmai cum ți-am spus eu?”. Căci avusese ştire de venirea mea, prin Sulpicius Quirimus, legatul Siriei. De altfel, Pilat şi cu mine ne cunoşteam înainte ca el să fi plecat ca procurator peste vulcanul semitic din Ierusalim.

Dar, în seara aceea; se vede bine că era plictisit. Evreii îl enervaseră. Erau prea vulcanici, spasmodici, eruptivi. Şi, pe deasupra, erau subtili. Romanii aveau un mod drept, cinstit, de-a trata lucrurile. Evreii niciodată

nu atacau ceva direct, ci numai pe la spate, când erau împinşi de nevoie. Lăsați în voia lor, abordau lucrul întotdeauna în mod pieziş. Iritația lui Pilat se datora, după cum explica el, faptului că evreii intrigau veşnic ca să-l facă pe el, şi prin el, Roma, să scoată castanele din foc, în chestiunea discuțiilor religioase. După cum îmi era bine cunoscut. Roma nu se amesteca în treburile religioase ale popoarelor cucerite; dar evreii veşnic confundau chestiunile şi dau un caracter politic unor evenimente absolut nepolitice.

Pilat devenise elocvent vorbind de diferite secte, de excesele şi răscoalele fanatice care se întâmplau veşnic.

- Lodbrog, zicea el, nu poți niciodată să ştii cum un nor mic de vară al urzelilor lor se poate transforma într-o furtună cu tunete care mugesc şi-ți sparg urechile. Eu sunt aici ca să mențin ordinea şi liniştea. În ciuda mea, ei fac din locul acesta un cuib de tâlhari. Mult mai bine aş vrea să guvernez peste sciți ori peste britanii sălbatici, decât peste acest popor, care nu e niciodată în pace cu Dumnezeu. Chiar acum e un om, sus la nord, un pescar transformat în predicator, un făcător de minuni, care, ca un nimic, poate să pună vrajbă în toată țara şi să provoace rechemarea mea la Roma.

Asta a fost prima dată când am auzit despre omul numit Iisus. Şi nu i-am dat nici o atenție atunci. Abia mai în urmă mi-am adus aminte de el, când micul nor de vară devenise marea furtună cu tunete, în toată puterea ei.

Am primit rapoarte asupra lui, a urmat Pilat. Nu e politician. Nu e nici o îndoială în privința asta. Dar n-avea grijă: Caiaphas şi Hanan, la spatele lui Caiaphas, vor şti să facă din acest pescar un ghimpe politic cu care să împungă şi să mă prăpădească pe mine.

- Acest Caiaphas, am auzit vorbindu-se de e ca de un înalt prelat, dar cine e acel Hanan? am întrebat.

- Adevăratul înalt prelat, o vulpe vicleană, a explicat Pilat. Caiaphas a fost numit de Gratus, dar Caiaphas e umbra şi unealta lui Hanan.

Dar să mă întorc la Miriam. Nevasta lui Pilat găsise ocazia să-mi vorbească de dânsa. Era dintr-un vechi neam regesc. Sora ei era nevasta lui Philip, tetrarhul Gauloniției şi al Betaniei. Acest Philip era frate cu Antipas, tetrarhul Galileei şi al Perei, şi amândoi erau fiii lui Herod, numit de evrei „Cel Mare". Miriam, după cum am înțeles, era ca acasă la curțile ambilor tetrarhi, fiind şi ea din acelaşi sânge. Şi, când era fetiță, fusese logodită cu Archelans, pe timpul când el era tetrarhul Ierusalimului. Ea avea o avere frumoasă, a ei proprie, astfel încât această căsătorie nu fusese obligatorie. Mai mult, avea o voință a ei proprie şi era, fără îndoială, greu de mulțumit într-o problemă aşa de importantă.

Trebuie să fi fost chiar în aerul pe care-l respiram, pentru că îndată Miriam şi cu mine ne-am pomenit vorbind asupra subiectului religios. În realitate, evreii din vremea aceea se îndopau cu religie ca noi cu lupte şi cu ospețe. În tot timpul cât am stat în acea țară, n-a fost un moment în care capul să nu-mi urle de nesfârşite poveşti despre viață, moarte, lege şi Dumnezeu.

- Tu crezi că eşti nemuritor, m-a provocat ea îndată. Atunci de ce te temi să vorbeşti de asta?

- Pentru că nu vreau să-mi încarc mintea cu gânduri asupra unor certitudini, am ripostat.

- Dar eşti sigur? a insistat. Vorbeşte-mi de asta. A ce seamănă nemurirea ta?

Şi, după ce i-am spus de Niflheim şi Muspele, de naşterea uriaşului Ymir din fulgii de zăpadă, de vaca Andhumbla şi de Fenrir şi Loki şi de yotunii înghețați,

cum zic, când i-am spus de toate astea şi de Thor şi de Odin şi de Walhalla noastră, a bătut din palme şi a strigat cu ochi strălucitori:

- Oh, barbarule! Copil mare ce eşti! Galbenă făptură uriaşă a gerului ce eşti! Oh, crezător în basme de doică bătrână şi în poftele stomacului! Dar spiritul din tine, ceea ce nu poate să moară, unde se duce când trupul ți-o fi mort?

- Cum am spus, în Walhalla, am răspuns. Şi corpul meu are să fie tot acolo.

- Să bea... să mănânce... să se lupte?

- Şi să iubească, am adăugat.. Trebuie să ne avem femeile noastre în cer, altfel la ce mai e cer?

- Nu-mi place cerul vostru, a zis ea. E un loc de nebuni, un loc nesuferit, un loc de ger, de furtună şi de furie.

- Dar cerul tău? am întrebat.

- E întotdeauna vară nesfârşită, cu anul în momentul cel mai frumos, al florilor, al fructelor şi a tot ce creşte şi înfloreşte.

Am dat din cap şi am strigat:

- Nu-mi place cerul vostru. E un loc trist, un loc paşnic, un loc pentru slăbănogi şi eunuci, pentru grase şi jalnice umbre de oameni.

Observațiile mele trebuie să-i fi fermecat mintea, căci ochii ei au urmat să scânteieze şi eu ghicii pe jumătate că ea mă atrăgea în discuție.

- Cerul meu, a zis, e locuința fericiților.

- Walhalla e locuința fericiților, am susținut eu. Fiindcă uite, cine ține la flori acolo unde sunt veşnic flori? Cine să dorească flori când le ai şi înfloresc întruna. În țara mea, după ce o iarnă aspră se sfârşeşte şi soarele goneşte lunga noapte, primele flori ce sclipesc pe marginea zăpezii ce se topeşte sunt prevestiri de

fericire şi nu te mai saturi să le priveşti. Dar focul, am strigat. Marele, gloriosul foc! Frumos cer al vostru în care omul nu poate preţui bine un foc care mugeşte într-o încăpere bine închisă, pe când vântul şi zăpada viscolesc afară.

- Un popor simplu - al vostru, mi-a ripostat îndată. Clădiţi un lăcaş şi un foc într-un strat de zăpadă şi-i ziceţi cer. În cerul meu nu avem nevoie să ne punem la adăpost de vânt şi de zăpadă.

- Trei ani de zile, odată, n-am ştiut ce e acoperiş, nici foc. Eram de şaisprezece ani şi bărbat înainte de a fi purtat vreodată pe trupul meu veşminte ţesute. Am fost născut în furtună după o bătălie şi scutecul meu a fost o piele de vulpe. Uită-te la mine şi vezi ce fel de oameni trăiesc în Walhalla!

Şi s-a uitat fermecată şi a strigat:

- Oh, mărinimoasă, galbenă şi uriaşă făptură omenească ce eşti! Apoi a adăugat gânditoare: Aproape că mă întristează că nu pot să fie asemenea bărbaţi în cerul meu!

- S-ar părea că fiecăruia i se dă cerul pe care-l doreşte inima.

- O ţară bună mă aşteaptă acolo, de partea cealaltă a mormântului. Nu mă îndoiesc că voi părăsi sălile noastre de ospeţe, ca să năvălesc pe coastele voastre de soare şi să te răpesc. Mama mea a fost astfel răpită.

Şi, oprindu-mă, m-am uitat la ea şi ea s-a uitat la mine şi a îndrăznit să mă privească drept în ochi. Şi sângele l-am simţit în vine ca focul. Pe Odin, asta era femeie!

Ce s-ar fi putut întîmpla o ştiu, căci Pilat, care încetase vorba cu Ambivius şi pentru câtăva vreme stătuse surâzând, a rupt pauza:

- Un rabin, un rabin din Teutoberg! a glumit el. Un nou predicator şi o nouă doctrină sosită la Ierusalim. Acum au să fie mai multe discuţii şi revolte şi lapidări de profeţi. Zeii să ne păzească, e o casă de nebuni Lodbrog, n-aş fi crezut asta de la tine. Şi totuşi, iată-te aici, declarând şi fumegând tot aşa de sălbatic ca orice nebun din deşert, despre ce are să ţi se întâmple când vei fi mort. Să ne trăim viaţa, Lodbrog. Ni-e destul una singură. Te scuteşte de griji.

- Urmează, Miriam, urmează! a strigat nevastă-sa.

Ea şezuse jos, răpită, în timpul discuţiei, cu mâinile încleştate şi prin minte mi-a trecut gândul că era deja atinsă de nebunia religioasă a Ierusalimului. În orice caz, după cum aveam să aflu în zilele ce au urmat, era foarte mult înclinată spre lucrurile acestea. Era o femeie slabă, istovită de friguri. Pielea îi era întinsă. Îmi părea aproape că aş putea să văd prin mâinile ei, dacă le-ar ţine între mine şi lumină. Era o femeie bună, dar extrem de nervoasă şi uneori cu imaginaţia urmărită de umbre, semne şi prevestiri. Avea până şi viziuni şi auzea glasuri.

Plecat în numele împăratului Tiberiu, am avut nenorocul să stau departe de Miriam, în mai multe rânduri.

În excursiile mele în Idumea şi până în Siria, am avut ocazia să observ ciudăţenia evreilor, care erau atât de nebuneşte preocupaţi de Dumnezeu. Era mania lor. Nu se mulţumeau să lase lucrurile astea preoţilor, ci înşişi se prefăceau în preoţi şi predicau oriunde puteau să găsească auditoriu. Şi auditori găseau o mulţime.

Îşi părăseau ocupaţiile ca să rătăcească prin ţară ca cerşetori, disputând şi hărţuindu-se cu rabinii şi talmudiştii, prin sinagogi şi prin tinda templelor. Şi tocmai în Galileea, un district de puţină importanţă, ai cărui locuitori erau consideraţi ca fără inteligenţă, am

dat de urmele omului zis Iisus. Se pare că fusese tâmplar şi după aceea pescar şi că tovarăşii lui pescari încetaseră să-şi tragă năvoadele şi-l urmaseră în viața lui rătăcitoare. Câțiva dintre ei îl considerau profet dar cei mai mulți susțineau că e nebun. Păcătosul meu de rândaş, cu pretenții el însuşi de cunoştințe talmudice mai presus de orice, râdea de Iisus şi-i zicea regele cerşetorilor, numind doctrina lui „ebionism", pentru că, după cum mi-a explicat el, pretindea că numai săracii au să ajungă în cer iar bogații şi puternicii au să ardă veşnic într-un fel de lac de foc.

Am observat că era obiceiul acelei țări ca orice om să zică de orice alt om că e nebun. În realitate, după părerea mea, erau toți nebuni. Era boala lor. Scoteau din ei draci, prin farmece magice, beau otrăvuri omorâtoare nevătămați şi nevătămați se jucau cu şerpi otrăvitori, cel puțin aşa pretindeau ei. Fugeau ca să moară de foame prin deşerturi. Reapăreau, urlând doctrine noi, strângând mulțimea împrejurul lor, formau secte noi care scindau doctrinele şi formau alte noi secte.

- Pe Odin, i-am spus lui Pilat, puțintel ger şi zăpadă din nordul nostru le-ar răcori mințile! Clima asta e prea dulce. În loc să clădească acoperişuri şi să vâneze capre, ei clădesc veşnic doctrine.

- Şi alterează natura lui Dumnezeu, adăugă Pilat morocănos. E un blestem pentru doctrină!

- Tot aşa zic şi eu, am aprobat. Dacă vreodată scap cu mintea teafără din țara asta de nebuni, am să despic în două pe oricine va îndrăzni să-mi pomenească de ce ar putea să mi se întâmple după ce voi muri.

Niciodată n-au mai fost astfel de tulburători. Orice lucru sub soare era cuvios sau necuvios pentru ei. Ei, care erau aşa de abili în despicarea argumentelor,

păreau incapabili să priceapă ideea de stat romană. Toate lucrurile politice erau religioase; toate cele religioase erau politice. Aşa încât toţi proconsulii erau încărcaţi de treabă. Acvilele romane, statuile romane, chiar scuturile votive ale lui Pilat erau insulte voite contra religiei lor.

Stabilirea cens-ului roman era o grozăvie. Totuşi, recensământul trebuia făcut, fiindcă era baza taxării. Dar şi acolo au băgat religia. Taxarea de către stat era o crimă contra legii şi a lui Dumnezeu. Oh, legea aceea! Nu era legea romană. Era legea lor, ceea ce numeau ei „legea lui Dumnezeu". Erau zelatori care omorau pe oricine călca acea lege. Şi pentru un proconsul, a pedepsi pe un zelator prins cu mâinile roşii de sânge însemna a provoca tulburări sau răscoală.

Toate, la acest popor ciudat, se făceau în numele lui Dumnezeu. Erau ceea ce noi, romanii, numim thaumaturgi. Ei făceau minuni ca să-şi probeze doctrina. Întotdeauna mi s-a părut un lucru fără sens să probezi înmulţirea pâinii sau să schimbi un băţ într-un şarpe sau chiar în doi şerpi. Totuşi, lucruri de acestea făceau thaumaturgii şi întotdeauna în emoţia poporului de jos.

În Ierusalim, ultima oară când am fost acolo, excitarea evreilor era la apogeu. Alergau de colo-colo în cete mari, bârfind şi disputând. Unii proclamau sfârşitul lumii. Alţii se mulţumeau cu iminenta distrugere a templului. Şi erau revoluţionari extremi, care anunţau că stapânirea romană se sfârşise şi că noua împărăţie evreiască avea să înceapă.

De asemenea, am observat că Pilat părea foarte îngrijorat.

- Dacă Roma mi-ar trimite numai o jumătate de legiune de romani, se plângea el mie, aş lua Ierusalimul de gât... Şi l-aş sili să tacă.

Ca şi mine, el nu avea prea mare încredere în trupele auxiliare şi soldați romani avea numai o mână mică de oameni.

Am locuit la palat şi, spre marea mea bucurie, am găsit pe Miriam acolo. Aveam puțin timp să ne împărtăşim dragostea, fiind prea ocupați de gravitatea situației. Oraşul bâzâia ca un cuib de bondari furioşi. Postul, numit Passover - o afacere religioasă, desigur se apropia şi unii din oameni se revărsau în oraş, venind de pe la țară, după obicei, ca să celebreze sărbătoarea la Ierusalim. Aceşti nou veniți, natural, erau toți oameni foarte impresionabili, căci altfel nu ar fi ținut la un astfel de pelerinaj. Oraşul era înțesat de ei, aşa încât mulți se aşezau în afară de ziduri. Cât despre mine, nu puteam să lămuresc dacă această frământare era datorită învățăturilor pescarului rătăcitor ori urii evreilor contra Romei.

- A zecea parte, nu mai mult, şi poate nici atât e datorită acestui Iisus, a răspuns Pilat la întrebarea mea. Uită-te la Caiaphas şi la Hanan şi ai să vezi principala cauză a excitării. Ştiu ei ce fac. Ei îi ațâță, dar pentru care sfârşit, cine ar putea spune? Numai ca să-mi pricinuiască mie necazuri.

- Da, e sigur că Hanan şi Caiaphas sunt responsabili, a zis Miriam, dar tu, Pilat, eşti un simplu roman şi nu pricepi. Dacă ai fi evreu, ți-ai da seama că e ceva mai serios în fond, decât simple disensiuni de sectari sau tulburări contra ta sau a Romei. Înalții prelați şi farisei, orice evreu cu situație şi avere, Philip, Antipas eu însumi noi toți luptăm chiar pentru viața noastră. Acest pescar poate să fie un nebun. Dacă e aşa,

e o viclenie în nebunia lui. El propovăduieşte doctrina săracilor. El ameninţă legea noastră, după cum te-ai convins, înainte de toate astea. Noi suntem geloşi pe legea noastră, cum ai fi gelos pe aerul care ţi-ar refuza trupului o mână sugrumătoare împrejurul gâtului. Lucrul stă aşa: ori Caiaphas şi Hanan şi tot ce susţin ei, pe de o parte, ori pescarul, pe de altă parte. Ei trebuie să-l distrugă pe el, dacă nu, el îi distruge pe dânşii.

- Nu este straniu, un om aşa de simplu, un pescar? a suflat nevasta lui Pilat. Ce fel de om poate să fie, ca să aibă o aşa putere? Aş vrea să-l văd. Aş vrea să văd cu ochii mei un om aşa de însemnat.

Sprâncenele lui Pilat s-au încruntat la cuvintele ei şi era clar că la greutatea ce-i apăsa asupra nervilor se adăuga şi starea peste măsură de istovită a nervilor soţiei sale.

- Dacă vrei să-l vezi, du-te de-l caută în vizuinele oraşului, a zis Miriam râzând cu ciudă, Ai să-l găseşti bând în tovărăşia femeilor pierdute. Niciodată un profet aşa de ciudat n-a mai fost prin Ierusalim.

- Şi ce e rău în asta? am întrebat, împins contra voinţei mele, să iau partea pescarului. Eu nu m-am îmbătat de atâtea ori şi am petrecut nopţi ciudate în toate provinciile? Omul ăsta e şi el bărbat şi obiceiurile lui sunt obiceiuri bărbăteşti, ori atunci sunt şi eu nebun, ceea ce contest aici.

Miriam da din cap, pe când spunea:

- Nu e nebun. E mai rău, e periculos. Întreg ebionismul e periculos. El vrea să distrugă ceea ce e deja stabilit. E un revoluţionar. El vrea să distrugă şi puţinul ce ne-a mai rămas din statul şi din templul evreiesc.

Aici Pilat a clătinat din cap.

- Nu e politician. Am avut rapoarte despre dânsul. Este un vizionar. Nu e nici o răzvrătire în el. El recunoaşte până şi dajdia romană.

- Tot nu înțelegi, a insistat Miriam. Nu ceea ce plănuieşte, ci rezultatul, dacă planurile lui reuşesc, fac din el un revoluționar. Eu mă îndoiesc că el îşi dă seama de rezultat. Şi totuşi, acest om e un flagel şi, ca orice flagel, trebuie distrus.

- Din ce am auzit, e un om bun şi simplu, fără nici o răutate în el, am declarat eu.

Şi atunci am povestit lecuirea celor zece leproşi la care asistasem la Samaria, în drumul meu prin Jericho.

Nevasta lui Pilat şedea jos fermecată de cele ce spuneam. Până la urechile noastre veneau strigăte şi țipete din mulțime şi am priceput că soldații evacuau străzile.

- Şi tu crezi în minunea asta, Lodbrog? a întrebat Pilat. Tu crezi că într-o clipă ulcerele pline de puroi ale leproşilor au dispărut?

- Eu i-am văzut lecuiți, am răspuns. M-am luat după ei ca să mă asigur. Nu mai aveau lepră.

- Dar i-ai văzut ulcerați, înaintea lecuirii? a insistai Pilat.

Am clătinat din cap.

- Mi s-a spus numai, am recunoscut. Când i-am văzut în urmă, aveau toți aparența unor oameni care fuseseră odată leproşi. Erau zăpăciți. Era unul care stătea la soare mereu şi-şi examina trupul şi se uita încremenit la carnea lui netedă, ca şi când nu-şi putea crede ochilor. Nu vorbea şi nici nu se uita la nimic altceva, decât ia carnea lui, când l-am întrebat eu. Era aiurit. Şedea acolo în soare şi se uita, se uita..

Pilat surâse disprețuitor şi am observat că surâsul liniştit de pe fața lui Miriam era tot aşa de disprețuitor.

Iar soția lui Pilat şedea ca un cadavru, abia suflând, cu ochii căscați şi fără să vadă.

- Ia seama, Pilat, acest Iisus complotează contra dumitale şi contra lui Caiaphas şi Hanan ca să încurce Roma, a explicat Miriam. Complotează contra legii. În numele lui Tiberiu şi al Romei ai o datorie de îndeplinit!

- Care-i? întrebă Pilat.

- Să-l condamni la moarte pe acest pescar.

Pilat a dat din umeri şi aici s-a sfârşit vorba. Nevasta lui Pilat, nervoasă, şi foarte obosită, a chemat pe Miriam în apartamentele sale, aşa încât nu-mi mai rămânea nimic, decât să mă duc să mă culc şi să adorm în bâzâitul şi murmurul oraşului de nebuni.

Evenimentele se urmau repede. Peste noapte furia incandescentă a oraşului dogorea. Pe la amiază, când am trecut călare cu o duzină din oamenii mei, străzile erau tixite şi, mai în silă ca oricând, oamenii se dădeau în lături dinaintea mea. Dacă privirile ar fi putut să omoare, aş fi fost mort în ziua aceea. Pe față, scuipau când mă vedeau şi peste tot se ridicau mârâieli şi strigăte.

Nu eram atât un obiect de uimire, cât eram un obiect de ură pentru ei, fiindcă purtam odioasa armură a Romei. Dacă ar fi fost oricare alt oraş, aş fi comandat oamenilor mei să lovească cu latul săbiilor pe acei zurbagii fanatici. Dar era Ierusalimul, înfierbântat ca de friguri, şi ăsta era un popor incapabil, în gândul lui, să despartă ideea de stat de ideea de Dumnezeu. Hanan Sadduceanul făcuse bine treaba. Indiferent de ce credea el şi Sanhedrinul despre adevărata cauză a situației, era clar că această gloată fusese pregătită bine ca să creadă că Roma era vinovată.

Am întâlnit pe Miriam în mulțime. Era pe jos, însoțită numai de o femeie. Nu era momentul, în aşa

tulburare, ca ea să fie în stradă îmbrăcată potrivit rangului ei. Prin sora ei era, într-adevăr, cumnata lui Antipas, pe care puțini îl iubeau. De aceea, era îmbrăcată discret, încât să poată trece drept orice evreică din clasele de jos. Dar nu ochilor mei putea ea să ascundă, acea frumoasă statură, acel port şi umblet atât de deosebite de al celorlalte femei, care îmi rămăseseră întipărite în minte.

Puține şi repezi au fost cuvintele pe care le-am putut schimba, pentru că drumul a fost tixit la un moment dat cu oamenii mei, iar caii au fost înghesuiți şi îmbrânciți. Miriam era adăpostită de un colț de casă.

- Au pus, în sfârşit, mâna pe pescar? am întrebat-o

- Nu, dar e chiar în afară de zidurile oraşului. A venit călare până la Ierusalim pe un măgar, cu o mulțime de oameni înainte şi îndărătul lui; şi câțiva nenorociți păcăliți l-au aclamat, când a trecut, ca rege al Israelului. Acesta e, în sfârşit, pretextul cu care Hanan vrea să provoace pe Pilat. În realitate, cu toate că încă nu l-au prins încă, sentința e deja dată. Acest pescar e un om mort.

Un nou val de mulțime a trecut repede pe lângă caii noştri, strivindu-ne genunchii. Un fanatic căzuse şi am simțit calul meu ezitând şi zvârlind pe când trecea peste el şi am auzit omul țipând şi amenințări şi mârâieli din toate părțile, ridicându-se ca un muget. Dar capul îmi era încă pe umeri, când am strigat îndărăt Miriamei:

- Eşti aspră cu un om despre care ai zis chiar tu că n-are nici un rău într-însul.

- Sunt aspră cu răul care va veni printr-însul, dacă trăieşte.

De-abia prinsesem cuvintele ei, când un om a sărit, a pus mâna pe frâu, m-a apucat de picior, trudindu-se ca să mă dea jos de pe cal. Cu palma, aplecându-mă

înainte, l-am lovit drept în obraz. Palma mea i-a acoperit toată fața şi multă voință şi putere a fost în acea lovitură. Locuitorii din Ierusalim nu sunt învățați cu pumnii bărbăteşti. Adesea m-am întrebat, de atunci, dacă nu i-am frânt gâtul acelui om.

Am văzut pe Miriam a doua zi. Am întâlnit-o în curtea palatului lui Pilat. Părea într-un vis. Ochii ei de-abia m-au văzut. Mintea ei abia şi-a dat seama de identitatea mea. Aşa de stranie era, atât de zăpăciți, uimiți şi privind în depărtare îi erau ochii, încât mi-am adus aminte de leproşii pe care îi văzusem lecuiți în Samaria.

Şi-a revenit în fire printr-o sforțare, dar numai în aparență. În ochii ei era o enigmă indescifrabilă. Niciodată, până atunci, nu mai văzusem aşa ochi de femeie.

Ar fi trecut pe lângă mine fără să mă salute, dacă nu m-aş fi aşezat în calea ei. S-a oprit şi a murmurat cuvinte, în mod mecanic, dar toată vremea ochii ei visau, trecând prin mine şi dincolo de mine, pierduți în imensitatea viziunii de care erau plini:

- L-am văzut, Lodbrog, a şoptit. L-am văzut.

- Facă zeii ca el, oricine ar fi, să nu fie tot aşa de rău impresionat de vederea ta, am zis eu râzând.

N-a observat nepotrivita mea glumă şi ochii ei au rămas plini de viziuni şi, vrând să-şi caute de drum, am reținut-o.

- Cine este acest El? am întrebat. Vreun om sculat din morți, de a pus aşa stranie lumină în ochii tăi?

- Unul care a sculat pe alții din morți, a răspuns. Într-adevăr cred că El, acest Iisus, a sculat morții. El e Domnul luminii, Fiul lui Dumnezeu! L-am văzut. Eu cred că El este Fiul lui Dumnezeu!

Puțin am putut culege din cuvintele ei, decât că întâlnise pe acel pescar rătăcitor şi fusese târâtă de nebunia lui. Căci, desigur, această Miriam nu era Miriam aceea care-l tratase ca pe un flagel şi ceruse ca să fie distrus ca orice flagel.

- Te-a fermecat! am strigat mâniat.

Ochii ei au părut că se umezesc şi că devin mai adânci, când a confirmat acest lucru.

- Oh, Lodbrog, El e farmecul peste orice închipuire, peste orice expresie. Numai să te uiți la El şi ştii că este un suflet tot numai de bunătate şi de milă. L-am văzut. L-am auzit. Voi da tot ce am la săraci şi-l voi urma.

Atâta siguranță era într-însa, încât eu am crezut-o pe deplin, cum crezusem şi în uimirea leproşilor din Samaria, care se uitau la pielea lor netedă; şi am fost amărât că o femeie aşa de deşteaptă să-şi fi pierdut aşa uşor mințile, pentru un vagabond făcător de minuni.

- Urmează-l, am zis ironic. Fără îndoială, ai să porți coroană, când îşi va căpăta domnia.

Ea a dat din cap afirmativ şi aş fi fost în stare să o lovesc în față pentru nebunia ei. M-am dat în lături şi, pe când păşea încet înainte, a şoptit:

- Domnia lui nu e aici. El e Fiul lui David. El e Fiul lui Dumnezeu. El e tot ce a spus şi tot ce s-a spus despre dânsul, bun şi mare.

Mai în urmă am văzut pe soția lui Pilat. Privind în ochii ei am ştiut la moment, după ce văzusem ochii Miriamei, că acestă femeie încordată, văzuse şi ea pe pescar.

- Dumnezeu e într-însul, mi-a şoptit. În El este conştiința intimă a prezenței lui Dumnezeu.

- Este el Dumnezeu? am întrebat blând, ca să spun ceva.

Ea a clătinat din cap.

- Nu ştiu. N-a spus. Dar asta ştiu: din astfel de aluat sunt făcuți zeii.

„Un fermecător de femei”, a fost părerea mea intimă, când am părăsit pe nevasta lui Pilat, care trăia în vise şi viziuni.

Evenimentele care au urmat sunt cunoscute tuturor celor care citesc aceste rânduri şi în aceste ultime zile am aflat - că acest Iisus era şi un fermecător de bărbați. El a fermecat pe Pilat. M-a fermecat şi pe mine.

După ce Hanan trimisese pe Iisus la Caiaphas şi Sanhedrinul, adunat în casa lui Caiaphas, condamnase pe Iisus la moarte, Iisus, escortat de o gloată ce urla, a fost trimis la Pilat ca să fie executat.

Acum, în propriul lui interes şi în interesul Romei, Pilat nu voia să-l execute. Pe Pilat îl interesa foarte puțin pescarul şi foarte mult pacea şi ordinea. Ce-i păsa lui Pilat de viața unui om, de viața mai multor oameni? Şcoala Romei era de fier şi guvernatorii trimişi de Roma ca să guverneze popoarele cucerite erau, de asemenea, de fier.

Pilat gândea şi făptuia în abstracții guvernamentale. Şi, totuşi, iată, când Pilat a ieşit afară amenințător, ca să întâmpine gloata care adusese pe pescar, a căzut imediat sub farmecul acelui om.

Eram de față. Ştiu. Era prima oară când Pilat îl vedea. Pilat a ieşit afară mâniat. Soldații noştri stăteau gata să curețe curtea de acea pleavă zgomotoasă. Şi îndată ce Pilat a dat cu ochii de pescar, Pilat a fost subjugat, mai mult, a fost plin de solicitudine pentru el. Şi-a declinat competența, a cerut să-l judece ei după legea lor şi să-l trateze după legea lor, deoarece pescarul era evreu, nu roman. Niciodată n-au fost evreii aşa de supuşi stăpânirii romane. Au strigat că era nelegal, sub

Roma, să condamne ei la moarte. Cu toate astea, Antipas tăiase capul lui Ion şi nu se întâmplase nimic.

Şi Pilat i-a lăsat în curtea deschisă, sub cerul liber şi a luat pe Iisus singur, în sala de judecată. Ce s-a întâmplat acolo, înăuntru, nu ştiu, dar Pilat era schimbat când a ieşit de acolo. Pe când înainte nu era dispus să-l execute, fiindcă nu voia să fie unealta lui Hanan, acum nu voia să-l execute din respect pentru pescar. Gândul lui acum era să-l scape. Şi toată vremea, gloata striga: „Răstigneşte-l! Răstigneşte-l!"

Tu, cititorule, cunoşti sinceritatea efortului lui Pilat. Ştii cum a încercat să înşele mulțimea, mai întâi râzând de Iisus ca de un nebun nevătămător şi apoi, propunând să-l pună în libertate, conform obiceiului de a pune în libertate un condamnat în timpul Passaverului. Şi ştii cum şoaptele repezi ale preoților au împins mulțimea să strige punerea în libertate a omorâtorului Bar-Abba.

Dar revolta acum se întindea şi în oraş.

Când Pilat a venit din nou afară, cuvintele lui prin care spunea că Antipas trebuia să judece, n-au putut fi auzite, căci toată lumea zbiera că Pilat e trădător, că, dacă lăsa pe pescar să plece, nu e prieten cu Tiberius. Chiar în fața mea, cum stăteam rezemat de zid, un fanatic râios, bărbos şi cu părul lung, sărea în sus şi în jos, neîncetat şi tot neîncetat cânta: „Tiberius e împărat, nu există rege! Tiberius e împărat, nu există rege!" Mi-am pierdut răbdarea. Zgomotul făcut de omul acela, aşa aproape de mine, era un scandal. Cu o mişcare piezişă, ca din întâmplare, l-am călcat pe picior, strivindu-i-l îngrozitor. Era prea smintit ca să simtă durerea şi urmă: „Tiberius e împărat, nu există rege!"

Am văzut pe Pilat ezitând. Pilat, guvernatorul roman, pentru moment era Pilat omul, cu mânia unui om împotriva mizerabilelor ființe, care cereau în gura

mare sângele unui suflet aşa de blând şi simplu, curajos şi bun, cum era acel Iisus.

Am văzut pe Pilat ezitând. Privirea lui a rătăcit înspre mine, ca şi când ar fi fost pe punctul să-mi facă semn să dau drumul la oamenii mei.

Eram gata să sar să împlinesc acea dorință, pe jumătate formulată, a lui Pilat şi să mătur în sânge şi să curăț curtea de mizerabila pleavă care urla acolo. Nu ezitarea lui Pilat m-a hotărât pe mine. Însuşi acel Iisus ne-a hotărât, pe Pilat şi pe mine. El mi-a poruncit. Îți spun că acest pescar vagabond, acel prooroc rătăcitor, acea bucățică de epavă din Galileea mi-a poruncit mie. Nu a rostit nici un cuvânt. Totuşi, porunca lui era lămurită ca glasul unei trâmbițe. Şi mi-am oprit piciorul şi mi-am reținut mâna, căci cine eram eu ca să impresioneze voința şi gândul unui om aşa de măreț de senin, blând şi neclintit ca acela? Şi cum stăteam pe loc simțeam tot farmecul lui, tot ce în el fermecase pe Miriam, pe nevasta lui Pilat şi fermecase pe însuşi Pilat.

Şi contrar interesului său, Pilat ar fi scăpat pe Iisus, cum l-aş fi scăpat şi eu, dacă însuşi Iisus şi nimeni altul decât Iisus, n-ar fi vrut să nu fie scăpat.

Da, şi Pilat a avut o ultimă batjocură pentru poporul pe care îl ura. În evreieşte, greceşte şi latineşte a pus o inscripție pe crucea lui Iisus, pe care se citea: „Regele evreilor". În zadar preoții s-au plâns.

Furtuna din curte trecuse. Exaltarea se potolise. Revoluția fusese înlăturată. Pilat şi cu mine eram absolut dezgustați şi obosiți de întreaga afacere. Înainte ca Iisus să fi fost luat de acolo, una dintre femeile lui Miriam m-a chemat la dânsa.

- Oh, Lodbrog, am auzit, aşa m-a întâmpinat Miriam. Eram singuri şi ea era foarte aproape de mine, căutând adăpost şi putere în brațele mele. Pilat a fost

slab, are să-l răstignească. Dar mai e vreme. Oamenii tăi sunt gata. Pleacă cu ei călare! Numai un centurion şi o mână de oameni sunt cu el. Nu au plecat încă. Îndată ce vor pleca, urmează-i! Nu trebuie să ajungă la Golgotha. Dar aşteaptă până vor ieşi dintre zidurile oraşului. Apoi, contramandează ordinul. Ia un cal pentru dânsul. Restul e uşor. Du-te în Siria cu el sau în Idumea, oriunde-o fi, numai să-l scapi.

A terminat cu braţele în jurul gâtului meu, cu faţa întoarsă spre a mea şi ademenitor de aproape, cu ochii sublim de solemni şi sublim de promițători.

- Fă asta şi am să fiu a ta.

Am tăcut, negăsind ce răspunde.

Miriam a priceput rău tăcerea mea, căci trupul ei s-a mişcat uşor în braţele mele, pe când adăuga cu un gând ascuns:

- Ia doi cai, Lodbrog. Voi merge eu pe celălalt... cu tine... cu tine, departe în lume oriunde te vei duce.

Era un dar ceresc şi era o faptă neînsemnată, de nimic, ce mi se cerea în schimb. Totuşi, nu vorbeam. Nu pentru că eram în vreo nedumerire sau în vreo îndoială. Eram numai trist, enorm şi năprasnic de trist, fiindcă ştiam că ţin în braţele mele ce n-aveam să mai ţin niciodată.

- E un singur om în Ierusalim astăzi, care poate să-l scape, a insistat ea, şi acest om eşti tu, Lodbrog.

Pentru că n-am răspuns imediat, ca din dorința de a-mi limpezi mintea, pe care mi-o considera tulburată, m-a scuturat până ce armura mea a zăngănit.

- Vorbeşte, Lodbrog, vorbeşte! a ordonat ea. Eşti puternic şi întreprinzător. Eşti cu adevărat bărbat. Ştiu, că disprețuieşti gunoiul care vrea să-l distrugă. Tu, numai tu poți să-l scapi. N-ai decât să spui un cuvânt şi

lucrul e făcut; şi te voi iubi întotdeauna pentru ce vei face.

- Sunt roman, am zis încet, ştiind perfect de bine că, cu aceste cuvinte, renunțam la orice speranță cu privire la ea.

- Eşti rob al lui Tiberius, un copoi al Romei, a zis înflăcărându-se, dar nu datorezi Romei nimic, fiindcă nu eşti roman. Voi, uriaşii galbeni de la nord, nu sunteți romani.

- Romanii sunt frații mai mari ai noştri, flăcăii de la nord, am răspuns. De altfel, port armura şi mănânc pâinea Romei. Şi, blând, am adăugat: Dar de ce toată tulburarea şi furia asta pentru o simplă viață de om? Toți oamenii trebuie să moară. E simplu şi uşor să mori. Astăzi sau peste o sută de ani, nu importă.

Animată de dorința de a-l scăpa, tremura în brațele mele.

- Tu nu înțelegi, Lodbrog. El nu e un simplu om. Îți spun că e un om mai presus de oameni - un Dumnezeu viu nu al oamenilor, ci deasupra oamenilor.

O țineam strâns şi ştiam că renunțasem la dulcea femeie ce era, pe când ziceam:

- Noi suntem, bărbat şi femeie, tu şi eu. Viața noastră e din lumea asta. Despre celelalte lumi, toate sunt nebunii. Lasă pe nebunii ăştia de visători să meargă pe drumul visurilor lor. Nu le refuza ceea ce doresc ei mai mult decât orice, decât carnea şi vinul, decât cântecul şi lupta, chiar decât dragostea de femeie. Nu le refuza dorința inimii lor, care îi târăşte prin întunericul mormântului, la viața visurilor lor, la o viață dincolo de lumea asta. Lasă-i să moară. Dar tu şi cu mine să rămânem aici, în toată dulceața ce am descoperit-o unul la altul. Destul de repede va veni

întunericul, când tu vei pleca spre țărmul tău de soare şi flori, iar eu la masa zgomotoasă din Walhalla.

- Nu, nu! a strigat, desprinzându-se pe jumătate de mine. Tu nu înțelegi. Tot ce e mărire, tot ce e bunătate, tot ce e Dumnezeire este în omul acesta, care e mai mult decât un om; şi moare de o moarte aşa de ruşinoasă. Numai robii şi hoții mor astfel. El nu e nici rob, nici hoț. El este nemuritor. El e Dumnezeu! Adevărat îți spun. El este Dumnezeu!

- E nemuritor, zici, am urmat. Atunci, dacă moare astăzi pe Golgotha, n-are să i se scurteze nemurirea cu nici un fir de păr, în durata timpului. El e un zeu, zici. Zeii nu pot să moară. După tot ce mi s-a spus despre dânşii, e sigur că zeii nu pot să moară.

- Oh! a strigat ea. Nu vrei să înțelegi. Nu eşti decât o mare, uriaşă făptură de carne.

- Nu ni se spune oare că lucrul a fost proorocit din timpurile vechi am întrebat, căci învățasem de la evrei ceea ce consideram eu ca subtilități ale gândirii lor.

- Da, da, a recunoscut ea, profețiile mesianice. El e Mesia.

- Atunci, cine sunt eu, am întrebat, ca să-i fac mincinoşi pe prooroci? Ca să fac din Mesia un fals Mesia? E proorocirea, poporului vostru un lucru aşa de neînsemnat, încât eu, un străin stupid, un om bălai de la nord, în armură romană, să pot da prorocirea de minciună şi să împiedic ca să se împlinească tocmai lucrul voit de zei şi prezis de înțelepți?

- Tu nu înțelegi, a repetat.

Înțeleg prea bine, am răspuns. Sunt eu mai mare decât zeii, ca să mă pot împotrivi voinței lor? Atunci zeii sunt lucruri deşarte şi jucăriile oamenilor. Eu sunt om. Şi eu mă închin la zei, la toți zeii, pentru că eu cred în toți zeii, căci altfel cum ar mai putea fi zei?

S-a smuls, aşa încât braţele mele, însetate de dânsa, au rămas goale şi am stat desprinşi şi am ascultat tumultul din stradă, în momentul în care Iisus cu soldaţii au apărut şi au plecat pe drumul lor. Şi inima mea era mâhnită că o femeie atât de sublimă putea să fie aşa de neroadă. Voia să scape ea pe Dumnezeu! Voia ea să fie mai mare decât Dumnezeu!

- Nu mă iubeşti, a zis încet şi încet a crescut în ochii ei o făgăduială de sine, prea adâncă şi nemărginită ca să fie exprimată prin cuvinte.

- Te iubesc mai presus de priceperea ta, se pare, mi-a fost răspunsul. Sunt mândru că te iubesc, pentru că ştiu că sunt vrednic să te iubesc, după cum sunt vrednic de toată iubirea pe care mi-ai dat-o. Dar Roma e muma mea adoptivă şi, dacă i-aş deveni necredincios, aş deveni nedemn şi de dragostea ta.

În stradă tumultul care însoţea pe Iisus se micşorase. Şi, când n-a mai fost nici o urmă de zgomot, Miriam s-a întors ca să plece fără nici un cuvânt şi nici o privire pentru mine.

Am simţit o ultimă pornire de dor nebun pentru dânsa. Am sărit şi am prins-o. Voiam să o iau călare şi să fug cu ea şi cu oamenii mei în Siria, departe de acest oraş blestemat, al nebuniei. Ea s-a luptat. Am strâns-o. M-a lovit în faţă şi am urmat să o ţin şi să o strâng, căci loviturile ei îmi erau dulci. Şi atunci a încetat de a mai lupta. S-a făcut rece şi nemişcată, aşa încât am ştiut că braţele mele nu cuprindeau o dragoste de femeie. Pentru mine ea era moartă, încet, i-am dat drumul. Încet, ea a păşit îndărăt. Parcă nu m-ar fi văzut; s-a întors şi a străbătut odaia liniştită, fără să se uite înapoi, s-a strecurat încet printre perdelele uşii şi s-a dus.

Eu, Ragnar Lodbrog, niciodată n-am ştiut să citesc sau să scriu. Dar în zilele mele am ascultat vorbiri

frumoase. După cum văd acum, n-am învățat niciodată vorbirea înaltă ca aceea pe care evreii o învățau în legea lor, nici aceea pe care romanii o învățau în filosofia lor şi în filosofia grecilor. Totuşi, am vorbit simplu şi drept, cum poate să vorbească un om care şi-a trăit viața în corăbiile lui Tostig Lodbrog şi în bălțile de la Brunanburh şi a străbătut lumea până la Ierusalim şi înapoi. Şi simplă şi dreaptă mi-a fost vorba către Sulpicius Quirinus, când am plecat în Siria, ca să-i raportez diferitele întâmplări ce se petrecuseră la Ierusalim.

Capitolul XXII

Viața suspendată nu e nimic nou, nu numai în lumea vegetală şi formele inferioare de animale, dar şi în organismul foarte dezvoltat şi complicat al omului însuşi. O stare cataleptică e o stare cataleptică, oricum ar fi fost pricinuită. Din vremuri imemoriale, fakirii Indiei au putut prin voință să-şi provoace astfel de stări. E o veche farsă a fakirilor, să pună să-i îngroape de vii. Şi alți oameni în stări similare, au amăgit pe medici, care i-au declarat morți şi au dat ordine ca să fie băgați de vii în pământ.

Pe când urmam la San Quentin experiențele mele de pieptar, m-am oprit mult asupra acestei probleme a suspendării vieții. Mi-am adus aminte că citisem cum țăranii din îndepărtata Siberie de Nord aveau obiceiul să hiberneze în timpul lungilor ierni, întocmai ca urşii şi alte animale sălbatice. Mai mulți oameni de ştiință au studiat pe aceşti țărani şi au aflat că, în această perioadă a „somnului lung", respirația şi digestia încetează, de fapt, şi că inima are bătăi aşa de slabe, încât desfide perceperea lor prin obişnuita examinare a doctorului.

În această stare, funcțiunile corporale sunt aşa de aproape de absoluta încetare, încât aerul şi hrana consumată sunt în realitate neglijabile. Pe acest raționament se baza, în parte, sfidarea mea către directorul Atherton şi doctorul Jackson. Aşa se făcea că îndrăzneam să-i provoc să-mi dea o sută de zile de pieptar. Dar ei nu îndrăzneau să accepte provocarea mea.

Totuşi, am reuşit să mă privez de apă şi de mâncare, în partidele mele de zece zile de pieptar. Găseam că e nesuferit de plictisitor ca, din adâncimile visului prin spațiu şi timp, să fiu chemat îndărăt la sordidul prezent, de un doctor de temniță mârşav, care-mi aducea cu stăruință apă la buze. Şi aşa am prevenit pe doctorul Jackson întâi că am de gând să mă lipsesc de apă în pieptar şi, al doilea, că am să rezist la orice stăruință de a mă sili să beau.

Desigur, a fost o mică luptă, dar, după mai multe încercări, doctorul Jackson a renunțat. De atunci spațiul ocupat în viața lui Darrell Standing de o perioadă de pieptar era puțin mai mult decât câteva tic-tacuri de ceasornic. Îndată ce eram împachetat, mă concentram ca să-mi procur mica moarte. Cu practica, a devenit lucru simplu şi uşor. Îmi suspendam viața şi conştiința atât de repede, încât scăpăm de suferința cu adevărat oribilă, care rezulta din suspendarea circulației.

Repede de tot venea întunericul. Şi, ce percepeam eu, Standing, îndată după aceea, era din nou lumina, figuri aplecate spre mine, pe când mă dezlegau, şi conştiința că zece zile trecuseră într-o clipă.

Dar, oh, minunea şi splendoarea acelor zece zile petrecute de mine aiurea! Călătoriile prin lungul lanț de existențe! Lungile întunecimi, creşterea nebuloaselor lumini şi fluturarea fantasmagorică a eurilor, care se iveau în lumina crescândă.

Mult am reflectat asupra raportului dintre aceste euri ale mele şi mine şi asupra raportului dintre întreaga mea experiență şi moderna doctrină a evoluției. Pot să spun, într-adevăr, că experiența mea e în complet acord cu concluziile noastre despre evoluție.

Eu, ca oricare om, sunt o dezvoltare. Eu n-am început când m-am născut, nici când am fost conceput.

Am fost în creştere, m-am dezvoltat, în incalculabilele miriade de milenii. Toate aceste experienţe ale tuturor acestor vieţi ale nenumăratelor altor vieţi au servit la alcătuirea materialului sufletului sau al spiritului, care sunt eu. Nu vezi? Ele sunt substanţa mea. Materia nu ţine minte, spiritul e memorie. Eu sunt acel spirit, compus din memoriile nesfârşitelor mele reîncarnări.

De unde a venit în mine, Darrell Standing, impulsul de furie roşie, care mi-a nenorocit viaţa şi m-a adus în celulele osândiţilor? Desigur că n-a luat fiinţă, n-a fost creată când copilaşul care avea să fie Darrell Standing a fost conceput. Acea străveche furie roşie e mult mai veche decât mama mea, mult mai veche decât cea mai bătrână şi primă mamă a oamenilor. Mama mea, la începutul meu, nu a creat acea furioasă lipsă de teamă a mea. Nici măcar toate mamele întregii evoluţii de oameni n-au fabricat frica sau lipsa de frică a oamenilor. Mult mai înapoi, dincolo de primii oameni, frica sau lipsa de frică, dragostea, ura, mânia, toate emoţiile au crescut, s-au dezvoltat şi au devenit materialul care avea să devină oameni.

Substanţa vieţii, a sufletului, e plastică. În acelaşi timp, această substanţă niciodată nu uită. Modeleaz-o cum vrei, vechile amintiri persistă. Toate felurile de cai, de la enormii Shire până la piticii Shetland, au fost produşi din acei primi ponei îmblânziţi de omul primitiv.

Totuşi, până în ziua de azi, omul n-a putut încă să dezbare calul de a da cu piciorul. Şi mie, care sunt alcătuit din acei primi îmblânzitori de cai, nu mi s-a scos din mine roşia mea furie.

Sunt bărbat născut din femeie. Zilele mele sunt puţine, dar substanţa care sunt eu e indestructibilă. Eu am fost femeie, născută din femeie. Am fost femeie şi nu am născut copii. Şi voi fi născut din nou. Oh, un

incalculabil număr de ori am să fiu născut şi totuşi stupizii de găgăuți dimprejurul meu cred că întinzându-mi gâtul prin ştreang, au să mă facă să încetez a mai fi.

Da, voi fi spânzurat... În curând. Acum e sfârşitul lui iunie. Peste puțin vor încerca să mă amăgească. Mă vor lua din această celulă ca să mă ducă la baia care, după obiceiul temniței, se face săptămânal. Dar nu voi fi adus în celulă. Voi fi îmbrăcat de sus până jos în haine curate şi dus în celula morții. Acolo îmi vor pune pe paznicul nopții să mă păzească. Noaptea, ziua, treaz sau adormit, voi fi supravegheat. Nu-mi vor permite să-mi bag capul sub plapumă, de frică să nu anticipez asupra statului, sugrumându-mă.

Toată vremea o lumină mare va luci asupra mea. Şi pe urmă, după ce mă vor fi chinuit bine, mă vor scoate într-o dimineață, într-o cămaşă fără guler şi-mi vor da drumul prin gârlici. Oh, eu ştiu! Funia cu care vor să facă asta e bine întinsă. De multe luni deja, călăul de la Folsom o întinde cu greutăți mari ca să scoată elasticitatea dintr-însa.

Da, am să cad departe. Ei au table de calcul iscusite, ca tablele de dobânzi, care dau distanța căderii în raport cu greutatea victimei. Eu sunt aşa de emaciat, încât va trebui să-mi dea drumul departe ca să-mi frângă gâtul. Şi pe urmă privitorii îşi vor scoate pălăriile şi pe când mă voi legăna, doctorii îşi vor apăsa urechile pe pieptul meu, ca să-mi numere bătăile inimii care pier şi, în sfârşit, vor spune că sunt mort.

E grotesc. E ridicolă sfruntarea acestor maimuțe care cred că pot să mă omoare. Eu nu pot să mor. Eu sunt nemuritor, cum sunt şi ei nemuritori. Diferența este că eu ştiu, iar ei nu.

Păh! Am fost şi eu odată călău, adică executor. Îmi aduc bine aminte. Întrebuințam spada, nu funia. Spada

e mijlocul cei mai nobil, deşi toate mijloacele sunt tot aşa de ineficace. Nu, zău, parcă spiritul ar putea să fie străpuns de spadă ori sugrumat de o funie!

Capitolul XXIII

După Oppenheimer şi Morrell, care putrezeau cu mine de atâția ani în întuneric, eu eram considerat, ca cel mai periculos condamnat din San Quentin. Pe de altă parte, eu eram considerat ca şi cel mai zdravăn, mai zdravăn decât chiar Oppenheimer şi Morrell. Natural, prin zdravăn ei înțeleg rezistent.

Dinamita ori pieptarul fusese ultimatum-ul directorului Atherton. Eu nu puteam să-i aduc dinamită şi directorul Atherton nu putea să mă răpună cu pieptarul.

Nu pentru că trupul meu era rezistent, ci pentru că spiritul meu era rezistent. Şi asta, pentru că în existențele mele anterioare spiritul meu fusese călit tare ca oțelul. Era, între altele, o întâmplare care multă vreme a fost un fel de coşmar pentru mine. N-avea nici început, nici sfârşit. Întotdeauna mă regăseam pe o mică insulă stâncoasă, bătută de talazuri, aşa de joasă, încât, în furtună valurile sărate treceau peste vârful ei cel mai înalt. Ploua mult. Trăiam într-o vizuină şi sufeream enorm, căci eram fără foc şi mă hrăneam cu carne crudă.

Singura mea distracție era o vâslă şi un briceag mare cu prăsele de corn. Cu această vâslă îmi petreceam multă vreme, săpând litere minuscule şi însemnând cu o crestătură fiecare săptămână ce trecea. Erau multe crestături. Ascuțeam cuțitul pe o bucată netedă de stâncă şi nici un bărbier n-a fost vreodată mai cu grijă față de briciul lui favorit, decât eram eu față de acest briceag. În realitate era viața mea.

După multe repetiții ale aceleiaşi vieți, am reuşit să-mi aduc aminte, ieşind din pieptar, de inscripția săpată pe vâslă. Iat-o:

„Aceasta este ca să fac cunoscut persoanei în ale cărei mâini va cădea această vâslă, că Daniel Foss, născut la Elkton, în Maryland, unul din Statele Unite ale Americii şi care a plecat cu corabia din portul Philadelphia în 1809, pe bordul brikului „Negociator", cu destinația pentru Friendly Islands, a fost aruncat pe această insulă pustie în februarie care a urmat, unde şi-a făcut o colibă şi a trăit un număr de ani, hrănindu-se cu foci, el fiind ultimul care a supraviețuit din echipajul zisului brik, care s-a izbit de o insulă de gheață şi s-a scufundat la 25 noiembrie 1809".

Despre acest naufragiu, de izbiturile brikului, în toiul nopții, de banchiză şi scufundarea lui mi-aduc foarte bine aminte. Vântul sufla puternic şi sub razele lunii care, din când în când, se ivea de după nori, pânzele, funiile şi catargele brikului ce se îneca, apăreau vederii înciucurate de gheață. Marea şalupă fusese anevoie desprinsă şi aruncată în mare şi tot echipajul se năpusti în ea, afară de câțiva oameni care se înecaseră în învălmăşeala dorinței de a se salva.

Gerul era îngrozitor. În vreme ce căpitanul Nicholl ținea cârma, nu mai încetam frecându-mi nasul când cu o mână, când cu cealaltă, ca să nu înghețe. Cârmiserăm spre nord-est. Dar, în şalupa cu totul descoperită, moartea se şi pusese pe lucru.

Într-o bună-dimineață, în zori cețoase, unul dintre noi fu găsit pe podea, lângă proră, îndoit din şale, cu totul înghețat şi țeapăn.

Unul dintre elevii marinari, cel mai răsărit, muri a doua zi, apoi celălalt după zece douăsprezece zile. Alți oameni îi urmară.

Făcurăm cinci săptămâni. Nu mai rămăsese decât căpitanul, chirurgul şi eu. Gerul era atât de îngrozitor, încât apa şi berea îngheţaseră bocnă; acum le spărgeam ca să împărţim bucăţile, pe care le sugeam şi le topeam în gură.

La 27 februarie se dezlănţui un groaznic viscol. Nu mai aveam merinde. Chirurgul, care se împăcase cu ideea morţii, nu mai reacţiona, iar căpitanul se supunea la fel. Eram la cârmă cu cei doi camarazi, întinşi ca nişte cadavre, când zării pământul. Era o mică insulă de stâncă, izbită de valuri.

Mă îndreptai spre ea.

La douăzeci de picioare de coastă, şalupa a fost smulsă de sub controlul meu. Într-o clipă a fost răsturnată şi eu mă înăbuşeam sub apă. Nu mi-am mai revăzut niciodată tovarăşii. Din fericire am fost susţinut de vâsla pe care încă o mai strângeam în mână şi printr-o mare fericire un talaz, la momentul oportun şi la locul propice, m-a aruncat departe, sus, pe uşorul povârniş al singurei stânci în pantă, din tot acel mal îngrozitor. Nu m-am lovit. Nu m-am zdrobit. Şi cu creierul şovăind de slăbiciune, am fost în stare să mă târăsc şi să mă caţăr mai sus, dincolo de puternica retragere a valurilor.

Am văzut o vâslă în vârful unul val şi, cu oarecare risc, am tras-o afară. Apoi am căzut în genunchi, simţind că leşin.

Am fost şi eu ca şi mort în noaptea aceea. Dimineaţa mi-a adus mirare şi spaimă. Nici o plantă, nici un fir de iarbă nu creştea pe acea mizerabilă stâncă din fundul oceanului. Pe un sfert de milă lungime nu era decât o grămadă de stânci. Nimic n-am putut descoperi ca să-mi satisfac cerinţele naturii sleite. Eram mort de sete, dar nu era apă dulce. În zadar, rănindu-mi gura, am gustat din apa tuturor găurilor şi depresiunilor din stânci. Apa

mării risipită de vânt acoperise orice bucățică a insulei, fiecare depresiune era plină de apă sărată.

Din şalupă nu se mai vedea nimic, nici măcar o aşchie care să arate că existase o şalupă. Eu rămăsesem cu hainele de pe mine, un cuțit mare şi vâsla pe care o scăpasem. Furtuna scăzuse şi toată ziua, clătinându-mă şi căzând, târându-mă până când mâinile şi genunchii mi se umpluseră de sânge, în zadar am căutat apă.

În acea noapte, mai aproape de moarte ca oricând, m-am adăpostit de vânt în dosul unei stânci.

A doua zi am fost foarte bolnav. Eu, care nu mâncasem de atâta vreme, am început să mă umflu îngrozitor.

Cu mâinile am azvârlit apa sărată din toate găurile, în speranța că ploile vor veni să le umple c-o apă pe care s-o pot bea.

Peste noapte m-am deşteptat în bătaia ploii şi m-am târât de la gaură la gaură, sorbind-o. Asta m-a salvat şi înspre ziuă m-am trezit într-o mare năduşeală, scăpat de orice delir.

Apoi a ieşit soarele, prima dată de când mă aflam pe insulă, şi mi-am întins hainele ca să se usuce. Apă am băut cu grijă, din provizia pe care o făcusem şi am calculat că mai aveam pentru patruzeci de zile, dacă era economisită.

Pe stânci am descoperit trupul unei foci moarte de mai multe zile. Şi n-am uitat mai întâi să-i mulțumesc lui Dumnezeu, în genunchi, pentru această manifestare a neclintitei lui bunătăți. Lucrul era clar pentru mine: Dumnezeu nu hotărâse încă să mor. Chiar la început El hotărâse să trăiesc.

Îmi cunoşteam starea debilitată a stomacului şi am mâncat cumpătat, ştiind că naturala mea lăcomie m-ar omorî, desigur, dacă m-aş lăsa târât de dânsa.

Inima îmi bătea din nou puternic, plină de speranță. Cu grijă acopeream cisternele din stâncă cu pietre late, aşa încât razele soarelui să nu evapore prețiosul lichid şi, ca precauție contra unui vânt neaşteptat peste noapte şi a unei subite aruncări de stropi sărați. Mi-am strâns şi câteva fragmente de buruieni de mare şi le-am uscat la soare ca să le aşez între bietul meu trup şi asprele stânci pe care îmi făcusem culcuşul. Şi hainele mi se uscaseră, prima dată după atâtea zile, aşa încât am dormit somnul adânc al oboselii şi al însănătoşirii.

Când m-am deşteptat a doua zi, eram alt om. Lipsa soarelui nu m-a deprimat şi repede mi-am dat seama că Dumnezeu nu mă uitase, pe când dormeam. Mă frecam la ochi extaziat şi iarăşi mă uitam, căci, cât puteam să văd cu ochii, stâncile care mărgineau oceanul erau acoperite de foci. Acolo era carne din belşug, carne suficientă pentru douăzeci de echipaje de corăbii.

Îndată am pus mâna pe vâslă - afară de care nu mai era nici un băț de lemn pe insulă - şi precaut am înaintat spre acea enormitate de hrană. Am ghicit numaidecât că acele ființe ale mării nu cunoşteau pe om. N-au dat semne de nici o urmă de sfială la apropierea mea şi a fost un joc de copil să le trag la cap cu vâsla.

Şi pe când am omorât aşa a treia şi a patra, am fost apucat deodată de un fel de nebunie. Într-adevăr, absolut lipsit de orice judecată, omoram şi omoram şi continuam să omor. De ce exces de omor aş fi putut fi vinovat nu ştiu, fiindcă, între timp, ca la un semnal, toate focile care mai trăiau s-au aruncat în apă şi au dispărut repede. După ce m-am înviorat pe deplin cu această hrană bună şi sănătoasă, am muncit până în amurg jupuind focile tăind carnea în felii şi punând-o pe vârful stâncilor ca să se usuce la soare. Am găsit şi mici

depozite de sare prin colțurile şi crăpăturile stâncilor, pe partea dinspre vârf a insulei. Cu sarea am frecat carnea ca să se păstreze.

Patru zile am muncit astfel. Munca neîncetată a fost bună pentru trupul meu, care s-a refăcut repede cu ajutorul acestei mâncări sănătoase de care nu mai eram lipsit.

Luni aveau să treacă înainte ca focile să mai viziteze insula.

În timpul acesta n-am fost leneş. Mi-am construit o colibă de piatră şi lângă dânsa o cămară pentru carnea mea sărată. Coliba mi-am acoperit-o cu nenumărate piei de focă, astfel încât era absolut impermeabilă.

Mi-am dat seama de importanța de a ține un fel de socoteală a timpului, fără care simțeam că în curând voi pierde orice noțiune de ziua săptămânii şi voi fi incapabil să deosebesc o zi de alta şi nu voi mai şti care e ziua Domnului.

M-am silit să-mi aduc aminte de modul cum însemna timpul pe şalupă căpitanul Nicholl. Cu o mică forțare a creierului mi-am refăcut povestea zilelor şi nopților petrecute pe insulă. Apoi, cu şapte piese puse afară, lângă colibă, mi-am ținut calendarul săptămânal. Într-un loc, pe vâslă, am făcut o mică crestătură pentru fiecare săptămână, iar într-alt loc, tot pe vâslă, am crestat linii, având grijă să calculez şi zilele adiționale ale fiecărei luni, care trec peste patru săptămâni.

Aşa am fost în stare să păstrez respectul cuvenit Sabbathului. Ca singur mod de adorare pe care l-am putut adopta, am săpat un scurt imn, potrivit cu situația mea, pe vâslă, pe care niciodată n-a lipsit să-l cânt sâmbăta. Dumnezeu, în marea Lui milă, nu mă uitase; şi nici eu; în aceşti opt ani n-am lipsit, la timpul cuvenit, să-mi aduc aminte de El.

Era uimitoare munca ce trebuia să o depui, în acele circumstanțe, ca să-ți procuri cele necesare pentru hrană şi adăpost. În adevăr, rar am stat degeaba, în anul acesta dintâi. Chiar coliba, o simplă vizuină de stânci, mi-a luat totuşi şase săptămâni. Înceata curățire şi nesfârşita răzuială a pieilor de focă, pentru ca să fie moi şi mlădioase pentru haine, mi-a ocupat momentele libere luni şi luni de zile.

Apoi era chestia proviziei mele de apă. După fiecare furtună mare, bruma uşoară împrăştiată de vânt, îmi săra apa de ploaie pe care o strânsesem, aşa încât, uneori, o duceam greu până când o ploaie nouă cădea, neînsoțită de vânturi mari. Dându-mi seama că picăturile continui măcinau piatra, am ales o piatră mare, cu țesătură fină şi deasă şi, cu ajutorul unor pietre mai mici, am început să o scobesc adânc. După cinci săptămâni de cea mai grea muncă, am reuşit să fac un vas, pe care l-am socotit conținând un galion (şapte litri) şi jumătate de apă. Mai târziu, am făcut altele mici. La unul, care avea să conțină opt galioni, am dat peste o crăpătură, după ce lucrasem şapte săptămâni la el.

Dar numai în al patrulea an petrecut pe insulă, am creat capodopera mea. Mi-a luat opt luni, dar era bine făcută şi ținea până la treizeci galioni. Mi-am făcut şi un mic vas de piatră, în care nu intra mai mult de un litru, cu care duceam apă de la rezervoare la marele meu receptacul. Când voi spune că acest vas de un litru cântărea în total peste două pietre (douăsprezece kilograme), cititorul îşi va putea da seama că simpla strângere a apei de ploaie nu era un lucru uşor.

Astfel mi-am făcut viața mea singuratică pe cât era posibil de confortabilă.

Pe locul pustiu unde soarta mă aruncase, mă consideram mult mai fericit decât mulți, care, pentru

crime ruşinoase, erau condamnaţi să-şi târască viaţa în celule solitare, cu conştiinţa sfâşiindu-i ca un cancer corosiv.

Oricât de triste erau perspectivele mele, nu eram chiar fără speranţă că acea providenţă care, chiar în momentul când foamea mă ameninţa cu pieirea şi când uşor aş fi putut fi înghiţit în adâncimile mării, mă aruncase pe aceste stânci neroditoare, avea, odată, să împingă pe cineva acolo ca să mă scape.

Totuşi omul e o făptură stranie, şi inexplicabilă. Eu, care nu cerusem de la mila lui Dumnezeu mai mult decât stârvuri de mâncare şi cantitate suficientă de apă dulce, am şi început să fiu nemulţumit de soarta mea. Începui să doresc foc, să doresc să simt în gură gust de carne fiartă. Oricât mă sileam, imaginaţia mea îmi înlătura cu dibăcie voinţa şi se răsfăţa ziua în visuri de lucruri bune pe care le mâncasem altădată şi de lucruri bune pe care aveam să le mănânc, dacă vreodată voi scăpa din situaţia mea disperată.

Eram foarte plictisit şi de dorul meu după tutun. Somnul îmi era, adesea, un chin, fiindcă atunci dorinţele mele îşi luau libertatea să hoinărească, aşa încât de o mie de ori m-am visat posedând baniţe de tutun, da, şi prăvălii de tutun şi corăbii şi plantaţii întregi de tutun.

Incapabil să-mi cultiv mintea, am început să-mi cultiv insula deşartă. Am muncit patru luni ca să construiesc un zid de piatră de treizeci de picioare lungime, cu aripi cu tot, şi de douăsprezece picioare înălţime. Asta pentru apărarea colibei în perioada marilor furtuni, când toată insula era ca un pescăruş în mijlocul oceanului. Şi n-am considerat acest timp ca rău întrebuinţat. Astfel, am putut sta culcat tihnit în sânul liniştii, pe când tot aerul la o sută de picioare deasupra capului meu era un puhoi de apă gonit de vânt.

În al treilea an, am început un stâlp de piatră. Era mai mult o piramidă în patru colțuri, lată la bază, subțiindu-se încet în sus până la vârf. În felul acesta am fost silit să construiesc, căci unelte şi lemnărie nu erau deloc pe toată insula pentru a face o schelă. Numai la sfârşitul anului al cincilea mi-a fost piramida gata. Era pe vârful insulei. Acum, dacă voi spune că vârful insulei era numai la patruzeci de picioare deasupra mării şi că vârful piramidei era la patruzeci de picioare deasupra piscului insulei, se va înțelege că eu, fără unelte, îndoisem înălțimea insulei. Se poate pretinde de către unii, care nu gândesc, că mă amestecam în planurile lui Dumnezeu la crearea lumii. Nu aşa consider eu lucrul. Căci nu eram şi eu o parte din planul lui Dumnezeu, la un loc cu acea grămadă de stânci ce se ridica în singurătatea oceanului? Brațele cu care să muncesc, spinarea cu care să muncesc, spinarea cu care să mă aplec şi să ridic, mâinile îndemânatice la apucat şi la ținut nu erau şi asta o parte din planul lui Dumnezeu? Mult am reflectat asupra acestei probleme. Şi ştiu că aveam dreptate.

În anul al şaselea mi-am mărit baza piramidei, aşa încât în optsprezece luni după aceea, înălțimea monumentului meu era la cincizeci de picioare deasupra înălțimii insulei. Desigur, nu era un turn al lui Babel. Servea la două anumite scopuri. Îmi dădea un mijloc ca să cercetez cu de-amănuntul oceanul, în căutarea corăbiilor şi creştea probabilitatea ca insula mea să fie văzută de ochiul rătăcind, fără grijă, al vreunui marinar. Şi îmi păstra mintea şi trupul sănătoase. Cu mâinile niciodată leneşe, erau puține şanse pentru Satana, pe aceasta insulă. Numai în visurile mele mă neliniştea, mai ales cu viziuni de diferite mâncăruri şi cu abuzuri imaginare cu privire la buruiana numită tutun.

În a optsprezecea zi a lunii iunie, în anul al şaselea al şederii mele pe insulă, am zărit o pânză. Dar a trecut departe, în partea opusă vântului, la o distanță prea mare ca să mă descopere. Nu numai că n-am simțit vreo dezamăgire, dar simpla apariție a acestei pânze, mi-a procurat cea mai vie satisfacție. M-a convins de faptul de care mă îndoiam, până la un punct mai înainte, şi anume: aceste meleaguri erau, uneori, vizitate de navigatori.

Printre alte lucruri, acolo unde focile se târau afară din mare, am construit mari aripi de ziduri joase, care se strâmtau, formând o fundătură, unde puteam uşor să omor focile care intrau, fără să sperii pe semenele lor de afară şi fără să poată vreo focă rănită sau speriată să scape şi să dea alarma. Şapte luni am consacrat numai acestei construcții.

Cu cât trecea vremea, cu atât eram mai mulțumit de soarta mea.

Şi Dumnezeu m-a auzit, o ştiu, căci tot timpul şederii mele pe acea insulă, n-am cunoscut un minut de boală, afară de două ori, datorită lăcomiei mele, după cum voi povesti mai pe urmă.

În anul al cincilea, înainte de a mă fi convins că, din când în când, corăbiile brăzdau aceste valuri, am început să sap în vâsla mea note despre incidentele cele mai remarcabile care mi se întâmplaseră, de când părăsisem liniştitele coaste ale Americii. Le făceam cât mai inteligibile şi durabile posibil, cu litere de forma cea mai mică. Şase şi chiar cinci litere erau adesea munca unei zile întregi, aşa de minuțios eram.

Şi pentru cazul când s-ar întîmpla ca soarta să-mi fie vrăjmaşă şi să nu pot să mă întorc la prietenii mei şi la familia mea din Elkton, am săpat şi am însemnat pe

capătul celălalt al vâslei, povestea soartei mele grele, pe care am citat-o deja, la începutul acestei narațiuni.

Pentru această vâslă, care-mi fusese aşa de folositoare în viața mea părăsită, nu mă dam în lături de la nici un sacrificiu ca să o păstrez. N-am mai întrebuințat-o ca să lovesc focile în cap. În locul ei, m-am armat cu o măciucă de piatră de vreo trei picioare lungime şi de un diametru proporțional cu lungimea, care mi-a luat o lună să o modelez. Şi, ca să apăr vâsla contra intemperiilor (fiindcă o întrebuințam în vânturile uşoare ca prăjină de steag în vârful piramidei, de pe care puteam să flutur un steag făcut din una din prețioasele mele cămăşi), am alcătuit pentru dânsa o învelitoare din piei de focă bine curățate.

În luna martie din al şaselea an al şederii mele acolo, am suferit una din cele mai înspăimântătoare furtuni la care a fost vreodată martor un om. A început de la nouă seara, cu ivirea unor nori negri şi a unui vânt rece de la sud-vest, care pe la unsprezece a devenit uragan, însoțit de neîncetate tunete şi de cele mai ascuțite fulgere pe care le-am văzut vreodată.

Nu eram fără teamă pentru siguranța insulei mele. Din toate părțile valurile o acopereau, afară de vârful piramidei. Acolo viața mi-a fost aproape sugrumată şi smulsă din trup de furia vântului şi a pulberii de apă. Nu puteam să nu simt că existența mea a fost scăpată numai grație sârguinței cu care ridicasem piramida şi îndoisem astfel înălțimea insulei.

Cu toate acestea, a doua zi de dimineață, am avut multe cuvinte ca să fiu recunoscător. Toată apa mea de ploaie se făcuse sălcie, afară de aceea din vasul meu cel mare, care era apărat de vânt de către piramidă. Coliba mea era aproape distrusă de valuri şi din marea mea provizie de carne de focă nu mai rămăsese decât o

mizerabilă cantitate umflată de apă. Totuşi, am fost plăcut surprins să găsesc stâncile din belşug pline de un fel de peşte, care seamănă mai mult cu un lipan mare. M-am lăsat târât de lăcomie şi toată noaptea care a urmat am fost la porțile morții.

În anul al şaptelea pe insulă, a fost iar o furtună de mare violență, tot în aceeaşi lună. Ca urmare, după ea, spre marea mea mirare, am găsit o enormă balenă moartă, absolut proaspătă, care fusese aruncată de valuri sus pe uscat. Închipuieşte-ți gratitudinea mea când, în pântecele marelui dobitoc, am găsit adânc înfipt un harpon obişnuit, cu câțiva stânjeni de undiță nouă legate, de dânsul.

Astfel speranțele mele au fost reînviate, că până la sfârşit am să găsesc o ocazie ca să părăsesc insula pustie. Fără îndoială, aceste meleaguri erau frecventate de baleniere. Şapte ani trăisem cu carne de focă, aşa încât, la vederea enormei cantități de hrană diferită şi suculentă, am căzut victima slăbiciunii mele şi am mâncat atât de mult, încât din nou am fost gata să mor.

Din această balenă am păstrat provizii pentru un an întreg. Din prețioasele mele zdrențe de haine aş fi putut chiar să fac un fitil aşa încât, cu harponul drept amnar şi stâncă drept cremene aş fi putut avea lumină noaptea. Dar era un lucru zadarnic, pentru că mă învățasem să dorm de la apusul soarelui până la răsăritul lui şi iarna şi vara.

Eu Darrell Standing, nu pot să mă opresc de a întrerupe această poveste a unei existențe anterioare pentru a nota o concluzie a mea proprie. Deoarece personalitatea umană e o devenire, o dezvoltare, o sumă a tuturor existențelor anterioare ale sale, puse la un loc, ce posibilitate era pentru directorul Atherton ca să-mi sfărâme spiritul, un organism desăvârşit prin veacurile

trecutului şi ce trecut! Ce erau zece zile şi zece nopți de pieptar pentru mine, pentru mine care fusesem altădată Daniel Foss şi ani de zile învățasem răbdarea la acea şcoală de stânci, din îndepărtatul Ocean de Sud?

La sfârşitul anului meu al optulea de pe insulă, în luna septembrie, într-o dimineață, am rămas cu ochii boldiți asupra unei corăbii cu pânze pe catarg şi aproape în bătaia glasului. Pentru ca să pot fi descoperit, am agitat vâsla în aer, am sărit din stâncă în stâncă şi am făcut tot felul de mişcări şi de semne, până când am văzut pe ofițerii de la pupă uitându-se la mine cu ocheanul. Au răspuns, îndreptându-se către extremul vest al insulei, unde am alergat şi am descoperit barca lor cu o jumătate de duzină de oameni. Se pare că, după cum am aflat mai în urmă, corabia fusese atrasă de piramida mea.

Dar valurile erau prea mari ca să permită bărcii să abordeze pe coasta mea inospitalieră. După diferite încercări inutile, mi-au făcut semn că trebuie să se întoarcă la corabie. Închipuieşte-ți deznădejdea mea, văzându-mă în neputința de a părăsi insula pustie.

Mi-am apucat vâsla (pe care de mult mă hotărâsem să o prezint la Muzeul din Philadelphia, dacă vreodată aş fi scăpat) şi cu ea m-am aruncat cu capul în jos, în valurile spumegânde. Aşa a fost de mare norocul meu şi puterea şi agilitatea mea, încât am ajuns barca.

Eu, Darell Standing, adesea m-am întrebat dacă Daniel Foss se ținuse de hotărârea lui de a depune vâsla săpată la Muzeul din Philadelphia.

E lucru greu pentru un închis în celulă solitară să comunice cu lumea exterioară. Odată, printr-un pustnic, şi altă dată, printr-un condamnat la celulă pe termen scurt, am trimis, învățată pe dinafară, o scrisoare de cercetare, adresată îngrijitorului muzeului. Cu toate

jurămintele cele mai solemne aceşti oameni nu s-au ținut de cuvânt. Şi numai după ce Ed. Morrell, printr-o ciudată întorsătură a soartei a fost eliberat din celula secretă şi făcut intendent şef al întregii închisori, am putut reuşi să mi se trimită scrisoarea. Şi acum dau răspunsul ce mi-a fost trimis de îngrijitorul Muzeului din Philadelphia, trecut mie prin contrabandă, de Ed. Morrell:

„E adevărat că se află o astfel de vâslă aici, cum ai descris-o dumneata. Dar puține persoane ştiu asta, fiindcă nu este expusă în sălile publice. De fapt, sunt în postul acesta de optsprezece ani, şi nici eu nu ştiam de existența ei. Dar, consultând registrele noastre cele vechi, am descoperit că o astfel de vâslă a fost prezentată de unul Daniel Foss din Elkton, Maryland, în anul 1821. Numai după o lungă căutare am găsit vâsla, într-o cămară cu lucruri fără valoare. Crestăturile şi inscripția sunt săpate pe vâslă întocmai cum le descrii dumneata.

Avem, de asemenea, un catalog, o broşură scrisă de zisul Daniel Foss şi publicată în Boston de firma N. Coverly Jr., în anul 1834. Această broşură descrie opt ani din viața unui nenorocit, într-o insulă deşartă. E evident că, acest marinar, la bătrânețe şi sărac, vindea broşura pe stradă la oamenii milostivi.

Sunt foarte curios să aflu cum dumneata ai avut cunoştință de această vâslă, de existența căreia noi, cei din muzeu, nu aveam habar. Nu mă înşel prezumând că ai citit, poate, vreo dare de seamă în vreun ziar, publicată în urmă, de acest Daniel Foss? M-aş bucura de orice informație asupra acestui lucru şi am luat imediat măsuri ca vâsla şi broşura să fie din nou expuse. Al dumitale devotat,

Hasea Salsburty.”

Capitolul XXIV

A venit vremea când l-am umilit pe directorul Atherton, silindu-l să capituleze în mod necondiționat, după ce făcuse o zadarnică şi inutilă declamație cu ultimatumul lui: „Dinamita ori pieptarul”. A renunțat la mine ca la unul care nu putea fi omorât în pieptar. Avusese oameni care muriseră după câteva zile de pieptar, cu toate că, în mod invariabil, fuseseră dezlegați şi transportați la spital înainte de a-şi da sufletul şi primiseră de la doctor un certificat de moarte de pneumonie, ori de boala lui Bright, ori de boală de inimă...

Dar pe mine directorul Atherton n-a putut niciodată să mă omoare. Niciodată nu s-a ivit necesitatea ca să transporte trupul meu maltratat şi muribund la spital. Dar trebuie să spun că directorul Atherton a făcut tot ce a putut şi a îndrăznit tot ce a fost mai îngrozitor. Au fost vremuri când m-a pus în dublu pieptar. E un incident atât de interesant, încât trebuie să-l povestesc.

S-a întâmplat că unul din ziarele din San Francisco, căutând, cum caută orice jurnal şi orice întreprindere comercială un mijloc de vânzare din care să realizeze un profit, a încercat să intereseze fracțiunea radicală a clasei muncitoare în reforma închisorilor. Rezultatul a fost că partidul muncitorilor, având o însemnătate politică importantă pe atunci, politicienii din Sacramento de pe vremuri, au profitat de ocazie ca să numească o comisie senatorială, care să cerceteze starea închisorilor.

Această comisie a Senatului a cercetat (iartă-mi ironia italicelor) San Quentin. Niciodată nu s-a mai

pomenit o instituție de detenție atât de model! Înşişi condamnații au declarat aceasta şi nimeni nu putea să-i învinuiască pentru asta. Ei mai experimentaseră astfel de cercetări în trecut. Ştiau ei pe ale cui mâini rămâneau. Ştiau că spinările lor şi mai toate coastele lor vor suferi foarte repede, după luarea declarațiilor lor, dacă zisele declarații ar fi fost contra administrației închisorii. Oh, crede-mă, cititorule, asta e o poveste veche. Era veche în vechiul Babilon, acum multe mii de ani, după cum bine îmi aduc aminte de acele vechi timpuri, când mucegăiam în puşcărie, în vreme ce intrigile palatului zguduiau curtea.

După cum am spus, fiecare condamnat a dat declarație de umanitatea administrației directorului Atherton. De fapt, aşa de duioase erau mărturiile lor despre blândețea directorului, de buna şi variata calitate a hranei şi a preparării ei, de omenia paznicilor şi de generala curățenie, comoditate şi confort a închisorii, încât jurnalele opoziției din San Francisco au ridicat un strigăt de indignare cerând mai multă rigoare în administrația închisorilor noastre, căci altfel cetățenii oneşti, dar leneşi, vor fi seduşi să se înroleze printre oaspeții puşcăriilor.

Comisia Senatului a năvălit până şi în celulele secrete, unde noi trei aveam puțin de pierdut şi nimic de câştigat. Jake Oppenheimer le-a scuipat în față şi le-a spus membrilor, la toți şi în parte, să se ducă dracului. Ed. Morrell le-a spus ce puturoasă etuvă e acea temniță, a insultat pe director în față şi, pentru asta, a fost recomandat de comitet să i se dea să guste din învechitele şi demodatele pedepse care, probabil, fuseseră născocite de directorii anteriori, din necesitatea de a trata cum li se cuvenea soiuri rele ca el.

Eu am avut grijă să nu insult pe director. Am mărturisit cu meşteşug şi ca un om de ştiinţă, începând cu lucruri mici, făcând o artă din frazele mele încetul cu încetul, cu paşi mărunţi, ademenind pe auditorii mei senatoriali la bunăvoinţă şi atenţie, ca să asculte, urmărind toate frazele, întreaga mea expunere, aşa de bine ţesută, încât nu era nici un loc în care să poată întrerupe o frază, să intercaleze o întrebare,.., în felul acesta am reuşit să-mi spun povestea.

Vai! Nici o şoaptă din ce divulgasem nu a pătruns vreodată afară din zidurile puşcăriei. Comisia Senatului a spălat frumos şi pe directorul Atherton şi San Quentin. Jurnalele din San Francisco, cele cu cruciada, au asigurat pe cititorii lor din clasele muncitoare că San Quentin-ul e mai alb ca zăpada; şi, mai mult, cu toate că e adevărat că pieptarul e încă recunoscut ca o metodă legală de pedeapsă pentru refractari, totuşi, în prezent, sub actualul uman şi drept-cugetător director, pieptarul, niciodată şi sub nici un cuvânt, nu se întrebuinţa.

Şi, pe când bieţii boi de lucrători citeau, pe când comisia Senatului prânzea şi bea cu directorul, pe cheltuiala statului şi a contribuabililor, Ed. Morrell, Jake Oppenheimer şi cu mine zăceam în pieptar strânşi şi tocmai puţin mai tare şi mai cu răzbunare ca de obicei.

- Este de râs, mi-a bătut Ed. Morrell cu vârful tălpii.

- Ba de plâns, a bătut Jake.

Cât despre mine, şi eu mi-am bătut amara mea indignare şi batjocură şi am amintit închisorile vechiului Babilon, mi-am surâs mie însumi, un imens surâs cosmic, acolo departe, în nemărginirea micii morţi, care mă făcea moştenitorul tuturor veacurilor şi călăreţul îmbrăcat tot în zale şi călare pe timp.

Da, iubite frate din lumea de afară, pe când reabilitarea zbura prin presă, pe când auguştii senatori

beau şi mâncau, noi, cei trei morți vii în celulele secrete, asudam de durere, în chinurile pieptarului.

Iar după prânz, înfierbântat de vin, directorul Atherton însuşi a venit să vadă cum ne mai merge. Pe mine, ca de obicei, m-au găsit în comă. Doctorul Jackson pentru prima oară trebuie să fi fost alarmat. Am fost readus îndărăt prin întuneric, în simțiri, cu o pişcătură do amoniac în nări. Am surâs fețelor aplecate spre mine.

- Prefăcătorie, a sforăit directorul, şi am cunoscut de pe fața lui şi după cum i se împleticea limba în gură că băuse.

Mi-am lins buzele în semn că voiam apă, căci doream să vorbesc.

- Eşti un măgar, am izbutit să zic rece şi lămurit. Eşti un măgar, un laş, o javră, o mizerabilă stârpitură aşa de josnică, încât ar fi o risipă să-ți arunc scuipatul meu în obraz. Găsesc pe Oppenheimer mult prea generos. Cât despre mine, fără sfială, îți spun că singura cauză pentru care nu te scuip e că nu pot să-mi înjosesc şi să-mi disprețuiesc scuipatul până într-atâta.

- Ai atins limita răbdării mele! a mugit. Am să te omor, Standing!

- Ai băut, am răspuns. Şi te-aş sfătui, dacă ai de gând să spui astfel de lucruri, să nu pui aşa de multe din javrele tale martore. Au să te pârască într-o zi şi ai să-ți pierzi postul.

Dar vinul i se suise la cap şi-l stăpânea.

- Pune-i încă un pieptar! a poruncit. Eşti un om mort, Standing. Dar n-ai să mori în pieptar. Avem să te îngropăm din spital.

De data asta, peste întâiul pieptar mi-au mai pus un al doilea pieptar, pe care mi l-au încheiat în față.

- Doamne, Doamne, directore, e vreme rea, l-am batjocorit. Gerul e aspru, de aceea, îți sunt într-adevăr recunoscător că-mi pui două pieptare. Am să mă simt aproape confortabil.

- Mai strâns, insistă el la Al. Hutchins, care trăgea cordoanele, împinge cu piciorul în păcătosul ăsta! Rupe-i coastele!

Trebuie să spun că Al. Hutchins făcea tot ce putea.

Să mai spui minciuni despre mine, aiura directorul cu roşeaţa vinului şi a furiei suindu-i-se tot mai tare în obraz. Acum ai să vezi tu ce ai să păţeşti! Ţi-ai luat, în sfârşit, biletul de drum, Standing. Ăsta e sfârşitul tău.

- O favoare, directore, am şoptit leşinat. Leşinat eram. Eram aproape în necunoştinţă de groaznica strânsoare. Pune-mi încă un al treilea pieptar, am reuşit să urmez, pe când pereţii celulei se legănau şi se învârteau împrejurul meu şi pe când luptam cu toată voinţa mea ca să-mi păstrez cunoştinţa, pe care mi-o storcea din mine cu pieptarele.

Încă un pieptar... directore... Are să-mi fie... ăăă... mai cald...

Şi şoaptele mele se stinseră şi alunecai în mica moarte.

Niciodată n-am mai fost acelaşi om, după acest dublu pieptar. Niciodată până în ziua de azi, indiferent ce mâncam, nu m-am mai putut hrăni cum se cade. Am suferit de leziuni interne într-o măsură pe care niciodată nu mi-am dat osteneala să o cercetez. Vechea durere din coaste şi stomac o am şi acum, în momentul când scriu aceste rânduri, dar biata maşinărie maltratată şi-a făcut datoria. Mi-a permis să trăiesc până acum şi-mi va permite să trăiesc puţin, până în ziua când mă vor scoate afară, în cămaşă fără guler şi-mi vor întinde gâtul în săpunitul ştreang.

Dar dublul pieptărit a fost ultima lui încercare. A fost răpus directorul Atherton. S-a dat învins dinaintea evidenței, că eram „neomorâbil”. Cum i-am spus odată:

- Singura cale ca să mă dobori, directore, e să te furişezi aici, într-o noapte, cu o secure.

Jake Oppenheimer i-a zis una bună directorului, pe care o repet.

- Ascultă, directore, trebuie, să fie iadul pentru tine, când te trezeşti în toate dimineţile cu tine pe pernă.

Şi Ed. Morrell, tot directorului:

- Mama dumitale trebuie să fi iubit al dracului copiii, ca să te mai crească şi pe dumneata.

A fost o adevărată suferință pentru mine, când a încetat pieptăritul. Îmi lipsea enorm acea lume a visurilor. Dar nu pentru multă vreme. Am descoperit că pot să-mi suspend viața prin exercițiul voinței mele, ajutat în mod mecanic de strângerea pieptului şi a pântecului cu plapuma. Astfel îmi produceam stări fiziologice şi psihologice, la fel cu cele cauzate de pieptar. Aşa, când voiam şi fără vechiul chin, eram liber să rătăcesc prin timp.

Ed. Morrell credea toate aventurile mele, dar Jake Oppenheimer a rămas sceptic până la sfârşit. În cursul anului al treilea de celulă solitară, am făcut o vizită lui Oppenheimer. N-am putut s-o fac decât numai acea singură dată şi acea dată a fost absolut neplănuită şi neaşteptată.

Aşa, deodată, după ce căzusem în inconştiență, m-am pomenit în celula lui. Trupul meu ştiam că zace în pieptar, în celula mea. Cu toate că niciodată nu-l mai văzusem, am ştiut că acel om e Oppenheimer. Era o zi de vară şi era culcat fără haine peste plapumă. Am fost izbit de fața lui cadaverică şi de trupul lui scheletic, numai oasele unui om, încă ținându-se încheiate, lipsite

absolut de orice carne şi acoperite cu o piele ca pergamentul.

Numai când m-am întors în celula mea şi mi-am recăpătat cunoştința, am fost în stare să reconstitui lucrul şi să-mi dau seama că întocmai cum era Jake Oppenheimer, era şi Ed. Morrell, eram şi eu. Şi n-am putut decât să mă înfior când am văzut vastitatea spiritului ce locuia în aceste carcase fragile, pieritoare, ale noastre, cei trei incorigibili de la secret. Carnea e un lucru fără valoare, zadarnică. Iarba e carne şi carnea devine iarbă, iar spiritul e lucru care dăinuie şi supraviețuieşte. Îmi pierd răbdarea cu adoratorii ăştia ai cărnii. Numai să guste din celula secretă de la San Quentin şi s-ar converti repede şi ar aprecia cum trebuie şi ar adora spiritul.

Dar să mă întorc la aventura mea în celula lui Oppenheimer. Trupul lui era de mort, mort de mult şi uscat de căldura deşertului. Pielea care-l acoperea era de culoarea noroiului uscat. Ochii vii, galbeni-cenuşii, păreau singura parte vie în el. Ei nu aveau astâmpăr. Era culcat pe spate şi ochii îi săgetau încoace şi încolo, urmărind zborul câtorva muşte, care se jucau în aerul întunecat din jurul lui. Am văzut şi o cicatrice tocmai deasupra cotului drept şi altă cicatrice pe glezna din dreapta.

După câtăva vreme a căscat, s-a întors pe o parte şi şi-a inspectat o rană iritată, drept deasupra şoldului. A început să şi-o curețe şi să o îngrijească după metodele simple, pe care oamenii la secret sunt nevoiți să le întrebuințeze. Am recunoscut rana, ca una din cele cauzate de pieptar. Pe trupul meu, în momentul când scriu, sunt sute de răni identice, toate pricinuite de pieptar.

Apoi Oppenheimer s-a întors pe spate şi-a apucat gingaş un dinte de sus - dintele câinesc - între degetul cel mare şi indicele şi, cu băgare de seamă, l-a mişcat îndărăt şi înainte. Iar a căscat şi-a întins braţele şi a bătut cu degetele ca să cheme pe Ed. Morrell.

Eu, foarte natural, am ascultat ce a spus.

- M-am gândit că poate eşti treaz, a bătut Oppenheimer. Cum mai merge cu profesorul?

Şi atunci, slabe şi îndepărtate, am auzit bătăile lui Ed. Morrell, spunând că m-au pus în pieptar cu un ceas înainte şi că, după obicei, eram surd la orice conversaţie cu degetele.

- E băiat bun, a bătut Oppenheimer înainte. Eu întotdeauna m-am ferit de mutrele astea cu carte, dar pe el nu l-a stricat învăţătura. E de treabă. Are cel mai mare curaj din lume şi nu l-ai face să vorbească ori să pârască, nici într-un milion de ani.

Toate acestea şi cu amplificări, Ed. Morrell le-a aprobat. Şi trebuie, chiar aici, înainte de a merge cu un cuvânt mai departe, să spun că am trăit mulţi ani şi multe vieţi şi că în acele multe vieţi am avut clipe de mândrie, dar că cea mai mândră clipă pe care am trăit-o vreodată a fost clipa în care aceşti doi camarazi ai mei din beciuri au făcut aceste aprecieri asupra mea Ed. Morrell şi Jake Oppenheimer erau suflete mari şi niciodată, în toate timpurile, nu mi-a fost dată o mai mare onoare decât admiterea mea ca prieten al lor. Regii m-au făcut cavaler, împăraţii m-au înnobilat şi eu, însumi rege, am trecut prin elice de măreţie. Totuşi, din acestea, nimic nu consideram mai splendid decât această „acoladă” dată mie de doi osândiţi pe viaţă, în celula secretă, socotită de oameni ca cea mai adâncă hazna omenească.

Pe urmă, venindu-mi în fire din această anume partidă de pieptar, am povestit vizita mea în celula lui Jake, ca o probă că spiritul meu îmi părăsise trupul. Dar Jake a rămas neclintit.

- E o închipuire, e mai mult decât o închipuire, i-a fost răspunsul, după ce i-am descris amănunțit succesivele lui acțiuni, în vremea când spiritul meu se afla în celula lui.

- E o reproducere. Ai fost şi tu aproape trei ani în celulă, profesorule, şi poți prea uşor să-ți închipui ce face orice om ca să omoare vremea. Nu mi-ai spus un lucru pe care tu şi cu Ed. să nu-l fi făcut de mii de ori, de la a sta culcat fără haine, în zilele calde, până la pânditul muştelor, curățirea rănilor şi ciocănitul cu degetele.

Morrell a trecut de partea mea, dar fără folos.

- Ei, şi acum n-o lua în nume de rău, profesore, a bătut Jake. Eu nu zic că ai mințit. Eu spun tocmai că ai visat şi ți-ai închipuit, în pieptar, fără să-ți dai seama. Ştiu, crezi ce spui şi crezi că s-a întâmplat, dar asta n-are nici o importanță pentru mine. Îți închipui, fără să ştii că-ți închipui, e ceva pe care-l ştii toată vremea, cu toate că nu bănuieşti că-l ştii, până când intri în starea de visuri şi de amețeli.

- Stai un moment, Jake, am bătut eu. Ştii că nu te-am văzut niciodată în ochi. Aşa-i?

- Trebuie să te cred pe cuvânt, profesore. Se poate să mă fi văzut şi să nu fi ştiut că sunt eu.

- Principalul e, am urmat, că nu te-am văzut fără haine, totuşi sunt în stare să-ți spun de cicatricea aceea de la cotul drept şi de aceea de la glezna dreaptă.

- Oh, copilării, a fost răspunsul. Ai să găseşti toate astea în descrierea mea din condica închisorii, împreună

cu mutra mea în galeria pungaşilor. Sunt mii de şefi de poliție şi de detectivi care ştiu toate astea.

- Eu n-am auzit niciodată de asta, l-am asigurat.

- Nu-ți aduci aminte să fi auzit vreodată, m-a colectat el. Dar trebuie totuşi să fi auzit. Cu toate că ai uitat, informația asta se află în creierul tău, păstrată acolo ca informație, numai tu ai uitat unde e păstrată. Trebuie să fi leşinat, ca să-ți aduci aminte. Ai uitat vreodată de numele unui om pe care-l cunoşteai tot aşa de bine ca pe al fratelui tău? Eu, da. Era un mic judecător care m-a condamnat pe mine în Ockland, atunci când am căpătat cincizeci de ani pedeapsă. Şi într-o zi am văzut că-i uitasem numele. Ce crezi, omule? Am stat aici culcat săptămâni, nedumerit. Acum, pentru că nu puteam să-l scot din cutiuța memoriei mele, nu era un semn că nu se afla acolo. Se rătăcise, atâta tot. Şi, ca probă, într-o zi, când nici nu mă gândeam la el, mi-a sărit afară din creier, drept pe vârful limbii. „Stacy", am zis sigur şi tare. „Joseph Stacy". Aşa era. Pricepi ce spun?

- Tu îmi vorbeşti numai de rănile acelea pe care mii de oameni le cunosc. Nu ştiu cum ai fost informat de ele, sunt sigur că nici tu nu şti. Nu asta pretind eu. Vezi, tu, să-mi spui ce ştiu mulți nu-mi face nici o impresie. Trebuie să-mi spui mult mai mult, ca să mă faci să înghit gogoşile tale.

Jake Oppenheimer era, intelectual, cinstit. În acea noapte, pe când dormeam, m-a chemat cu obişnuitul semnal.

- Ascultă, profesore, ziceai că m-ai văzut clătinându-mi dintele. Cu asta m-ai dat gata. E singurul lucru pe care nu-mi închipui cum ai putut să-l ştii. S-a slăbit numai acum trei zile şi n-am suflat nimic despre asta la nimeni.

Capitolul XXV

Pascal spunea undeva: „Observând mersul evoluției omeneşti, mintea filosofică ar trebui să privească umanitatea ca pe un singur om şi nu ca pe un conglomerat de indivizi.”

Eu, Darrell Standing, stau aici în „secția omorâtorilor, Murder’s Row”, la Folsom, cu monotonul bâzâit al muştelor în urechi şi meditez asupra acestei cugetări a lui Pascal. E adevărat. Întocmai cum embrionul uman, în scurtele sale zece luni lunare, cu uimitoare iuțeală în miriade de forme şi înfățişări repetă întreaga istorie a vieții organice, de la vegetal până la om, întocmai cum copilul, în scurții lui ani de copilărie, repetă istoria omului primitiv, în fapte de cruzime şi sălbăticie, de la uşurința cu care cauzează durere ființelor mai mici, până la conştiința primitivă a tribului, exprimată prin dorința de a alege în cete, întocmai aşa eu, Darrell Standing, am repetat şi am retrăit tot ce omul primitiv a fost şi a făcut şi a devenit, până ce a devenit chiar „tu” şi „eu” şi restul din speța noastră, în al douăzecilea secol de civilizație.

E foarte adevărat că fiecare ființă umană în viață pe planetă poartă astăzi în ea întreaga istorie a vieții chiar de la început. Această istorie este scrisă în țesuturile noastre, în oasele, în funcțiunile şi în organele noastre, în celulele creierului şi în spiritele noastre şi în tot felul de atavice porniri şi îndemnuri fizice şi psihice. Odată am semănat cu peştii, tu şi eu, cititorule, şi ne-am târât afară din mare, ca să fim primii în uriaşa aventură de pe uscat, în vâltoarea căreia ne aflăm astăzi. Semnele mării sunt încă pe noi, cum sunt încă semnele şarpelui pe noi,

înainte ca şarpele să fi devenit şarpe şi noi să fi devenit noi, când pre-şarpele şi pre-omul eram una. Odată am zburat în aer şi foarte demult am locuit prin arbori şi ne era frică de întuneric. Urmele rămân săpate în tine, şi în mine şi săpate în seminția noastră, care va veni după noi, până la sfârşitul vremii noastre pe pământ.

Tot ce Pascal a întrevăzut cu viziunea unui profet eu am trăit. M-am văzut pe mine acel om contemplat de ochiul filozofic al lui Pascal. Oh, am o poveste foarte adevărată, foarte minunată, foarte reală pentru mine, cu toate că mă îndoiesc că ai destul spirit ca s-o pricepi. Spun că m-am văzut pe mine însumi în acel om la care făcea aluzie Pascal. Am zăcut în lungile extazuri din pieptar şi m-am văzut pe mine într-o mie de oameni care au trăit miile de vieți, care nu sunt decât povestea ființei omeneşti, urmărită în trecut, prin veacuri. Ah, ce amintiri splendide sunt ale vieților mele când zbor prin anii lungului trecut! În extazul unui singur pieptărit am trăit numeroase vieți cuprinse în odiseele lungi de mii de ani ale migrațiilor primitive ale oamenilor. Dumnezeule, înainte de a fi neamul lui Alsir cel cu părul roşu, care locuia în Vanheim, mult înainte de acele vremuri, am amintiri (amintiri vii) de migrații anterioare, când, ca scaietele dinaintea vântului, mergeam spre sud, coborându-ne înspre capul de gheață al polului.

Am murit de ger şi de foame, de luptă şi de potop. Am cules boabe şi semințe pe înghețatele coame ale pământului şi am dezgropat rădăcini, ca să le mănânc din mlaştini şi câmpii. Am săpat chipul renului şi chipul părosului mamut pe colții de fildeş luați la vânătoare şi pe pereții de stâncă ai peşterilor, pe când furtunile de iarnă mugeau afară. Am frânt oase pline de măduvă, pe locurile unde fuseseră cetățile regeşti, care pieriseră cu veacuri înainte de vremea mea sau care aveau să fie

zidite cu veacuri după trecerea mea. Şi am lăsat oasele trecătoarelor mele schelete în fundul bălților, pe stâncile înghețate şi pe asfalturile locurilor.

Uneori mă gândesc că istoria bărbatului e istoria dragostei de femeie. Veşnic, în cele zece mii de vieți şi chipuri, am iubit-o. O iubesc şi acum. Somnul meu e plin de dânsa. Nu e chip să scap de ea, de această eternă, splendidă, veşnic strălucitoare figură a femeii.

Oh, nu te înşela. Nu sunt un tânăr naiv, înflăcărat. Sunt un om de ştiință şi un filosof. Eu, ca toate generațiile de filosofi dinaintea mea, cunosc femeia aşa cum este - cu slăbiciunile şi josniciile şi mârşăviile ei, cu picioarele ei legate de pământ şi ochii ei care niciodată n-au văzut stelele. Dar şi faptul veşnic şi nerecuzabil rămâne: „Picioarele ei sunt frumoase, ochii ei sunt frumoşi, brațele şi sânul ei sunt raiul, farmecul ei e mai puternic decât orice farmec care vreodată a orbit pe bărbați; şi, după cum polul vrând-nevrând atrage acul, întocmai aşa vrând-nevrând ea atrage pe bărbați".

Femeia m-a făcut să-mi râd de moarte şi de distanță, să-mi bat joc de oboseală şi de somn. Am omorât oameni, mulți oameni, de dragostea femeii şi în sânge cald mi-am botezat nunta sau am spălat pata dragostei pentru altul. M-am coborât în moarte şi în dezonoare, cu trădarea tovarăşilor mei şi a stelelor, ca o pată neagră asupra mea de dragostea femeii, de dragostea mea, mai bine zis: o doream atâta! Şi am stat culcat în orz, bolnav de dorul ei, numai ca să o văd trecând şi să-mi satur ochii cu legănătoarea minune a ei şi a părului ei negru ca noaptea, ori castaniu, ori bălan, ori absolut ca un praf de aur în soare.

Căci femeia este frumoasă... pentru bărbat. Ea îi este dulceață pentru buze şi parfum pentru nările lui. Ea este foc în sângele lui şi tunet de trompetă; glasul ei

întrece orice muzică şi ea poate să zbuciume sufletul lui, care altfel stă neclintit în primejdioasa prezență a titanilor Luminii şi Întunericului. Şi dincolo de stele, în depărtatele cercuri închipuite de dânsul, Walkyrie ori Huri, bărbatul a făcut, bucuros, loc pentru dânsa, neputându-şi închipui cerul fără ea. Şi spada cântând în luptă nu cânta aşa de dulce cum cânta femeia bărbatului, numai cu râsul ei, pe lună, ori suspinul ei de dragoste prin întuneric, ori legănatul ei când trece în soare şi el stă lungit în iarbă, beat de dor şi de dragoste...

Eu am murit de dragoste. Am murit pentru dragoste, cum ai să vezi. Peste puțin mă vor lua de aici, pe mine, Darrell Standing, ca să mă omoare. Şi această moarte va fi pentru dragoste. Oh, nu uşor tulburat eram când am omorât pe profesorul Haskell în laborator la Universitatea din California. El era bărbat. Eu eram bărbat. Şi era o femeie frumoasă la mijloc. Pricepi? Ea era frumoasă şi eu bărbat şi îndrăgostit şi toată ereditatea dragostei era în mine, tocmai de la jungla neagră şi zgomotoasă, dinainte ca dragostea şi omul să fie om.

Oh, da, nu e nimic nou. Adesea în acest lung trecut am dat viață şi onoare şi situație şi putere pentru dragoste. Bărbatul e altfel decât femeia. Ea e foarte aproape de clipa imediată şi cunoaşte numai necesitățile momentului. Noi cunoaştem onoarea, mai presus de onoarea ei, şi mîndria mai presus de cea mai extravagantă închipuire a mândriei ei. Ochii noştri sunt departe-văzători, de mult ce au privit la stele, pe când ochii ei nu văd mai departe decât pământul solid de sub picioare, pieptul amantului şi pieptul ei, copilul lacom în brațul ei. Şi, totuşi, aşa e alcătuită alchimia noastră de veacuri, încât femeia pune totuşi farmec în visurile

noastre, astfel că mai mult decât visurile şi viziunile noastre depărtate şi sângele vieții însuşi e pentru noi femeia, care, cum zic adevărații amanți, e mai mult decât lumea întreagă. Şi aşa e şi drept, căci altfel bărbatul n-ar fi bărbat: luptătorul şi cuceritorul care calcă în drumul său roşu peste orice altă viață mai slabă, căci dacă bărbatul n-ar fi fost amantul, sublim, n-ar fi putut niciodată deveni luptătorul sublim. Noi ne luptăm mai bine şi murim mai bine şi trăim mai bine, pentru că iubim.

Eu sunt acel om. Văd eu însumi multele erori care au intrat în plămădeala mea. Şi veşnic văd femeia, multele femei, care m-au făcut şi m-au pierdut, care m-au iubit şi pe care le-am iubit.

Stau în celula mea acum, pe când muştele bâzâie în ziua amorțită de vară şi ştiu că timpul meu e scurt. În curând mă vor găti în cămaşa fără guler... Dar, taci inimă! Spiritul e nemuritor. După întuneric voi trăi din nou şi vor fi acolo femei. Viitorul păstrează copilele pentru mine, în viețile pe care le voi mai trăi. Şi, cu toate că stelele migrează şi cercurile mint, veşnic femeia rămâne strălucitoare, eternă, singura femeie, precum eu, în toate mascaradele şi întâmplările mele nenorocite, sunt acelaşi bărbat, tovarăşul ei.

Capitolul XXVI

Timpul ce mai am de trăit e foarte scurt. Tot manuscrisul pe care l-am scris a fost, pe furiş, scos afară din închisoare. Există un om în care pot să mă încred, care se va îngriji ca el să fie publicat. Nu mă mai aflu în secția omorâtorilor. Scriu aceste rânduri în celula morții şi paznicul morții mă pândeşte şi paradoxala lui datorie e să aibă grijă să nu mor. Trebuie să fiu păstrat viu pentru spânzurătoare, căci altfel publicul ar fi amăgit, legea eludată şi o notă rea pentru directorul acestei închisori care, printre alte datorii, are şi pe aceea de a purta de grijă ca cei condamnați să fie spânzurați după toate regulile.

Acesta va fi ultimul lucru pe care-l scriu. Pentru mâine dimineață s-a hotărât ceasul. Guvernatorul a refuzat să ierte sau să amâne, cu toate că „Liga contra pedepsei cu moartea" a făcut o adevărată revoltă în California. Reporterii s-au strâns ca bondarii, i-am văzut pe toți. Sunt tineri originali, cei mai mulți dintre ei, şi e foarte original ca ei să-şi câştige pâinea şi untul, cocktailul şi tutunul, chiria odăii şi, dacă sunt însurați, botine şi cărți de şcoală pentru copiii lor, asistând la execuția profesorului Darrell Standing şi descriind pentru public cum profesorul Darrell Standing a murit în ştreang. Ciudat! Ciudat! Pun rămăşag că vor fi ei mai bolnavi decât mine, la sfârşitul operației.

Cum stau aici şi mă gândesc la toate aceste lucruri, cu paşii paznicului morții, în sus şi în jos, dincolo de colivia mea, cu ochii bănuitori ai acestui om care se uită curios la mine, parcă mă simt obosit de eterna reîntoarcere la viață. Am trăit atâtea vieți! Mi-e greu de

nesfârşita luptă şi de suferința şi de catastrofa care cad peste cei ce stau în locuri înalte, păşesc pe drumuri luminoase şi rătăcesc printre stele.

Parcă aş dori ca, atunci când voi reintra într-o formă nouă, să fie aceea a unui paşnic fermier. Iarăşi ferma din visurile mele! Mi-ar plăcea să-mi petrec o viață întreagă acolo. Oh, ferma visurilor mele! Câmpiile mele de alfa, productivele mele vite Jersey, păşunile de pe platouri, tăpşanurile acoperite de mărăcini, care se transformă în ogoare cultivate, pe când, tot mai sus, pe râpi, caprele mele Angora pasc mărăcini, ca să-mi facă ogoare!

E un bazin acolo, un bazin natural, sus pe coastă cu o îmbelşugată vărsare de ape pe trei părți. Mi-ar plăcea să arunc un stăvilar pe partea a patra care e surprinzător de strâmtă. Cu o muncă de nimic, aş putea să obțin douăzeci de milioane de galioni de apă. Căci, să vezi, un mare inconvenient pentru cultivare în California e lunga noastră vară secetoasă. Ea împiedică creşterea bucatelor, care ar apăra solul sensibil; rămânând gol, devine o suprafață de praf de gunoi, al cărui humus e distrus de soare. Dar cu acel stăvilar aş putea face trei recolte pe an, observând cuvenita rotație, căci răsturnând pământul înțelenit, mi-aş face din brazda lui verde, un splendid îngrăşământ.

Chiar acum am răbdat o vizită a directorului. Zic „răbdat” înadins. E cu totul diferit de directorul de la San Quentin. Era foarte nervos şi am fost silit să-l întrețin. Asta e prima lui spânzurătoare. Aşa mi-a spus. Şi eu, ca să-l fac să râdă, i-am explicat că era şi prima mea spânzurătoare. A fost incapabil să facă haz. Are o fată la şcoala superioară şi băiatul lui e student în primul an la Stanford. Nu are alt venit decât leafa, nevasta lui e suferindă şi el e plictisit, fiindcă a fost

respins de medicii asigurării pe viață, ca un risc neacceptabil. Zău, omul mi-a spus aproape toate necazurile lui. Dacă n-aş fi terminat interviul în mod diplomatic, ar fi fost încă aici, povestindu-mi restul.

Cei din urmă ani ai mei de la San Quentin au fost foarte trişti şi deprimați. Ed. Morrell, printr-unul din cele mai smintite capricii ale norocului a fost scos din celula secretă şi făcut intendent al întregii închisori. Aceasta fusese funcția lui Al. Hutchins şi e plătită cu trei mii de dolari pe an. Pentru nenorocirea mea, Jake Oppenheimer, care mucezise în celulă atâția ani, deodată s-a dezgustat de lume şi de tot. Opt luni de zile a refuzat să vorbească chiar cu mine.

În închisoare veştile străbat. Dă-le vreme şi au să ajungă până în carcere şi în celulele secrete. A ajuns până la mine, în sfârşit, că Cecil Winwood, poetul falsificator, fățarnicul, mişelul şi spionul, a venit la San Quentin pentru ispăşirea unei noi falsificări. Vă aduceți aminte că tot acest Cecil Winwood a inventat basmul că eu schimbasem ascunzătoarea inexistentei dinamite şi era responsabil de cei cinci ani petrecuți în celula secretă.

Am hotărât să-l omor pe Cecil Winwood. Cum Morrell plecase şi Oppenheimer, până la izbucnirea care l-a prăpădit amuțise, celula secretă devenise monotonă pentru mine. Trebuia să fac ceva. Şi aşa, mi-am adus aminte de vremea când eram Adam Strang şi mi-am trăit cu răbdare răzbunarea patruzeci de ani. Ce făcuse el, puteam să fac şi eu, dacă odată mi-aş fi strâns mâinile împrejurul gâtului lui Cecil Winwood.

Nu se poate aştepta de la mine să divulg cum am ajuns în posesia celor patru ace. Erau ace mici de cusut olandă fină. Slăbit cum era trupul meu, mi-ajungea să pilesc patru zăbrele, fiecare în două locuri, ca să fac o

deschizătură prin care să mă pot strecura. Am făcut-o. Am uzat câte un ac pentru fiecare zăbrea. Asta însemna două tăieturi de fiecare şi mi-a luat o lună de fiecare tăietură. Aşa încât mi-ar fi trebuit opt luni, ca să-mi tai drumul afară. Din nenorocire, mi-am frânt ultimul ac la ultima zăbrea şi am fost nevoit să aştept trei luni până să pot căpăta un alt ac. Dar l-am căpătat şi am ieşit.

Regret enorm că nu l-am găsit pe Cecil Winwood. Calculasem bine toate, afară de un lucru. Locul sigur în care puteam să-l găsesc pe Winwood era sala de mâncare, la ora mesei. Aşadar, am aşteptat până când Jones Chipdeturtă paznicul somnoros, a fost de pază, la ora prânzului. În vremea aceea eram singurul locatar la secret, aşa încât Jones Chipdeturtă în curând a sforăit. Mi-am scos zăbrelele, m-am strecurat afară, am trecut pe lângă paznic, am deschis uşa şi am fost liber... Într-o curte dinăuntrul închisorii.

Şi aici, m-am lovit de singurul lucru pe care nu-l calculasem - de mine însumi. Eram de cinci ani la secret, eram hidos de slab. Cântăream optzeci şi şapte de pfunzi. Eram pe jumătate orb. Şi am fost imediat apucat de agorafobie. Am fost îngrozit de spațiu. Cinci ani între ziduri strâmte, mă făcuseră neapt pentru enormul povârniş al scării, pentru, vastitatea curții închisorii.

Coborârea acelei scări o consider ca pe cea mai eroică ispravă pe care am făcut-o vreodată. Curtea era goală. Soarele orbitor strălucea. De trei ori am încercat s-o trec. Dar am simțit că-mi vine amețeala şi m-am retras spre zid ca să mă reazem.

Din nou, luându-mi tot curajul, am încercat. Dar bieții mei ochi de liliac s-au speriat de umbra mea, m-am împiedicat şi am căzut şi, ca un om ce se îneacă şi se

luptă să ajungă la mal, m-am târât îndărăt de-a buşilea până la zid.

M-am rezemat de zid şi am plâns. Era prima oară în mulți ani când plângeam. Îmi aduc aminte că am remarcat, chiar în disperarea în care mă aflam, fierbințeala lacrimilor pe obrajii mei şi gustul lor sărat, când mi-au ajuns pe buze, apoi m-a prins un fior şi câtva timp am tremurat ca prins de friguri. Părăsind partea deschisă a curții, ca prea imposibil de înfruntat pentru unul în condițiile mele, tremurând încă de frig, târându-mă pe lângă zidul protector, atingându-l cu mâinile, am plecat să înconjur curtea.

Şi atunci s-a întâmplat, de nu ştiu unde, că paznicul Thurston m-a zărit. L-am văzut deformat de ochii mei împăienjeniți, ca un mare, bine hrănit monstru aruncându-se asupra mea, cu o iuțeală de necrezut, de la o mare distanță. E probabil că la acel moment să fi fost la douăzeci de picioare depărtare. Cântărea o sută şaptezeci de pfunzi. Lupta dintre noi se poate uşor închipui, dar, oricum, în acea scurtă luptă, s-a pretins că l-am lovit cu pumnul în nas, aşa încât i-a curs sânge.

În orice caz, fiind un condamnat pe viață şi penalitatea în California pentru acte de violență din partea unui condamnat pe viață, fiind moartea, am fost găsit vinovat de un juriu, care nu putea să treacă peste afirmațiile paznicului Thurston şi a restului călăilor închisorii, care au depus contra mea. Astfel, am fost condamnat de un judecător care cunoştea clar legea, înscrisă clar în cartea legilor...

Am fost bine burduşit de Thurston şi tot drumul înapoi, pe prodigioasa scară, am fost lovit cu picioarele şi cu pumnii şi îmbrâncit de hoarda intendenților şi a gardienilor, care se împiedicau unii de alții în zelul lor ca să-l ajute. Dumnezeule, dacă într-adevăr i-a curs sânge

din nas, e probabil că unul din ei era vinovat de asta, în învălmăşeala bătăii. Nu mi-ar păsa dacă aş fi chiar eu responsabilul, dar pretextul era minunat pentru a spânzura un om...

Am avut chiar o conversație cu paznicul meu. E ceva mai puțin decât un an, de când Jake Oppenheimer ocupa tot această celulă a morții, pe drumul spânzurătorii, pe care am să păşesc eu mâine. Acest om e unul din paznicii morții lui Jake. E un bătrân soldat. Mestecă tutun necontenit şi în mod murdar, încât barba lui sură şi mustățile îi sunt pătate cu galben. E văduv, cu paisprezece copii în viață, toți căsătoriți, şi bunicul a treizeci şi unu de nepoți, care trăiesc şi străbunicul a patru copii, toți fete. Ca şi când i-aş fi scos măsele, aşa de greu a fost până să scot de la dânsul aceste informații. E un ciudat şi bătrân om de treabă, de o inteligență de ordin inferior, iată pentru ce, îmi închipui, că a trăit aşa de mult şi a dat naştere la o progenitură aşa de numeroasă. Mintea lui trebuie să fi stat pe loc de acum treizeci de ani. Ideile lui nu sunt nici una mai recente decât recolta de atunci. Rar îmi răspunde mai mult decât da sau nu. Asta nu fiindcă e posac. N-are idei de exprimat. Nu ştiu, când voi mai trăi din nou, dacă o încercare aşa ca a lui nu mi-ar fi o plăcută existență vegetativă, în care să mă odihnesc, înainte de a începe iar să rătăcesc printre stele...

Dar, să mă întorc. Îmi trebuie un rând măcar, pentru ca să spun, după ce am fost îmbrâncit şi înghiontit, lovit cu picioarele şi stâlcit până sus, pe acea îngrozitoare scară, de Thurston şi de celelalte javre ale închisorii, despre nemărginita alinare ce-am simțit în strâmta mea celulă, când m-am aflat înapoi, la secret. Era acolo atâta adăpost şi siguranță! Mă simțeam ca un copil pierdut, reîntors acasă. Îmi erau dragi până şi

pereții pe care atâta îi urâsem timp de cinci ani. Singurul lucru care oprea acea imensitate a spațiului să se năpustească asupra mea, ca un monstru, erau acei pereți buni şi groşi aproape de mâna mea, în toate părțile. Am avut puțină vreme s-o experimentez, dar din acea puțină vreme pot să trag concluzia că spânzurătoarea e ceva mult mai uşor...

Chiar acum am râs din toată inima. Doctorul închisorii, un băiat simpatic, a venit la mine ca să stea de vorbă şi, incidental, să-mi propună bunele sale servicii ca să mă adoarmă. Desigur, am refuzat propunerea lui de a mă „injecta"; să mă îndoape cu morfină în timpul nopții, pentru ca mâine să nu ştiu când voi păşi spre spânzurătoare.

Şi am râs. A fost întocmai ca Jake Oppenheimer. Parcă văd fina ironie a acelui om, când a pleznit în față pe reporteri cu intenționata lui naivitate, pe care au crezut-o involuntară. Se pare că în ultima lui dimineață, după ce sfârşise de mâncat şi era băgat în cămaşa fără guler, reporterii s-au strâns în celula lui ca să-i prindă ultimul cuvânt şi i-au cerut opinia lui asupra pedepsei cu moartea.

Cine spune că avem mai mult decât cea mai subțire spoială de civilizație peste cruda noastră sălbăticie, când un grup de oameni în viață pot să pună asemenea întrebări unui om pe punctul de a muri şi pe care au să-l vadă murind?

Dar Jake nu rămânea niciodată fără cuvânt. „Domnilor, a zis, sper că am să trăiesc ca să văd ziua în care pedeapsa cu moartea va fi abolită".

Am trăit multe vieți prin lungile veacuri. Omul, individul, n-a făcut progrese morale în cei zece mii de ani trecuți. Afirm aceasta în mod absolut. Diferența între un mânz neîmblânzit şi răbdătorul cal de povară e

numai deosebire de creştere. Creşterea e singura diferență morală între omul de astăzi şi omul de acum zece mii de ani. Moralitatea e un capital social care creşte prin veacurile grele. Copilul nou născut redevine sălbatic dacă nu e crescut, educat, în rafinata moralitate acumulată atâta vreme.

Te întreb ce moralitate mai frumoasă e predicată astăzi, decât acea predicată de Hristos, de Budha, de Socrate şi de Platon, de Confucius şi de oricine o fi fost autorul lui „Mahabharata"? Doamne, acum cincizeci de ani, în familiile noastre strămoşeşti, femeile erau mai curate, familiile noastre şi relațiile dintre ele mai cumpănite şi mai potrivite.

Trebuie să spun că moralitatea pe care o practicam în acele zile de demult era o moralitate mai delicată decât aceea pe care o practicăm astăzi. Nu goni acest gând în grabă. Gândeşte-te la munca copilului nostru, la recolta poliției noastre şi la robia fetelor celor săraci. Când eram un fiu al muntelui şi un fiu al taurului, prostituția nu avea nici un înțeles. Eram curați, îți spun. Nici nu visam aşa adâncimi de depravare. Da, aşa sunt toate animalele inferioare de astăzi, curate. A trebuit să fie omul, cu imaginația lui, ajutat de stapânirea lui asupra materiei, pentru ca să inventeze păcatele mortale! Animalele inferioare, celelalte animale, sunt incapabile de păcat.

Trec în revistă repede numeroasele mele vieți, din numeroasele timpuri şi numeroasele locuri. N-am cunoscut niciodată cruzime mai grozavă, nici aşa de grozavă ca cruzimea sistemului nostru de închisoare de astăzi. Ți-am spus ce-am îndurat în pieptar şi la secret, în prima decadă a acestui al douăzecilea secol după Hristos. În vremurile vechi pedepseam drastic şi omoram repede. O făceam fiindcă aşa vream, din capriciu, dacă

vrei. Dar nu eram ipocriți. Nu ne adresam presei de la amvon sau la Universitate ca să ne sancționeze premeditatele noastre sălbăticii. Ce voiam să facem, ne duceam şi făceam, stând drepți pe picioarele noastre şi nu ne ascundeam după haina economistului clasic şi a burghezului filosof, nici după haina predicatorilor, profesorilor şi editorilor subvenționați.

Acum o sută de ani, acum cincizeci de ani, acum cinci ani în aceste State Unite atacul şi violența nu erau crime capitale. Dar în anul în care mă găsesc, anul Domnului 1913, în statul California au spânzurat pe Jake Oppenheimer pentru o astfel de crimă şi mâine, pentru crima capitală de a fi dat un pumn în nasul unui om, au să mă scoată pe mine de aici şi să mă spânzure. Dacă maimuța şi tigrul ar fi supuşi unui astfel de regim, de mult dispărea seminția lor. Doamne, Doamne, ei nu l-au răstignit pe Hristos. Ne-au făcut mult mai mult rău lui Jake Oppenheimer şi mie...

Aşa mi-a bătut odată Ed. Morrell cu degetele: „Tratamentul cel mai rău la care poți să supui pe un om e să-l spânzuri". Nu, eu am puțin respect centru pedeapsa cu moartea. Nu numai că e faptă murdară degradantă pentru călăii care o făptuiesc şi care o făptuiesc anume pentru simbrie, dar e degradantă pentru statul care o tolerează, o votează şi plăteşte taxe pentru menținerea ei. Pedeapsa cu moartea e aşa de idioată, aşa de stupidă, aşa de oribil de neştiințifică. „Să fi atârnat de gât până mori", e frazeologia ridicolă a societății. A venit dimineața - ultima mea dimineață. Am dormit ca un copil mic toată noaptea. Am dormit aşa de liniştit, încât, odată, paznicul morții s-a speriat. A crezut că mă înăbuşisem sub plapumă. Spaima bietului om era demnă de milă. Pâinea şi untul îi erau în joc. Dacă, într-adevăr, ar fi fost aşa, ar fi însemnat o pată neagră

asupra lui, poate concedierea şi perspectiva unui om fără funcție e amară, tocmai acum. Mi se spune că Europa a început să lichideze de acum doi ani şi că acum au început Statele Unite. Asta înseamnă ori criză de afaceri, ori o panică liniştită şi că armatele celor fără muncă vor fi mari la iarnă, listele de pâine lungi...

Mi-au dat să mănânc. Părea un lucru stupid să mănânc, dar am mâncat cu poftă. Directorul a venit cu un litru de whisky. L-am oferit secției omorâtorilor, cu complimentele mele. Directorului îi era frică, bietul om, că dacă nu sunt beat se produce fiasco la spânzurătoare şi discreditez administrația lui.

Mi-au pus cămaşă fără guler...

Se pare că sunt un om foarte important astăzi... o mulțime de oameni se interesează, deodată, de mine.

Doctorul a plecat chiar acum. Mi-a luat pulsul. Eu l-am rugat. Este normal...

Scriu aceste gânduri la întâmplare şi foaie cu foaie pleacă pe drumul lor tainic afară, dincolo de ziduri.

Sunt cel mai calm om din închisoare. Sunt un copil gata să plec într-o călătorie. Sunt grăbit să plec, curios de noile lucruri pe care le voi vedea. Această frică de mica moarte este ridicolă pentru unul care s-a dus în întuneric aşa de des şi a trăit din nou.

Directorul mi-a trimis un litru de şampanie. Am trimis-o la secția omorâtorilor. Ciudat, nu-i aşa, să fiu aşa de considerat în ziua mea din urmă. Trebuie să fie ceva, pentru că oamenii ăştia care au să mă omoare se tem de moarte. Ca să citez pe Jake Oppenheimer: „Eu, care sunt pe punctul de a muri, trebuie să le par dumnezeiesc de impunător".

Ed. Morrell mi-a trimis chiar acum răspuns. Îmi spune că s-a plimbat toată noaptea de colo până colo, pe dinaintea zidului închisorii mele. Fiind un ex-

condamnat, conform rutinei, nu l-au lăsat să-mi zică adio. Sălbatici? Sunt ca nişte copii. Mă prind că cei mai mulți dintre ei au să se teamă să rămână singuri prin întuneric, la noapte, după ce-mi vor fi întins gâtul.

Dar mesajul lui Ed. Morrell: „Mâna mea e în a ta, prietene. Ştiu că te vei legăna fără teamă”...

Reporterii au plecat în momentul ăsta... Am să-i văd din nou şi pentru ultima oară de pe spânzurătoare, înainte ca gâdele să-mi acopere fața cu gluga neagră. Vor avea aerul ridicol de bolnavi. Ciudați tineri. Unii se vede că au băut. Doi, trei se simt rău numai gândindu-se la ce-au să vadă. Pare mai uşor să fii spânzurat, decât să asişti la o spânzurătoare... Rândurile mele cele de pe urmă. Se pare că fac să aştepte procesiunea. Celula mea e absolut înțesată de funcționari şi demnitari. Toți sunt nervoşi. Vor să se sfârşească mai repede. Fără îndoială, unii dintre ei sunt invitați la prânz. Îi supăr, în adevăr, scriind aceste puține cuvinte. Preotul şi-a repetat cererea ca să fie cu mine până la sfârşit. Bietul om, pentru ce i-aş refuza această mângâiere? Am consimțit şi acum pare foarte vesel. Lucrurile atât de mici fac pe unii oameni fericiți! Aş putea să mă opresc şi să râd din inimă cinci minute, dacă n-ar fi toți aşa de grăbiți.

Iată, sfârşesc. N-aş putea decât să mă repet. Nu e moarte. Viața e spirit şi spiritul nu poate să moară. Numai carnea moare şi trece, veşnic în lupta care o transformă, veşnic plastică, mereu încheindu-se numai ca să se topească îndată şi să se închege iarăşi în forme noi şi diferite. Forme efemere, care, la rându-le, se vor topi din nou. Cine am să fiu când am să trăiesc din nou?... iată... iată ce mă preocupă. Cine am să fiu şi de care femeie am să fiu iubit?

Sfârşit

CUPRINS

Capitolul I 2
Capitolul II 8
Capitolul III 17
Capitolul IV 23
Capitolul V 30
Capitolul VI 36
Capitolul VII 47
Capitolul VIII 55
Capitolul IX 61
Capitolul X 66
Capitolul XI 72
Capitolul XII 79
Capitolul XIII 89
Capitolul XIV 101
Capitolul XV 121
Capitolul XVI 127
Capitolul XVII 139
Capitolul XVIII 158
Capitolul XIX 169
Capitolul XX 175
Capitolul XXI 182
Capitolul XXII 206
Capitolul XXIII 211
Capitolul XXIV 225
Capitolul XXV 235
Capitolul XXVI 240